

PROPOSTA DE MODEL PER A L'ESTUDI DE LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA
FORMULACIÓ ARRAN DEL TREBALL DE CONSTRUCCIÓ D'UNA MOSTRA DE CONVENIS COL·LECTIUS

Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Sociologia.
Xavier Gimeno i Torrent. Treball de recerca de doctorat. Curs 2006-2007.
Director: Pedro López Roldán.

0. BREUS APUNTS SOBRE AQUEST TREBALL.....	3
1. UN MODEL D'ANÀLISI INICIAL PER A L'ESTUDI DE LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA	8
2. EL MOSTRATGE ALEATORI ESTRATIFICAT	28
3. ELS EIXOS D'ESTRATIFICACIÓ: CRITERIS TEÒRICS I DESENVOLUPAMENTS EMPÍRICS	31
3.1. LA FAMÍLIA DELS CONVENIS D'EMPRESA	35
3.2. LA FAMÍLIA DELS CONVENIS DE SECTOR	48
3.3. LA FAMÍLIA DE CONVENIS DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA (AP)	57
4. LA TRIA DELS CONVENIS	61
4.1. ELS CONVENIS D'EMPRESA	62
4.2. ELS CONVENIS DE SECTOR	71
4.3. ELS CONVENIS DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA	74
ANNEX 1. EL TIPUS D'EMPRESA COM A EIX ESTRATIFICADOR.....	77
ANNEX 2. EL NÚMERO D'EMPRESES DEL SECTOR COM A EIX DE SEGMENTACIÓ.....	93
ANNEX 3. EL SISTEMA ORGANITZATIU TERRITORIAL DE CATALUNYA: ELS ENS LOCALS.....	101
ANNEX 4. L'ESTRATIFICACIÓ DE CONVENIS DELS AJUNTAMENTS (LABORALS).....	104
ANNEX 5. LA MOSTRA DE CONVENIS D'EMPRESA.....	110
ANNEX 6. LA MOSTRA DE 140 CONVENIS D'EMPRESA	116
ANNEX 7. LA MOSTRA DE 80 CONVENIS D'EMPRESA	119
ANNEX 8. LA MOSTRA DE CONVENIS DE SECTOR.....	121
ANNEX 9. LA MOSTRA DE CONVENIS DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA	123
BIBLIOGRAFIA.....	125

0. BREUS APUNTS SOBRE AQUEST TREBALL

LA PRINCIPAL CARACTERÍSTICA que defineix la naturalesa d'aquest treball és la seva qualitat d'encàrrec. Des del punt de vista institucional, el comitent és el *Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya* (CTESC), que va encarregar a un grup de recerca format per especialistes en dret del treball de diverses universitats catalanes (ESADE, UAB, UB, UPF) un estudi sobre el contingut clausular dels convenis col·lectius *vigents o prorrogats* durant el període 2000-2004. És a través d'aquest grup i, molt especialment, d'altres investigadors (Clara Llorens, Joel Martí) molt propers a aquest grup i al meu entorn laboral actual (ISTAS) que conec el projecte i se m'adreça l'encàrrec a finals de l'any 2004. A tots ells i, molt especialment, a tots els meus companys a ISTAS —a Amparo, a Clara i a Salva— els voldria agrair la possibilitat que m'han donat de participar en aquest projecte i les grans facilitats que m'han proporcionat a l'hora de portar a terme la meua part corresponent.

El projecte, des del punt de vista global, és un estudi sobre la negociació col·lectiva que es circumscriu, exclusivament, al territori català, entenent-se com a tal aquell que comprèn les quatre províncies: Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona. Des del punt de vista temporal, l'estudi no comprèn més que els anys 2000-2004, ambdós inclosos; és a dir, només s'estudiaren els convenis d'aplicació durant aquest període; tot i que quan s'inicia el projecte i es recaven les dades l'any 2004 encara no ha finalitzat. Pel que fa a la mena de documents que cobreix l'estudi cal dir que únicament es tenen en compte els convenis col·lectius: els d'empresa i els de sector. Aquests convenis poden ser provincials, interprovincials, autonòmics o estatals. En cap cas es tenen en compte els pactes de funcionaris, els acords d'empresa, o altra mena de documents.

La part que vaig assumir d'aquest projecte fou la construcció d'una mostra representativa de convenis col·lectius. Aquest és el treball que conté aquest document. No s'ha obviat cap de les operacions que es dugueren a terme i totes han estat plasmades en aquest informe amb molt de detall, ja que aquest treball pretén precisament fonamentar sociològicament la necessitat tècnica de la construcció d'una mostra tot abordant aquest objectiu des d'una reflexió i una anàlisi exhaustiva. El número de convenis a triar es va acordar que fos de 400, d'un total de 1425 sobre els quals hi havia certa informació a la base de dades (denominada a partir d'ara «base de dades pròpia») que se'm va proporcionar. Aquesta base de dades em fou facilitada pel grup de treball, i la informació continguda en aquest recurs procedia de la Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya.

Com s'acaba d'esmentar, la base de dades pròpia contenia informació sobre un total de 1425 convenis col·lectius vigents o prorrogats durant el període 2000-2004 (ambdós anys inclosos). La informació es referia a un total de 12 variables. Són les següents: el número d'expedient administratiu del conveni; el codi del conveni; l'àmbit funcional de negociació del conveni (empresa o sector); la denominació del conveni; la vigència econòmica inicial del

conveni; la seva vigència econòmica final; el número de treballadors a què cobria el conveni; el número d'empreses en què era d'aplicació el conveni; la vigència del conveni (on l'etiqueta «P» es referia als convenis prorrogats i la «S» als vigents); la data de registre del conveni; la naturalesa del conveni (aquesta variable sempre prenia el valor «1»); i el nivell de negociació del conveni. Totes aquestes informacions estaven disponibles pel cas dels 1425 casos, i només en dos casos, en què no es tenia informació sobre la data de registre del conveni, en faltava alguna. Pel que fa a l'ús que es va fer d'aquestes variables cal dir que algunes foren aprofitades, altres recodificades, i altres no pogueren fer-se servir o no eren d'interès. Sobre la qualitat de la informació d'aquestes variables, es poden consultar als annexos, especialment el 1, tot i que en d'altres (per exemple, a l'annex 2) també se'n disposa. Si es té interès en consultar la informació que contenia alguna d'aquestes variables (no s'inclou en el cas de les 12 variables) es poden consultar els annexos 5, 6, 7, 8 o 9.

El procés que es va seguir a l'hora de portar a terme aquesta tasca és justament el que explica l'estructuració del contingut d'aquest treball. Deixant a part el primer apartat —«Un model d'anàlisi inicial per a l'estudi de la negociació col·lectiva»—, les peculiaritats del qual seran comentades posteriorment, el treball s'enceta amb una primera secció introductòria —«El mostratge aleatori estratificat»— en què es defineix la tècnica del mostratge aleatori estratificat i se la compara breument amb el mostratge per quotes, s'esmenten les característiques, els avantatges, i els requeriments demandats per aquesta tècnica de mostratge, i s'enuncien quins són els passos a seguir a l'hora de realitzar una mostra seguint aquest disseny mostral. A continuació segueix una segona secció —«Els eixos d'estratificació: criteris teòrics i desenvolupaments empírics»— en què es construeixen i es testen, d'acord amb els criteris teòrics que convenen al cas concret de la base de dades pròpia, els eixos d'estratificació que seran emprats a l'hora de construir la mostra de convenis. Aquesta és una de les principals i més extenses seccions del treball, que es complementa amb els resultats de les anàlisis que inclouen els annexos 1, 2, i 4. A la tercera secció —«La tria dels convenis»— s'expliquen els processos consagrats al càlcul de les distribucions de convenis en la mostra i a la tria d'aquests convenis. El resultat d'aquests darrers processos és, finalment, la mostra de convenis. Els annexos 5, 6, 7, 8 i 9 donen compte de les mostres aconseguides.

En la primera de les seccions que inclou aquest treball —«Un model d'anàlisi inicial per a l'estudi de la negociació col·lectiva»— s'explicita el model que dirigeix, que s'ha emprat i que s'amaga darrera de tot el treball que s'ha dut a terme a l'hora de construir la present mostra de convenis. Aquest model mostra com l'elecció de les adequades variables d'estratificació és una part fonamental del procés de construcció d'una mostra, que ha de basar-se en un profund coneixement dels contextos i dels processos socials que operen a l'hora d'estudiar el fenomen social que es pretén estudiar (la negociació col·lectiva en aquest cas) mitjançant la mostra construïda: si no es fa així, la tria de les variables estratificadores esdevé una tria sense criteris

fonamentats, a nivell purament tècnic, i mancada per tant de la necessària inscripció i reflexió tecnicometodològica que requereix tot estudi sociològic, defugint tant dels empirismes abstractes com de les abdicacions de l'empirisme.

***

En darrer lloc cal dedicar alguns comentaris que serveixin de guia per a aquell que s'endinsi en la lectura d'aquestes pàgines, de cara a facilitar-la, perquè n'entengui l'actual estructuració del text, i perquè compregui algunes llicències d'estil que s'han incorporat en algun apartat. La primera redacció d'aquestes pàgines —aleshores en l'estructura del text els actuals apartats s'ordenaven de la següent manera: en primer lloc la secció 0 (aquesta que llegiu ara mateix); en segon lloc la secció 2; en tercer lloc la secció 3; i en quart lloc la secció 1— presentava dues dificultats principals. La primera tenia a veure amb la inadequada situació en el text d'aquell apartat —es tractava de l'actual secció 1 «Un model d'anàlisi inicial per a l'estudi de la negociació col·lectiva»— que permetia entendre d'una manera més abstracta i genèrica, sense entrar en detalls concrets; és a dir, que fonamentava teòricament, totes les operacions que, d'una manera de vegades massa detallada, s'havien dut a terme fins a arribar a aquell apartat —és a dir, al llarg de tot el procés de construcció de la mostra—. Aquest fet era un problema ja que aleshores aquest apartat arribava massa tard: era l'últim del text, i se'l trobava a faltar com a encapçalament del text, ja que facilitava molt la lectura dels (aleshores) anteriors apartats. L'únic problema a l'hora de situar aquesta secció teòrica —que seria, aproximadament, el que alguns coneixen com a «marc teòric general»— al capdavant del text rau en dos punts. El primer el fet que aquesta secció fou l'última que va ser redactada, i, per tant, que pressuposava el coneixement i la lectura dels anteriors apartats on s'explicitaven totes les operacions que s'havien dut a terme fins llavors (que significava l'abundància d'accions ja passades) i la conseqüent forma com s'expressava això (exemplificada mitjançant els verbs en passat). Això suposa que es presenten dificultats de lectura tant si aquest apartat es situa en quart lloc (tal com ocorria inicialment) com si es situa en primer lloc (tal com acorre actualment). El problema de la situació d'aquest apartat n'amaga un de més profund, que és el segon problema que s'ha esmentat: en tant que en aquest treball no s'ha optat ni per un model inductiu ni per un de deductiu, la posició d'aquest apartat sempre acabarà per ser problemàtica. En efecte, tot i que aquest model sempre va guiar —de forma molt conscient— el procés de construcció de la mostra de convenis, mai va fer-ho sota criteris deductius: i per això mai fou explicitat ni en primer lloc ni tampoc formalment. El desenvolupament d'aquest model teòric ha estat, més aviat, en permanent interacció amb el desenvolupament del treball empíric. És per això que l'única forma d'explicitar el model emprat ha estat en finalitzar el procés de construcció de la mostra de convenis. És a dir, aquest apartat (actualment el primer) vindrien a ser les conclusions i les reflexions a què s'arriba un cop finalitzat el treball, només que s'ha decidit (per raons de claredat expositiva, com s'acaba d'esmentar) situar-les a l'encapçalament d'aquest treball.

D'aquí l'abundància de verbs i indicacions en passat en aquest apartat, que han de ser vistos com un clar indicador de la interacció permanent entre els criteris conceptuals i els desenvolupaments empírics que han servit per a construir la mostra. D'aquesta manera és com s'ha optat per no modificar la redacció d'aquest apartat, ja que, com no podia ser d'una altra manera, es va redactar en darrer lloc, i aquest fet forma part constituent de la idiosincràsia de la manera com es va treballar. Però, per altra banda, també s'ha optat per situar-lo, per facilitar la lectura dels posteriors apartats, en primer lloc.

Relacionat amb aquest primer problema de caràcter epistemològic —s'ha optat per un model possible en la teoria del coneixement científic que no és potser el més còmode pel lector—, que té el seu reflex en l'escriptura i també en la lectura, hi ha el segon problema apuntat. Es tracta del fet que en el text es remet contínuament als annexos on es desenvolupen diverses anàlisis empíriques. Aquestes anades i tornades contínues del text als annexos (es remet constantment a aquests) i dels annexos al text tornen a ser un clar reflex de la forma com s'ha treballat a l'hora de construir la mostra: s'ha tractat de fonamentar empíricament les decisions teòriques i teòricament les decisions empíriques. La conseqüència d'aquesta interrelació constant entre teoria (deducció) i empíria (inducció) origina aquest segon problema: el garbuix és la norma per a qui no hagi hagut de barallar-se amb el treball efectuat i el tingui al cap; és a dir, que recau en el lector ocasional. Però això no pot ser d'una altra manera: el nivell de detall al que s'ha volgut arribar en la redacció d'aquest informe és molt considerable. De totes maneres, aquest problema no deixa de ser un problema aparent. La finalitat a què es consagren els annexos és triple. En primer lloc, com ja s'ha assenyalat, contenir les anàlisis desenvolupades durant el treball de construcció de la mostra. En segon lloc, servir de suport en aquest objectiu. I en tercer lloc, incloure els productes finals que s'han obtingut arran del procés de mostratge. Per això els annexos contenen tres tipus de materials ben diferenciats: anàlisis empíriques (annexos 1, 2 i 4); informacions que s'empren a l'hora de portar a terme aquestes anàlisis (annex 3); i les llistes de convenis seleccionats finalment, que configuren les diverses mostres que s'han extret durant el procés de mostratge (annexos 5, 6, 7, 8 i 9). D'aquesta manera es pot afirmar que els annexos contenen tant resultats (mostres) com els processos que s'han seguit de cara a construir les eines que s'han emprat per a obtenir aquests resultats. Tractant-se d'una mostra aleatòria estratificada les principals eines que s'han construït i validat són les estratificacions que s'han emprat en la mostra; és a dir, els eixos d'estratificació. Per això cal assenyalar que la consulta dels annexos només és rellevant de cara a poder abastar de forma molt detallada com s'han construït i validat aquests eixos d'estratificació, ja que aquests eixos ja són incorporats comunament (i no es tracta de que s'usin per a una altra cosa, val a dir, ja que aquest és l'únic servei que han de fer) en totes les taules que es presenten en el cos central del text. És a dir, s'incorpora el resultat —els eixos d'estratificació—, que és el que cal tenir en compte. Això significa que la consulta dels annexos és totalment opcional per a qui ho desitgi, i

no és, en cap cas, indispensable: malgrat que el text remeti constantment a aquests, no cal adreçar-se als annexos obligatòriament tota l'estona, ja que el que interessa dels annexos és el resultat obtingut (l'estratificació que s'assoleix), perquè aquesta és la que s'empra a l'hora de construir la mostra. Aquesta mena d'ús instrumental dels resultats que contenen els annexos entronca clarament amb la mena d'ús a què es va consagrar aquest treball, que marca profundament tant al seu producte com a les eines que va ser menester construir fins a arribar a obtenir-lo. Aquest ús que defineix la seva finalitat «aplicada» com a l'encàrrec que fou és l'obtenció d'una mostra de convenis col·lectius. Precisament per això també, i en nom de la honestat i el rigor científic, s'ha decidit no incloure més materials bibliogràfics que aquells que tingueren un ús efectiu per a cadascuna de les operacions concretes que es dugueren a terme al llarg del treball. És a dir, s'ha evitat en tot moment la cita sense cap mena d'ús pràctic, adreçada únicament a finalitats exhibicionistes del domini de temes que, tot i que considerats en si mateixos poden ser prou destacats dins del camp d'estudi de les relacions laborals, només poden tractar-se de manera molt residual i superficial en aquest treball, en tant que serveixen a finalitats molt específiques a l'hora de construir la present mostra de convenis. Un d'aquests temes, que no pot ni cal desenvolupar més del que s'ha fet, és el de la *flexibilitat* i la seva conceptualització.

El que s'ha volgut, en definitiva, malgrat totes les imperfeccions que pugui tenir un treball primerenc i inacabat com aquest (que tindrà continuïtat en posteriors estudis similars, i podrà ser millorat: necessitat que s'apunta explícitament, per exemple al finalitzar la primera secció d'aquest treball, en el requeriment de validar el model emprat mitjançant el recurs a convenis d'abast estatal que possibilitaran l'utilització d'un marc mostral més ampli), és mostrar de la forma més fidel i detallada possible la resolució pràctica que es va donar a l'encàrrec adreçat, en tant que la principal utilitat d'aquest treball és, com ja s'ha manifestat reiteradament, pràctica. És a dir, és amb les ulleres «aplicades» que cal avaluar aquest treball i cal fer-ho des de l'òptica del procés i del treball en desenvolupament, ja que en aquest treball no es presenten els resultats només, sinó tot el procés. I per fer-ho caldrà comparar els criteris mitjançant els quals s'ha construït aquesta mostra amb aquells que s'usen correntment —és a dir, en la pràctica quotidiana, ja que aquest treball es situa en l'espai de les pràctiques «quotidianes» o dels *modus operandi* dels sociòlegs, que són els que no solen aparèixer publicats en cap article, ja que en aquests es recullen els resultats produïts per a la presentació formal; és a dir, els subjectes a l'imperatiu de *regularització*, obviant tot allò que no «està en regla» o que no s'ajustaria als preceptes del «Mètode Científic» (Bourdieu, 2001a: 47-54)— per a construir-ne d'altres per tal de, així, verificar si aquest treball aconsegueix, més o menys que d'altres mostres construïdes quotidianament, els requisits de rigorositat i de científicitat exigibles a tot treball científic.

1. UN MODEL D'ANÀLISI INICIAL PER A L'ESTUDI DE LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA

Ja a l'any 1912, Émile Durkheim va fer llum, a la seva obra *Les formes elementals de la vida religiosa*, sobre el fet que l'origen de l'efecte que exerceixen les creences i les pràctiques religioses sobre els individus rau en l'organització de la vida en societat. És precisament per això que són un potent mitjà d'integració i de cohesió social: a través de les pràctiques i les creences religioses s'expressa la força de la fe, que no és altra que la força de l'organització social. A la vegada, Durkheim també va mostrar que aquestes creences i pràctiques religioses prenen una forma específica d'acord amb la idiosincràsia de la forma com s'organitza col·lectivament la vida en cadascuna de les societats concretes. Les formes específiques que prenen aquestes *creences i pràctiques religioses* poden, doncs, ser tan diverses que, per exemple, d'acord amb la «secularitzada» idiosincràsia de les societats modernes, no s'identifiquin amb el que s'ha anomenat tradicionalment «religió», malgrat que aquestes pràctiques i aquestes creences «seculars» segueixin essent els mitjans per excel·lència d'integració social i de creació de les *representacions simbòliques de la integració*¹, funcions que al llarg de la història han sigut tradicionalment acomplertes per les religions pròpiament dites² (Durkheim, 1992; especialment 387-414).

El de les pràctiques i les creences religioses és un exemple concret que Durkheim pren com a cas específic per tal d'il·lustrar sobre la necessitat de considerar una explicació més general de les pràctiques, les maneres de sentir, i les representacions col·lectives, i de les seves causes i funcions. Aquesta explicació ha de ser, per necessitat, sociològica. Per a Durkheim cal una explicació *sociològica* de les pràctiques *col·lectives*, de les representacions *col·lectives* i de les maneres de ser o de sentir *col·lectives* en tant que 1) aquest substrat *col·lectiu* és el que permet dir d'un fet o fenomen que és eminentment «social», i és per aquesta raó 2) que ha de ser explicat per la sociologia. El programa que ha de guiar la recerca d'aquesta explicació eminentment sociològica apareix explícitament formulat a una obra de Durkheim molt anterior a *Les formes elementals de la vida religiosa: Les regles del mètode sociològic*, que data de 1895. Els principals postulats d'aquesta obra, que han arribat a esdevenir els actius més característics de la perspectiva sociològica, són els següents.

El primer es refereix a què ha de ser considerat fet social i a com, conseqüentment, cal iniciar-ne l'estudi. En aquest sentit, cal “considerar els fets socials com a coses” (Durkheim, 1995: 45). Això no vol dir que siguin «coses». S'afirma això per dues raons. La primera, en virtut del fet que, pel que fa a les propietats dels fets socials, allò que caracteritza als fenòmens socials és el fet de constituir “maneres d'actuar, de pensar i de sentir que presenten l'important propietat d'existir amb independència de les consciències individuals” (Durkheim, 1995: 36), ja

---

1. El terme és de Peter Berger i Thomas Luckmann (1996: 112n).

2. Tal és així, per exemple, amb les commemoracions nacionals (Durkheim, 1992: 397-398).

que la principal qualitat que els identifica és la coacció exterior que exerceixen (Durkheim, 1995: 130-132). En aquest sentit, doncs, és indiscutible que han de ser tractats com a coses.

La segona, pel que fa a la forma com han de ser estudiats els fets socials, en tant que la relació que ha d'establir el sociòleg amb els seus objectes d'estudi no pot ser mai anàloga a aquella que estableixen els filòsofs amb les «idees», de les quals se'n discuteix i se'n argumenta la seva essència de forma altament abstracta, general i descontextualitzada («anàlisi ideològica dels conceptes o de les idees»), ja que, per a Durkheim, els resultats que s'obtenen mitjançant aquesta classe d'anàlisi no són més que la confirmació i l'expressió dels prejudicis i les preconocions de sentit comú de l'analista. Aquesta relació ha de ser, més aviat, anàloga a aquella que estableixen els «científics naturals» amb els seus objectes d'estudi, que són tractats com a «dades»³ que són *conquerides, construïdes i verificades* a través de l'observació empírica mitjançant els mètodes d'anàlisi adequats («anàlisi empírica o dels fets») (Durkheim, 1995: 45-69) i d'acord amb els objectius del científic⁴. En aquest sentit, doncs, també han de ser tractats

---

3. “Tractar els fenòmens com a coses és tractar-los com a «dades» que constitueixen el punt de partida de la ciència. Els fenòmens socials presenten d'una manera incontestable aquest caràcter” (Durkheim, 1995: 55).

4. Òbviament, l'objectiu científic per excel·lència és explicar científicament els fenòmens. El mitjà proposat per Durkheim a l'hora d'abastar aquesta finalitat consisteix en un primer treball de discussió crítica de les explicacions que, des del sentit comú, s'utilitzen per a explicar els fenòmens. El resultat d'aquest treball és una primera explicació més depurada dels fenòmens (o “definició inicial” en la terminologia de Durkheim) que és la base de la veritable explicació científica dels fenòmens socials que proposa Durkheim. Aquesta veritable explicació científica dels fenòmens socials ha de ser guiada pels criteris *científics de classificació dels fenòmens socials i de formació dels conceptes científics en sociologia* (Durkheim, 1995: 60-69); o, el que és el mateix, pels criteris mitjançant els quals es construeix l'objecte d'estudi. Aquests criteris es caracteritzen per:

En primer lloc, pel que fa a la finalitat a què cal consagrar aquests criteris, cal dir que, necessàriament, han de desvetllar les condicions de possibilitat que, ja sigui en forma causal i/o funcional (Durkheim, 1995: 105-111), expliquen la pervivència d'una societat determinada tal com és en un moment determinat. A l'hora de dur a terme aquesta explicació, Durkheim proposa una distinció bàsica: la distinció entre el «normal» i el «patològic» (Durkheim, 1995: 77-80; 80-84). Per a Durkheim, una explicació científica adequada dels fenòmens socials ha de basar-se en l'anàlisi tant dels fenòmens normals com dels patològics: “les formes morboses d'un fenomen revesteixen la mateixa natura que les formes normals, i, consegüentment, és necessari observar-les totes dues per a determinar aquesta naturalesa” (Durkheim, 1995: 65).

En segon lloc, pel que fa al contingut d'aquests criteris, cal dir que els fets o fenòmens socials «normals» són aquells tan generals, estesos i freqüents com generals, esteses i freqüents són les causes que expliquen aquests fets socials o les funcions que contribueixen a definir aquests fets socials normals en una societat concreta (o tipus social o espècie social) —les regles relatives a com es constitueixen i classifiquen les diverses espècies socials [o societats concretes en un moment particular] són exposades al capítol titulat “Regles relatives a la constitució dels tipus socials”. Per a Durkheim, els criteris de constitució i de classificació de les espècies socials són a) d'ordre morfològic, estructural o d'organització social, i b) han de ser observats des del punt de vista dinàmic i no estàtic, ja que la morfologia és un procés, i com tot procés és dinàmic: “Un poble és engendrat per la *reunió de dos o més pobles que l'han precedit*” (Durkheim, 1995: 98-99; 95-104) [subratllat de X. G.]—. Per contra, els fets o fenòmens socials «patològics» serien els antagònics als anteriors (Durkheim, 1995: 77-80; 80-84). Segons Durkheim, l'explicació científica d'un fenomen ha de basar-se en l'observació tant de les seves formes normals com de les patològiques, ja que, en tant que l'explicació científica adequada es basa principalment en el principi de causalitat (Durkheim, 1995: 105-111), negar aquesta explicació en el cas de les formes patològiques dels fenòmens és no explicar científicament els fenòmens: “La malaltia no s'oposa a la salut, són dues varietats del mateix gènere que s'il·lustren mútuament. Heus aquí una regla fa temps reconeguda i portada a terme per la biologia i la psicologia i que la sociologia ha de tenir molt present. A menys que

com a coses. És precisament per això que els sociòlegs poden ser considerats «científics socials», ja que, d'igual manera que els científics naturals s'ocupen de l'estudi dels fenòmens naturals, aquests s'ocupen de l'estudi dels fenòmens socials.

El segon postulat es refereix a l'explicació que cal donar als fets socials. En aquest sentit, en tant que la *necessitat* (de les pràctiques, de les formes de sentir i de les representacions col·lectives dels individus, les quals constitueixen els fets socials) prové de l'exterior —tal com s'afirma al primer postulat—, l'explicació dels fets socials ha de ser social i, per tant, sociològica. Mai pot ser individual i psicològica, ja que aquesta explicació sol caracteritzar-se, quan es refereix als fets socials, per la seva vaguetat, generalitat i insuficient fonamentació empírica. Això significa que la vida individual no pot servir per a explicar la col·lectiva, sinó que ha de ser a l'inrevés: els fets socials no deriven d'una immanent naturalesa humana, sinó que deriven de la naturalesa de la societat (o del grup, o de la col·lectivitat, o de l'organització col·lectiva) (Durkheim, 1995: 111-122).

És a dir, els fets de morfologia social tenen un paper central a l'hora d'explicar els fets socials. En altres paraules, les formes que adopta l'estructura social concreta han de relacionar-se amb l'existència i les característiques dels fets socials que s'hi presenten si s'aspira a explicar-los adequadament. És a dir, l'estructura social (o medi social intern) és la causa dels fets socials, ja que “L'origen primer de tot procés social de certa importància ha de buscar-se en la constitució del medi social intern” (Durkheim, 1995: 123). A més a més, el medi social “serveix igualment per mesurar el valor útil, o [...] la funció dels fenòmens socials” (ídem: 128). Durkheim refusa, així, l'immanentisme i el finalisme de totes aquelles explicacions

---

s'admeti que un mateix fenomen pugui ser degut ara a una causa, ara a una altra, és a dir, a menys de negar el principi de causalitat, cal reconèixer que les causes que imprimeixen a un acte, encara que d'una manera anormal [...], no difereixen en espècie de les que produeixen normalment el mateix efecte: la seva única distinció és de grau, o perquè no obren en el mateix conjunt de circumstàncies” (Durkheim, 1995: 65).

En tercer lloc, pel que fa a la forma com es defineixen aquests criteris, cal dir que es defineixen contra el sentit comú. Així, allò que es considera sociològicament «normal» no pot ser confós amb allò que és considerat, des del punt de vista de la moralitat de sentit comú, «normal» (Durkheim, 1995: 73-78). Sota aquest punt de vista, el crim, per exemple, tot i ser vulgarment jutjat com a no desitjable, és un fenomen de sociologia normal (Durkheim, 1995: 85-93). A la vegada, és precisament contra la distinció de sentit comú entre allò que és normal i allò que és patològic, que fa que el sentit comú només consideri com a digne de ser pres en consideració allò que és «normal», que Durkheim institueix la necessitat d'explicar les formes normals i les patològiques dels fenòmens com a condició indispensable per tal d'abastar una explicació objectiva —com a oposada a parcial— i, per tant, completa del fenomen social en la seva totalitat (Durkheim, 1995: 63-65).

En virtut, en primer lloc, de l'existència d'aquests criteris, i després de la finalitat a què es consagra l'ús d'aquests criteris —desvetllar les condicions de possibilitat que expliquen una societat tal i com és—, la qual és indèstria del contingut que prenen aquests criteris —els fenòmens només poden ser explicats científicament per les seves causes, les seves funcions o totes dues alhora—, i de la forma com es construeixen —el sentit comú i els seus judicis de valor contra la ciència i els seus judicis de fet, la qual reconstrueix mitjançant l'observació empírica l'estructura causal i/o funcional que dóna compte dels fenòmens— és evident que en aquesta obra de Durkheim s'expressa una “visió constructivista de la ciència i una visió constructivista de l'objecte científic” (Bourdieu, 2001a: 172-173).

eminentment històriques que es basen en el teleologisme i la univocitat del que es podria anomenar evolucionisme d'una sola via (Durkheim, 1995: 122-129).

El tercer, i darrer, postulat durkheimià es refereix a com verificar adequadament la possible relació establerta entre el fet social a explicar i el factor explicatiu triat. A l'hora d'explicar el fet social mitjançant la seva causa i la seva funció en el medi social només poden emprar-se mètodes que es basin en l'anàlisi empírica de les associacions que s'estableixin entre les variables construïdes que actuen com a indicadors del fet a explicar i el factor explicatiu. Per a Durkheim el mètode més adequat en sociologia a l'hora de provar que la relació d'associació entre una variable dependent i una d'independent és constant i, per tant, susceptible de tractar-se d'un nexa causal és el "mètode de variacions concomitants". Mitjançant aquest mètode i l'adequada justificació de la natura de la causalitat de l'associació és possible arribar a establir explicacions causals: en tant que una variació de la variable explicativa es correspon amb una variació equivalent de la variable a explicar. A l'hora d'aplicar aquest mètode cal assegurar-se de que el registre seriat d'observacions a partir del qual es constitueixen, respectivament, les variables dependent i independent abasti un període de temps suficientment extens, que ha de ser el mateix pel cas de les dues variables, i que ha de tenir una continuïtat similar —a més, per a Durkheim, si fos possible aplegar totes les sèries d'observacions relatives al fenomen social a explicar i al factor explicatiu hipotitzat per a totes les societats d'una mateixa espècie al llarg de tota la seva història, s'arribaria a l'explicació causal per excel·lència, que ell bateja com a "genètica"—. Només així és possible verificar científicament la natura de la relació establerta entre els fets socials i les seves causes i funcions (Durkheim, 1995: 133-144). Aquest mètode segueix essent, encara avui en dia, el fonament de la major part de tècniques d'anàlisi quantitativa que s'usen en sociologia a l'hora d'explicar els fenòmens socials.

En tant que aquest mètode és, amb propietat, una manera de validar els models proposats a l'hora d'explicar els fets socials, es pot considerar completa la visió constructivista de la ciència i de l'objecte científic (veure nota 4) que s'expressa en aquesta obra: Durkheim no només advoca per la necessitat de *conquerir* els fets socials —contra el sentit comú (definició inicial), ja s'expressi aquest en forma vulgar o en forma cultivada—, sinó que aquests també han de ser *construïts* —d'acord amb els criteris científics de construcció dels fets socials (distinció fenòmens normals/patològics)— i *verificats* —recorrent a l'observació empírica i a l'ús dels mètodes d'anàlisi més adequats (mètode de variacions concomitants).

***

El primer postulat de Durkheim és molt adequat a l'hora d'aplicar-lo al treball efectuat per dues raons. La primera, relativa a les propietats que identifiquen els fenòmens socials, és el fet que la negociació col·lectiva és un fet social subjecte a "maneres d'actuar [...] que presenten l'important propietat d'existir amb independència de les consciències individuals" (Durkheim, 1995: 36), ja que la seva existència objectiva està condicionada a l'acceptació d'unes

determinades «regles» que s'imposen exteriorment a tots els agents que contribueixen a definir el fenomen: allà estan l'Estatut dels Treballadors i la Llei Orgànica de Llibertat Sindical per a ratificar-ho. En aquest sentit és ben clar que aquestes lleis són fonamentals de cara a «construir/descriure» el fenomen, que és l'objectiu a què es consagra el primer postulat.

La segona raó, relativa a la metodologia més adequada a l'hora d'abordar l'estudi i la construcció dels fenòmens socials en sociologia; és a dir, a la forma de tractar els fets socials, es refereix al fet que cal tractar els fenòmens socials com a dades que cal construir i verificar mitjançant les tècniques adequades i d'acord amb els objectius que persegueix el sociòleg; és a dir, l'explicació científica dels fenòmens socials. Pel que fa a aquest punt cal consignar que la base de dades pròpia ha estat un mitjà més que adequat a l'hora de possibilitar aquest objectiu.

L'aplicació d'aquests dos preceptes que constitueixen el primer postulat del mètode sociològic durkheimià ha donat com a resultat la construcció del concepte «poder de negociació» i dels respectius indicadors que s'han considerat en cada cas. Aquest concepte, mitjançant els indicadors pertinents en cada cas, és el concepte que s'ha usat per a descriure-construir el fenomen social de la negociació col·lectiva, *sempre des del punt de vista aplicat*, en aquest treball. Aquest punt de vista (aplicat) ha estat el que corresponia, ja que l'objectiu perseguit no és altre que construir una mostra de convenis col·lectius. Des del punt de vista operatiu, doncs, l'aplicació d'aquest primer postulat durkheimià ha produït, doncs, la variable dependent que s'ha construït i que calia estudiar. La construcció d'aquesta variable, que s'ha basat bàsicament en la distribució de casos en la base de dades, era un requisit indispensable, tal com s'ha procedit en aquest estudi, de cara a construir, posteriorment, la mostra de convenis col·lectius.

Però aquest ha estat l'únic ús que s'ha pogut donar a aquest primer postulat, ja que els criteris de classificació i de construcció dels fets socials que proposa Durkheim (veure nota 4) han hagut de ser abandonats en el treball d'anàlisi previ que ha servit per a construir la present mostra de convenis col·lectius per dues raons. La raó principal és el fet que aquests criteris es caracteritzen per la seva insuficient adaptabilitat a l'hora de fer front a l'especificitat d'aplicacions científiques diferents de la descripció i l'explicació dels fets socials sota els paràmetres durkheimians. A la vegada, en segon lloc, es caracteritzen per la definició i construcció dels fenòmens socials mitjançant criteris de definició i construcció dels fets socials —la distinció normal/patològic— que no introdueixen els agents sinó l'analista. En aquest sentit el perill de deformació de la natura dels fets socials és més que evident. En conclusió: de quina manera construir una mostra de convenis col·lectius emprant la distinció normal/patològic sense fer dir als fets molt més del que realment diuen? Degut a la impossibilitat de tenir en compte aquests criteris ha calgut recórrer a una perspectiva que es caracteritzés per la seva obertura i la seva aplicabilitat a l'especificitat dels objectes d'estudi concrets. En aquest sentit s'ha optat per

la *teoria dels camps*⁵, que es caracteritza per la seva adaptabilitat gràcies a l'ús de conceptes oberts (Bourdieu; Wacquant, 1994: 72) que són aplicables a tot tipus d'objectes de recerca específics, guiant de forma no directiva la recerca⁶ en tant que no es prefixen els criteris de definició i construcció dels fenòmens a estudiar, que cal situar prèviament en el camp corresponent. Així, queda clar que el primer que ha calgut fer a l'hora d'engegar la recerca, sota aquestes directrius, ha estat definir i construir l'objecte d'estudi mitjançant el qual abastar l'aplicació particular que es persegueix (la construcció d'una mostra de convenis col·lectius). En aquest sentit es tracta de construir l'àmbit o camp de les relacions laborals. El camp de les relacions laborals apareix molt ben delimitat en la següent definició, ja que, com sol ser habitual, l'aparició d'un camp també significa l'aparició d'un cos d'experts (que s'organitzen, a la vegada, en el camp pertinent) en l'estudi, la definició i la interpretació dels fenòmens socials propis del camp en qüestió, tal com es remarca clarament en la mateixa definició⁷: “El terme relacions laborals s'utilitza habitualment per a designar les **pràctiques i les regles que estructuraven les relacions entre els assalariats, els empresaris i l'estat a diferents nivells:** dins d'una empresa, una branca d'activitat, un territori determinat o l'economia en general. Aquestes relacions poden ser individuals o col·lectives, de manera que els actors poden estar directament implicats o bé es poden relacionar per mitjà dels seus representants (com poden ser els grups, els sindicats d'assalariats, les organitzacions empresarials o bé les institucions de

---

5. En cap cas s'ha dut a terme, pròpiament, un estudi en termes de camp. Aquesta perspectiva, més aviat, ha guiat i facilitat la recerca.

6. “La noció de camp és, en un cert sentit, una escenografia conceptual d'un mode de construcció de l'objecte que dirigirà —o orientarà— totes les eleccions pràctiques de la recerca” (Bourdieu; Wacquant, 1994: 199).

7. Aquest exemple és refereix al camp literari però, per analogia, pot veure's perfectament la seva relació amb qualsevol altre camp: “No és casualitat que un dels índexs més segurs de la constitució d'un camp sigui, a més de la presència d'empremtes de la relació objectiva (de vegades, fins i tot inconscient) amb altres obres, passades o contemporànies, l'aparició d'un cos de conservadors de les vides —els biògrafs— i de les obres —els filòlegs, els historiadors de l'art i la literatura, que comencen a arxivar els esbossos, els manuscrits, a «corregir-los» (el dret de «correcció» és la violència legítima del filòleg), a desxifrar-los, etc.—, altres tantes persones que estan aliades amb la conservació d'allò que es produeix en el camp, que tenen interès en conservar i en conservar-se conservant” (Bourdieu, 2000: 115-116).

Relacionat amb l'aparició d'aquests cossos d'experts, cal dir que, per a Bourdieu, el pensament en termes de camp exigeix un lent i progressiu treball (ruptura) encarat a “combatre amb tots els mitjans la inclinació inicial a pensar el món social de manera realista” (Bourdieu; Wacquant, 1994: 199). O, dit d'una altra forma, encarat a trencar amb el sentit comú. Per a Bourdieu, “Un dels instruments més potents de la ruptura és la història social dels problemes, dels objectes i dels instruments de pensament. És a dir, la història del treball social de construcció d'instruments de construcció de la realitat social (com ara les nocions comunes de rol, cultura, vellesa, etc., o els mateixos sistemes de classificació). Una construcció que es realitza al si mateix del món social en el seu conjunt, o en tal o qual camp especialitzat, i, en particular, *en el camp de les ciències socials*” (Bourdieu; Wacquant, 1994: 207-208). D'aquesta manera, en aquesta secció, a l'hora que s'ofereixen proves (de la constitució del camp de les relacions laborals) que consistiran en el fets més significatius que suposen la progressiva construcció del camp, també s'oferirà una prova addicional (en el mateix sentit) que consistirà en la història dels instruments *simbòlics* (conceptes, sistemes teòrics) que s'empren per a definir, classificar i interpretar (construir) aquells fets que, designats implícitament com a significatius —en tant que són aquells que generen un acord més o menys unànim a l'hora fer-los «visibles»: ja sigui mitjançant la seva definició, la seva interpretació, el seu debat acadèmic, etc.—, acaben definint tant el camp com a realitat com la realitat del camp.

l'estat). Així mateix, aquestes relacions poden ser informals i formals (acords, convenis col·lectius, reglaments, lleis, etc.). Aquesta definició àmplia de les relacions laborals permet de delimitar un camp d'investigació científica al si del qual els especialistes poden optar per certs temes d'investigació, com poden ser l'estudi del moviment sindical, de les associacions empresarials, els conflictes laborals, la negociació col·lectiva i altres. [A la vegada, cal assenyalar que] les relacions laborals es caracteritzen per la dinàmica entre conflicte i pacte. El conflicte és endèmic i permanent en el sistema capitalista; es genera en les relacions entre capital i treball, en les relacions de control, dominació i explotació en el procés de treball. El pacte només té validesa temporal, es renova periòdicament (per mitjà de la negociació col·lectiva); la contenció del conflicte és provisional" (Martín, 2001a: 6; 47). Sota aquest punt de vista queda rotundament clar que la negociació col·lectiva 1) és un fenomen social que s'enquadra dins del camp de les relacions laborals i que 2) es tracta d'un fenomen social molt important per al funcionament del camp.

De totes maneres, queda encara la pregunta més fonamental de totes: què autoritza a considerar l'àmbit de les relacions laborals un *camp*? Diversos fets avalen la necessitat de tractar aquest àmbit social com a camp. En segon lloc⁸ el fet que, com tots els camps, el camp de les relacions laborals es caracteritza per un determinat grau d'autonomia que s'expressa en la definició d'uns determinats interessos i uns determinats «objectes en joc» que són irreductibles als que caracteritzen a altres camps⁹. En el camp de les relacions laborals l'objecte que es persegueix és, tal com il·lustra la definició, “designar les pràctiques i les regles que estructurin les relacions entre els assalariats, els empresaris i l'estat a diferents nivells” i el principal interès de cadascun dels agents dins del camp és abastar la definició d'aquestes pràctiques i regles més favorable als propis interessos. En tant que sabem 1) que el camp de les relacions laborals a Espanya està fortament custodiat i impulsat per l'Estat¹⁰, 2) que el principal interès de l'Estat és legislar i imposar coactivament aquestes legislacions¹¹, i 3) que l'objecte principal pel que

---

8. La primera raó apareix en el fragment de text que remet a la nota 7.

9. “Un camp [...] es defineix entre altres coses definint objectes en joc [*enjeux*] i interessos específics, que són irreductibles als objectes en joc [*enjeux*] i als interessos propis d'altres camps (no es pot fer córrer a un filòsof rera els objectes en joc [*enjeux*] dels geògrafs), i que no són percebuts per ningú que no hagi estat construït per entrar en el camp (cada categoria d'interessos implica la indiferència envers altres interessos, a altres inversions, abocats així a ser percebuts com absurds, insensats, o sublims, desinteressats). Perquè un camp funcioni és necessari que hi hagi objectes en joc [*enjeux*] i persones disposades a jugar el joc, dotades amb els hàbitus que impliquen el coneixement i el reconeixement de les lleis immanents del joc, dels objectes en joc [*enjeux*], etc.” (Bourdieu, 2000: 113).

10. El model de relacions laborals espanyol, tal com apunta Antonio Martín Artiles (Martín, 2001: 78), “Es tracta d'un model amb una relativa i important intervenció de l'estat en les relacions laborals. En efecte, la tradició interventora de l'estat en les relacions laborals ha estat també important, fins i tot alguns autors suggereixen una certa herència del corporativisme autoritari franquista en l'actual model de relacions laborals [...]. En qualsevol cas, com en el cas de França, aquesta tradició d'intervenció de l'estat està associada al tardà desenvolupament del capitalisme i a la relativa debilitat dels altres actors: els sindicats i les associacions empresarials”.

11. “L'Estat [...] [és] [...] un conjunt de camps de forces en els quals es desenvolupen lluites que es proposen aconseguir (bo i corregint la cèlebre fórmula de Max Weber) el *monopoli de la violència*

concorren els agents dins del camp són, explícitament, “les pràctiques i les regles que estructuraven les relacions entre els assalariats, els empresaris i l'estat”, es comprèn que els principis de funcionament del camp estiguin explícitament codificats. Els principals codis que regulen aquest funcionament a l'Estat espanyol són, lògicament, dues lleis —ja que jeràrquicament les lleis es caracteritzen per un poder coactiu tal que suposa la subordinació de totes les altres regulacions que pugui produir el camp (majoritàriament reglamentacions com són els convenis col·lectius) a aquestes—: l'Estatut dels Treballadors i la Llei Orgànica de Llibertat Sindical. Evidentment, aquestes lleis regulen tot allò relatiu a un fenomen tan important per al funcionament del camp com la negociació col·lectiva, i ha estat per això que al llarg del treball s'han hagut de consultar freqüentment.

Aquesta autonomia s'ha anat conquerint al llarg d'un lent i progressiu procés que “s'ha desenvolupat juntament amb el procés d'industrialització als països occidentals a partir de la segona meitat del segle XVIII. El terme *relacions laborals* té com a antecedent l'expressió anglosaxona ***Industrial Relations*** que apareix cap al final del segle XIX [...]. L'esmentat terme apareix per primera vegada el 1885 i es consagra com a expressió cap al 1924, amb la creació d'un departament de relacions industrials al ministeri de treball britànic. Dotze anys més tard, també als Estats Units, es va crear una «comissió de relacions industrials» per encàrrec del president William Howard Taft per a analitzar les causes d'un conflicte derivat d'un accident mortal, i també per a proposar els mitjans per a remeiar-lo. En altres paraules, l'acció col·lectiva organitzada, el reconeixement públic dels sindicats i la creació de cossos de mediació en el conflicte han estat fonamentals per al desenvolupament d'aquesta disciplina” (Martín, 2001a: 6-7). Els passos més importants que suposen la conquesta progressiva de l'autonomia del camp es poden dividir en tres períodes. El primer període és 1) l'etapa del capitalisme salvatge (1870-1914). En aquesta etapa es produeix el reconeixement del dret de vaga (Anglaterra, 1824-1825); l'inici del moviment sindical per part d'obriers qualificats (Anglaterra, 1851-1868); el reconeixement dels drets d'associació (Alemanya, 1860-1870); el reconeixement del dret d'organització a França i als Països Baixos el 1864 i a Bèlgica el 1866; l'autorització de les associacions d'ajuda mútua (Catalunya, 1861); i l'aparició de les primeres associacions empresarials, que inicialment es relacionen amb la pressió econòmica realitzada pels empresaris envers els Estats per tal de defensar-se de les importacions d'altres països, i amb la necessitat de respondre a l'incipient moviment sindical (Martín, 2001a: 9-11). Pel que fa al que encara no podia anomenar-se estudi de les relacions laborals, cal destacar que “Els autors clàssics de la sociologia, com Marx, Durkheim i Weber, posen en relleu que la modernització i la industrialització abaten els lligams col·lectius de les societats tradicionals, dels grups familiars,

---

simbòlica legítima: és a dir, el poder d'establir i d'imposar un conjunt de normes coercitives com si fossin *universals* i *universalment* aplicables, en el marc d'una nació, és a dir, en els límits de les fronteres d'un país” (Bourdieu; Wacquant, 1994: 88).

de les relacions de parentesc, amistat i veïnatge fundades sobre la comunitat local i les corporacions professionals” (ídem: 10). És a dir, en resum, s’inicia, durant aquest període, de forma molt incipient, el moviment d’autonomització (encara no d’institucionalització) del camp de les relacions laborals de l’espai social més ampli.

El segon moment és 2) l’etapa d’entreguerres (1919-1938). Els esdeveniments que marquen aquest període són els següents: l’inici del tripartisme en les relacions laborals, que s’inaugura amb el Tractat de Versalles¹² el 1919, el qual dóna lloc a la creació de l’Organització Internacional del Treball (OIT), “concebuda com una corporació tripartida d’àmbit internacional i font internacional per al dret laboral” (ídem: 14-15); l’inici de la negociació col·lectiva: a Bèlgica l’impulsa l’Estat i a la Gran Bretanya es duu a terme des de 1919; la constitució en alguns països de sistemes de consulta sobre temes rellevants en relacions laborals i la introducció de procediments de mediació del conflicte; la transformació dels sindicats d’ofici en sindicats de massa i generals com a conseqüència de l’extensió del taylorisme, que suposa la destrucció de l’ofici (ídem: 14-16). Pel que fa a l’estudi de les relacions laborals (camp d’estudi que s’inaugura pròpiament en aquest període), es pot considerar que “L’apogeu del tripartisme, el reconeixement dels sindicats i els drets de negociació col·lectiva constitueixen el marc contextual que propicia l’emergència d’una teoria específica sobre les relacions laborals en els països anglosaxons. En primer lloc, tenim el treball pioner dels anglesos Sidney i Beatrice Webb, fundadors de la London School of Economics (1895) i especialistes en història del moviment sindical, dels avenços que comporta la industrialització, la urbanització i la democràcia. En segon lloc, tenim ja, en els anys vint, les teories pluralistes de l’Escola d’Oxford, que estudien les formes de regulació conjunta que significa la negociació col·lectiva i els principals autors de la qual són Allan Flanders, Alan Fox i Hugh Clegg, entre d’altres. I, en tercer lloc, als Estats Units tenim un altre focus generador d’investigacions: l’Escola de Wisconsin, en què destaquen dos autors, J. R. Commons i Selig Perlman” (ídem: 16). El període de maduració i d’institucionalització del camp està ja en marxa.

El tercer període és 3) l’etapa d’institucionalització pròpiament dita de les relacions laborals (de 1950 en endavant). Durant aquesta època, l’experiència dels Estats Units és decisiva de cara a entendre el procés d’institucionalització de les relacions laborals que tindrà lloc a Europa després de la Segona Guerra Mundial. En aquest sentit, als Estats Units “Ja abans de la guerra, en el marc de la política del president Theodore Roosevelt, coneguda com a *New Deal*, es duu a terme un procés de reconeixement dels drets d’afiliació sindical, de negociació col·lectiva, dret a

---

12. El Tractat de Versalles “...també el va signar Espanya el 1919, amb la qual cosa es va convertir en un dels membres fundadors de l’OIT. Però la negociació col·lectiva estava encara poc estesa. Aquest any es va formar la Comissió de Treball per a pacificar la conflictivitat laboral de Barcelona. Aquesta experiència pilot va servir d’avançada per a actuacions similars, incloent el sistema de comitès paritaris conjunts, que es van anar fent càrrec de la formulació i control dels nivells salarials i de les relacions laborals” (Martín, 2001a: 15).

l'assegurança de desocupació i drets bàsics de pensions. Així, després de successives lleis, com la *Llei Federal de recuperació de la indústria* (1933), es desemboca el 1935 en l'aprovació de la Llei federal de relacions laborals, i en altres textos de legislació laboral, concebuts amb la intenció de protegir els drets dels treballadors, cosa que representava llavors un canvi en l'opinió dominant sobre la relació d'ocupació i la forma de regular-la. És a dir, la idea de regular les relacions laborals constituïa una alternativa a la mera lògica del mercat, com pressuposava fins llavors el pensament liberal. Abans dels anys trenta la política pública estava dominada per la teoria econòmica clàssica” (ídem: 17). Seguint aquest model, a partir de la postguerra de la Segona Guerra Mundial, s'estenen drets com els de participació política, de representació sindical i de negociació col·lectiva. Així doncs, “Aquesta etapa es caracteritza per la progressiva consolidació dels sistemes de relacions laborals, per l'establiment de procediments estables de regulació, pel desenvolupament de la legislació laboral i pels drets de negociació col·lectiva. Així mateix, en aquesta etapa els sistemes de relacions laborals adquireixen autonomia respecte al sistema polític” (ídem: 18). En definitiva, es consolida el paper dels sindicats, que guanyen afiliació i força, convertint-se definitivament en les grans organitzacions de masses que són avui en dia; de les associacions empresarials, que s'enforteixen molt també; i de l'Estat, que es converteix en impulsor de la legislació laboral i de la regulació de les condicions de treball en aquells països (per exemple, França) on les associacions empresarials i els sindicats són febles (ídem: 18-19). Aquesta “és també l'etapa de la consolidació dels drets socials, després d'un llarg segle de penúries i conflictes” (ídem: 19). A la vegada, és també quan es produeix la institucionalització de la negociació col·lectiva quan “entre els anys seixanta i principi dels anys vuitanta [...] s'expandeixen les relacions industrials i matèries afins com a disciplina acadèmica en universitats, centres d'investigació, fundacions privades i institucions públiques. I és també quan augmenta el nombre de revistes i altres publicacions laborals” (ídem: 20). Igualment és també quan es consoliden les quatre principals perspectives teòriques en l'estudi de les relacions laborals: l'estructuralfuncionalisme (centrat en l'anàlisi del paper de les institucions socials en el mercat de treball i en l'anàlisi de les funcions del conflicte en les societats industrials); el neomarxisme (que estudia el ressorgiment del conflicte de classes, el paper del moviment obrer, l'organització i les condicions de treball, o les organitzacions sindicals); el neoweberianisme (que produeix les teories del neocorporatisme); i l'enfocament interaccionista i psicosociològic (que destaca per l'estudi de la gestió del conflicte i dels processos de negociació col·lectiva) (ídem: 19-20). És, doncs, durant aquest darrer període que el camp assoleix la seva autonomia, en tant que es produeix de forma plena el procés d'institucionalització.

El tercer fet que autoritza considerar l'àmbit de les relacions laborals un camp és la presència d'uns determinats agents —“els assalariats, els empresaris i l'estat”— que lluiten per

conservar o subvertir l'estructura del camp, en tant que tot camp és un camp de lluites¹³. Aquest aspecte està plenament d'acord amb la definició que, de les relacions laborals, s'ha fet anteriorment: “les relacions laborals es caracteritzen per la dinàmica entre conflicte i pacte”. Conflicte i pacte entre qui? No només entre assalariats i empresaris. També, i fonamentalment¹⁴, entre els representants dels assalariats (sindicats) i els representants dels empresaris (patronal).

Aquest fet és de capital importància, ja que introdueix el quart element que autoritza a emprar la noció de camp. Un camp també es caracteritza pel fet que la seva existència està immanentment lligada a l'existència d'un capital específic que és, precisament, aquell que està en joc i que constitueix l'estructura del camp¹⁵. El capital específic que constitueix l'estructura del camp de les relacions laborals a Espanya és de dues espècies: el capital organitzacional (en totes les variants que han estat apuntades al llarg del treball: social, confederal —aquesta espècie de capital només ha pogut ser introduïda en forma d'hipòtesi que caldria verificar en un futur— i federal) i el capital convenial. Per què aquestes dues espècies de capital són les fonamentals en el camp? Pel que fa al capital convenial, en tant que sabem, com assenyala la definició de «relacions laborals» que ja s'ha apuntat, que la negociació col·lectiva és un dels processos clau dins del camp de les relacions laborals, i que el resultat d'aquest procés és, justament, la generació de convenis col·lectius; és a dir, del pertinent capital convenial. Pel que fa al capital organitzacional, en tant que sabem, com han mostrat les diverses anàlisis empíriques efectuades de forma reiterada al llarg del treball, 1) que existeix una relació entre el capital organitzacional i el capital convenial abastat, i en tant que sabem 2) que, tal com es mostra a l'annex 2, la LOLS designa a les organitzacions sindicals i patronals legitimades per a negociar convenis sectorials en base a la seva representativitat; és a dir, en base al seu capital organitzacional relatiu: cosa que significa que quant més gran sigui la seva representativitat (major sigui el seu capital organitzacional en relació a totes les altres organitzacions patronals o sindicals concurrents en el camp), major serà el seu capital convenial. En definitiva, doncs, el

---

13. “L'estructura del camp és un estat de la relació de forces entre els agents o les institucions implicats en la lluita o, si es prefereix així, de la distribució del capital específic que, acumulat en el curs de les lluites anteriors, orienta les estratègies ulteriors. Aquesta estructura, que constitueix el principi de les estratègies destinades a transformar-la, està ella mateixa sempre en joc: les lluites que tenen lloc en el camp tenen per objectiu [*enjeu*] el monopoli de la violència legítima (autoritat específica) que és característica del camp considerat, és a dir, en definitiva, la conservació o la subversió de l'estructura de la distribució del capital específic” (Bourdieu, 2000: 113-114).

14. Ja que a partir de l'etapa neocorporatista o del «capitalisme organitzat» el fet de “La institucionalització del conflicte significa l'establiment de procediments reglamentats i gradualistes per a la seva resolució. Ara la protesta obrera ja no posa en qüestió l'ordre polític general; els sindicats són reconeguts com a actors socials dins i fora de l'empresa” (Martín, 2001a: 18).

15. “Parlar de capital específic significa dir que el capital val *en relació amb* un camp determinat —per tant, en els límits d'aquell camp— i que només és convertible en una altra espècie de capital en determinades condicions. N'hi ha prou amb pensar, per exemple, en el fracàs de Cardin quan va voler transferir a l'alta cultura un capital acumulat en l'alta costura: el darrer dels crítics d'art havia d'afirmar la seva superioritat estructural com a membre d'un camp estructuralment més legítim dient que tot el que feia Cardin en matèria d'art legítim era trencadís i imposant-li així al seu capital la taxa de reconversió més desfavorable” (Bourdieu, 2000: 114).

capital específic en el camp de les relacions laborals adopta aquestes dues formes. En aquest treball només s'explora una de les dues possibles direccions explicatives de la natura de la relació entre aquestes dues espècies de capital (i mai les interaccions bidireccionals): la que explica el capital convencional a partir del capital organitzacional. No ha calgut fer-ho d'una altra manera pel que fa als propòsits d'aquest treball. Però el fet que només s'estudiï aquesta associació en aquest sentit no significa, ni molt menys, que sigui l'únic possible. D'aquesta manera caldria investigar més àmpliament i adequada, tant des del punt de vista de la definició de l'objecte d'estudi com des del punt de vista metodològic, quina és la relació entre les dues espècies de capital que operen en el camp, ja que s'hipotitza que les estratègies (més tendents al conflicte o al pacte) dels agents en el camp (principalment la patronal i els sindicats) poden dependre, encara que no només, de quina és l'estructura de la distribució d'aquestes dues espècies de capital; és a dir, de la relació entre aquestes dues espècies de capital.

En conclusió, d'aquesta manera s'entén fàcilment la necessitat de substituir els criteris durkheimians —que ni són operatius en el cas del present treball ni tenen res a veure amb aquells que han d'adoptar obligatòriament els agents dins del camp a l'hora d'actuar— per uns criteris que, presidint la lògica de funcionament del camp, són assumits de forma coercitiva pels agents dins del camp. És per aquesta raó que els criteris que han regit obligatòriament a l'hora de construir, com a fet social, la negociació col·lectiva a través dels conceptes i els indicadors que s'ha emprat han estat extrets de l'Estatut dels Treballadors i de la Llei Orgànica de Llibertat Sindical. Aquests criteris concrets es troben repartits al llarg de tot el treball, i si es volen consultar cal fer un seguiment de l'estudi, doncs en aquesta secció no seran exposats de nou.

Un cop situat convenientment el fenomen social de la negociació col·lectiva en el camp de les relacions laborals —l'existència del qual (camp) acaba de ser adequadament justificada—, aquest fenomen ha pogut ser adequadament construït mitjançant els criteris pertinents —veure seccions posteriors a aquesta per a consultar-los—. A continuació ha calgut explicar-lo. Evidentment, a l'hora d'explicar el fenomen social de la negociació col·lectiva, que, tal com s'acaba de veure, és de fonamental importància en el camp de les relacions laborals, cal procedir tal com aconsella el segon postulat durkheimià. És a dir, cal cercar la seva causa en l'estructura social, medi social intern o organització social. Aquest postulat està plenament d'acord amb les observacions de Pierre Bourdieu quan afirma que (nota 13) “L'estructura del camp és un estat de la relació de forces entre els agents o les institucions implicats en la lluita o, si es prefereix així, de la distribució del capital específic que, acumulat en el curs de les lluites anteriors, orienta les estratègies ulteriors”; quan afirma igualment que aquesta estructura (nota 13) “constitueix el principi de les estratègies destinades a transformar-la”; o quan afirma que “El principi de la dinàmica d'un camp resideix en la configuració particular de la seva estructura, en la distància, la separació entre les diferents forces específiques que s'hi enfronten. Les forces

que són actives en un camp, i que, per tant, l'anàlisi selecciona com a pertinents, són les que defineixen el capital específic en la mesura que produeixen les diferències més importants. Com ja he dit a propòsit del joc i dels trumfos, un capital no existeix i no funciona si no és en relació a un camp concret. El capital confereix un poder sobre el camp; sobre els instruments materialitzats o incorporats de producció o de reproducció —la distribució dels quals constitueix l'estructura mateixa del camp—; i sobre les regularitats i les regles que defineixen el funcionament ordinari del camp i, per això mateix, sobre els avantatges que s'hi generen” (Bourdieu; Wacquant, 1994: 78).

D'aquests breus apunts cal extreure'n diverses conseqüències pràctiques. La primera, que cal explicar la negociació col·lectiva com a fenomen social cercant la seva causa en l'estructura social o organització social del camp de les relacions laborals. La segona, que a l'hora d'explicar la negociació col·lectiva com a fenomen social que s'emmarca en el camp de les relacions laborals cal referir-se obligatòriament a un factor tal com el capital específic que opera en els límits d'aquest camp. Tal com s'ha vist anteriorment, aquest capital és de dues menes: el capital organitzacional i el capital convenial. Tal com també s'ha comentat abans, en aquest treball només és necessari, per tal de construir la mostra de convenis col·lectius, donar compte de la distribució específica del número de convenis en la base de dades (capital convenial), per tant, l'única espècie de capital que es contemplarà serà el capital organitzacional a l'hora d'explicar el capital convenial. Però això no significa, en cap cas, que la relació inversa, és a dir, la que suposaria explicar el capital organitzacional mitjançant el capital convenial existeixi o pugui existir. Semblaria que aquesta possibilitat és hipotèticament raonable, i, per tant, caldria explorar-la adequadament.

Aquests dos supòsits impliquen una tercera conseqüència: és evident que la forma com es conceptualitzi específicament el «capital organitzacional» ha d'estar estretament lligada a les *formes d'organització del camp de les relacions laborals a Espanya*, ja que ha de servir per explicar el que hi passa pel que fa al fenomen de la negociació col·lectiva. Els criteris que han de servir per a caracteritzar el capital organitzacional, i, per tant, l'estructura del camp de les relacions laborals a Espanya, han de buscar-se en l'organització social de les pràctiques dels agents (sindicats i patronal) en el camp (nivell institucional). Aquest nivell organitzatiu institucional està estructurat, per regla general, tant en el cas de les organitzacions sindicals com de les patronals, en base a dos grans eixos: es tracta, a molt grans trets, de l'organització territorial (confederació) per una banda, i de l'organització sectorial (federació) per l'altra. És d'aquesta manera com es constitueixen 3 variants de capital organitzacional: el capital organitzacional confederal, el capital organitzacional federal, i el capital organitzacional social, que és aquell que actua en l'espai de l'empresa. Per a més detalls sobre l'ús analític d'aquests conceptes cal consultar les posteriors seccions d'aquest treball. La constitució i posada en funcionament (mitjançant l'anàlisi) dels conceptes que representen les tres variants de capital

organitzacional que operen dins del camp han significat el fet que, tal com preconitzen Pierre Bourdieu i Émile Durkheim, ha estat explicat el fenomen social de la negociació col·lectiva, de capital importància dins del camp de les relacions laborals, mitjançant l'estructura social o organització social del camp de les relacions laborals. A nivell operatiu la forma de lligar aquest requisit teòric general amb l'aplicació específica a què s'ha destinat (la construcció d'una mostra de convenis col·lectius) ha passat per lligar cadascun dels nivells respectius de l'estructura de la negociació col·lectiva¹⁶ amb la variant respectiva de capital organitzacional que opera en cada nivell.

A l'hora de verificar la possible natura causal de la relació establerta entre el fet social a explicar (la negociació col·lectiva mitjançant l'ús del concepte «poder de negociació» i les variables que actuen com a indicadors d'aquest concepte en l'àmbit funcional o territorial pertinent) i el factor explicatiu triat (la variant corresponent de capital organitzacional que opera en l'àmbit funcional o territorial pertinent) cal procedir, tal com assenyala molt adequadament el tercer postulat durkheimià, acomplint tres requisits. El primer: cal emprar mètodes que siguin capaços de provar que les associacions establertes entre la variable dependent i la independent són relativament constants, i, per tant, susceptibles de tractar-se de nexes causals. El segon: cal justificar adequadament la natura de la causalitat de l'associació. El tercer: cal assegurar-se de que la qualitat de les dades emprades sigui l'adequada.

Pel que fa al primer requisit cal apuntar que el mètode que assenyala Durkheim com a més adequat a l'hora de verificar possibles nexes causals, i que ell anomena mètode de variacions concomitants, podria equiparar-se a qualsevol de les tècniques d'anàlisi bivariada que existeixen avui en dia. Precisament aquestes són les tècniques que s'han emprat al llarg d'aquest treball. Llevat dels casos de la família dels convenis d'empresa i de la família dels convenis de l'Administració Pública —i, en aquestes dues famílies, sempre en el cas de l'eix d'estratificació relatiu al tipus d'organització (empresa o ajuntament)— en què una simple comparació del número de vegades que augmentava el poder de negociació en el cas d'un tipus d'empresa o ajuntament en relació al que caracteritzava a un altre tipus d'empresa o ajuntament era suficient per a determinar la força que conferia tenir un major o menor capital organitzacional social, en tots aquells altres casos en que ha estat possible s'han emprat tècniques d'anàlisi bivariada que han assenyalat igualment la constància dels lligams establerts entre la variable dependent i la independent. Així ha estat amb la família de convenis de sector en què, en el cas de l'eix d'estratificació relatiu a l'àmbit funcional de negociació (seccions CNAE-93), la tècnica de

---

16. "Existeixen bàsicament dos tipus de convenis pel que fa a l'àmbit funcional: els convenis d'empresa, que també poden ser d'àmbit inferior (centre, secció, franja, etc.), i els d'àmbit superior a l'empresa (grups d'empreses i, fonamentalment, sectors d'activitat). [...]"

A més, no tots els convenis [...] tenen el mateix abast territorial. La majoria és d'àmbit provincial; encara que també n'hi ha d'àmbit local, autonòmic i nacional" (Miguélez; Rebollo, 1999: 331).

l'anàlisi de regressió —tècnica que, certament, sembla ser la mateixa que Durkheim té en ment quan explica els fonaments del mètode de variacions concomitants— ha mostrat que el capital organitzacional federal sembla condicionar el poder de negociació de cada secció CNAE-93 (considerada com a indicador aproximat del nivell federal). Amb l'àmbit territorial de negociació (en totes les famílies de convenis) no han pogut verificar-se aquestes associacions, ja que una primera anàlisi estadística practicada (només practicada a nivell dels convenis d'empresa de l'any 2003, tot i que els seus resultats s'han assumit també pels altres anys i pels convenis sectorials i de l'Administració Pública) ha revelat que des del punt de vista quantitatiu no existeixen diferències quant a les diferents probabilitats provincials de tenir conveni. Tot i això, s'ha seguit la recomanació d'alguns analistes (Sixte Garganté i Juan Manuel Tapia) que, malgrat apuntar la inexistència d'estudis comparatius de les desigualtats territorials respecte al contingut clausular dels convenis col·lectius, han manifestat la possible rellevància d'incorporar aquest eix d'estratificació, que s'ha incorporat com a criteri d'estratificació en forma d'hipòtesi.

Pel que fa al segon requisit és evident que els nexes causals que acaben d'assenyalar-se (i que s'assenyalen al llarg de tot el treball) —del tipus: el capital organitzacional és la causa del poder de negociació, i, per tant, del capital convencional abastat— no es justifiquen per si sols, ja que només poden ser acceptats si es basen en les proves i les fonts adequades. En aquest treball les proves que expliquen els nexes causals establerts són de tres tipus: a) generals, b) específiques i c) pràctiques. Les proves generals i específiques expliquen tots els tipus de nexes causals que s'assenyalen en aquest treball. Les proves pràctiques només són possibles en el cas dels nexes causals que s'estableixen entre el poder de negociació i el capital organitzacional social o federal, i mai són possibles en el cas dels nexes causals establerts entre el poder de negociació i el capital organitzacional confederal; és a dir, només són possibles en el cas d'aquells nexes causals que s'enquadren, pel que fa a l'estructura de la negociació col·lectiva, en el context de l'àmbit funcional de negociació. Una explicació ben fonamentada de la natura causal d'una associació entre dues variables qualssevol requeriria del recurs a aquests tres tipus de proves.

La font de la prova general que serveix per a explicar la natura causal dels nexes que s'assenyalen al llarg d'aquest treball és la teoria dels camps com a sistema teòric. Al llarg d'aquesta secció s'ha donat raons suficients per a justificar la pertinència d'aquesta explicació. Una de les més poderoses és el fet que, en el context de la teoria dels camps, el poder explicatiu de la noció *capital* ha estat validat en repetides ocasions en base a anàlisis empíriques.

Pel que fa a la prova específica, aquesta és una anàlisi concreta que s'emmarca en el sistema teòric de la teoria dels camps. Es tracta d'un cas molt similar al que constitueix l'objecte d'estudi d'aquest treball, i que sembla avalar la pertinència de l'ús explicatiu (en el sentit causal) que es fa, al llarg d'aquestes pàgines, de la noció *capital organitzacional*. Així, en un article titulat "La huelga y la acción política", en què Pierre Bourdieu tracta d'explicar quins són

els factors predisposicionals (dels treballadors com a agents), quines són les condicions econòmiques i polítiques del camp internament i del mercat de treball en particular, quina és l'estructura de relacions entre els agents dins del camp (empresaris, obrers, Estat) i com és percebuda aquesta estructura pels agents (especialment pels treballadors), quina és l'estructura del sistema de reivindicacions, quina és l'estructura dels instruments de lluita, i quins són els factors de força dels agents dins del camp de cara a promoure o inhibir l'expressió de la vaga com a acció col·lectiva de la classe obrera (Bourdieu, 2000a), aquest sociòleg manifesta que “la vaga només adquireix sentit si és resituada en el camp de les lluites laborals, estructura objectiva de relacions de força definida per la lluita entre treballadors, pels quals constitueix la seva arma principal, i empleadors, amb un tercer actor —que potser no ho sigui—, l'Estat” (Bourdieu, 2000a: 248). Més endavant, quan Bourdieu es refereix al principal factor que condiciona la força dels agents dins del camp, dirigint, per tant, les seves estratègies, afirmarà que aquest depèn “de la força de què disposen objectivament en les relacions de força (estructura), és a dir, de la força que han adquirit i acumulat mitjançant les lluites anteriors (història)” (Bourdieu, 2000a: 255). A continuació es referirà a la principal propietat definitòria d'aquest factor de força que condiciona l'eficàcia de les estratègies dels treballadors. Així, “Allò específic de les estratègies dels treballadors és que només són eficaces si són col·lectives i, per tant, conscients i metòdiques, és a dir, si estan mediatitzades per una organització encarregada de definir els objectius i d'organitzar la lluita” (Bourdieu, 2000a: 256).

D'aquesta aplicació específica de la teoria dels camps a aquest concret objecte d'estudi se n'extreuen diverses conseqüències que permeten recolzar diverses de les operacions que han estat efectuades al llarg d'aquest treball a l'hora d'abastar l'objectiu perseguit (construir la pertinent mostra de convenis col·lectius). La primera operació és l'ús mateix que s'ha fet de la teoria dels camps: de manera anàloga a com Bourdieu ha resituat la vaga dins del camp corresponent, al llarg d'aquesta secció s'ha palesat la necessitat de situar el fenomen de la negociació col·lectiva en el camp de les relacions laborals. La segona operació és la forma com s'ha explicat el fenomen de la negociació col·lectiva: de manera anàloga a com hi ha factors objectius —“la força de què disposen [els agents] objectivament en les relacions de força (estructura), és a dir, [...] la força que han adquirit i acumulat [els agents] mitjançant les lluites anteriors (història)” — que donen compte d'un fenomen com la vaga com a acció col·lectiva, hi ha factors objectius —la distribució concreta, entre els agents, del capital específic en el camp— que donen compte d'un fenomen social com la negociació col·lectiva. La tercera operació és la forma com s'ha construït el factor mateix que s'ha emprat per a explicar la negociació col·lectiva: en tant que sabem 1) que el factor que, segons Bourdieu, dóna compte del fenomen social de la vaga, és “la força de què disposen [els agents] objectivament en les relacions de força (estructura), és a dir, [...] la força que han adquirit i acumulat [els agents] mitjançant les lluites anteriors (història)”; 2) que l'*estructura* d'un camp o la *força objectiva dels agents* són

denominacions diferents que es refereixen a “la distribució del capital específic que, acumulat en el curs de les lluites anteriors, orienta les estratègies ulteriors” (nota 13); i 3) que “Allò específic de les estratègies dels treballadors és que només són eficaces si són col·lectives i, per tant, conscients i metòdiques, és a dir, si estan mediatitzades per una organització encarregada de definir els objectius i d’organitzar la lluita” (Bourdieu, 2000a: 256), és prou clar que el factor més idoni a l’hora d’explicar la negociació col·lectiva com a fenomen és el *capital organitzacional* en cadascuna de les seves variants. És en relació al fet que “Allò específic de les estratègies dels treballadors és que només són eficaces si són col·lectives” que s’entén que la construcció d’aquest factor s’hagi basat en el concepte *capital social* (veure apartat 3.1) i és com a conseqüència de que aquestes estratègies dels treballadors només siguin eficaces “si estan mediatitzades per una organització encarregada de definir els objectius i d’organitzar la lluita” que s’hagi batejat a aquest factor com a capital organitzacional.

Les fonts de les proves pràctiques, que només són possibles en el cas de l’àmbit funcional de negociació (en el cas d’aquest treball, empresa i sector), són les dues lleis que regulen, a Espanya, el funcionament del camp de les relacions laborals: l’Estatut dels Treballadors i la Llei Orgànica de Llibertat Sindical. Aquestes dues lleis contenen les proves pràctiques (són fonts de dret) del poder estratificador del capital organitzacional en les seves variants social i federal.

En el cas de les empreses (convenis d’empresa), el poder estratificador del capital organitzacional social s’expressa en tant que a través de l’Estatut dels Treballadors es confereixen poders especials a cert tipus d’empreses en base al número de treballadors que tenen en plantilla (capital organitzacional social). Aquests poders especials consisteixen en l’atorgament del dret a posseir una major quantitat d’aquells recursos que atorguen poder de representació i, per tant, de negociació (delegats sindicals, comitè d’empresa, etc.). Pel que fa a la negociació col·lectiva, el poder estratificador del capital organitzacional social s’expressa en el fet que tenir més o menys quantitat d’aquests recursos que atorguen aquests poders especials de representació i, per tant, de negociació com a conseqüència de tenir més o menys treballadors en plantilla té com a resultat tenir una major o menor possibilitat de tenir conveni col·lectiu.

En el cas dels sectors (convenis de sector), el poder estratificador del capital organitzacional federal s’expressa en tant que la Llei Orgànica de Llibertat Sindical dictamina que les organitzacions sindicals o patronals que estan legitimades per a negociar convenis sectorials són les més representatives del sector en qüestió. En tant que el grau de representativitat s’avalua, tal com mostra l’annex 2, sondejant quines són les opcions sindicals i patronals més representades en els comitès d’empresa, entre els delegats de personal (en els casos en què calgui fer-ho així) i entre els empresaris *en l’espai social de l’empresa*, és prou clar que la possibilitat de negociar conveni de sector i augmentar, per tant, el capital convencional, augmenta paral·lelament al número d’empreses (capital organitzacional federal) en què cadascuna de les organitzacions patronals i sindicals sigui l’opció més representada. Això significa, de forma

genèrica, que aquelles federacions sindicals o patronals que agrupen a un major número d'empreses (capital organitzacional federal) són les que, virtualment, poden tenir un major capital convenial.

El tercer requisit que assenyala Durkheim a l'hora de verificar la possible natura causal de la relació establerta entre el fet social a explicar i el factor explicatiu triat és la necessitat d'assegurar-se de que la qualitat de les dades emprades sigui l'adequada. Com a dades Durkheim entén aquell registre seriat d'observacions a partir del qual es constitueixen, respectivament, les variables dependent i independent. De les tres característiques que, segons aquest sociòleg, defineixen la idoneïtat de les dades, la que toca més de prop a aquest treball és la necessitat de que les observacions preses abastin un període de temps suficientment extens. Aquesta característica, només aplicable a l'estudi dels fenòmens socials en el context d'una societat específica al llarg del temps; és a dir, seguint els paràmetres durkheimians, podria generalitzar-se en la necessitat de que les observacions preses siguin suficientment nombroses, ja sigui com a conseqüència de la suficient extensió del període de temps que abasten o del número de casos recollit, que és suficientment elevat. No és cap secret que aquesta característica no s'acompleix en tots els casos al llarg d'aquest treball, ja que aquesta carència ha estat ressenyada sempre que s'ha presentat; és a dir, en més ocasions de les que serien desitjables. En aquest sentit és evident que la qualitat de les dades no permet afirmar amb rotunditat l'establiment d'associacions de natura causal entre variables dependents i independents. Les diverses anàlisis efectuades mostren, en tot cas, possibles indicis en aquest sentit que haurien de ser adequadament verificats. L'alternativa que es considera científicament més factible en aquesta direcció és la generalització del model que es presenta al conjunt del territori espanyol, en tant que aquesta opció suposa ampliar considerablement el número d'observacions disponibles. Aquesta solució implica una major fiabilitat de les anàlisis estadístiques desenvolupades, la qual revertiria en una major seguretat a l'hora d'afirmar l'establiment d'associacions de natura causal entre variables dependents i independents. D'aquesta manera, el fet d'ampliar l'abast territorial del fenomen sotmès a anàlisi comportaria la possible validació del model proposat. Aquest requisit és totalment indispensable a l'hora de considerar científic a qualsevol model explicatiu de qualsevol mena de fenomen. Pel que fa a aquest treball, l'acompliment d'aquest requisit significaria una major seguretat a l'hora de construir de forma fiable la mostra de convenis que és l'objectiu que es persegueix. Cal anar en aquesta direcció.

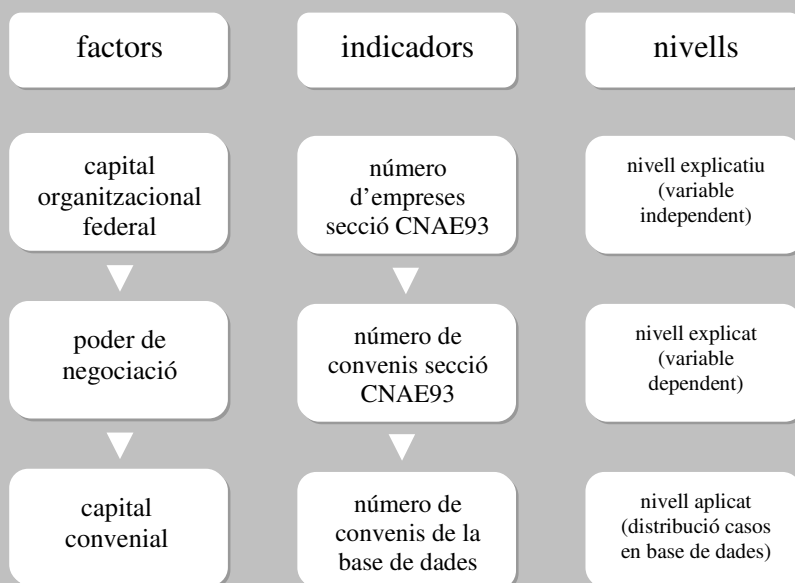
***

El model d'anàlisi que s'ha descrit en aquesta secció així com altra mena d'informació rellevant, que es troba repartida al llarg de tot el treball, en relació a aquest model es troba resumida en els següents ideogrames.

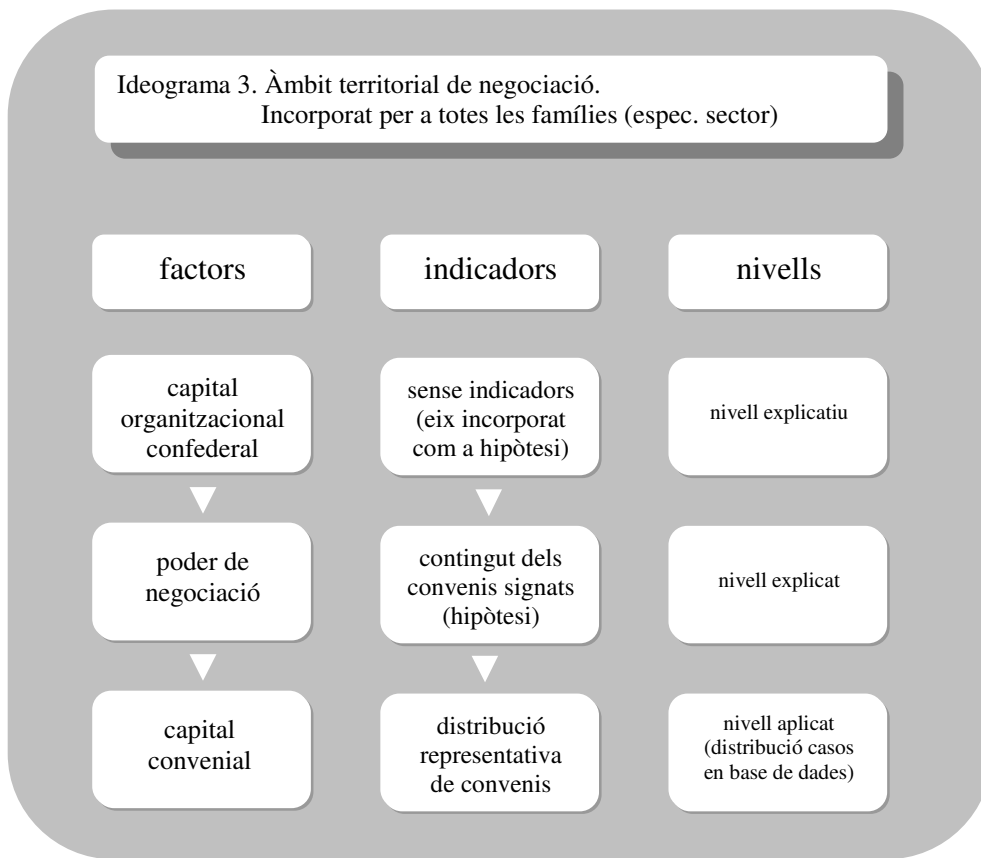
Ideograma 1. Àmbit funcional de negociació.
 Família dels convenis d'empresa i família dels convenis
 de l'Administració Pública

Ideograma 2. Àmbit funcional de negociació.
 Família dels convenis de sector

Ideograma 3. Àmbit territorial de negociació.
Incorporat per a totes les famílies (espec. sector)

2. EL MOSTRATGE ALEATORI ESTRATIFICAT

Les definicions que proposen els diversos autors de la tècnica del mostratge aleatori estratificat són ja clàssiques. Sense ànim d'exhaustivitat se n'han pres dues a l'atzar. Així, segons Jacinto Rodríguez (1991: 27-28), es pot considerar que “La partició o fraccionament de la població marc d'estudi en subdivisions constitueix la base del mostratge estratificat. En aquest tipus de mostratge cada unitat de l'univers pertany a una sola subdivisió, estrat, i el conjunt d'estrats, subdivisions de l'univers, constitueixen l'entramat sobre el que opera el procés de mostratge”. Per altra banda, i segons Mª Ángeles Cea D'Ancona (1999: 185-186), “El *mostratge aleatori estratificat* constitueix una de les modalitats de mostratge més practicades en la investigació social, quan es disposa d'informació sobre característiques de la població d'interès. Suposa la classificació de les unitats de població (contingudes en el *marc mostral* triat), en un número reduït de grups (*estrats*), en raó de la seva semblança, dictada per les característiques observades en el *marc mostral*. Amb això es persegueix que cada estrat tingui representació en la *mostra final*”. Cal destacar molt especialment que el mostratge aleatori estratificat no és en cap cas una forma especial de mostratge per quotes, ja que, encara que (Cea D'Ancona, 1999: 185) “Igualment com ocorre en el cas del *mostratge per quotes*, en el *mostratge estratificat* la mostra es distribueix en diferents grups de població, en funció dels valors que presenti en les variables escollides per a l'estratificació [...], ambdues modalitats de mostratge es diferencien en la forma d'elecció de les unitats mostrals. Mentre que en el *mostratge per quotes* intervenen criteris subjectius, en l'*estratificat* només l'atzar. En aquest tipus de mostratge, l'extracció de les unitats finals de la *mostra* (en cada *estrat*) es fa seguint exclusivament procediments aleatoris de selecció mostral (*mostratge simple, sistemàtic, de rutes aleatòries*)”.

Els principals trets identitaris del mostratge aleatori estratificat són els següents (Rodríguez, 1991: 27-28): “permet tractar de forma independent a cadascun dels estrats. Això facilita la utilització de diferents mètodes de mostratge així com l'estimació, per separat, de certes subpoblacions constituïdes en dominis d'estudi. Amb aquest mètode es poden reduir les variàncies de les estimacions mostrals. Augmenta la precisió de les estimacions. Facilita la coordinació dels treballs de camp.

L'estratificació en els processos de mostratge ofereix una gran flexibilitat ja que possibilita l'ús simultani, en una mateixa mostra, de diferents mètodes de mostratge en funció de les necessitats del disseny i de la informació disponible sobre cada estrat. Facilita, a més, l'estimació per separat dels diferents estrats, sempre que la mostra estigui adequadament dimensionada. Això obre les portes a la desagregació de l'univers en dominis diferenciats, possibilitant l'anàlisi de cadascun d'ells.

Per altra banda, l'estratificació, en tant que reuneix en cada estrat a unitats homogènies entre si i heterogènies en relació amb els altres estrats, contribueix a reduir la variància de les

estimacions, cosa que es tradueix en guanys en precisió, és a dir, en disminució de les errades mostrals. Això vol dir que, si es pogués fer l'estratificació ideal, aquest tipus de mostreig seria més precís que l'aleatori simple, i l'«efecte del disseny» seria inferior a 1. En la pràctica, això significa que, per a un error mostral donat, és necessari fer menor número d'entrevistes si s'utilitza el mostreig estratificat que si s'empra l'aleatori simple. Per altra banda, si es coneixen les variàncies per estrat es poden aplicar fraccions de mostreig diferents en cada estrat d'acord amb el valor de la variància. En estrats més homogenis es podrien usar fraccions de mostreig més petites que en estrats més heterogenis, tal com fa l'INE en els seus dissenys mostrals". Queda clar, doncs, que es pot considerar el mostreig aleatori estratificat com un dels tipus de mostreig més àmpliament emprats i precisos.

Però la precisió no és pas un resultat que garanteixi aquesta tècnica de mostreig com per art de màgia: cal assegurar-la adequadament; i, per tant, cal anar a cercar-la. En aquest sentit, un dels principals requeriments a l'hora de realitzar un mostreig aleatori estratificat, requeriment que és un requisit indispensable de cara a assegurar la representativitat i la fiabilitat de la mostra construïda, és la utilització dels criteris d'estratificació adequats. La idoneïtat de les variables-criteri mitjançant les quals estratificar la mostra pot ser considerada des de, almenys, dos punts de vista que són complementaris. En primer lloc, el punt de vista estadístic. En aquest sentit, segons Jacinto Rodríguez (1991: 28), pel que fa als "criteris d'estratificació, cal tenir en compte les variables que s'empraran i el nombre d'estrats resultant. Quant a les variables, Sánchez Crespo escriu: «les variables emprades per realitzar l'estratificació haurien d'estar correlacionades amb les variables objecte d'investigació». És més, si fos possible, caldria recórrer a variables d'alta correlació que garantissin l'homogeneïtat dels estrats. Així, per fer un disseny mostral per l'estudi de la pobresa, es podria partir de variables d'ingressos, igual que per fer un estudi sobre el nivell de coneixements de la població caldria emprar variables referides als estudis realitzats". O, amb d'altres paraules, tal com apunta Mª Ángeles Cea D'Ancona (1999: 186), "En suma, si amb l'*estratificació* es persegueix abastar una major precisió en l'estimació mostral, aquesta s'aconseguirà quan s'acompleixin dues condicions essencials: *a*) siguin màximes les diferències entre els estrats i mínimes dintre de cada estrat; i *b*) les variables d'estratificació es relacionin amb els objectius de la investigació (amb les variables independents i/o dependents). Si no és així, s'obtidria una precisió similar a l'aconseguida sense l'*estratificació*".

En segon lloc, el criteri explicatiu o teòric: cal assegurar-se de que les variables-criteri que s'empraran a l'hora de portar a terme l'estratificació i construir la mostra afectin i expliquin el procés, el fenomen que es pretén comprendre, o els resultats d'aquest procés o fenomen, quan són aquests els que es pretén explicar (així ocorre amb fenòmens com la negociació col·lectiva). És a dir, l'estratificació no és mai únicament una qüestió estadística, ja que la construcció d'una mostra representativa es basa tant en criteris estadístics com en criteris teòrics.

La selecció d'aquestes variables-criteri no es realitza, per tant, mai en el buit. Per altra banda, tampoc és independent de les dades concretes i de les variables de què es disposa. Ha de quedar clar, doncs, que ni es pot prendre a l'atzar qualsevol variable-criteri, ni és possible prendre les variables-criteri que serien les ideals: la selecció no és independent dels recursos disponibles. En aquest sentit, el que cal fer abans de res és examinar quines són les variables disponibles. La informació referent a les variables-criteri d'estratificació és al marc mostral, que inclou a tots els elements (o població total) d'entre els quals serà triada la mostra, així com els criteris d'organització de la informació. Aquests criteris organitzatius seran els que, en gran part, determinaran l'estratificació adoptada. És per això que l'examen del marc mostral és del tot indispensable, en tant que determinarà la selecció efectuada. Aquest examen ha de consistir en la realització d'un «historial» el més detallat possible sobre (Cea D'Ancona, 1999: 159-163) 1) com s'ha construït aquest marc mostral (criteris metodològics), a 2) quins *objectius* obeeix la inclusió dels elements que constitueixen el marc mostral (solució del *problema* a què es consagra la recerca; què es pretén saber?). També, 3) cal saber quins són els supòsits (criteris teòrics i hipòtesis operatives) de què es parteix a l'hora de construir el marc mostral, en tant que aquests poden arribar a determinar les hipòtesis de què es partirà a l'hora de construir la mostra mateixa. És molt important examinar el marc mostral, doncs tots els aspectes assenyalats tenen efectes sobre la forma com es construeix la mostra i sobre la mateixa grandària de la mostra, cosa que té repercussions directes molt clares sobre la validesa dels resultats obtinguts a l'hora d'efectuar l'anàlisi. Addicionalment, 4) cal esbrinar si el marc mostral inclou tots els elements, convenis en aquest cas, que aconsegueixen els criteris metodològics i teòrics que serveixen per a satisfer els objectius fixats. És a dir, és molt important saber quins elements constitueixen la població o univers que inclou el marc mostral, ja que si no s'inclouen tots els elements que haurien de figurar la mostra estarà esbiaixada i, per tant, no serà representativa en el sentit desitjat, ja que es produirà el que s'anomena (Díaz de Rada, 2004: 48-49) *error de cobertura*.

Des del punt de vista operatiu o procedimental, els passos que cal seguir a l'hora de realitzar un mostratge aleatori estratificat els ressegueix, seguint a Lynn i Lievesley, Mª Ángeles Cea D'Ancona (1999: 185-186): així, “Lynn i Lievesley [...] destaquen quatre principis bàsics en el disseny d'un esquema d'estratificació:

- a) *Elecció de les variables d'estratificació*. En general, l'elecció de les variables està condicionada a aquelles compreses en el *marc mostral* de referència. Entre aquestes s'escolliran les més relacionades amb els objectius de la recerca, amb la finalitat d'augmentar l'efectivitat de l'*estratificació*.

De les variables també s'exigeix que siguin *categòriques*. En cas contrari, caldria canviar el seu nivell de mesura; és a dir, categoritzar-les.

- b) *Ordre de les variables d'estratificació*. En tant que la primera variable d'estratificació és la que més discrimina, en el primer estadi d'*estratificació* caldria triar la variable de

major rellevància per a la investigació; en el segon estadi, la segona variable més important; i, així, consecutivament, degut al poder decreixent de l'*estratificació*.

- c) *Número de variables d'estratificació*. Per a la majoria dels objectius d'investigació, no es precisa diferenciar tres o quatre estadis d'*estratificació*. Tampoc es requereix l'adopció de les mateixes variables d'estratificació per a totes les mostres. Pot abastar-se una major eficàcia seguint un esquema d'*estratificació* diferent per les variables incloses en els diversos estadis de l'*estratificació*.
- d) *Grandària dels estrats*. L'*estratificació* resulta més adequada, quan es divideix la població en grups d'igual grandària. En canvi, s'abasten escassos beneficis, quan s'empren variables bastant correlacionades entre si. En aquest cas, els estrats diferenciats variarien en la seva grandària, encara que no en la seva naturalesa, en contra del propòsit primordial de l'*estratificació*: la consecució de grups de població molt homogenis entre si i diferents de la resta”.

3. ELS EIXOS D'ESTRATIFICACIÓ: CRITERIS TEÒRICS I DESENVOLUPAMENTS EMPÍRICS

Fins ara ha quedat relativament clar que cal considerar determinats criteris teòrics que poden ajudar a configurar un model idoni a l'hora de portar a terme una possible estratificació de convenis seguint un disseny aleatori estratificat. De totes maneres, també ha quedat bastant clar que la principal condició que determinarà l'adequació i la rellevància d'aquests criteris teòrics per la mostra concreta que ha de ser construïda ha de basar-se en l'examen empíric del marc mostral que s'empri en cada cas. És a dir, ha d'existir una interrelació constant de dos sentits (de la teoria —deducció— a l'empíria —inducció— i de l'empíria a la teoria) entre els nivells deductiu i inductiu. És per això que en aquest treball es farà un esforç suplementari per a confirmar la pertinença empírica d'aquests criteris teòrics pel cas concret de la mostra construïda.

En aquest treball, els criteris d'estratificació es referiran a dos nivells diferenciats: el nivell teoricompíric i el nivell operatiu. El primer nivell es refereix a aquells factors que o bé a) la recerca expressament centrada en la negociació col·lectiva ha assenyalat que són importants de cara a entendre aquesta classe de processos, o bé b) la recerca en relacions laborals des d'un punt de vista més genèric ha mostrat la necessitat de considerar com a referents permanents sempre que es vulgui entendre l'estructuració de les relacions laborals. Les variables-criteri d'estratificació referides a aquest nivell es situen en dos àmbits estructuradors de la negociació col·lectiva diferents: a) l'àmbit funcional de negociació (empresa o sector) i b) l'àmbit territorial de negociació (estatal, autonòmic, o provincial). El nivell operatiu es refereix a aquells criteris d'organització que, a causa del fet que són indispensables a l'hora d'estructurar la informació en la base de dades d'on s'extraurà la mostra, no poden ser obviats de cap de les maneres. Les variables-criteri d'estratificació referides al nivell operatiu seran a) l'any de publicació del

conveni, considerant-se dues grans divisions en aquest sentit: els convenis anteriors al període 2000-2004, i els convenis del període 2000-2004 com a segona gran divisió. Cadascun dels anys compresos en cadascuna d'aquestes dues divisions es tractarà de forma unitària. Des del punt de vista operatiu, la segona variable-criteri considerada serà b) la qualitat d'un conveni de ser vigent o prorrogat.

***

Aquests criteris s'aplicaran successivament sobre cadascuna de les tres famílies de convenis que conté la base de dades. Aquestes famílies són les següents: la dels convenis d'empresa, la dels convenis de sector, i la dels convenis que pertanyen a l'àmbit de l'Administració Pública.

Aquesta divisió dels convenis en famílies de convenis és una necessitat teòrica de primer ordre que es recolza, pel que fa a la present mostra de convenis, en la distribució de les dades de la base de dades pròpia. Aquesta distribució no obeeix a criteris atzarosos sinó que s'explica a partir de la incidència de diversos processos que expliquen l'estat de les relacions laborals al llarg de les darreres dècades. En tant que es tracta de processos decisius de cara a comprendre l'estat actual de les relacions laborals, aquests han de ser incorporats com a criteris estratificadors de la mostra a realitzar, ja que la distribució de les dades en la base de dades és la que és com a conseqüència de la incidència d'aquests processos. Això ocorre així específicament en el cas de la divisió establerta entre els convenis d'empresa i els convenis de sector. En aquest sentit sembla ser que des de finals dels anys 80 es produeix a Espanya un procés de dessectorialització de la negociació col·lectiva que suposa el fet que els àmbits o nivells superiors de negociació (sectors) perden terreny en favor de l'empresa (Miguélez; Rebollo, 1999: 338; Lope; Alós, 1999: 228).

Aquest procés de dessectorialització és, en part, un aspecte del que s'ha anomenat procés d'empresarització de les relacions laborals (Miguélez; Rebollo, 1999: 337-340). Aquest procés significa que:

1) guanyen pes les estratègies i pràctiques de gestió de la mà d'obra i les polítiques empresarials, que es converteixen en les noves formes de reclutar, incentivar, «amansir», i controlar al treballador, allunyant-lo de o debilitant qualsevol font de poder —per exemple, els sindicats— que sigui contrària als interessos de l'empresari (Prieto, 1991: 201-202). Aquest fet té, conjuntament amb l'acció d'altres factors que seran apuntats molt breument en la subsecció 3.1, com a efecte (volgut per l'empresari o no) el *debilitament de l'acció col·lectiva* de la classe treballadora sobre l'empresa o centre de treball (o *individualització de les relacions laborals*), ja que l'acció sindical sobre l'empresa o centre de treball acaba essent *defensiva, reactiva o a posteriori* però poques vegades *ofensiva o preventiva* (Lope; Alós, 1999).

2) L'empresa i l'empresari, per tant, guanyen pes de cara a la delimitació del procés de treball. La incidència d'aquest fet no és la mateixa en tots els tipus d'empresa (Miguélez; Rebollo, 1999: 338). La hipòtesi de la incidència desigual d'aquest procés segons el tipus

d'empresa serà molt rellevant per a la realització de la present mostra, ja que obligarà a construir una tipologia d'empreses molt concreta.

3) Una de les conseqüències d'aquests fets acaba essent que el nivell supraempresarial, sectorial o altres perden terreny (ídem: 338). Aquest procés s'anomena dessectorialització de la negociació col·lectiva, i comença a observar-se molt incipientment a partir dels 80 (ídem: 331), i molt clarament a partir de 1984, essent ja un fet incontestable l'any 1996 (ídem: 333-334). Es tracta d'una de les conseqüències, ja que el procés d'empresarització de les relacions laborals no és capaç d'explicar completament el procés de dessectorialització de la negociació col·lectiva. Hi ha altres raons que tenen a veure amb l'estructura de la negociació col·lectiva a Espanya i del context institucional i polític que l'explica que poden acabar de donar pistes sobre el perquè d'aquest procés. Aquests factors s'expliquen a la subsecció 3.2.

En tot cas, la hipòtesi de la dessectorialització de la negociació col·lectiva es confirma plenament pel cas de la present mostra de convenis. Així, mentre que del total de 1425 convenis que conté el marc mostrat 220 —el 15'44%— són convenis de sector, 1000 —el 70'18%— són convenis d'empresa. Això està plenament d'acord amb les observacions de determinats analistes que destaquen que “Des de 1984 es va incrementant progressivament el número de convenis d'empresa; molts d'ells són convenis en empreses petites, contra el que solia succeir en la dècada anterior” (Miguélez; Rebollo, 1999: 333).

Pel que fa a la família dels convenis de l'Administració Pública, aquesta divisió es justifica empíricament i teòrica. Del total dels 1425 convenis de la base de dades pròpia, 205 convenis; és a dir, el 14'38%, eren convenis negociats i d'aplicació en l'àmbit funcional de l'Administració Pública. A causa de la forma com s'ha hagut de construir la tipologia relativa al tipus d'empresa (per a més detalls cal veure l'annex 1), els convenis negociats en l'àmbit de l'Administració Pública han hagut de ser separats de tota la resta. Per altra banda, i des del punt de vista teòric, alguns analistes (Prieto, 1991: 203-204) apunten el fet que durant els darrers anys s'ha produït un fort procés de laboraltització de certes activitats dins de l'Administració Pública, que o bé passen a portar-se a terme en organismes separats però que depenen de l'Administració Pública (Organismes Autònoms, empreses públiques) o bé es porten a terme en el si mateix dels organismes públics però lluny de l'adscripció funcional: és el que es coneix com a *personal laboral*. Aquest procés, portat a terme ja sigui a través de la laboraltització o a través de la subcontractació de serveis, afecta especialment a l'Administració Pública en el seu nivell local (ídem: 194)¹⁷, que és el nivell més representat en la base de dades pròpia (concretament, 136 convenis d'un total de 205; és a dir, el 64'88%).

---

17. Segons Prieto (1991: 204), “Les condicions de mobilització de la força de treball en l'Administració Pública es diferencien de les del sector privat per dos trets fonamentals: una estabilitat pràcticament total en l'ocupació i una molt forta reglamentació de la gestió (des de l'incorporació fins als possibles acomiadaments, passant pels processos de promoció). Són els trets que defineixen el tipus d'adscripció característic de la funció pública: el funcional.”

És per això que en la construcció de la present mostra s'ha considerat la necessitat de separar la família dels convenis de l'Administració Pública de totes les altres famílies. Però per raons operatives aquesta família només pot incloure els convenis classificats estrictament dins l'àmbit d'activitats de l'Administració Pública, ja que els convenis de les empreses públiques i dels organismes autònoms han hagut de ser inclosos en la família dels convenis d'empresa. No s'ha trobat una altra forma de fer-ho (veure annex 1).

***

Pel que fa a la unitat d'observació que serà considerada, aquesta és el conveni. No es considerarà, a l'hora de realitzar la mostra, el número de treballadors afectats pels convenis com a criteri d'estratificació directe. Tot i això, com es veurà properament, aquesta informació serà òbviament emprada de forma fonamental. Pel que fa a les diferents unitats d'anàlisi que seran considerades de cara a testar la distribució empírica de les unitats observades, operació que serà fonamental de cara a provar la validesa dels diversos eixos d'estratificació adoptats o la rellevància de la divisió dels convenis en les diverses famílies de convenis (tal com acaba de fer-se), aquestes seran les següents:

1) l'àmbit funcional de negociació i d'aplicació (que com s'ha vist suposa la divisió dels convenis en tres famílies de convenis: els convenis d'empresa, els convenis de sector, i els convenis de l'Administració Pública),

2) les principals característiques del tipus d'institució operativa en cadascun dels àmbits funcionals de negociació i d'aplicació que poden actuar com a eixos d'estratificació. Aquesta institució pot ser, en primer lloc, l'empresa pel cas de la família dels convenis d'empresa. En aquest cas es considerarà com a principal característica la grandària de l'empresa i es justificarà perquè ha de ser aquesta. La institució també pot ser, en segon lloc, el sector d'activitat pel cas

---

Aquestes condicions de mobilització redueixen seriosament la discrecionalitat dels diversos òrgans i organismes en la gestió de la mà d'obra. Davant d'aquestes, l'Administració Pública ha reaccionat seguint una doble via: la de la laboralització del personal i la de l'assignació de funcions a organismes i empreses públiques, però separades dels òrgans centrals. Ambdós es troben, a més, connectats. Els organismes i les empreses creades per a realitzar funcions públiques i separades formalment de l'Administració Pública són formalment privats i, per tant, la regulació pública de la seva gestió és la mateixa que la de les empreses del sector privat. D'aquest mode, l'adscripció del seu personal deixa de ser funcional per a passar a ser laboral.

L'adscripció laboral ofereix, per la seva banda, a les direccions administratives un avantatge important: la mobilització dels laborals es troba molt menys regulada per la normativa pública que la dels funcionaris. I, a l'haver estat pensada aquesta regulació pel sector privat, el lloc natural de l'adscripció laboral és l'extraadministratiu. De forma que la laboralització duu lògicament a la creació d'organismes i empreses públiques separades dels òrgans públics centrals de cada Administració. Fins i tot així l'increment de discrecionalitat que per a les direccions de les administracions públiques suposa l'adscripció laboral, s'està traduint en un increment de la laboralització en els propis organismes administratius centrals [...].

La creació d'organismes i empreses amb un estatus jurídic privat per part de les Administracions Públiques respon, a més, a un segon criteri; el de la descentralització i especialització. Cada organisme i empresa creats tindran autonomia en la gestió de les seves funcions i del seu personal; per més que en les qüestions clau siguin els òrgans centrals els que tinguin la darrera paraula. Aquesta descentralització, que trobarem també en les grans empreses, no afecta només a l'àmbit de la gestió de mà d'obra, però, quan es tracta d'una descentralització amb un contingut de servei públic, afecta sobre tot a aquesta gestió".

de la família dels convenis de sector. En aquest cas es justificarà perquè ha de considerar-se aquesta variable com a variable d'estratificació rellevant. La institució considerada també pot ser, en darrer lloc, l'*entitat administrativa territorial* corresponent (ajuntament, EMD, consell comarcal, diputació provincial, entitat metropolitana, mancomunitat, consorci, o ens de gestió) pel cas de la família dels convenis de l'Administració Pública, i

3) l'àmbit territorial de negociació i d'aplicació (principalment, però no només, la província).

3.1. LA FAMÍLIA DELS CONVENIS D'EMPRESA

Cadascun dels dos eixos teòrics d'estratificació considerats, que s'enquadren en el corresponent àmbit funcional i territorial que actuen com a contextos en què cobren sentit cadascun d'aquests eixos, ha estat relacionat amb el concepte *poder de negociació*, que serà definit a continuació. Aquest concepte és de capital importància a l'hora de construir aquesta mostra, ja que les diferents categories de les variables-criteri d'estratificació que han estat considerades en cada àmbit en el nivell teóricoempíric han estat construïdes d'acord amb la diferent rellevància del poder de negociació. Les formes com s'aplicarà aquest concepte variaran segons es tracti d'efectuar l'estratificació de la família dels convenis de sector, de la dels convenis d'empresa, o de la dels convenis de l'Administració Pública. Totes les indicacions i anàlisis efectuades en aquesta subsecció es referiran expressament i seran d'aplicació en la família (o àmbit funcional) dels convenis d'empresa. El poder de negociació no és un eix d'estratificació, sinó que és una eina que, mitjançant la variable dependent que n'és l'indicador, ajuda a construir l'estratificació.

El poder de negociació és un concepte relativament obert, que permet pensar eines que poden ser aplicades a qualsevol classe de convenis, i que intenta captar quines són les relacions de força que intervenen en la negociació col·lectiva (procés en què aquesta relació es mostra característicament com a la relació de forces que és) condicionant la força relativa dels diversos espais (un tipus d'empresa en relació a un altre tipus, un sector concret en relació a un altre, una província en relació a una altra, etc.) que serveixen genèricament d'escenari de les relacions laborals, impulsant o frenant relativament en cadascun d'aquests la negociació col·lectiva com a procés. La forma com s'entén el concepte *poder* en aquest treball es basa en la següent fórmula de Max Weber: "Per «poder» entenem aquí, d'un mode general, la probabilitat que té un home o un grup d'homes, d'imposar la seva pròpia voluntat en una acció comunitària, fins i tot contra l'oposició dels altres membres" (Weber, 2002: 682). Cal fer notar que la fórmula emprada per Max Weber a l'hora de caracteritzar el poder es concentra no en les causes que expliquen les relacions de força o (poder), sinó en les seves conseqüències. Aquest fet no ha de suposar una debilitat (més aviat tot el contrari: és una fortalesa) pel que fa a l'aplicació concreta que es donarà a la fórmula de Max Weber en aquest treball, ja que aquest document no pretén (ni pot) ser un treball d'explicació causal: en el context d'una mostra de convenis no cal arribar tan

lluny. És més, el punt de vista de Weber és especialment adequat de cara a la finalitat d'aquest treball: efectivament, tal i com es veurà, la principal variable que es considerarà a l'hora de construir la mostra de convenis serà precisament aquesta: “la probabilitat que té un home o un grup d'homes, d'imposar la seva pròpia voluntat en una acció comunitària”; és a dir, la «probabilitat que tenen els diversos agents» —que ocupen les diverses posicions possibles en els diversos espais socials considerats on es donen les relacions laborals (empresa, administració pública, sector, província, etc.)— «de tenir conveni col·lectiu». És obvi que, d'acord amb el contingut que se li ha donat a la noció *poder de negociació*, aquesta variable (probabilitat de tenir conveni col·lectiu), que serà emprada com a indicador d'aquest concepte, serà considerada dependent en tots els casos.

La variable que es considerarà en aquest treball aplicada al cas de l'àmbit funcional de l'empresa com a indicador del poder de negociació en una empresa és la probabilitat de signar conveni d'empresa. Aquest indicador no podia ser un altre, si del que es tracta és precisament d'efectuar una mostra de convenis.

***

Però a l'hora de construir la present mostra de convenis també cal dotar-se d'altra mena d'eines, no tan operatives sinó que permetin comprendre breument l'estat actual de les relacions laborals, copsar quins són els seus protagonistes, quines són les seves relacions i quins són els diversos escenaris on tenen lloc aquestes o que afecten al seu desenvolupament (especialment, el context econòmic).

Així cal considerar que l'escenari primari on es donen les relacions laborals és, en l'actualitat, l'empresa. En aquest sentit, l'auge i la importància dels convenis d'empresa són producte d'aquest fet. La importància d'aquest entorn ja ha estat assenyalada com a clau de volta que proporciona la comprensió de les relacions laborals a Espanya en els darrers temps (procés d'empresarització de les relacions laborals). És per això que és en aquest entorn organitzatiu o àmbit funcional on el concepte *poder de negociació* cobra tota la seva significació.

Al llarg d'aquest treball es considerarà que aquesta relació de forces que intenta captar aquest concepte ve condicionada per la interacció entre tres agents i factors que incideixen genèricament sobre l'estructuració de les relacions laborals. En primer lloc, les formes d'organització col·lectiva de la classe treballadora. En segon lloc, les reglamentacions que, propiciades per l'Estat, regulen aquestes formes d'organització de la classe treballadora i les estratègies empresarials desplegadas. En tercer lloc, les estratègies empresarials de gestió de la mà d'obra, que tracten d'intervenir sobre o neutralitzar aquestes oportunitats d'organització. La necessitat de considerar a aquests tres agents (1) i, entre aquests, la gran importància de l'Estat (2) en el model de relacions laborals espanyol —2 factors que, han de ser incorporats en el disseny de la mostra aleatòria estratificada— es justifiquen en tant que sabem que aquestes dues

són les principals característiques del model de relacions laborals espanyol, que destaca per la debilitat dels sindicats i de les associacions empresarials. Aquest model de relacions laborals ha rebut el nom de *pluralisme mitjà* (Martín, 2001: 78-79).

D'aquesta forma es considerarà que la probabilitat de signar conveni d'empresa està condicionada pels tres anteriors factors. En l'àmbit funcional de l'empresa es considerarà un indicador del **primer factor** (formes d'organització col·lectiva de la classe treballadora) la variable «grandària de l'empresa»¹⁸. Segons alguns analistes, la grandària de l'empresa (mesurada segons el nombre de treballadors que té) és un clar eix d'estratificació pel que fa als tipus d'empresa (Miguélez; Rebollo, 1999: 338), com també ho és el grau de sindicalització (ídem: 338; 340; 341). Ara bé, la grandària de l'empresa és una dada que proporciona el marc mostral emprat, mentre que el grau de sindicalització *en cadascuna de les empreses que conformen el marc mostral* (mesurat segons el número de treballadors afiliats a sindicats) és una dada de difícil obtenció, no disponible en el marc mostral usat. De totes maneres, no deixa de ser cert que, pel que sembla, la grandària de l'empresa i el grau de sindicalització són dues variables que es relacionen raonablement (ídem: 341). Així, segons algunes recerques, “a major grandària d'empresa més possibilitats hi ha de que aquesta tingui representants i, per tant, Comitè. Aquesta probabilitat ascendeix en empreses en què existeixen afiliats als sindicats” (QUIT, i Rebollo i altres, esmentats per Miguélez, 1999: 192).

Operativament, es considerarà que aquest factor —el número de treballadors d'una empresa o centre de treball— és el principal factor que condiciona el *poder de negociació* d'una empresa o centre de treball, des del punt de vista de les formes d'organització de la classe treballadora. Com a conseqüència del fet que a la base de dades pròpia només es posseeixen variables que actuen com a indicadors de la variable «grandària de l'empresa», i del fet que coneixem que aquesta variable es relaciona positivament amb el grau de sindicalització, el poder de negociació serà considerat operativament, des del punt de vista de les formes d'organització de la classe treballadora, com a condicionat per la grandària de l'empresa.

Emprant, així, el poder de negociació aplicat a l'àmbit funcional de l'empresa, des del punt de vista sindical, com a fet diferenciador s'ha considerat una divisió en 4 grans categories d'empreses: les microempreses, les petites empreses, les mitjanes empreses i les grans empreses, ja que es parteix de la hipòtesi que, en tant que la força sindical d'aquests diferents

---

18. Aquesta variable no té res a veure, tal com ha estat utilitzada en aquest treball (veure a l'annex 1 el pas 3), amb el grau de cobertura o «número de treballadors coberts pel conveni». Sembla ser, segons alguns analistes, que el grau de cobertura és una variable que presenta serioses deficiències en la seva construcció. El principal problema plantejat és el fet que pot resultar relativament enganyosa, en tant que en alguns casos pot ser una dada molt inflada, ja que “segons càlculs del propi Ministerio de Trabajo, un milió d'assalariats aproximadament estarien coberts per dos o més convenis” (MTSS, esmentat per Miguélez; Rebollo, 1999: 333). Altres analistes també apunten el fet que cal manipular amb molta cautela aquesta dada, en tant que la seva construcció “presenta serioses deficiències” (Otaegui, 2004: 56n). Però és evident que en aquest treball no es presenta aquest problema, ja que aquesta variable no és usada en cap sentit.

tipus d'empresa és molt diferent segons els casos —per exemple, el 62% i el 65% dels delegats de personal estaven, respectivament, el 1999 i el 2003 en empreses de 50 o més treballadors (veure taula 1)—, el diferent poder negociador d'aquestes pot suposar la concreció d'unes o unes altres clàusules en els convenis d'empresa.

TAULA 1. Resultats eleccions sindicals anys 1999 i 2003		
Nombre total de delegats i delegades per trams d'empresa		
Tram de treballadors	Delegats 1999 [*]	Delegats 2003 [*]
Fins a 6 treballadors	37 (0'08%)	58 (0'11%)
De 6 a 30	9952 (22'02%)	9802 (18'98%)
De 31 a 49	7336 (16'23%)	8017 (15'55%)
De 50 a 100	9261 (20'49%)	11971 (23'18%)
De 101 a 250	9677 (21'41%)	11656 (22'57%)
De 251 a 500	4529 (10'02%)	4998 (9'68%)
De 501 a 750	1522 (3'37%)	1860 (3'60%)
De 751 a 1000	647 (1'43%)	846 (1'64%)
Més de 1000	2229 (4'93%)	2428 (4'70%)
TOTAL	45190	51636

* Nombre total de delegats i delegades elegits i elegides per tots el sindicats.
Font: Oficina Electoral de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CONC).

Ara bé, com ha quedat ja clar, a l'hora de buscar més referents de cara a la construcció de l'estratificació concreta caldrà incloure també el paper de l'Estat (**segon factor**) com a proveïdor de regulacions concretes —pel cas de la present mostra de convenis es considerarà en aquest sentit l'Estatut dels Treballadors— que també estructurèn les relacions laborals entre els treballadors i els empresaris. Així, aquest lligam explicatiu que s'acaba d'hipotitzar que s'estableix entre el poder de negociació i el factor emprat per explicar-lo (grandària de l'empresa) es basa, en primer lloc, en el reconeixement exprés de la capacitat negociadora que el Estatuto de los Trabajadores [ET] atorga als delegats sindicals o representants dels treballadors i al comitè d'empresa pel que fa als processos de negociació col·lectiva dins l'àmbit de l'empresa (ET, 2003: 132 [Article 87, punt 1]), i, en segon lloc, al fet que, pel cas d'aquesta mena de convenis, la forma com es concreta aquest procés passa per la constitució d'una comissió negociadora que ha d'estar formada per l'empresari o els seus representants i pels representants dels treballadors (ET, 2003: 133 [Article 88, punt 1]). D'aquesta manera es legitima els nivells inferiors com a camps de batalla de les relacions laborals. És a dir, la grandària de l'empresa (o del centre de treball) és una dada fonamental de cara a decidir la forma i la força de cadascun dels agents enfrontats.

Però també ha quedat clar fins ara que la construcció d'aquesta estratificació no pot basar-se únicament en l'adopció del punt de vista dels agents sindicals o de l'Estat, perquè cal tenir en compte també el punt de vista dels agents empresarials (**tercer factor**): les accions d'aquests també condicionen, com s'ha apuntat, el poder de negociació d'una empresa. D'aquesta manera, el tercer factor a què cal concedir molta importància són les estratègies empresarials de gestió de la mà d'obra. La història de les relacions (laborals) entre els empresaris i els treballadors pot fer llum de cara a comprendre quines són aquestes estratègies, la importància de les quals ja ha

estat assenyalada de cara a comprendre l'estat de les relacions laborals a Espanya durant les darreres dècades.

Però a l'hora de portar a terme aquesta tasca, pel que fa als agents empresarials, cal començar per efectuar una mínima explicació sobre l'estat del context econòmic durant les darreres dècades, ja que aquesta explicació proporciona importants claus de cara a entendre l'estat actual de les relacions laborals, i, especialment, les estratègies de gestió de la mà d'obra que despleguen els empresaris.

En aquest sentit, cal començar per apuntar que durant la dècada dels 90, destaquen problemes estructurals com l'elevada taxa d'atur espanyola i la precarietat laboral —que condicionen en gran part les polítiques empresarials, tot i que també són producte de les polítiques empresarials—, poc contestats en un marc polític i social en què els valors dominants esdevenen aquells derivats dels “valors microsocials i personals que fomenten la recerca d'alternatives individuals i esquerden els instruments de solidaritat i acció col·lectiva en què es basa la raó d'ésser del sindicalisme” (Lope; Alós, 1999: 216) (*competitivitat*), i que es tradueixen, des del punt de vista de les polítiques econòmiques impulsades per l'Estat, en polítiques desreguladores, que afavoreixen encara més la fragmentació de les condicions d'ocupació dels assalariats (*flexibilitat*) (ídem: 215-217).

Així és com la flexibilitat constitueix una de les tendències de canvi recent més visibles, i “apunta simplement envers la desregulació de les relacions ocupacionals i envers la discrecionalitat de les decisions empresarials al respecte” (Lope, esmentat per Lope; Alós, 1999: 217). Des d'aquest punt de vista, es detecten canvis en l'“organització de la producció i del treball, les relacions interempresarials, l'estructura organitzativa de l'empresa, el funcionament de les relacions laborals, els mecanismes de gestió del personal i, en fi, les formes d'ús de la força de treball” (Lope; Alós, 1999: 217). La flexibilitat com a mitjà a través del qual assolir la competitivitat —o, el que és el mateix, maximitzar els beneficis— es basa en una sèrie de mesures: la “reducció de costos laborals, [la] innovació tècnica i organitzativa, [i l'] augment de la qualitat en la producció i en el treball” (ídem: 218). A Espanya la posada en pràctica d'aquestes mesures està suposant i ha suposat la precarització de les condicions d'ocupació, ja que les estratègies empresarials concretes vinculades a les formes com s'està fent front als costos que deriven del treball ho afavoreixen. Aquestes estratègies concretes solen incloure, entre d'altres, les hores extres no pagades, “el treball a temps parcial i, sobre tot, l'eventualitat i la subcontractació” (ídem: 217-218).

Les estratègies flexibilitzadores afavoreixen unes condicions d'ocupació que es donen freqüentment en un determinat tipus d'empreses: normalment, les petites empreses (ídem: 218-219; Prieto, 1991: 204-206). Pel que fa a l'univers total de convenis d'empresa manipulats, es considerarà, convencionalment en aquest treball, que el tipus d'empresa més habitual en el 43'9% dels casos és la que té entre 1 i 49 treballadors. Aquesta dada marca un primer eix de

divisió pel que fa a la grandària de l'empresa: el llindar es situaria en aquest cas en la cinquantena de treballadors. Cal afegir, a més, que aquest llindar es correspon precisament amb el que es preveu a l'Estatut dels Treballadors com a preceptiu a l'hora de constituir comitè d'empresa, i, per tant, a l'hora de celebrar eleccions sindicals¹⁹. Igualment es correspon, per tant, amb el llindar que s'ha assenyalat en esmentar les dades referents al número de delegats de personal elegits en les eleccions sindicals de 1999 i 2003: el 62% i el 65% dels delegats de personal estaven, respectivament, en empreses de 50 o més treballadors (taula 1).

***

Però no n'hi ha prou amb aquest primer llindar. Per això cal construir una tipologia que asseguri la representativitat dels diversos tipus d'empresa existents, i que tingui en compte també les anteriors observacions. Preferiblement caldria considerar 4 tipus d'empresa diferents, en què prevalen situacions diferents

a) pel que fa a la representació sindical tal com és contemplada a l'Estatut dels Treballadors (Estat);

b) pel que fa al poder negociador segons el tipus d'empresa des del punt de vista dels treballadors;

c) i pel que fa a la regulació de les estratègies que s'associen amb la flexibilitat (o poder negociador segons el tipus d'empresa des del punt de vista dels empresaris).

Aquests 4 tipus d'empresa són, en funció de *a*, *b*, i *c* els següents:

1) la *microempresa*. Aquest tipus d'empresa es caracteritza, des del punt de vista dels 3 anteriors eixos, pels següents trets: l'ET no preveu representació sindical pròpiament; el poder negociador dels treballadors que estan en aquest tipus d'empreses segurament no serà massa alt.

2) La *petita empresa*, que es caracteritza pels següents trets: l'ET preveu representació sindical, tot i que no es preveu l'existència de comitè d'empresa; el poder negociador dels treballadors que estan en aquest tipus d'empreses pot ser major que el dels treballadors que treballen en microempreses.

3) La *mitjana empresa*. Les principals característiques d'aquest tipus d'empresa són les següents: l'ET preveu l'existència de comitè d'empresa; el poder negociador pot ser més alt que en el cas de la petita empresa.

4) La *gran empresa*, que es caracteritza per: existeix un comitè d'empresa fort; el poder negociador és possiblement el més elevat.

---

19. "El comitè d'empresa és l'òrgan representatiu i col·legiat del conjunt dels treballadors de l'empresa o centre de treball per a la defensa dels seus interessos, constituint-se en cada centre de treball quin cens sigui de cinquanta o més treballadors" (Estatut dels Treballadors, 2003: 110 [Article 63]).

L'estratificació²⁰ que s'ha considerat vàlida és la següent: empreses d'1 a 10 treballadors (microempresa), empreses de 11 a 49 treballadors (petita empresa), empreses de 50 a 250 treballadors (mitjana empresa), i empreses de 251 i de més treballadors (grans empreses). Pel que fa a les hipòtesis apuntades, la relativa al poder negociador semblaria que apunta cap a la direcció apropiada, ja que un primer indicatiu semblaria confirmar parcialment que s'acompleix (veure taules 2, 3, 4, 5, i 6 on es referencia la probabilitat de signar conveni d'empresa segons la grandària de l'empresa els anys 2000, 2001, 2002, 2003 i 2004, respectivament).

Sembla molt aconsellable agrupar les empreses que tenen d'1 a 5 treballadors amb les que tenen entre 6 i 10 treballadors, ja que, segons l'Estatut dels Treballadors (2003: 110 [Article 62]), "La representació dels treballadors en l'empresa o centre de treball que tingui menys de cinquanta i més de deu treballadors correspon als delegats de personal. Igualment hi podrà haver un delegat de personal en aquelles empreses o centres que comptin entre sis i deu treballadors, si així ho decidissin aquests per majoria". És a dir, si bé sembla que en principi l'Estatut dels Treballadors no preveu l'existència de Delegats de Personal en les empreses o centres de treball que tinguin entre 1 i 5 treballadors, tampoc és segur que n'hi hagi en aquelles o aquells que tenen entre 6 i 10 treballadors, ja que només n'hi haurà 1 si els treballadors ho decideixen per majoria. Les dues situacions tenen, doncs, prou similitud. Per altra banda el reduït nombre de treballadors a què donen ocupació aquestes empreses (el 4'68% d'entre tots els treballadors protegits per aquesta mena de convenis en la base de dades) així ho aconsella.

Si es considera l'estratificació proposada, la distribució concreta de convenis d'empresa²¹ en la base de dades és la següent: empreses de 1 a 10 treballadors, 124 elements (12'4%); empreses de 11 a 49 treballadors, 315 elements (31'5%); empreses de 50 a 250 treballadors, 387 elements (38'7%); empreses de 251 i més treballadors, 174 elements (17'4%). El total de convenis d'empresa en la base de dades és de 1000. El total de treballadors afectats per aquesta mena de convenis és de 199625. D'entre aquests, 9334 (el 4'68%) treballen en microempreses (empreses de 1 a 10 treballadors) i petites empreses (empreses de 11 a 49 treballadors), mentre que 144550 (el 72'41%) ho fan en empreses grans (empreses de 251 i més treballadors). És relativament clar, doncs, que, com a mínim, cal diferenciar a les grans empreses i a les petites.

---

20. Aquesta classificació és una modificació de la considerada a l'Estatut dels Treballadors a l'hora d'assignar el número de Delegats de Personal presents en cada empresa segons quin sigui el seu número de treballadors. L'estratificació original és la següent: a) d'1 a 5 treballadors (l'ET no preveu expressament que hi hagi delegats sindicals); b) entre 6 i 10 treballadors (l'ET no preveu expressament que hi hagi delegats de personal però podria haver-n'hi 1 si així ho decidissin els treballadors per majoria); c) entre 11 i 30 treballadors (l'ET preveu un delegat de personal); d) entre 31 i 49 treballadors (l'ET preveu que hi hagi 3 delegats de personal); e) entre 50 i 100 treballadors (l'ET preveu que hi hagi 5 delegats de personal); f) entre 101 i 250 treballadors (l'ET preveu que hi hagi 9 delegats de personal); g) entre 251 i 500 treballadors (l'ET preveu que hi hagi 13 delegats de personal); h) 501 i més treballadors (l'ET preveu que hi hagi de 17 fins a 75 delegats de personal) (Estatuto de los Trabajadores, 2003: 110 [Article 62]; 113-114 [Article 66]).

21. En aquesta relació no s'hi adjunten els convenis pactats en l'àmbit de l'Administració Pública, tot i que s'hi inclouen aquells que afecten a les empreses públiques i als organismes administratius autònoms. Les raons d'aquest fet són explicades a l'annex 1.

A més, per altra banda, el fet de considerar que el llindar que separa la mitjana empresa de la gran són els 250 treballadors no és casual. Aquest llindar s'explica a partir del procés de *downsizing* que afecta a les grans empreses en els darrers anys. Aquest procés, conjuntament amb l'auge de les pràctiques de gestió de la mà d'obra que es relacionen fortament amb la gestió de RRHH, explica a la vegada l'augment dels convenis d'empresa pel cas de les empreses petites; fenomen, aquest darrer, que pot resultar relativament xocant, en tant que la negociació de convenis d'empresa s'ha donat tradicionalment en l'àmbit de la gran empresa. En certa forma, sota aquest punt de vista, es pot considerar el conveni d'empresa com una eina més de gestió dels RRHH.

Tal com afirmen alguns analistes (Miguélez; Rebollo, 1999: 333), “La raó de tots aquests fenòmens és la mateixa, la disminució de les plantilles en les grans empreses. Moltes empreses mitjanes s'han convertit en petites a través d'aquesta reducció. El volum general dels treballadors en empreses superiors als 250 —o als 500, segons on es posi el llindar de l'empresa gran— ha disminuït i segueix disminuint, el que implicarà que, probablement, l'increment de convenis en empreses seguirà corrent en paral·lel amb el decreixement de treballadors coberts per aquest àmbit de negociació col·lectiva.

A més, que es redueixi la grandària mitjana dels establiments no significa ja, des de fa uns anys, una disminució paral·lela dels processos de negociació d'àmbit empresarial, doncs el global de les empreses, també les petites, donen cada cop una importància més gran a la gestió dels RRHH”.

Pel que fa al poder de negociació com a concepte que cal considerar a l'hora de construir l'estratificació, s'ha considerat com a indicador la probabilitat de signar convenis d'empresa distribuïda segons la grandària de l'empresa durant el període 2000-2004, que és el període objecte d'estudi considerat en aquest treball (veure annex 1, pas 2). Com es veurà en les següents taules²², aquesta probabilitat varia molt d'acord amb la grandària, *de manera que la primera augmenta a mesura que ho fa la segona*²³. La constatació del fet que la probabilitat de

---

22. Les xifres d'aquestes taules han estat calculades considerant només una part (500 d'un total de 1000; és a dir, el 50%) del total de convenis d'empresa que inclou la base de dades pròpia. Des del punt de vista estadístic es podria considerar que s'ha construït una mostra representativa caracteritzada pels següents paràmetres: $NC=95,5\%$; $p=q=50\%$; $e=\pm 3,16\%$. Malgrat tot, això no ha estat exactament així, ja que en cap cas s'ha pretès prendre una mostra, sinó que la raó a què obeeix el fet que només s'hagin pres 500 del total dels 1000 convenis d'empresa de la base de dades té a veure amb el fet que la resta no han sigut vàlids de cara a testar l'estratificació relativa al poder de negociació segons el tipus d'empresa. Hi ha tots els detalls sobre els diferents processos seguits a l'hora de seleccionar els convenis emprats, sobre la forma com s'han construït aquestes taules, i sobre la validesa de l'estratificació proposada a l'annex 1.

23. Si es compara successivament la probabilitat de signar conveni d'empresa que caracteritza als estrats 10-49, 50-199, i 200 i més treballadors amb la probabilitat de signar conveni d'empresa de l'estrat 1 a 9 treballadors s'estableixen les següents relacions o ràtios pel cas de l'any 2000: la probabilitat augmenta 13 vegades si es compara la probabilitat de signar conveni de l'estrat «10-49» amb la probabilitat de signar conveni de l'estrat «1-9», la probabilitat augmenta 67 vegades si es compara la probabilitat de signar conveni de l'estrat «50-199» amb la probabilitat de signar conveni de l'estrat «1-9», la probabilitat augmenta 274 vegades si es compara la probabilitat de signar conveni de l'estrat «200 i

signar conveni d'empresa es distribueixi desigualment en relació als diversos tipus d'empresa proposats significa dues coses. En primer lloc, que la necessitat de considerar aquest eix d'estratificació és prou raonable. I en segon lloc, que la tipologia d'empreses proposada és l'adequada pel cas concret de la base de dades pròpia.

TAULA 2. Any 2000. Probabilitat de signar conveni d'empresa per grandària de l'empresa					
Grandària	Convenis	Número de centres de treball [†]	Treballadors ^{**}	% ^{***}	Proporció (%)
1-9	11	234380	43	0'17 (53)	0'00469
10-49	20	33116	561	3'22 (1005)	0'06039
50-199	14	4445	1430	8'20 (2558)	0'31496
200 i més	10	779	4868	88'41 (27590)	1'28370
TOTAL	55	272720	6902	100 (31206)	0'02017

TAULA 3. Any 2001. Probabilitat de signar conveni d'empresa per grandària de l'empresa					
Grandària	Convenis	Número de centres de treball [†]	Treballadors ^{**}	% ^{***}	Proporció (%)
1-9	12	237373	75	0'26 (93)	0'00506
10-49	25	33708	640	5'40 (1950)	0'07417
50-199	31	4591	3529	22'70 (8187)	0'67523
200 i més	18	851	9205	71'70 (25911)	2'11516
TOTAL	86	276523	13449	100 (36141)	0'03110

TAULA 4. Any 2002. Probabilitat de signar conveni d'empresa per grandària de l'empresa					
Grandària	Convenis	Número de centres de treball [†]	Treballadors ^{**}	% ^{***}	Proporció (%)
1-9	15	250291	46	0'18 (100)	0'00599
10-49	42	34912	1172	3'92 (2138)	0'12030
50-199	50	4798	5104	17'36 (9474)	1'04210
200 i més	22	876	25249	78'54 (42872)	2'51142
TOTAL	129	290877	31571	100 (54584)	0'04435

TAULA 5. Any 2003. Probabilitat de signar conveni d'empresa per grandària de l'empresa					
Grandària	Convenis	Número de centres de treball [†]	Treballadors ^{**}	% ^{***}	Proporció (%)
1-9	10	258873	48	0'15 (78)	0'00386
10-49	49	35643	1425	4'34 (2296)	0'13747
50-199	54	4808	5850	17'51 (9254)	1'12313
200 i més	35	917	15869	78'00 (41219)	3'81679
TOTAL	148	300241	23192	100 (52847)	0'04929

TAULA 6. Any 2004. Probabilitat de signar conveni d'empresa per grandària de l'empresa					
Grandària	Convenis	Número de centres de treball [†]	Treballadors ^{**}	% ^{***}	Proporció (%)
1-9	8	272768	42	0'28 (71)	0'00293
10-49	31	36225	848	5'13 (1321)	0'08558
50-199	29	4844	3127	22'09 (5688)	0'59868
200 i més	13	968	5244	72'53 (18693)	1'34298
TOTAL	81	314805	9261	100 (25773)	0'02573

Per a totes les taules: elaboració pròpia. Fonts per a les taules 2, 3, 4, i 5: pel número de convenis i de treballadors afectats, dades pròpies. Pel que fa als estrats i al número de centres a Catalunya segons la grandària, <http://ine.es/inebase/index.html> [informació consultada el 07/02/05]. Fonts per a la taula 6: pel número de convenis i de treballadors afectats, dades pròpies. Pel que fa als estrats i al número de centres a Catalunya segons la grandària, <http://ine.es/inebase/index.html> [informació consultada el 21/02/05].

* A l'annex 1 s'explica perquè ha calgut considerar aquesta variable comptes del número d'empreses.

** Es tracta del número total de treballadors a què afecten els convenis signats en cada empresa en la base de dades pròpia.

*** Aquest percentatge no té cap relació amb la columna anterior (Treballadors), ja que per calcular-lo s'ha tingut en compte el total (1000) dels convenis d'empresa de la base de dades, i no els 500 a què es refereixen les magnituds de totes les altres columnes. Entre parèntesi es consigna el número absolut de treballadors.

més» amb la probabilitat de signar conveni de l'estrat «1-9». Per a l'any 2001, les ràtios són les següents: 15 vegades, 133 vegades, i 418 vegades. Per a l'any 2002: 20 vegades, 173 vegades, i 419 vegades. Per a l'any 2003: 36 vegades, 291 vegades, i 989 vegades. Per a l'any 2004: 29 vegades, 204 vegades, i 458 vegades. És a dir, la probabilitat augmenta clarament a mesura que ho fa la grandària. Des del punt de vista teòric això significa que el *capital organitzacional* en la seva variant *social*, mesurat, tal com s'ha fet, segons el número de treballadors de l'empresa, condiciona fortament —de forma *directa: a més de A, més de B*— el *poder de negociació* de l'empresa i, per tant, el *capital convenial* efectivament acumulat.

***

El segon eix d'estratificació és l'àmbit territorial de negociació i d'aplicació. A l'hora de testar la rellevància d'aquest eix d'estratificació com a condicionant del poder de negociació per als convenis d'empresa es va efectuar un únic test. Es tracta del test que es desenvolupa en el pas 5 de l'annex 1. En aquest apartat no es repetiran aquests desenvolupaments. Tot i que la finalitat d'aquest test és, inicialment en l'annex 1, la de descartar la influència d'un factor de control tal com l'àmbit territorial de negociació i d'aplicació en la seva variant provincial sobre la grandària de l'empresa com a condicionant del poder de negociació, aquest objectiu és plenament equiparable a comprovar el poder de la província com a condicionant del poder de negociació en el cas dels convenis d'empresa. El resultat d'aquell test no podien ser més concloents. L'aplicació del test no paramètric de Kruskal-Wallis no deixava lloc a dubtes: s'apreciava clarament la inexistència de diferències entre les probabilitats de tenir conveni d'empresa en les empreses d'un mateix estrat que es situaven en les 4 províncies catalanes. Tot i que aquest test es va administrar a una població conuenial molt determinada (els 135 convenis d'empresa de l'any 2003) es decidí generalitzar els resultats a la resta d'anys. Això significa que, des del punt de vista quantitatiu, la província no és un eix que condicioni el número de convenis que s'acaben signant.

Per altra banda, però, es va consultar un article en què, a l'hora d'efectuar un mostratge de convenis col·lectius, es proposava un mostratge polietàpic per conglomerats basat en els següents dos criteris: 1) "Grau de cobertura de la negociació col·lectiva, entesa com la dimensió en què la negociació col·lectiva influeix en la determinació de les condicions de treball i de vida, és a dir, el número de treballadors cobert per un conveni col·lectiu determinat" (Otaegui, 2004: 55); i 2) "Estructura i àmbit funcional de la negociació col·lectiva, és a dir, els diferents nivells en què es negocien els convenis, bàsicament sector nacional, sector autonòmic, sector provincial, sector local, i d'empresa i grups d'empresa" (ídem: 55).

Tot i que és cert que la mostra construïda no va exactament en la mateixa direcció que la que es va consultar, el que sí és cert és que aquest exemple il·lustra perfectament una pràctica probablement molt raonable consistent en considerar com a necessari aquest criteri d'estratificació, encara que en l'article consultat mai varen donar-se arguments ni empírics ni teòrics a favor d'emprar l'àmbit territorial de negociació com a eix estratificador. I és evident que aquesta carència de fonaments no decanta la balança a favor de la necessitat de considerar aquest criteri com a eix d'estratificació.

Davant d'aquesta incertesa es va optar per consultar a alguns experts en negociació col·lectiva. Foren dues persones amb característiques ben diferents. Un alt responsable de la secretaria d'Acció Sindical de la CONC amb un perfil eminentment pràctic (Juan Manuel Tapia), i el director del CERES (Sixte Garganté), el Centre d'Estudis i Recerca Sindical del mateix sindicat, persona caracteritzada per unes responsabilitats més aviat relacionades amb

l'estudi. Tots dos responsables manifestaren l'interès que tenia considerar un eix com l'àmbit territorial de negociació de cara a realitzar un estudi de la negociació col·lectiva. Les raons adduïdes foren diverses. Per Juan Manuel Tapia podia tenir molt d'interès considerar aquest eix en l'estudi de la negociació col·lectiva, ja que no existien estudis que es centressin en l'examen de les diferències provincials en el contingut de la negociació col·lectiva. Per Sixte Garganté podia tenir molt d'interès incorporar aquest eix d'estratificació ja que en determinats convenis col·lectius es fan evidents, almenys a nivell sectorial, determinades diferències en el contingut clausular d'alguns convenis de sector per a cadascuna de les 4 províncies catalanes en períodes de vigència equivalents. Concretament va esmentar els convenis provincials de les indústries siderometal·lúrgiques, en què les tradicionals diferències provincials en relació a diverses clàusules (va esmentar especialment les clàusules salarials en què va apuntar que podien donar-se diferències en el sou percebut pels diferents treballadors, segons la província on es situaven els seus centres de treball, que podien arribar a ser del 15%) poden ser importants. La interpretació dels arguments aportats pels dos analistes dirigeix la mirada cap al fet que el contingut clausular dels convenis signats podria ser diferent en més casos dels que es coneixen, i que, per tant, seria interessant estudiar l'extensió d'aquestes diferències provincials —que esdevenen desigualtats— en el contingut de la negociació col·lectiva. Aquesta interpretació està plenament d'acord amb l'apuntada per altres analistes quan indiquen que “Els sindicats d'un determinat ram —metal·lúrgia, comerç, alimentació, etc.— poden ser molt més forts o dèbils en una província que una altra, la pròpia patronal pot estar més o menys organitzada. Això influirà no només en el procés de negociació i en els seus resultats formals, sinó també en l'eficàcia de les mesures negociades. En tots els casos, i per a un mateix ram, poden donar-se diferències molt importants quant als recolzaments «externs» que els actors de la negociació poden trobar” (Miguélez; Rebollo, 1999: 332).

La conclusió d'aquestes proves no pot ser una altra que la necessitat d'incorporar, almenys en forma d'hipòtesi, com a eix d'estratificació l'àmbit territorial de negociació, ja que si bé s'ha constatat la inexistència de desigualtats territorials quant al número de convenis d'empresa provincials signats a l'any 2003 —aquest era l'any més adequat per a efectuar aquesta prova—, alguns analistes apunten l'existència de desigualtats territorials, que caldria estudiar degudament, pel que fa al contingut clausular de la negociació col·lectiva. Es a dir, no es tracta tant de desigualtats quantitatives sinó de caire qualitatiu.

A l'hora de incorporar aquesta hipòtesi ha aparegut la necessitat de fonamentarla adequadament. Aquesta hipòtesi de la rellevància del que s'anomenarà capital organitzacional confederal (o territorial) es basa conceptualment en la mateixa font que dóna compte de tots els altres usos (capital organitzacional social, capital organitzacional federal) que s'ha donat en aquest treball a la noció genèrica *capital organitzacional*. Totes aquestes nocions es basen en el concepte *capital social*, segons la formulació estructuralista de Pierre Bourdieu. Per a aquest

sociòleg, “El capital social està constituït per la totalitat dels recursos potencials o actuals associats a la possessió d’una xarxa duradora de *relacions* més o menys institucionalitzades de coneixement i reconeixement mutus. Expressat d’una altra manera, es tracta aquí de la totalitat de recursos basats en la *pertinença a un grup*. El capital total que posseeixen els membres individuals del grup els serveix a tots, conjuntament, com a recolzament, a part de fer-los —en el sentit més ampli del terme— *mereixedors de crèdit*” (Bourdieu, 2001: 148-149). Això implica dues coses. La primera, que quants més recursos tingui cadascun dels membres del grup, més recursos és susceptible de tenir el grup. La segona, que quants més membres tingui el grup, més recursos és susceptible de tenir el grup. Així mateix ho expressa el propi Bourdieu (2001: 150): “D’acord amb això, el volum de capital social posseït per un individu dependrà tant de l’extensió de la xarxa de connexions que aquest pugui efectivament mobilitzar, com del volum de capital (econòmic, cultural o simbòlic) posseït per aquells amb qui està relacionat. En efecte, el capital social no és mai totalment independent del capital econòmic i cultural d’un individu determinat, ni de la totalitat d’individus relacionats amb aquest, encara que no és menys cert que no pot reduir-se immediatament a cap dels dos”.

Si es passa pel tamís d’aquesta perspectiva l’anterior cita de Faustino Miguélez i Óscar Rebollo [“Els sindicats d’un determinat ram —metal·lúrgia, comerç, alimentació, etc.— poden ser molt més forts o dèbils en una província que una altra, la pròpia patronal pot estar més o menys organitzada. Això influirà no només en el procés de negociació i en els seus resultats formals, sinó també en l’eficàcia de les mesures negociades. En tots els casos, i per a un mateix ram, poden donar-se diferències molt importants quant als recolzaments «externs» que els actors de la negociació poden trobar” (Miguélez; Rebollo, 1999: 332)], no resulta molt difícil veure en aquesta major o menor fortalesa dels sindicats o de la patronal d’un mateix ram en les diferents províncies —major o menor fortalesa que, com molt bé s’esmenta en la mateixa cita, depèn d’aquests “recolzaments «externs» que els actors de la negociació poden trobar”— un senyal molt clar de la importància del capital organitzacional confederal o “recolzaments «externs» que els actors de la negociació poden trobar”. És a dir, de la importància de l’àmbit territorial de negociació.

A més a més, hi ha una raó addicional, molt poderosa, que apunta la obligatorietat, des del punt de vista institucional, de considerar l’àmbit territorial de negociació com a criteri d’estratificació. Es tracta del fet que les organitzacions patronals i sindicals s’estructuren en base a dues grans divisions de poder: la federació i la confederació. És a dir, aquests dos nivells són aquells que contribueixen a definir i a estructurar, des del punt de vista de les relacions laborals, els dos principals camps d’actuació de les organitzacions sindicals i patronals: el sector (federació) i el territori (confederació). D’aquesta forma, queda molt clar que és absolutament necessari incorporar aquest eix, ja que contribueix a estructurar unes determinades relacions de

poder: justament les mateixes que intenta recollir el concepte *capital organitzacional confederal* com a derivat de la noció *capital social*.

Així doncs, l'opció que es prendrà en aquest treball serà la de generalitzar, en forma d'hipòtesi, la importància de l'àmbit territorial de negociació no només pels nivells superiors (sector), tal com s'apunta al fragment de Miguélez i Rebollo, sinó també pels inferiors (convenis d'empresa). Justament aquesta és la mateixa opció que, sense fonamentar-ho adequadament, adopta la sociòloga Amaia Otaegui en el treball que s'ha esmentat només començar aquesta explicació.

Així, la necessitat d'integrar aquest eix com a hipòtesi es generalitzarà, a partir d'ara, no només per la família dels convenis d'empresa sinó també per la família dels convenis de sector i per la família dels convenis de l'Administració Pública. En tant que les raons acabades d'apuntar són plenament vigents pel cas de totes les altres famílies de convenis, en les posteriors seccions, dedicades a la família dels convenis de sector i de l'Administració Pública, en què s'entomi l'examen de l'àmbit territorial de negociació com a eix d'estratificació només s'inclouran les taules que donen compte de la distribució territorial de convenis en la base de dades pròpia. Així mateix es farà en aquesta secció a continuació.

D'aquesta manera, tal com mostra la següent taula (taula 7), la major part (64'6%) de convenis d'empresa presents en la base de dades pertanyen a l'àmbit territorial provincial. Això té a veure amb el fet que el procés d'empresarització de la negociació col·lectiva suposa, de fet, una doble «localització» de les relacions laborals: no es localitzen només en els àmbits funcionals inferiors de negociació; és a dir, en el terreny de l'empresa o inferior (Miguélez; Rebollo, 1999: 338), sinó que també es localitzen en els àmbits territorials inferiors de negociació (província o inferior). Aquesta doble localització propicia, en gran part, l'actuació «atomitzadora», «localista» i «desfragmentadora» que significa el procés d'empresarització i individualització de les relacions laborals.

TAULA 7. Distribució de convenis segons àmbit territorial		
Ambit territorial	Número de convenis	%
Barcelona	487 (75'4% provincials)	48'7
Tarragona	76 (11'8% provincials)	7'6
Lleida	30 (4'6% provincials)	3
Girona	53 (8'2% provincials)	5'3
Autonòmic	42	4'2
Estatat	312	31'2
TOTAL	1000	100

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

} 64'6%

} 35'4%

Però és evident, per altra banda, que el nivell territorial provincial no explica l'estructura organitzativa i productiva de totes les empreses, ja que és un fet que determinats convenis es situen en el nivell estatal (que aplega el 31'2% del total de convenis d'empresa) i el nivell autonòmic (que aplega un 4'2% del total de convenis). En aquest sentit, és necessari considerar addicionalment aquests dos nivells territorials de cara a incloure la totalitat de la variabilitat que

una mostra fidel a la realitat de la negociació col·lectiva hauria de permetre capturar, ja que algunes empreses de les que s'inclouen en la base de dades organitzen el seu procés de producció en base a aquests nivells territorials.

***

A part dels 2 eixos d'estratificació considerats pel cas dels convenis d'empresa (la grandària de l'empresa i l'àmbit territorial) caldria haver tingut en compte un tercer eix: el sector d'activitat de l'empresa que signa el conveni. Aquest tercer eix és important, en tant que el nivell federal (sector) és, a més del nivell confederal (que s'introdueix quan es té en compte l'àmbit territorial de negociació), un dels eixos d'organització de les centrals sindicals i patronals que estructura els processos de negociació col·lectiva, com ja s'ha vist. Es pot, per tant, hipotitzar que en determinats casos (les hipòtesis que s'apunten es refereixen als sectors amb més força sindical) el volum de convenis de les empreses que es situïn en determinats sectors d'activitat tradicionalment forts pot ser més elevat, en tant que és pensable 1) que en aquest tipus d'empreses hi haurà més probabilitats de que existeixin les instàncies que segons l'ET estan legitimades per negociar (comitè d'empresa, delegats de personal o representació sindical) (ET, 2003: 132 [Article 87]), i també 2) que les instàncies que es situïn en aquests sectors d'activitat tindran una força sindical major. Així, de cara a assegurar la construcció d'una mostra més fiable i representativa caldria incorporar, en futures mostres, aquest eix d'estratificació, que en la present mostra no ha pogut ser inclòs per falta de temps.

3.2. LA FAMÍLIA DELS CONVENIS DE SECTOR

Un primer examen de les principals característiques d'aquesta família de convenis posa de manifest que els resultats de les anàlisis efectuades anteriorment (annex 1) es verifiquen novament pels convenis de sector. Així, pel que fa al principal període objecte d'estudi que ha d'abastar la present mostra, es reafirma el fet que l'interval de temps que ha de ser considerat és el que inclou els anys 2000-2004. Això és el que palesa la següent taula.

Any	Número de convenis	%
1994	6	2'73
1996	2	0'91
1997	3	1'36
1998	3	1'36
1999	9	4'09
2000	10	4'55
2001	41	18'64
2002	48	21'82
2003	67	30'45
2004	31	14'09
TOTAL	220	100

{ 10'45%
 { 89'55%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

S'aprecia de forma suficientment clara que hi ha dues grans divisions pel que fa al període de registre dels convenis de sector. El 10'45% dels convenis de sector s'enregistren entre l'any

1994 i el 1999, mentre que la part més important de convenis (el 89'55%) s'enregistra entre l'any 2000 i el 2004, ambdós inclosos. D'entre tots els convenis de sector publicats presents en la base de dades, el 50'45% (concretament 111 convenis) són convenis vigents. La resta (el 49'55%; és a dir, 109 convenis) són convenis prorrogats.

Per altra banda, queda manifestament palès que durant el període 2000-2004, almenys pel que fa als convenis presents en la base de dades pròpia, el procés de dessectoralització de la negociació col·lectiva és un fet. Davant del 70'18% del total dels convenis d'empresa presents a la base de dades enregistrats durant aquest període i que afecten a empreses que tenen centres de treball a Catalunya, una proporció del 15'44% de convenis de sector d'àmbit estrictament provincial, interprovincial o autonòmic pel cas de Catalunya és una quantitat realment molt petita.

Així és com sembla prou adequat considerar que tots els processos explicats fins ara, l'empresarització de les relacions laborals i la focalització d'aquestes en l'àmbit del centre de treball o l'empresa, el *downsizing*, les noves formes de gestió de la mà d'obra i la preeminència de la gestió de RRHH (amb tot el que això significa quant a l'auge de les noves formes de contractació, etc.), o la laboralització de les formes d'ocupació dins de l'Administració Pública tenen una concreció molt clara pel que fa a la present mostra: la preeminència dels convenis d'empresa per damunt de tots els altres en la base de dades pròpia.

És evident que tots aquests processos poden ajudar a entendre la dessectoralització de la negociació col·lectiva com a fenomen. Perquè és un fet que, pel que fa a la base de dades que es manipula, el 70'18% del total dels convenis són convenis d'empresa i el 15'44% ho són de sector. Apel·lar a aquests processos permet entendre el fenomen de la dessectoralització de la negociació col·lectiva o de la seva creu: l'empresarització/individualització de les relacions laborals. Però no permet entendre la totalitat de les pràctiques relatives a la negociació de convenis sectorials, ja que únicament s'explica perquè s'està produint un progressiu procés de desaparició dels convenis sectorials. I no és possible consignar les anteriors dades ni apel·lar als anteriors processos sense deixar de dir que, malgrat la persistent disminució del número de convenis de sector, que són clarament minoritaris en la base de dades, el número de treballadors a què cobreixen els convenis de sector de la base de dades és de 1641288. Es tracta d'un número prou important si el comparem amb els 199627 treballadors a què cobreixen tots els convenis d'empresa de la base de dades. Malgrat la progressiva desaparició dels convenis sectorials, el cert és que aquests encara cobreixen a un gran nombre de treballadors. Entendre de forma total la pràctica relativa a la negociació col·lectiva des del punt de vista sectorial significa entendre tant la progressiva desaparició dels convenis col·lectius sectorials com la seva persistència i la seva importància des del punt de vista de la quantitat de treballadors als que *virtualment cobreixen* (una altra cosa molt diferent d'aquesta és la materialització concreta d'aquesta potencialitat protectora). Fins ara s'ha explicat el fenomen de la desaparició. Quins són els

factors que caldria tenir en compte de cara a entendre la persistència i la importància de la negociació col·lectiva sectorial? La resposta a aquesta pregunta és indirecta, i passa per entendre les dinàmiques que expliquen el funcionament de la negociació col·lectiva sectorial. Responent-la no es fa una altra cosa que comprendre quins són els criteris a considerar de cara a estratificar la mostra de convenis sectorials.

És evident que si es fixa l'atenció en l'anàlisi que s'ha portat a terme fins ara en relació als convenis d'empresa i als factors que l'expliquen, no és difícil adonar-se de quina és en l'actualitat l'estructura de les relacions laborals al nostre país. És gràcies a aquesta que els convenis d'empresa (entre d'altres) han patit l'enorme impuls que no deixa de fer-los més importants i més nombrosos. Per comparació, i sota la llum que proporciona aquest punt de vista, no és cap secret que la negociació sectorial no pot ser del tot explicada per l'estat actual de les relacions laborals, en tant que no reflecteix la realitat productiva o laboral del nostre país²⁴ (Miguélez; Rebollo, 1999: 332). És precisament, com a conseqüència d'aquest fet, que des de mitjans dels anys 90 i fins a l'actualitat hi ha intents de reformar aquesta estructura, lligant els diversos nivells —els superiors i els inferiors— de la negociació col·lectiva de forma estreta, de manera que els continguts de la negociació col·lectiva siguin més coherents entre ells, acordes i específics de cadascun dels diversos àmbits facilitant així l'adaptació de l'estructura de la negociació col·lectiva a la realitat empresarial i laboral del nostre país. Així és amb els diversos Acords Interconfederals per a la Negociació Col·lectiva que, subscrits conjuntament per les organitzacions sindicals i empresarials més representatives, s'han anat fent públics, entre d'altres anys, els anys 1997, 2002, 2003 (AINC, 1997; 2003: 21; 27; 37-38; Martín, 2003). Aquí només s'apunten els Acords Interconfederals que s'enquadren dins del període objecte d'estudi.

Tal com apunten Fausto Miguélez i Óscar Rebollo (1999: 331-333), la principal característica de l'estructura de la negociació col·lectiva espanyola és precisament la ineficàcia que genera, la qual afecta especialment als treballadors —tot i que també als empresaris— i a les petites empreses, que són molt nombroses al nostre país. Aquesta ineficàcia s'evidencia a través de tres indicadors: les escasses diferències pel que fa al que es negocia i es pacta en els convenis d'àmbit funcional superior (per exemple, de sector) i en els d'àmbit funcional inferior (per exemple, d'empresa); el número de convenis que es pacta i es negocia, que sol ser excessiu; i les desigualtats que existeixen pel que fa al grau de cobertura dels diversos convenis, ja que mentre alguns treballadors no estan protegits per cap conveni, altres ho estan per més d'un. La

---

24. Però això, com es veurà tot seguit, no és del tot cert: el procés de dessectorialització de la negociació col·lectiva no s'entén si no es comprèn la relació d'aquest procés amb els processos d'empresarització i d'individualització de les relacions laborals com a productes del nou model de relacions laborals.

forma com es concreta aquesta ineficàcia rau, doncs, en la inadequació dels convenis col·lectius a la realitat laboral i empresarial a què es remeten²⁵.

La inadequació com a forma d'ineficàcia que caracteritza a l'estructura de la negociació col·lectiva, especialment sectorial, i als convenis que en són el seu producte té el seu origen en la finalitat a què es consagrà originalment el conveni sectorial provincial, la qual contribueix a explicar, en gran part, la seva existència. Així, "No hi cap dubte que aquest àmbit no reflecteix la realitat productiva o laboral del nostre país, sinó les exigències administratives i de control que convenien al sindicat franquista (Organització Sindical Espanyola)" (Miguélez; Rebollo, 1999: 332). Aquest anacronisme que s'ha reproduït fins als nostres dies sota la forma de l'impossibilitat d'assoliment del ple reconeixement de l'autonomia de les relacions laborals és el peculiar subproducte del procés de transformació, amb molt forts mimetismes, del sistema franquista de relacions laborals al sistema democràtic. El que ha explicat en l'actualitat la reproducció d'aquesta inèrcia estructural són especialment "les diferències de visió dins dels propis sindicats, en què han conviscut interessos territorials amb interessos sectorials, punts de vista de les confederacions regionals (d'autonomia) amb altres de federacions a nivell central" (Miguélez; Rebollo, 1999: 332), tot i que també hi han contribuït "les exigències burocraticopolítiques de la pròpia administració" i "els interessos de les organitzacions patronals".

Per una banda, és evident que aquest fet ha suposat la fragmentació dels sindicats que s'han vist debilitats en la seva acció negociadora, tot i basar la seva estratègia negociadora, igualment, en la fragmentació per tal d'aconseguir dividir a les respectives contraparts. Però un dels resultats de tot aquest procés no deixa de ser, precisament, i això és prou obvi, la relativa incoherència de les demandes i la inadequació dels continguts dels convenis a la realitat laboral i empresarial a què es remeten. És a dir, la seva ineficàcia.

Per altra banda, no deixa de ser evident que aquest fet també ha suposat "certs beneficis, doncs sembla obvi que la negociació del conveni té una gran càrrega d'acció sindical" (Miguélez; Rebollo, 1999: 332): en efecte, com és ben sabut, gran part de l'acció sindical que efectuen els sindicats passa pels processos de negociació col·lectiva, especialment sectorials. D'aquesta forma, no poden ser considerats, des del punt de vista sindical, minso els «beneficis simbòlics» que proporciona al propi sindicat una pràctica que proveeix de l'autolegitimació

---

25. A l'hora de copsar el significat d'aquesta inadequació per tal d'entendre la seva possible conseqüència (el progressiu procés de dessectorialització de la negociació col·lectiva) cal adonar-se de dues coses. La primera, que la inadequació és precisament un resultat que s'oposa frontalment als resultats que privilegia el nou model de relacions laborals que prima la flexibilitat, l'eficàcia, l'adaptació i l'adequació de les relacions laborals al context específic (l'empresa) en què es donen. Això és precisament el que busca la individualització i l'empresarització de les relacions laborals. La segona, que el sector és un àmbit funcional *de caràcter massa global*, i com a tal s'oposa a l'especificitat que caracteritza al model de relacions laborals altament individualitzat del qual l'empresa o el centre de treball en són els àmbits característics. En aquests dos sentits, doncs, el procés de dessectorialització seria la parella funcional perfecta dels processos d'individualització i d'empresarització de les relacions laborals.

simbòlica que va tan escassa en uns temps en què els sindicats estan prou deslegitimats. Des del punt de vista de la patronal, també existeixen «incentius objectius» a l'hora d'engegar processos de negociació col·lectiva sectorial, doncs, com apunten Miguélez i Rebollo (1999: 332), “Els inconvenients d'aquesta estructura [de la negociació col·lectiva sectorial] avui són molts més per als treballadors que per als empresaris”. Aquests «beneficis simbòlics» per als sindicats que es converteixen en «incentius objectius» —en tant que l'estructura de la negociació col·lectiva juga a favor de la patronal— per a la patronal són, doncs, els que explicarien, en certa forma, l'existència del conveni sectorial provincial, encara avui, quan ja ha perdut el protagonisme del que havia gaudit abans dels 80.

Aquesta estructura institucional (federal/confederal), amb els beneficis/incentius que afavoreix i els evidents costos que implica, és la que explica, en la seva major part, l'estructura de la negociació col·lectiva sectorial encara avui. En efecte, aquesta estructura és ratificada per l'ET quan apunta que pel que fa als convenis d'àmbit superior (sectorial), els agents que estan legitimats per a negociar són els sindicats, les organitzacions empresarials o les *seves respectives federacions o confederacions* (ET, 2003: 133 [Article 87, punt 2]). Aquests mateixos agents són els que tenen dret a formar part de la comissió negociadora dels convenis de sector (ET, 2003: 133-134 [Article 88]).

És així com, pel que fa a la família de convenis de sector, cal considerar el *poder de negociació* condicionat per dos factors principals: el sector d'activitat (que serà considerat un indicador aproximat del nivell organitzacional federal —àmbit funcional en el cas dels convenis de sector—) i els diversos nivells territorials (que seran considerats com a indicadors d'aquesta organització territorial confederal —àmbit territorial—), que serviran com a criteris d'estratificació d'aquesta família de convenis.

La forma considerada més convenient d'operativitzar el primer factor es basa en l'ús de la Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques 1993 (CNAE-93) en tant que el procés d'operativització d'aquest eix d'estratificació passa, en aquest cas, per dotar-se d'una tipologia que faciliti la categorització dels diversos convenis de sector²⁶. S'ha considerat que el nivell

---

26. Si es considerés una alternativa més acurada —que no ha estat possible prendre en compte en aquest treball—, caldria seguir les indicacions que proporciona l'Estatut dels Treballadors a l'hora de realitzar aquesta tasca de categorització, en tant que aquesta llei regula la forma com es porta a terme la negociació sectorial. L'ET assenyala en aquest sentit que les organitzacions legitimades per a negociar són (ET, 2003: 133 [Article 87]):

2. En els convenis d'àmbit superior [...]:
  - a) Els sindicats que tinguin la consideració de més representatius a nivell estatal, així com, en els seus respectius àmbits, les entitats sindicals afiliades, federades o confederades als mateixos.
  - b) Els sindicats que tinguin la consideració de més representatius a nivell de Comunitat Autònoma respecte dels convenis que no transcendeixin d'aquest àmbit territorial, així com, i en els seus respectius àmbits, les entitats sindicals afiliades, federades o confederades als mateixos.
  - c) Els sindicats que comptin amb un mínim del 10 per 100 dels membres dels comitès d'empresa o delegats de personal en l'àmbit geogràfic i funcional a què es refereixi el conveni.

CNAE-93 més apropiat de cara a realitzar aquesta tasca és la secció, ja que cal assegurar la construcció d'una tipologia que no tingui un número molt elevat d'estrats. La secció (INE, 1993: 15) és el primer nivell d'estructuració CNAE-93 i es caracteritza pel fet de contenir el menor número possible (17) de grups d'activitat, que es codifiquen a un sol dígit. Alternativament es va contemplar la possibilitat de classificar els convenis a nivell dels 4 sectors econòmics més bàsics (agricultura, indústria, construcció i serveis), però més tard es va considerar que el nivell de representativitat que afavoriria l'ús d'aquesta tipologia seria segurament molt escàs, ja que seria impossible diferenciar de forma prou acurada els molt diversos sectors d'activitat amb què s'identificava cadascun dels convenis de sector que inclou la base de dades pròpia.

En aquest sentit, la tipologia adoptada es distingeix per un major nivell de detall, ja que els 17 estrats que inclou així ho fan possible. Aquest ha estat el nivell d'agregació que s'ha considerat més adequat, ja que un menor nivell d'agregació hauria suposat massa estrats, i aquest fet no és aconsellable, atès el número de convenis de sector en la base de dades (220). Tant la classificació adoptada (INE, 1993: 33) com la distribució de convenis en la base de dades que resulta d'aquesta categorització apareixen en la següent taula 8. La denominació de cadascuna de les seccions apareix consignada a la taula 8bis. A l'hora de portar a terme aquesta classificació s'han tingut en compte les notes explicatives (INE, 1993: 101-266) que precisen el contingut dels esquemes classificadors que considera CNAE-93, facilitant la descripció concreta de les activitats que inclou —i, segons els casos, també de les que no inclou— cadascuna de les respectives seccions, divisions i subclasses.

---

3. En els convenis a què es fa referència al número anterior, les associacions empresarials que en l'àmbit geogràfic i funcional del conveni comptin amb el 10 per 100 dels empresaris, en el sentit de l'article 1.2 d'aquesta Llei, i sempre que aquestes donin ocupació a igual percentatge dels treballadors afectats.

4. Igualment estaran legitimats en els convenis d'àmbit estatal: els sindicats de Comunitat Autònoma que tinguin la consideració de més representatius d'acord amb el que preveu l'apartat 1 de la Llei Orgànica de Llibertat Sindical i les Associacions empresarials de la Comunitat Autònoma que reuneixin els requisits assenyalats en la disposició adicional sisena d'aquesta Llei.

5. Tot sindicat, federació o confederació sindical que reuneixi el requisit de legitimació, tindrà dret a formar part de la comissió negociadora.

El contingut d'aquest article es traduiria operativament, pel que fa als propòsits que animen aquesta fase de la construcció de la mostra de convenis, en el fet que, de cara a assegurar la categorització adequada dels convenis de sector i, per tant, la prèvia construcció de l'estratificació adequada, caldria identificar, ja que aquesta informació no s'inclou en la base de dades pròpia, quins foren els sindicats, les federacions (molt especialment: es tracta de codificar sectors d'activitat) i en el seu cas les confederacions concretes que varen negociar cadascun dels convenis. Aquesta tasca, que hauria d'haver-se efectuat així, no es va poder portar a terme per falta de recursos temporals i humans.

TAULA 8. Distribució dels convenis de sector d'acord amb la categorització adoptada		
Estrat (seccions)	Número de convenis	%
A	3	1'36
B	4	1'82
C	2	0'91
D	71	32'27
E	6	2'73
F	5	2'27
G	38	17'27
H	3	1'36
I	26	11'82
J	5	2'27
K	14	6'36
L	0	0
M	9	4'10
N	12	5'45
O	21	9'55
P	1	0'45
Q	0	0
TOTAL	220	100

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

TAULA 8BIS. Denominació de les seccions CNAE-93 (INE, 1993: 33)	
Lletra de la secció	Denominació de la secció
A	Agricultura, ramaderia, caça i silvicultura
B	Pesca
C	Indústries extractives
D	Indústria manufacturera
E	Producció i distribució d'energia elèctrica, gas i aigua
F	Construcció
G	Comerç; reparació de vehicles a motor, motocicletes i ciclomotors i articles personals i d'ús domèstic
H	Hostaleria
I	Transport, emmagatzematge i comunicacions
J	Intermediació financera
K	Activitats immobiliàries i de lloguer; serveis empresarials
L	Administració pública, defensa i seguretat social obligatòria
M	Educació
N	Activitats sanitàries i veterinàries, serveis socials
O	Altres activitats socials i de serveis prestats a la comunitat; serveis personals
P	Llars que contracten personal domèstic
Q	Organismes extraterritorials

Tot i això, s'ha anat més enllà de la necessitat de considerar únicament la secció CNAE-93 com a eix d'estratificació, ja que s'intuïa que seria necessari comptar amb alguna mena de variable indicativa del poder de negociació de cadascuna de les seccions CNAE-93 considerades si s'aspirava a realitzar una bona estratificació dels convenis de sector.

En aquest sentit es va partir de la constatació que considerar únicament la secció CNAE-93 com a indicativa de l'organització federal no podia ser una bona solució, ja que és un fet que hi ha federacions sindicals o empresarials molt més fortes que altres. I aquest fet es reflecteix des del punt de vista de la negociació col·lectiva: com molt bé recull la taula 8, algunes seccions CNAE-93 apleguen més convenis que altres. Calia buscar una resposta a aquest interrogant.

Tot i que també és cert que les seccions CNAE-93 no poden ser equiparables a les federacions dels sindicats o de les organitzacions empresarials, les seccions d'activitat no deixen de ser un indicador aproximat d'aquest nivell. En tot cas, aquest és l'únic indicador de què es disposa en aquest treball. En aquest sentit, de cara a donar resposta a l'interrogant suscitat es va relacionar el número de convenis de cada secció CNAE-93 amb alguna variable (o variables)

d'entre totes les disponibles a la base de dades pròpia que fos susceptible d'explicar el número de convenis que contenia cada secció.

Aquesta variable fou, finalment, el número d'empreses que agrupava cadascuna de les seccions (*capital organitzacional federal*). Tal com mostra l'annex 2, s'estableix una clara associació lineal entre el *número d'empreses de cada secció CNAE-93* —variable que actua com a predictora— i el *número de convenis de cada secció CNAE-93* —variable que és explicada per la variable predictora—. Això significa que és del tot necessari considerar el número d'empreses de cada secció CNAE-93 com a *eix de segmentació* de la mostra de convenis d'empresa, a més de la secció CNAE-93 com a *eix d'estratificació*. En aquest sentit es podria considerar el número d'empreses de cada secció d'activitat com a un molt bon indicador de la força d'un sector (poder de negociació). La finalitat de considerar aquest eix de segmentació no ha estat una altra que captar la diversitat de situacions existents quant al divers poder de negociació dels diversos sectors considerats. És segur que aquesta és una aproximació molt incipient, però és l'única que pot ser considerada en aquest treball. Com s'ha manifestat en altres parts d'aquest estudi, és necessari efectuar més recerca en aquesta direcció.

***

Pel que fa a la necessitat de considerar l'àmbit territorial de negociació i d'aplicació com a segon eix d'estratificació a l'hora de construir la mostra de convenis de la família dels convenis de sector, es procedirà tal com s'ha assenyalat en la secció corresponent a l'àmbit territorial de negociació de l'apartat 3.1. La taula 9, consignada a continuació, mostra quina és la distribució territorial de convenis de sector en la base de dades pròpia.

TAULA 9. Distribució de convenis de sector segons àmbit territorial		
Àmbit territorial	Número de convenis	%
Barcelona	50 (45'45%)	22'7
Tarragona	30 (27'27%)	13'6
Lleida	14 (12'72%)	6'4
Girona	16 (14'55%)	7'3
Interprovincial	72	32'7
Autonòmic	38	17'3
TOTAL	220	100

{ 82'7%
 { 17'3%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

La lectura d'aquesta taula permet adonar-se d'un fenomen important. Es tracta de la clara preeminència dels convenis provincials, si es considera que aquesta categoria està constituïda per dues poblacions: els convenis de sector pròpiament provincials i els interprovincials. Aquestes dues categories constitueixen el 82'7% del total de convenis de sector. Aquest fenomen ja havia estat observat quan s'ha analitzat la distribució territorial dels convenis d'empresa en la proppassada secció 3.1. Podria pensar-se que aquest fenomen és conseqüència del fet que a l'hora de construir la taula 9 s'ha considerat un nivell d'agregació massa global. Aquesta possibilitat obliga a efectuar alguna mena de control emprant alguna variable que permeti llegir les dades de forma més desagregada alhora que permet comprovar si l'efecte que

s'ha descrit és conseqüència de l'actuació d'aquesta variable, que podria produir associacions espúries o interaccions ocultes que serien les que explicarien, en realitat, aquest fenomen. Aquesta variable no pot ser cap més que aquella que s'ha considerat com a indicador de l'eix d'estratificació teòric emprat anteriorment (àmbit funcional o sector d'activitat). D'aquesta manera es descarta la possibilitat d'interaccions entre l'àmbit funcional (sector d'activitat) i l'àmbit territorial i s'assegura la necessitat de considerar aquests dos eixos a l'hora de construir la mostra de convenis de sector.

Àmbit territorial	Número de convenis	%
Barcelona	15 (38'46%)	21'1
Tarragona	11 (28'21%)	15'5
Lleida	4 (10'26%)	5'6
Girona	9 (23'08%)	12'7
Interprovincial	22	31'0
Autonòmic	10	14'1
TOTAL	71	100

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

Àmbit territorial	Número de convenis	%
Barcelona	15 (57'69%)	39'5
Tarragona	7 (26'92%)	18'4
Lleida	3 (11'54%)	7'9
Girona	1 (3'85%)	2'6
Interprovincial	8	21'0
Autonòmic	4	10'5
TOTAL	38	100

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

Àmbit territorial	Número de convenis	%
Barcelona	10 (55'55%)	38'5
Tarragona	4 (22'22%)	15'4
Lleida	2 (11'11%)	7'7
Girona	2 (11'11%)	7'7
Interprovincial	5	19'2
Autonòmic	3	11'5
TOTAL	26	100

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

Àmbit territorial	Número de convenis	%
Barcelona	3 (37'5%)	22'7
Tarragona	3 (37'5%)	13'6
Lleida	2 (25%)	6'4
Girona	0 (0%)	7'3
Interprovincial	8	32'7
Autonòmic	5	17'3
TOTAL	21	100

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

Aquesta comprovació pot realitzar-se mitjançant la lectura de les taules 10, 11, 12 i 13. La informació que es consigna en aquestes taules cobreix a 156 del total de 220 de convenis de sector que inclou la base de dades pròpia. És a dir, es tracta del 71% del total de convenis de sector i, en aquest sentit, es tracta d'una proporció que ha de ser considerada prou representativa, ja que si es tractés d'una mostra (no és exactament el cas) vindria a ser

caracteritzada per un marge d'error (e) del 4'33% ($p=q=50%$, $NC=95'5%$). S'ha escollit, de cara a realitzar aquest examen, a a) aquelles seccions que agrupessin a un major número de convenis i que b) conjuntament incloguessin a un major número de convenis, ja que es cercava una àmplia representativitat que permetés la generalització dels resultats de l'examen a tota la població de convenis de sector.

La consulta de la informació ressenyada en aquestes quatre taules permet constatar que el nivell provincial és el més abundant en les seccions que apleguen el 71% dels convenis de sector. Així és amb la secció D (el 85'9% dels convenis són d'àmbit provincial), G (89'4% de convenis provincials), I (88'5% de convenis provincials) i O (82'7% de convenis provincials). És a dir, més enllà dels resultats agregats, es confirma plenament la vigència del conveni territorial provincial com un dels més abundants en la base de dades pròpia.

Com evidencien aquestes taules, l'àmbit territorial de negociació és un clar eix d'estratificació que no pot deixar de ser considerat, en tant que pot significar l'establiment de desigualtats territorials pel que fa al contingut de les clàusules dels convenis que es signen en cadascuna de les 4 províncies catalanes, tal com avançava la indicació apuntada per Sixte Garganté, que s'ha consignat en la secció corresponent de l'apartat 3.1, i que en aquest treball s'ha decidit reprendre en forma d'hipòtesi.

3.3. LA FAMÍLIA DE CONVENIS DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA (AP)

Novament es ratifiquen les característiques relatives al període de temps objecte d'estudi d'aquest treball, les quals han estat apuntades de forma reiterada en les anteriors seccions. Tal com mostra la taula 14,

TAULA 14. Distribució de convenis de AP segons any de registre		
Any	Número de convenis	%
1995	5	2'89
1996	12	6'94
1997	10	5'78
1998	10	5'78
1999	15	8'67
2000	14	8'09
2001	36	20'81
2002	33	19'08
2003	25	14'45
2004	13	7'51
TOTAL	173 ²⁷	100

{ 30'06%
 { 69'94%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

27. El número de convenis és menor dels 205 convenis de la família de l'Administració Pública consignats anteriorment ja que posteriorment a la classificació dels convenis en famílies, en portar a terme específicament el mostratge de convenis d'aquesta família, es va detectar que 32 convenis havien estat mal classificats. En tant que no fou possible classificar aquests 32 convenis al lloc que els pertocaria, ja que en alguns casos es tractava de convenis de classificació problemàtica, en altres casos es tractava de convenis que afectaven a personal funcionari, i que, per tant, eren fora de l'espectre d'abast d'aquest treball, i en altres casos la denominació del conveni no especificava concretament que l'àmbit d'aplicació d'aquells convenis fos el personal laboral, aquests convenis foren descartats i passaren a ser separats tant de la família dels convenis de l'AP com de les altres famílies de convenis descrites.

altra vegada s'aprecia de forma manifestament nítida que es marca una divisió, en dos períodes, del temps que cobreixen la totalitat dels convenis de l'AP de la base de dades pròpia. El 69'94% del convenis AP presents en la base de dades (121 convenis) s'emmarquen dins del període 2000-2004, mentre que la resta (el 30'06%, que correspon a 52 convenis) s'enquadra en el període 1995-1999. En aquest sentit, doncs, és possible afirmar que també pel que fa als convenis AP de la base de dades pròpia el període de temps objecte d'estudi és el que abasten els anys 2000 i 2004, ambdós inclosos. Aquest és un dels tres elements que caldrà retenir de cara a construir el principal instrument conceptual mitjançant el qual es portarà a terme, des del punt de vista d'una de les 4 direccions que seran observades a l'hora de construir la mostra, l'estratificació de convenis AP de la base de dades pròpia.

El segon element vindrà il·lustrat, novament, a partir d'una anàlisi que es portarà a terme mitjançant una taula. Es tracta, en aquest cas, de la taula 15,

TAULA 15. Distribució de convenis AP segons ens local de registre		
Tipus d'ens	Número de convenis	%
Ajuntament	129	74'57
EMD	1	0'58
Consell Comarcal	18	10'40
Diputació Provincial	4	2'31
Entitat Metropolitana	3	1'73
Mancomunitat	4	2'31
Consorci	10	5'78
Ens de gestió	0	0
Altres	4	2'31
TOTAL	173	100

que mostra de forma prou evident que, d'entre tots els possibles tipus d'ens locals²⁸ que subscriuen convenis col·lectius adreçats al seu personal laboral, els ajuntaments són les entitats més abundants. Com s'aprecia de manera prou clara, el 74'57% del total de convenis AP de la base de dades pròpia (129 convenis) pertany a ajuntaments.

L'especial abundància d'aquesta mena de convenis en la base de dades pròpia aconsella concentrar els esforços dedicats al treball d'estratificació dels convenis AP en la conceptualització d'alguna mena d'eina estratificadora dels convenis dels ajuntaments. A l'hora d'efectuar aquesta tasca és molt important tenir la suficient informació sobre la regulació específica que regeix el camp de les relacions laborals en el cas dels treballadors laborals de l'àmbit de l'Administració Pública. En aquest sentit és important retenir dues particularitats que ja s'han esmentat anteriorment (nota 17). La primera, que

28. La tipologia d'ens locals la proporciona l'annex 3. Aquesta llista la conformen 8 possibles tipus d'ens, i no hi figura en cap cas la categoria «Altres», que apareix a la taula 15. Sota aquest epígraf s'hi apleguen 4 convenis que s'ha considerat que havien de formar part d'aquesta família de convenis de manera indiscutible, ja que la seva denominació així ho confirma sense cap mena de dubte. Es tracta dels convenis subscrits en el cas del *Centre tecnològic forestal de Catalunya* (personal laboral), pel *Servei Català de la Salut, CatSalut* (personal laboral), per la *Generalitat de Catalunya* (conveni únic del personal laboral), i per l'*Administración General del Estado*. Els dos darrers convenis s'inclouen de manera molt especial en raó del volum de treballadors a què cobreixen: respectivament, 9000 i 2733 treballadors.

Les condicions de mobilització de la força de treball en l'Administració Pública es diferencien de les del sector privat per dos trets fonamentals: una estabilitat pràcticament total en l'ocupació i una molt forta reglamentació de la gestió (des de l'incorporació fins als possibles acomiadaments, passant pels processos de promoció). Són els trets que defineixen el tipus d'adscripció característic de la funció pública: el funcionarial.

[La segona, que] Aquestes condicions de mobilització redueixen seriosament la discrecionalitat dels diversos òrgans i organismes en la gestió de la mà d'obra. Davant d'aquestes, l'Administració Pública ha reaccionat seguint una doble via: la de la laboralització del personal i la de l'assignació de funcions a organismes i empreses públiques, però separades dels òrgans centrals. Ambdós es troben, a més, connectats. Els organismes i les empreses creades per a realitzar funcions públiques i separades formalment de l'Administració Pública són formalment privats i, per tant, la regulació pública de la seva gestió és la mateixa que la de les empreses del sector privat. D'aquest mode, l'adscripció del seu personal deixa de ser funcionarial per a passar a ser laboral (Prieto, 1991: 204).

Que la regulació pública de la gestió del personal laboral adscrit als organismes centrals de l'Administració Pública o adscrit als organismes perifèrics però dependents de l'Administració Pública (organismes autònoms per una banda, i societats mercantils i empreses públiques —veure annex 1, punt 3, subpunt 3— per l'altra) sigui “la mateixa que la de les empreses del sector privat” significa, des del punt de vista de les relacions laborals, que la llei que regeix a l'hora de regular la relació de treball que manté l'Administració Pública amb els seus treballadors laborals és l'Estatut dels Treballadors. Això significa, des del punt de vista pràctic pel que fa al present treball de mostratge de convenis col·lectius, que és imprescindible tenir en compte l'Estatut dels Treballadors com a material fonamental de cara a conceptualitzar l'eina que s'emprarà per tal de dur a terme l'estratificació de la part més nombrosa dels convenis AP (ajuntaments) que inclou la base de dades pròpia.

Precisament són aquestes tres evidències (l'evidència de que el període de temps objecte d'estudi és el 2000-2004; l'evidència de que el tipus d'ens local més abundant és l'ajuntament; i l'evidència de que és imprescindible prendre en consideració l'Estatut dels Treballadors) les que configuren els tres elements que han estat considerats a l'hora de conceptualitzar l'instrument que s'ha emprat de cara a estratificar la major part dels convenis AP de la base de dades. Els passos específics que s'ha seguit a l'hora de construir aquesta eina poden observar-se mitjançant la consulta de l'annex 4. Cal assenyalar expressament que, com evidencia la consulta d'aquest apèndix, la construcció d'aquesta estratificació es basa directament en l'anàlisi dels resultats (annex 4, taules 1, 2 i 3) a què va conduir el procés de construcció de l'estratificació dels convenis d'empresa observat des de l'òptica del tipus d'empresa (annex 1).

El resultat de les operacions que inclou l'annex 4 fou, precisament, la construcció de la taula 5 de l'annex 4. A través d'aquesta taula es pot comprovar com hi ha tres tipus d'ajuntaments en què s'evidencien clares desigualtats (pel que fa al poder de negociació) que es concreten en una probabilitat menor o major (segons els casos) de signar conveni col·lectiu. L'eix de desigualtat que opera en aquests casos és el número de treballadors laborals de l'ajuntament, i els tres tipus d'ajuntaments significats són els que tenen entre 1 i 10 treballadors, la probabilitat de tenir conveni col·lectiu dels quals és gairebé nul·la; els que tenen

entre 11 i 49 treballadors, la probabilitat (expressada en %) de tenir conveni col·lectiu dels quals és d'aproximadament el 3%; i els que tenen 50 i més treballadors, que solen tenir les majors probabilitats de tenir conveni col·lectiu.

En definitiva, es marca, de cara a construir adequadament la mostra de convenis AP, un primer eix d'estratificació. Aquest eix és el tipus d'ens local que enregistra el conveni col·lectiu: com s'ha vist, n'hi ha 8 classes, a més d'una categoria addicional («Altres») que s'ha considerat de necessària inclusió. Integrada dins d'aquest mateix eix d'estratificació hi ha una forma d'estratificació específica prevista pel cas especial dels ajuntaments, en tant que els convenis d'aquesta classe d'entitat local són els més abundants en la base de dades pròpia, i que s'aprecien clares diferències, de les quals deriven patents desigualtats, que defineixen la fesomia dels ajuntaments, marcant-se nítidament 3 tipus d'ajuntaments segons quin sigui el seu número de treballadors laborals. En aquest sentit, s'evidencia, de nou, el poder estratificador del capital organitzacional en la seva variant social de cara a construir adequadament la mostra de convenis a què es consagra aquest treball.

***

El segon eix d'estratificació que cal considerar a l'hora de construir la mostra de convenis AP és l'àmbit territorial de negociació i d'aplicació: el model d'organització dels processos de negociació col·lectiva, que no és altre que aquell que apareix a l'Estatut dels Treballadors, així ho indica. En aquest sentit, a la taula 16 s'ofereix la distribució dels convenis AP de la base de dades pròpia pel que fa a aquest eix d'estratificació. S'hi inclouen els convenis de tots els anys.

TAULA 16. Distribució de convenis AP segons àmbit territorial		
Àmbit territorial	Número de convenis	%
Barcelona	98 (58'3% provincials)	56'64
Tarragona	32 (19'0% provincials)	18'50
Lleida	10 (6'0% provincials)	5'78
Girona	28 (16'7% provincials)	16'18
Autonòmic	4	2'31
Estatat	1	0'58
TOTAL	173	100

{ 97'1%
 { 2'89%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

TAULA 17. Distribució de convenis AP (territori 2000-2004)		
Àmbit territorial	Número de convenis	%
Barcelona	66 (56'41% provincials)	54'55
Tarragona	24 (20'51% provincials)	19'83
Lleida	6 (5'13% provincials)	4'96
Girona	21 (17'95% provincials)	17'36
Autonòmic	4	3'30
Estatat	0	0
TOTAL	121	100

{ 96'7%
 { 3'3%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

TAULA 18. Distribució de convenis AP (ajuntaments tots anys)		
Àmbit territorial	Número de convenis	%
Barcelona	78	60'46
Tarragona	26	20'16
Lleida	3	2'33
Girona	22	17'05
TOTAL	129	100

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

L'anàlisi d'aquestes taules condueix a la conclusió que, de nou, l'àmbit territorial de negociació i d'aplicació és un eix d'estratificació que cal contemplar de forma obligada. En aquest sentit, doncs, s'inclourà de nou l'àmbit territorial de negociació i d'aplicació com a hipòtesi en el present mostratge de convenis col·lectius.

***

En darrer lloc, cal reiterar que a part d'aquests dos eixos teòrics la importància dels quals acaba de ser assenyalada de cara a constituir els eixos de mostratge de la mostra de convenis AP, també es prendrà en compte els eixos operatius tradicionals: l'any de signatura del conveni, i la qualitat d'un conveni de ser vigent o prorrogat.

4. LA TRIA DELS CONVENIS

Una vegada establertes les pertinents divisions entre les diverses famílies de convenis i escollits i testats els eixos d'estratificació que seran considerats, cal dur a terme les diverses operacions que encetaran pròpiament la fase de construcció de la mostra de convenis. Aquest moment es caracteritza per tres passos progressius.

En primer lloc, és necessari decidir quina serà la grandària mostral. En aquest treball s'ha considerat que una mostra de 400 convenis pot resultar relativament adequada. La tria d'aquesta grandària mostral (n), sota els següents supòsits: $p=q=50\%$ (supòsit de màxima indeterminació) i $NC=95'5\%$, implica la consideració d'un error del $4'24\%$ (e). Es tracta d'un nivell d'error força allunyat del $2'5\%$ que sol ser habitual en investigació social, però es considera que aquest nivell d'error s'adequa suficientment a les finalitats perseguides en aquest treball. El principal propòsit d'aquest treball és contribuir a la difusió de pràctiques metodològiques més rigoroses pel que fa a l'estudi de la negociació col·lectiva, en tant que sol ser un recurs molt poc estès, a l'hora d'estudiar el contingut dels convenis col·lectius, el fet de construir mostres representatives que es basin en aquells criteris teòrics i estadístics que facilitin el procés de selecció dels convenis col·lectius efectivament estudiats, automatitzant-ne la seva selecció, que es converteix en aleatòria, en gran part, d'aquesta forma. En aquest sentit, el refinament progressiu d'aquestes bases i l'elevació progressiva dels criteris i els nivells de rigor metodològic —d'entre els quals la disminució dels nivells d'error en seria un de tants— seria un objectiu que només podria ser abastat un cop aquestes pràctiques proposades s'haguessin mínimament consolidat.

El fet de considerar tal grandària mostral significa el següent repartiment de convenis: 281 convenis (el $70'18\%$) seran convenis d'empresa, 62 ho seran de sector (el $15'44\%$) i 57 ho seran de l'àmbit de l'Administració Pública (el $14'38\%$). Com es palesa, la proporció que representa la relació entre el número de convenis de cadascuna de les divisions convenials de la mostra i la grandària total de la mostra és la mateixa que s'ha vist quan s'ha analitzat la distribució de convenis en la base de dades pròpia (o marc mostral) (veure annex 1, taula 2). De fet, el criteri

que s'ha seguit a l'hora d'assignar la distribució de convenis en tota la mostra —i no només en aquest exemple— és el de l'assignació *proporcional* (Cea D'Ancona, 1999: 187). Aquesta forma d'assignar la distribució de casos s'engloba en la modalitat d'estratificació coneguda com a *estratificació proporcional* (ídem: 189). Aquesta modalitat d'estratificació permet assegurar la representativitat d'estimacions mostrals pel conjunt de la població²⁹ —objectiu principal que persegueix de forma fonamental la present mostra— sense haver de recórrer a reponderacions posteriors (ídem: 189-190). L'estratègia de la reponderació ha volgut evitar-se en el present treball per tres raons. En primer lloc, ja que el fet de posseir un marc mostral a partir del qual seleccionar la mostra permet triar prèviament el número d'unitats a considerar de forma prou exacta. Aquest fet permet que s'acompleixi el requisit de representativitat, descartant-se la necessitat de reponderar posteriorment. En segon lloc, ja que el fet de seleccionar documents (que, en aquest cas a més, ja han estat prèviament localitzats) comptes de persones descarta la incertesa associada al fet de no saber si és possible comptar realment amb tots els efectius que havien estat previstos. Aquest fet també descarta la necessitat de recórrer posteriorment a estratègies com la reponderació. En tercer lloc, ja que l'estratègia de la reponderació demana un treball addicional que s'ha volgut evitar per damunt de tot.

El segon pas a efectuar serà, per a cadascuna d'aquestes tres famílies de convenis considerades, l'estratificació dels convenis en relació a cadascun dels eixos considerats. Aquests eixos poden ser teòrics (l'àmbit funcional i l'àmbit territorial) o operatius (l'any de publicació del conveni i el fet que un conveni fos vigent o prorrogat). El tercer i darrer pas que cal efectuar consisteix en la tria efectiva dels convenis. *En darrer lloc, és molt important remarcar que la forma com s'ha efectuat la selecció dels elements mostrals no s'ha basat en cap cas pròpiament en el creuament dels diversos eixos d'estratificació considerats.*

4.1. ELS CONVENIS D'EMPRESA

Pel que fa als convenis d'empresa, els eixos d'estratificació la importància dels quals ha estat positivament verificada (des del punt de vista teóricoempíric) són els següents: l'àmbit funcional (tipus d'empresa) i l'àmbit territorial. Des del punt de vista operatiu s'ha decidit que, de cara a assegurar un major nivell de representativitat, caldria considerar dos eixos d'estratificació addicionals: l'any de publicació i la qualitat d'un conveni de ser prorrogat o vigent. El repartiment dels 281 convenis d'empresa que conté la mostra de 400 convenis ha estat, en relació a aquests 4 eixos, la que apareix en les taules 19, 20, 21 i 22.

Aquestes taules inclouen la següent informació: 1) entre claudàtors (sempre a la primera columna) apareixen els noms que aquests quatre eixos d'estratificació i cadascuna de les

---

29. El recurs a l'assignació proporcional com a tècnica d'assignació de cara a assegurar la representativitat d'estimacions mostrals pel conjunt de la població desaconsella especialment efectuar comparacions entre estrats. Si la comparació entre estrats fos un dels objectius a perseguir caldria haver emprat les tècniques d'assignació simple o d'assignació òptima (Cea D'Ancona, 1999: 189).

categories que comprenen aquests reben en la base de dades que conté la mostra de 281 convenis; 2) la proporció de convenis de cadascun dels estrats que contenia el marc mostral (columna «% fracció mostral»); 3) el número de convenis que, d'acord amb aquesta proporció, que és el mitjà a partir del qual s'aplica el criteri de l'assignació proporcional, hauria d'incloure cadascun dels estrats de la mostra de 281 convenis (columna «N. buscat» [de convenis]); 4) el número de convenis efectivament inclòs en la mostra («N. aconseguit» [de convenis]); 5) la proporció de convenis que representa cadascuna d'aquestes magnituds de convenis efectivament incloses en la mostra (columna «% inclosos»); 6) la diferència entre la proporció que hauria d'haver-se inclòs a la mostra (o «fracció mostral») i la proporció efectivament inclosa a la mostra (columna «Dif. de %»); 7) el grau de sobrerrepresentació o subrepresentació de cadascun dels estrats en la mostra (columna «Representativitat»). El grau de sobrerrepresentativitat o de subrepresentativitat s'ha calculat restant el número de convenis aconseguit del número de convenis buscat. A continuació s'ha calculat el pes d'aquesta diferència en relació al total de convenis que hauria d'incloure l'estrat en qüestió (columna «N. Buscat»). Es poden donar en aquest sentit 3 situacions diferents. La primera és la sobrerrepresentació. Significa que la mostra inclou, pel cas de l'estrat en qüestió, més convenis dels que hauria d'incloure, i això pot significar que determinades clàusules convenials o determinats continguts de determinades clàusules convenials siguin més freqüents del que haurien de ser-ho en realitat. Aquesta situació s'assenyala a la taula amb el signe «+» i a continuació el % de sobrerrepresentació. La segona és la subrepresentació. Significa que la mostra inclou, pel cas de l'estrat en qüestió, menys convenis dels que hauria d'incloure, i això pot significar que determinades clàusules convenials o determinats continguts de determinades clàusules convenials siguin menys freqüents del que haurien de ser-ho en realitat. Aquesta situació s'assenyala a la taula amb el signe «-» i a continuació el % de subrepresentació. La tercera és l'equilibri, que s'aconsegueix quan el número de convenis buscats coincideix exactament amb el número de convenis aconseguit. Significa que la mostra inclou, pel cas de l'estrat en qüestió, el número de convenis que hauria d'incloure, i això significa que, d'acord amb el marc mostral emprat, no es donen les anteriors situacions. Aquesta situació s'assenyala a la taula amb el signe «=». Aquesta situació d'equilibri és la que pot permetre una interpretació dels resultats producte de l'estudi de les clàusules dels convenis o del seu contingut menys temerosa de ser equivocada, en tant que no s'incorre en el perill de la subrepresentació o de la sobrerrepresentació. En el cas d'aquestes dues darreres situacions cal tenir molt present el fet que els resultats obtinguts arran de l'estudi de les clàusules dels convenis o del seu contingut poden ser més o menys erronis com a conseqüència de la incidència d'aquests fenòmens.

TAULA 19. Població dels convenis d'empresa a la mostra pel que fa a l'eix <i>Tipus d'empresa</i>						
Tipus d'empresa [TIPUS]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
1-10 treballadors [1]	12'4%	35	35	12'4%	0%	=
11-49 [2]	31'5%	88	88	31'5%	0%	=
50-250 [3]	38'7%	109	109	38'7%	0%	=
De 251 a més treballadors [4]	17'4%	49	49	17'4%	0%	=
TOTAL	100%	281	281	100%		

TAULA 20. Població dels convenis d'empresa a la mostra pel que fa a l'eix <i>Àmbit territorial de negociació</i>						
Àmbit territor. [TERRITOR]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
Estatl [90]	31'2%	88	88	31'2%	0%	=
Autonòmic [79]	4'2%	12	14	5'0%	+0'8%	+16'67%
Barcelona [8]	48'4%	136	136	48'4%	0%	=
Tarragona [43]	7'5%	21	21	7'5%	0%	=
Lleida [25]	3'2%	9	7	2'5%	-0'7%	-22'22%
Girona [17]	5'3%	15	15	5'3%	0%	=
TOTAL	100%	281	281	100%		

TAULA 21. Població dels convenis d'empresa a la mostra pel que fa a l'eix <i>Qualitat de ser vigent/prorrogat</i>						
Qualitat Vigent/Prorro. [VIG]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
Prorrogats [P]	60'8%	171	171	60'8%	0%	=
Vigents [S]	39'2%	110	110	39'2%	0%	=
TOTAL	100%	281	281	100%		

TAULA 22. Població dels convenis d'empresa a la mostra pel que fa a l'eix <i>Any de publicació</i>						
Any publicació [ANYREG]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
1994 [1994]	1'42%	4	3	1'07%	-0'35%	-25'00%
1995 [1995]	3'20%	9	8	2'85%	-0'35%	-11'11%
1996 [1996]	2'85%	8	9	3'20%	+0'35%	+12'50%
1997 [1997]	4'98%	14	15	5'34%	+0'36%	+7'14%
1998 [1998]	5'69%	16	14	4'98%	-0'71%	-12'50%
1999 [1999]	4'27%	12	16	5'69%	+1'42%	+16'67%
2000 [2000]	7'83%	22	20	7'11%	-0'72%	-9'09%
2001 [2001]	16'01%	45	44	15'66%	-0'35%	-2'22%
2002 [2002]	19'57%	55	54	19'22%	-0'35%	-1'82%
2003 [2003]	21'71%	61	61	21'7%	0%	=
2004 [2004]	12'46%	35	37	13'17%	+0'71%	+5'71%
TOTAL	100%	281	281	100%		

***

Com pot apreciar-se, aquestes taules barregen, per raons de claredat expositiva, oportunitat i brevetat, resultats que s'han obtingut en moments diferents i que són consecutius, i no pas simultanis. El primer moment s'ha consagrat a calcular la distribució teòrica dels 281 convenis de la mostra per a cadascun dels estrats de cadascun dels eixos d'estratificació considerats («Número de convenis buscat»). El segon moment s'ha consagrat a efectuar aquest treball pràctic de tria de convenis («N. aconseguit»).

Aquesta tria obeeix principalment a dos criteris que s'ha intentat conjugar: la selecció aleatòria dels convenis (que s'ha basat en el mostratge aleatori simple) i la representativitat de la distribució efectivament aconseguida. Pel cas de les variables d'estratificació teòriques, que són les que han guiat de forma més decisiva la construcció d'aquesta mostra, s'ha intentat aconseguir la conjugació d'aquests dos criteris. Pel cas de les variables d'estratificació operatives, s'ha intentat que prevalgués el criteri d'aleatorietat per damunt del de representativitat, en tant que s'ha optat per no intervenir en la representativitat que ha estat

obtinguda en relació a aquestes arran de la primera tria efectuada, que ha estat realitzada automàticament mitjançant el programari SPSS.

Així ha estat com precisament la variable fonamental —de fet, ha estat l'única considerada— a l'hora de *segmentar/ordenar* (veure a l'apartat 2 el darrer fragment de María Ángeles Cea D'Ancona) la llista que contenia la totalitat dels convenis d'entre els quals han estat triats els que havien de formar part de la mostra ha estat el *tipus/grandària de l'empresa* (àmbit funcional de negociació i d'aplicació). S'ha actuat així per tal d'assegurar el poder d'estratificació d'aquesta variable per damunt de totes les altres, en tant que el que interessa és aconseguir per damunt de tot una bona representativitat dels diferents tipus d'empresa existents. No s'ha previst la segmentació/ordenació de l'arxiu en relació al segon eix d'estratificació teòric testat (l'*àmbit territorial de publicació*), tot i que hagués estat molt aconsellable fer-ho. Aquest fet de la segmentació de l'arxiu només considerant com a variable de segmentació el *tipus d'empresa* pot ser considerat, en certa forma, un error de procés que ha de ser subsanat en properes mostres, ja que caldria considerar, també, l'*àmbit territorial de publicació*.

Pel cas dels eixos d'estratificació operatius s'ha considerat que el criteri d'aleatorietat era el més adequat. Tot i això, aquest criteri s'ha intentat respectar en tot moment: de fet, només s'han realitzat 15 substitucions d'entre el total de 281 unitats de la mostra; és a dir, el 5'34% dels convenis triats en primer lloc (pel programari SPSS) han estat substituïts.

La forma com s'ha assegurat l'aleatorietat en la tria dels convenis s'ha basat en l'ús d'un recurs fonamental i l'adopció de diverses estratègies. Aquest recurs és el generador de mostres aleatòries que inclou el programari SPSS, que permet una tria ràpida i còmode de les unitats que han de formar part d'una mostra aleatòria. Aquest mòdul permet especificar la grandària mostral (en %) i a continuació tria les unitats que són incloses en la mostra de forma totalment aleatòria. En el cas de la present mostra, el % adoptat fou del 28%. Prèviament a aquest pas definitiu es va *segmentar/ordenar* la base de dades d'acord amb l'eix d'estratificació «tipus d'empresa». A la vegada també es va modular la llavor d'aleatorietat, que el programari SPSS té establerta per defecte en 2000000, situant-se en 1900000. Aquest pas es va efectuar ja que, en proves que s'havien realitzat abans de triar la mostra definitiva, es va comprovar que la llavor que SPSS estableix per defecte provocava la tria de més dels 281 convenis que calien, i el valor 1900000 corregia aquest error.

Pel que fa a les estratègies adoptades de cara a assegurar un major nivell d'aleatorietat aquestes foren principalment 3. La primera, en previsió de possibles substitucions que varen efectuar-se, fou la tria de dues mostres secundàries d'aproximadament 281 convenis cadascuna d'elles. Amb la resta de convenis (la mostra principal de 281 convenis i les dues mostres secundàries aplegaven un total de 843 convenis aproximadament, i, per tant, en sobraven uns 157 que no havien estat inclosos en cap d'aquestes mostres) es va organitzar una nova mostra.

Cadascuna d'aquestes mostres —excepte la mostra principal de la qual no s'havia d'extreure cap conveni— fou numerada correlativament amb un número de l'1 al 3.

La numeració de les diverses mostres secundàries, que és la segona estratègia emprada de cara a assegurar l'aleatorietat en la tria, va facilitar les substitucions de determinats convenis. Aquests convenis substituïts mitjançant aquesta tècnica foren concretament 7 convenis que no acomplien els criteris de representativitat en relació al tipus d'empresa pel cas d'alguns estrats. Cada cop que un conveni havia de ser substituït, era separat de la mostra principal i introduït en una base de dades que s'havia creat expressament per tal de no tornar a utilitzar de cap forma aquells convenis. En aquest sentit es pot considerar que la selecció de les unitats s'efectuava sense possibilitat de reemplaçament.

Es va decidir d'emprar la tècnica de la substitució aleatòria pel cas d'aquest eix d'estratificació, per dues raons (veure apartat 2). La primera es refereix a la importància d'aquest eix de cara a l'elaboració de la present mostra de convenis. En aquest sentit, es considera que el tipus d'empresa és un dels eixos més importants de cara a l'estudi de les clàusules o del contingut de les clàusules dels convenis, i cal assegurar el fet que la forma com es trien els convenis que acabaran formant part de la mostra no suposi la introducció de biaixos diversos que acabarien suposant la introducció de biaixos en els resultats de l'estudi de les clàusules i del seu contingut. La segona es refereix al moment concret en què s'empra aquesta tècnica. D'aquesta forma, es va optar per aquesta tècnica en relació a la substitució dels convenis que no acomplien els requisits de representativitat pel cas d'aquest primer eix d'estratificació i en aquest primer moment, en tant que els graus de restricció a l'hora d'escollir els convenis de forma aleatòria augmenten considerablement a mesura que cal tenir en compte més eixos a la vegada. De fet, es va convertir en una missió impossible escollir de forma aleatòria els convenis a partir d'aquesta primera tria. En tant que aquesta forma d'escollir els convenis és de fàcil aplicació en els primers moments, quan només cal observar la representativitat dels convenis en relació a un sol eix, el moment idoni fou aquest.

La forma com es va dur a terme la tria d'aquests 7 convenis és la que segueix: en primer lloc es detectava l'estrat en què sobraven o faltaven convenis. A continuació es calculava el coeficient d'elevació que determinaria quins convenis havien de ser substituïts dins de cada estrat. Per exemple, si un estrat tenia 20 convenis i n'hauria d'haver tingut 15, això significava que sobraven 5 convenis. Si dividim 20 entre 5, el resultat és 4. Això significa que comptant a partir del primer conveni de la sèrie (es féu així de forma sistemàtica), el primer conveni eliminat hauria estat el 4art de la sèrie, el segon el 8è, el tercer el 12è, el quart el 16è, i el darrer el 20è. A continuació es va substituir cadascun d'aquests convenis per aquells que eren necessaris. La tria de cadascun d'aquests nous convenis s'efectuava cada cop de la manera que segueix: primer es triava un número de l'1 al 3. Cadascun d'aquests números estava escrit en un petit paper que era doblegat i pres a l'atzar. El número que apareixia era el que determinava de

quina mostra secundària calia extreure el conveni substitutori. A continuació, quan ja s'havia determinat quina era la mostra secundària escollida, s'iniciava un nou procés.

Aquest nou procés, que servia per a triar el conveni substitutori conforma la tercera estratègia emprada de cara a assegurar l'aleatorietat. En aquest cas, i en tant que cada cop es prenia un sol conveni, una vegada s'havia determinat quin havia de ser l'estrat que havia de ser la font d'on obtenir el nou conveni (el programa Excel, que era l'emprat en aquest cas, afavoreix molt la possibilitat de filtrar successivament el contingut d'una base de dades i obtenir així el tipus de dades cercades), es prenia el primer conveni de la sèrie. Tant l'anterior procés com aquest es repetiren cada cop per cadascun dels 7 convenis substituïts. El resultat de tots aquests processos i d'aquestes 7 substitucions fou el fet que, com pot apreciar-se (veure taula 19), la representativitat dels convenis en relació al tipus d'empresa és perfecta. Aquest fet es va aconseguir respectant els criteris d'aleatorietat.

A continuació es va procedir a examinar la representativitat dels convenis pel que fa a l'àmbit territorial de publicació i de negociació. Però a partir d'aquest segon eix ja es va fer evident que era impossible substituir de forma aleatòria els convenis. Així, en tant que fou impossible substituir aquests convenis de forma aleatòria, es va procedir a cercar els convenis que acomplien els requisits necessaris. Es substituïren 6 convenis que no acomplien els criteris de representativitat adequats. Aquests foren tots els convenis que es va poder substituir sense posar en perill la representativitat de la mostra en relació a l'anterior eix d'estratificació. El resultat fou un grau de representativitat gairebé perfecte: només en el cas de dos estrats no s'acompleix aquest requisit (veure taula 20).

Pel que fa a l'eix que es referia a la qualitat dels convenis de ser vigents o prorrogats, en aquest cas es va acomplir a la perfecció el criteri de representativitat (veure taula 21), sense fer-se necessària cap mena de substitució, que, de totes formes, no s'hauria efectuat. L'eix d'estratificació relatiu a l'any de publicació dels convenis és el que acumula uns majors nivells de baixa representativitat (veure taula 22). En aquest cas es varen efectuar dues substitucions. En el cas d'aquests dos eixos es va decidir no efectuar més substitucions, en tant que es tractava dels eixos d'estratificació menys importants de cara a la construcció de la mostra de convenis.

En general es va decidir efectuar el menor número de substitucions possible, en tant que cal concloure que les diferències entre les poblacions mostrals teòriques i les existents són poc importants, i els nivells de representativitat globals són, per tant, prou ajustats. Malgrat això, però, s'ha inclòs en els casos pertinents a les taules 19, 20, 21 i 22 la informació necessària de cara a detectar situacions de sobrerrepresentació o de subrepresentació que han de ser conegudes per a ponderar adequadament la fiabilitat dels resultats obtinguts arran de l'anàlisi del contingut de les clàusules convenials.

En forma de conclusió d'aquesta subsecció, cal apuntar que en tot moment (excepte en el cas puntual dels 6 convenis triats sense respectar en cap cas el criteri d'aleatorietat) s'ha

respectat el criteri d'aleatorietat en la selecció de la mostra. Així ha estat en la primera elecció (mostra principal), totalment automatitzada i efectuada mitjançant el programari SPSS. Igualment ha estat així en el cas de l'elecció dels convenis substitutoris pel que fa a l'eix d'estratificació relatiu al tipus d'empresa, ja que les tècniques emprades en la realització d'aquesta tasca cerquen justament l'aleatorietat de la tria. Pel que fa a l'eix relatiu a la qualitat dels convenis de ser vigents o prorrogats, no s'ha realitzat cap intervenció. Igualment ha estat així en el cas de l'eix relatiu a l'any de publicació dels convenis. En el cas d'aquests dos darrers eixos, l'aleatorietat ha primat per damunt del criteri de representativitat. Així ha estat com el resultat final del procés descrit, que s'ha regit per tots els criteris acabats d'exposar, ha estat l'obtenció de la mostra de convenis d'empresa que constitueix l'annex 5.

***

Posteriorment a aquest primer procés de mostratge de convenis d'empresa es portaren a terme dues noves tries que es regiren exactament pels mateixos criteris que acaben de ser descrits, només que en aquests dos nous processos la selecció aleatòria fou totalment automatitzada, ja que en aquestes noves tries cap fase del procés de selecció aleatòria va basar-se en els subprocessos de selecció aleatòria manual que acaben de ser descrits³⁰. La novetat relativa als processos de selecció dels elements de l'anterior mostra rau, en el cas d'aquestes dues mostres, en el fet que el procés de segmentació dels respectius arxius que contenien els elements que havien de formar part de cadascuna de les mostres es va dur a terme considerant els dos eixos d'estratificació que han estat considerats fonamentals: l'*àmbit funcional de negociació* (tipus d'empresa) i l'*àmbit territorial de negociació*. Es tracta d'una novetat en tant que cal recordar que el procés de segmentació de l'arxiu principal que contenia els 1000 convenis d'entre els quals es va escollir la mostra de 281 convenis d'empresa que ha estat considerada com a principal es va portar a terme considerant només l'eix *tipus d'empresa* (àmbit funcional).

Aquestes dues noves mostres foren necessàries en tant que l'anàlisi de determinades clàusules convenials, les que es refereixen al salari i a la jornada, és especialment feixuga i l'elevat número de convenis que contenia la mostra principal de convenis d'empresa —281 convenis— no facilitava l'anàlisi d'aquests dos aspectes. Per això es va optar per la construcció de dues mostres que incloguessin un número més manejable de convenis. Cadascuna d'aquestes dues mostres es consagra a l'anàlisi d'un d'aquests dos aspectes i sempre s'ha utilitzat la mateixa mostra a l'hora d'analitzar el mateix aspecte.

Les principals característiques d'aquestes dues mostres són dues. En primer lloc cal referir-se al número de convenis que conté cadascuna d'aquestes. La mostra consagrada a l'anàlisi de

---

30. De cara a dur a terme aquests nous processos de selecció aleatòria, el generador de mostres aleatòries de SPSS fou reajustat d'acord amb aquests valors: en la mostra de 140 convenis d'empresa, la grandària mostral fou del 53% i la llavor d'aleatorietat fou fixada en 1910000. Pel cas de la mostra de 80 convenis d'empresa, la grandària mostral establerta fou del 58% i la llavor d'aleatorietat, de nou, 1910000.

les clàusules salarials aplega 80 convenis. La tria d'aquesta grandària mostral, sota els següents supòsits: $p=q=50\%$ i $NC=95'5\%$, implica la consideració d'un error del $10'73\%$ (e);³¹ és a dir, 4'3 vegades el marge d'error estàndard en investigació social. Es tracta d'un marge d'error bastant considerable, pel qual és impossible quantificar les diferències entre els resultats obtinguts i els resultats més fiables que una mostra que inclogués un major número de convenis hauria significat, ja que l'estratègia d'anàlisi dels convenis i de previ tractament de la informació, de caràcter exclusivament qualitatiu, impossibilita totalment realitzar cap mena de quantificació en aquest sentit. Pel que fa a la mostra consagrada a l'anàlisi de les clàusules relatives a la jornada, inclou 140 convenis. El fet d'escollir aquesta grandària mostral suposa, igualment considerant els anteriors supòsits, un error mostral (e) del $7'84\%$. Aquest marge d'error suposa multiplicar per 3'1 el marge d'error considerat estàndard ($2'5\%$) en investigació social. La primera característica, doncs, es refereix als elevats marges d'error que s'associen amb les respectives grandàries mostrals d'aquestes dues noves mostres de convenis d'empresa.

La segona característica es refereix a l'estratègia mostral que s'ha seguit a l'hora d'efectuar la selecció dels convenis que conformen cadascuna d'aquestes dues mostres. S'ha tractat que l'espai que constituïa la intersecció entre els convenis que conformaven cadascuna d'aquestes dues mostres fos el més coincident i ampli possible, ja que el que es buscava era que els resultats que eren el producte de l'anàlisi d'algun dels dos aspectes examinats —salari o jornada— no valgessin només per als elements que incloïa la mostra emprada específicament per a realitzar aquest treball, sinó que fossin vàlids també —en la mesura del possible— tant pels elements que conformaven l'altra mostra com pels elements que estaven inclosos dins la «mostra mare» de 281 convenis d'empresa. En tant que el que s'ha cercat ha estat la inclusió i no l'exclusió, s'ha optat per una estratègia mostral en què cada mostra construïda es basava en els elements que incloïa la mostra jeràrquicament superior de la qual depenia. És a dir, la mostra de 140 convenis s'ha elaborat partint de la mostra de 281, i la mostra de 80 convenis s'ha construït partint de la de 140. D'aquesta manera es pot assegurar que els resultats de l'anàlisi que es refereix a les clàusules salarials dels convenis es basen en l'examen d'elements que inclou tant la mostra de 80 convenis —que és la mostra efectivament emprada en aquest cas— com la de 140 o la de 281. Això significa que aquestes anàlisis són relativament referibles a aquestes tres poblacions mostrals³². És a dir, significa que les poblacions no són excloents, sinó

---

31. Els errors calculats aquí (tant per a la mostra de 80 convenis com per a la de 140) es basen en la consideració de la població base de 1000 convenis d'empresa.

32. Els resultats de les anàlisis relatives al salari, que s'han efectuat mitjançant la mostra que inclou 80 elements, són referibles i relativament generalitzables a la població mostral de 140 convenis amb un marge d'error (e) del $7'34\%$, i a la de 281 convenis amb un marge d'error del $9'47\%$. Els resultats de les anàlisis relatives a la jornada, que s'han efectuat mitjançant la mostra de 140 elements, són referibles i relativament generalitzables a la població mostral de 281 convenis amb un marge d'error (e) del $6'00\%$.

La forma com es considera el que s'ha anomenat fins aquí l'*error*, el *marge d'error*, l'*error mostral* o simplement e es refereix al que Vidal Díaz de Rada anomena *error de mostratge* (Díaz de Rada, 2004: 47-48).

que s'inclouen mútuament. Això es veu ben clarament en el cas de la mostra de 140 convenis, que inclou totalment a la de 80 convenis. En aquest darrer sentit, doncs, els resultats de les anàlisis que es refereixen a la jornada són totalment generalitzables a la mostra de 80 convenis, ja que inclouen a la totalitat dels elements que configuren aquesta darrera mostra.

A continuació es presenten les taules que donen compte de la distribució dels elements requerits i dels elements efectivament aconseguits en cadascuna d'aquestes dues submostres. Les primeres taules (23, 24, 25, i 26) es refereixen a la mostra de 140 convenis, que s'ha emprat per a analitzar les clàusules convenials relatives a la jornada. Les taules 27, 28, 29, i 30 es refereixen a la mostra de 80 convenis, que s'ha emprat de cara a analitzar les clàusules convenials relatives al salari. Per altra banda, la consulta de les mostres de 140 i de 80 convenis d'empresa també és possible. Els annexos 6 i 7, respectivament, donen compte de cadascuna d'elles.

Tipus d'empresa [TIPUS]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguït	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
1-10 treballadors [1]	12'4%	17	18	12'9%	+0'5%	+6'00%
11-49 [2]	31'5%	44	44	31'5%	0%	=
50-250 [3]	38'7%	54	56	40'0%	+1'3%	+3'70%
De 251 a més treballadors [4]	17'4%	25	22	15'7%	-1'7%	-12'00%
TOTAL	100%	140	140	100%		

Àmbit territor. [TERRITOR]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguït	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
Estatat [90]	31'2%	44	38	27'14%	-4'06%	-13'64%
Autonòmic [79]	4'2%	6	7	5'00%	+0'8%	+16'67%
Barcelona [8]	48'4%	68	72	51'43%	+3'03%	+5'88%
Tarragona [43]	7'5%	11	10	7'14%	-0'36%	-10'00%
Lleida [25]	3'2%	4	4	3'20%	0%	=
Girona [17]	5'3%	7	9	6'42%	+1'12%	+28'57%
TOTAL	100%	140	140	100%		

Qualitat Vigent/Prorro. [VIG]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguït	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
Prorrogats [P]	60'8%	85	84	60'00%	-0'8%	-1'18%
Vigents [S]	39'2%	55	56	40'00%	+0'8%	+1'82%
TOTAL	100%	140	140	100%		

Any publicació [ANYREG]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguït	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
1994 [1994]	1'42%	2	2	1'42%	0%	=
1995 [1995]	3'20%	5	6	4'29%	+1'09%	+20'00%
1996 [1996]	2'85%	4	3	2'14%	-0'71%	-25'00%
1997 [1997]	4'98%	7	7	4'98%	0%	=
1998 [1998]	5'69%	8	8	5'69%	0%	=
1999 [1999]	4'27%	6	7	5'00%	+0'73%	+16'67%
2000 [2000]	7'83%	11	11	7'83%	0%	=
2001 [2001]	16'01%	22	18	12'86%	-3'15%	-18'18%
2002 [2002]	19'57%	27	26	18'57%	-1'00%	-3'70%
2003 [2003]	21'71%	30	32	22'86%	+1'15%	+6'67%
2004 [2004]	12'46%	18	20	14'29%	+1'83%	+11'11%
TOTAL	100%	140	140	100%		

***

TAULA 27. Població dels convenis d'empresa a la mostra de 80 convenis pel que fa a l'eix <i>Tipus d'empresa</i>						
Tipus d'empresa [TIPUS]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
1-10 treballadors [1]	12'4%	10	13	16'25%	+3'85%	+30'00%
11-49 [2]	31'5%	25	26	32'5%	+1'00%	+4'00%
50-250 [3]	38'7%	31	31	38'75%	0%	=
De 251 a més treballadors [4]	17'4%	14	10	12'5%	-4'9%	-28'57%
TOTAL	100%	80	80	100%		

TAULA 28. Població dels convenis a la mostra (n=80) pel que fa a l'eix <i>Àmbit territorial de negociació</i>						
Àmbit territor. [TERRITOR]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
Estatat [90]	31'2%	25	21	26'25%	-4'95%	-16'00%
Autonòmic [79]	4'2%	3	5	6'25%	+2'05%	+66'67%
Barcelona [8]	48'4%	39	38	47'5%	-0'9%	-2'56%
Tarragona [43]	7'5%	6	7	8'75%	+1'25%	+16'67%
Lleida [25]	3'2%	3	3	3'75%	0%	=
Girona [17]	5'3%	4	6	7'5%	+2'2%	+50'00%
TOTAL	100%	80	80	100%		

TAULA 29. Població dels convenis (n=80) a la mostra pel que fa a l'eix <i>Qualitat de ser vigent/prorrogat</i>						
Qualitat Vigent/Prorro. [VIG]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
Prorrogats [P]	60'8%	49	47	58'75%	-2'05%	-4'08%
Vigents [S]	39'2%	31	33	41'25%	+2'05%	+6'45%
TOTAL	100%	80	80	100%		

TAULA 30. Població dels convenis d'empresa (n=80) a la mostra pel que fa a l'eix <i>Any de publicació</i>						
Any publicació [ANYREG]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
1994 [1994]	1'42%	1	1	1'25%	0%	=
1995 [1995]	3'20%	3	3	3'75%	0%	=
1996 [1996]	2'85%	2	2	2'50%	0%	=
1997 [1997]	4'98%	4	4	5'00%	0%	=
1998 [1998]	5'69%	5	3	3'75%	-1'94%	-40'00%
1999 [1999]	4'27%	3	6	7'50%	+3'23%	+100'00%
2000 [2000]	7'83%	6	4	5'00%	-2'83%	-33'33%
2001 [2001]	16'01%	13	13	16'25%	0%	=
2002 [2002]	19'57%	16	13	16'25%	-3'32%	-18'75%
2003 [2003]	21'71%	17	19	23'75%	+2'04%	+11'76%
2004 [2004]	12'46%	10	12	15'00%	+2'54%	+20'00%
TOTAL	100%	80	80	100%		

4.2. ELS CONVENIS DE SECTOR

La tria de la mostra de convenis d'aquesta família es va regir per dues directrius principals. La primera, tal com ocorria en el cas de les mostres de convenis d'empresa de 140 i 80 elements, l'automatització total del procés de selecció. La segona, la necessitat de garantir que totes les seccions d'activitat CNAE-93 que continguessin com a mínim un element s'hi veiessin representades. Això significa que de les 17 seccions d'activitat considerades, 15 havien d'estar representades en la mostra de 62 elements, ja que en la base de dades pròpia només hi ha convenis de 15 de les 17 seccions d'activitat CNAE-93: la secció L i la Q no contenen cap conveni de sector (taula 8).

Un cop acabat el procés de selecció aleatòria automàtica, novament deixat a mans del mòdul generador de mostres aleatòries que inclou el programari SPSS, s'evidencià que la secció C, de la qual hi ha dos convenis a la base de dades pròpia (taula 8), no contenia cap element. La solució considerada més adequada en aquest sentit fou afegir un element a la mostra de convenis de sector. D'aquesta forma la mostra de convenis de sector passa a tenir, comptes dels 62 elements reglamentaris, 63 elements. El fet que aquesta unitat adicional s'afegís a la mostra

no es pot considerar, en cap sentit, una pertorbació del procés de selecció aleatòria, ja que aquest fet fou posterior en el temps al procés aleatori de selecció. Per altra banda, aquest element addicional no es pot considerar que formi pròpiament part de la mostra, sinó que més aviat ha de ser considerat a part.

Cal remarcar que la forma com es va seleccionar aquest element addicional no viola en cap sentit el criteri d'aleatorietat. S'apuntà a dos papers (2 eren els convenis d'entre els quals calia triar-ne 1) el número assignat a cada element (prèviament es numeraren tots els elements de la base de dades pròpia) i se'n va escollir un a l'atzar. Aquest fou el conveni que es va afegir a la mostra de convenis de sector com a necessari representant de la secció CNAE-93 «C». No es va efectuar cap altra operació similar, ja que no calia incloure cap més element per la mateixa raó a la mostra de convenis de sector.

Pel que fa a la tria automatitzada de convenis per part del mòdul generador de mostres aleatòries SPSS, el procés fou el següent. En primer lloc es va procedir a preparar el procés de segmentació del fitxer que contenia els 220 convenis de sector que contenia la base de dades pròpia. En aquest sentit calia elegir els eixos més adequats. Tal com s'ha fet en els anteriors processos de selecció aleatòria, es consideraren eixos teòrics (considerats de principal importància) i eixos operatius (considerats d'importància secundària). Els diferents eixos tinguts en compte foren, per ordre d'importància i d'aplicació, els següents. El principal eix teòric d'estratificació fou la secció CNAE-93 (àmbit funcional). La secció d'activitat CNAE-93 fou la forma d'agrupar els convenis de sector que tenien virtualment una més gran similitud, i pot considerar-se com l'indicador equivalent més proper al que hauria estat la «federació» sindical/patronal com a indicador ideal.

A continuació es va considerar, de cara a diferenciar internament a nivell de secció CNAE-93, la necessitat de diferenciar els convenis d'uns sectors dels convenis d'altres sectors, ja que, com és prou sabut, no tots els sectors es caracteritzen per tenir un mateix poder de negociació: les situacions són molt diverses en aquest sentit fins i tot dins d'una mateixa federació. Tal com palesa l'annex 2, el número d'empreses que agrupa cada secció CNAE-93 explica el número de convenis de cada secció. En tant que sembla, si comparem les diferents seccions entre si, que el número d'empreses que agrupa cada secció determina prou el número de convenis de sector que acaba negociant cada secció (federació), semblaria molt encertat pensar que, igualment, és necessari diferenciar les diferents situacions dels diferents sectors que agrupa cada federació (secció), ja que és igualment evident que no tots els sectors d'activitat que agrupa cada *secció d'activitat CNAE-93 com a indicador federal aproximat* són igualment forts. És per això que el següent eix teòric considerat, en aquest cas eix de segmentació, és el número d'empreses que agrupa cadascun dels sectors que formen part d'una mateixa secció. L'objectiu d'aquest eix de segmentació (que s'enquadra dins l'àmbit funcional de negociació i d'aplicació) és captar les desigualtats, quant al poder de negociació, que caracteritzen als diversos sectors d'activitat que

formen part d'una mateixa secció CNAE-93. Aquesta necessitat és del tot ineludible. El tercer eix teòric considerat fou l'àmbit territorial de negociació. Pel que fa als eixos operatius, es consideraren els mateixos que s'han considerat anteriorment: l'any de publicació del conveni i la qualitat d'un conveni de ser vigent o prorrogat. En el cas de no aconseguir representació d'algun dels convenis estratificats a l'entorn dels eixos d'estratificació operatius no s'ha apel·lat al criteri de representació necessària, ja que aquests eixos d'estratificació són un ajut de cara a aconseguir una major representativitat, i, per tant, no es cerca, com a finalitat, la representativitat de les diverses categories convenials que inclouen, tal com ocorre amb el eixos d'estratificació i de segmentació teòrics.

Després de triar les diferents variables de segmentació i el seu ordre, i abans de procedir pròpiament a segmentar el fitxer, es va procedir a fixar els paràmetres corresponents a la llavor d'aleatorietat i al percentatge d'elements que havien de ser triats pel mòdul generador de mostres de SPSS. Els valors foren, respectivament, de 1600000 i del 29%. A continuació es va segmentar el fitxer i es va generar la mostra de convenis de sector. Aquesta mostra és la que inclou l'annex 8. Les característiques de la mostra apareixen a les taules 31 a 34. Aquestes taules inclouen 62+1 elements: els 62 escollits originalment de forma totalment automatitzada, i l'element addicional afegit.

Secció d'activitat [CNAE-93]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclousos	Dif. de %	Representativitat
A	1'36%	1	1	1'59%	0%	=
B	1'82%	1	1	1'59%	0%	=
C	0'91%	1	1	1'59%	0%	=
D	32'27%	20	17	26'98%	-5'29%	-15'00%
E	2'73%	2	2	3'17%	0%	=
F	2'27%	1	1	1'59%	0%	=
G	17'27%	11	13	20'63%	+3'36%	+18'18%
H	1'36%	1	1	1'59%	0%	=
I	11'82%	7	8	12'70%	+0'88%	+14'29%
J	2'27%	1	1	1'59%	0%	=
K	6'36%	4	4	6'34%	0%	=
M	4'10%	3	1	1'59%	-2'51%	-66'67%
N	5'45%	3	6	9'52%	+4'07%	+100'00%
O	9'55%	6	5	7'94%	-1'61%	-16'67%
P	0'45%	1	1	1'59%	0%	=
TOTAL	100%	63	63	100%		

Àmbit territor. [TERRITOR]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclousos	Dif. de %	Representativitat
Barcelona [8]	22'7%	14	15	23'81%	+1'11%	+7'14%
Tarragona [43]	13'6%	8	7	11'11%	-2'49%	-12'5%
Lleida [25]	6'4%	4	6	9'52%	+3'12%	+50'00%
Girona [17]	7'3%	5	7	11'11%	+3'81%	+40'00%
Interprovincial [99]	32'7%	21	17	26'98%	-5'72%	-19'05%
Autonòmic [79]	17'3%	11	11	17'46%	0%	=
TOTAL	100%	63	63	100%		

Qualitat Vigent/Prorro. [VIG]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclousos	Dif. de %	Representativitat
Prorrogats [P]	49'5%	31	34	53'97%	+4'47%	+9'68%
Vigents [S]	50'5%	32	29	46'03%	-4'47%	-9'38%
TOTAL	100%	63	63	100%		

TAULA 34. Població dels convenis de sector pel que fa a l'eix <i>Any de publicació</i>							
Any publicació [ANYREG]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat	
1994 [1994]	2'73%	2	1	1'59%	-1'14%	-50'00%	
1996 [1996]	0'91%	1	0	0%	-0'91%	-100'00%	
1997 [1997]	1'36%	1	2	3'17%	+1'81%	+100'00%	
1998 [1998]	1'36%	1	2	3'17%	+1'81%	+100'00%	
1999 [1999]	4'09%	2	3	4'76%	+0'67%	+50'00%	
2000 [2000]	4'55%	3	1	1'59%	-2'96%	-66'67%	
2001 [2001]	18'64%	12	13	20'63%	+1'99%	+8'33%	
2002 [2002]	21'82%	13	13	20'63%	0%	=	
2003 [2003]	30'45%	19	21	33'33%	+2'88%	+10'53%	
2004 [2004]	14'09%	9	7	11'11%	-2'98%	-22'22%	
TOTAL	100%	63	63	100%			

4.3. *ELS CONVENIS DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA*

Les principals directrius que varen marcar el procés de selecció de la mostra de convenis de la família de l'Administració Pública foren dues. La primera fou, de nou, l'automatització total del procés de selecció. Aquesta directriu es va concretar en el fet que el procés de tria fou totalment protagonitzat, novament, pel mòdul generador de mostres aleatòries del programari SPSS. En aquesta ocasió el valor de la llavor d'aleatorietat fou l'establert per defecte per SPSS (2000000), i el percentatge d'elements que havia de triar el programa a l'hora de constituir la mostra era del 31%. Aquestes dues operacions foren, com en les altres ocasions, les primeres que s'efectuaren un cop carregat el fitxer que contenia tots els elements d'entre els quals calia escollir la mostra de convenis AP.

Aquesta primera directriu fou possibilitada en gran part per la segona, que, a la vegada, s'explica, en part, com a conseqüència de la gran diversitat de tipus d'ens locals que incloïa la base de dades pròpia. Aquesta segona directriu, que es pot confondre fàcilment amb la primera, fou la necessitat de garantir en tot moment la màxima aleatorietat del procés de selecció per damunt de la representativitat. Aquest requeriment és vàlid tant pels eixos d'estratificació teòrics com pels operatius. Aquesta directriu es va concretar en el fet que en cap moment es varen fixar criteris de representació mínima necessària en el cas dels convenis AP que havien de formar part de la mostra. Per exemple, tal com es pot observar a la taula 35, es va preveure que la mostra de convenis AP havia d'incloure 1 conveni (columna «N. buscat») del tipus d'ens anomenat «entitat municipal descentralitzada». Però, com s'observa, la mostra de convenis AP no n'inclou cap (columna «N. aconseguit»). Si s'hagués introduït el criteri de representació mínima necessària, tal com es féu en el cas dels convenis de sector, hauria hagut d'escollir-se aleatòriament un conveni que representés a aquest tipus d'entitat. I cal afegir que en el cas d'aquest tipus d'ens aquesta necessitat hauria estat encara molt més justificada que en altres casos, ja que a la base de dades pròpia només hi ha un conveni d'aquesta mena d'ens.

Per altra banda, es va valorar no assolir aquest nivell de detall ja que els objectius d'aquest treball no ho requerien: cal recordar que la divisió dels convenis en famílies fou un requisit operatiu. Però en cap cas l'objectiu d'aquest treball és investigar els convenis col·lectius AP de

forma particular. Més aviat es tracta d'abastar un coneixement global de cadascuna de les famílies de convenis. En tant que la diversitat del tipus d'ens que ha resultat del procés de selecció de la mostra de convenis AP és prou satisfactòria, s'ha estimat no prendre mesures per a potenciar-la. A la vegada cal apuntar que, en un primer moment, l'estudi separat dels convenis de l'Administració Pública no fou, ni molt menys, un objectiu plantejat explícitament, i, per tant, cal concloure que els esforços que s'han realitzat en aquest sentit han anat molt més enllà dels planificats primerament. D'aquesta manera cal concloure, doncs, que el nivell de detall assolit és totalment satisfactori i que permet obtenir un coneixement que, en un primer moment, no s'havia ni plantejat de cercar. L'assoliment d'aquests objectius ha de ser considerat molt satisfactori pel que fa a la present mostra de convenis.

Pel que fa al procés de selecció pròpiament dit, aquest fou el següent. En primer lloc es va procedir a la segmentació del fitxer SPSS que contenia els 173 convenis AP d'entre els quals calia triar-ne 57. Tal com s'ha fet anteriorment a l'hora de segmentar la matriu convenial, es consideraren dos tipus d'eixos de segmentació: els eixos estratificadors teòrics i els eixos d'estratificació operatius. Els primers eren els més importants, mentre que la importància dels segons era secundària. Els eixos d'estratificació teòrics foren els tradicionals: l'àmbit funcional de negociació (en aquest cas, el tipus d'ens local) i l'àmbit territorial de negociació i d'aplicació. Els eixos d'estratificació operatius foren, novament, la qualitat d'un conveni de ser vigent o prorrogat i l'any d'enregistrament.

La principal particularitat del procés de selecció pel cas d'aquest tipus de convenis fou el fet que, a part dels eixos d'estratificació acabats d'esmentar, es va considerar necessari segmentar la base de dades emprant un nou eix, en aquest cas de segmentació. Fou el número de treballadors coberts per cadascun dels convenis. Es va estimar necessari procedir d'aquesta forma en tant que calia assegurar la inclusió de convenis molt determinats que cobrien a un número molt important de treballadors laborals i, que, per tant, tenien un gran pes a l'hora de regular la relació de treball. Es requeria la inclusió d'un d'aquests dos convenis: *Generalitat de Catalunya* (conveni únic del personal laboral), o el de *Administración General del Estado*. L'adopció d'aquesta mesura estratègica va donar com a resultat el fet que la mostra de convenis AP inclou el conveni de la Generalitat de Catalunya, que afecta a 9000 treballadors. Es tracta del conveni AP que cobreix a un major número de treballadors.

Els resultats de tots aquests processos els resumeixen les taules 35, 36, 37 i 38. La mostra de convenis pot ser consultada adreçant-se a l'annex 9.

Posteriorment a aquest procés de selecció, i fora del procés de mostratge que acaba de ser explicat —és a dir, aquest conveni no figura recomptat en les taules 35, 36, 37 i 38—, es va afegir un nou conveni a la mostra AP en raó de l'especial importància del número de persones a què cobria (2188 treballadors laborals). Es tracta del conveni de les *Universitats Públiques de*

Catalunya que es va signar a l'any 2000. Aquest conveni figura en la llista que inclou l'annex 9 en darrer lloc, sense numeració.

Finalment, per tant, la mostra total de convenis que ha estat construïda conté 281 convenis d'empresa, 62+1 convenis de sector i 57+1 convenis AP. El total de convenis que conté la mostra és, així, de 402.

TAULA 35. Població dels convenis AP pel que fa a l'eix Tipus d'ens local i grandària de l'ajuntament						
Tipus d'ens [TIPUS]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
Ajuntament 1-10 [1]	3'47%	2	3	5'26%	+1'79%	+50'00%
Ajuntament 11-49 [2]	28'32%	16	19	33'33%	+5'01%	+18'75%
Ajuntament 50 i més [3]	42'77%	24	24	42'11%	0%	=
EMD [4]	0'58%	1	0	0%	-0'58%	-100'00%
Consell Comarcal [5]	10'40%	6	5	8'77%	-1'63%	-16'67%
Diputació Provincial [6]	2'31%	1	1	1'75%	0%	=
Entitat Metropolitana [7]	1'73%	2	1	1'75%	+0'02%	-50'00%
Mancomunitat [8]	2'31%	1	0	0%	-2'31%	-100'00%
Consorci [9]	5'78%	3	3	5'26%	0%	=
Altres [10]	2'31%	1	1	1'75%	0%	=
TOTAL	100%	57	57	100%		

TAULA 36. Població dels convenis AP pel que fa a l'eix Àmbit territorial de negociació						
Àmbit territor. [TERRITOR]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
Barcelona [8]	56'64%	32	31	54'39%	-2'25%	-3'13%
Tarragona [43]	18'50%	11	13	22'81%	+4'31%	+18'18%
Lleida [25]	5'78%	3	2	3'51%	-2'27%	-33'33%
Girona [17]	16'18%	9	9	15'79%	0%	=
Autonòmic [79]	2'31%	1	2	3'51%	+1'20%	+100'00%
Estat [90]	0'58%	1	0	0%	-0'58%	-100'00%
TOTAL	100%	57	57	100%		

TAULA 37. Població dels convenis AP pel que fa a l'eix Qualitat de ser vigent/prorrogat						
Qualitat Vigent/Prorro. [VIG]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
Prorrogats [P]	79'19%	45	44	77'19%	-2'00%	-2'22%
Vigents [S]	20'81%	12	13	22'81%	+2'00%	+8'33%
TOTAL	100%	57	57	100%		

TAULA 38. Població dels convenis AP pel que fa a l'eix Any de publicació						
Any publicació [ANYREG]	% fracció mostral	N. buscat	N. aconseguit	% inclosos	Dif. de %	Representativitat
1995 [1995]	2'89%	2	3	5'26%	+2'37%	+50'00%
1996 [1996]	6'94%	4	4	7'02%	0%	=
1997 [1997]	5'78%	3	1	1'75%	-4'03%	-66'67%
1998 [1998]	5'78%	3	6	10'53%	+4'75%	+100'00%
1999 [1999]	8'67%	5	4	7'02%	-1'65%	-20'00%
2000 [2000]	8'09%	5	8	14'04%	+5'95%	+60'00%
2001 [2001]	20'81%	12	10	17'54%	-3'27%	-16'67%
2002 [2002]	19'08%	11	9	15'79%	-3'29%	-18'18%
2003 [2003]	14'45%	8	9	15'79%	+1'34%	+12'50%
2004 [2004]	7'51%	4	3	5'26%	-2'25%	-25'00%
TOTAL	100%	57	57	100%		

ANNEX 1. EL TIPUS D'EMPRESA COM A EIX ESTRATIFICADOR

Considerar com a variable d'estratificació fonamental una determinada caracterització tipològica de les empreses que signen convenis col·lectius és una necessitat de primer ordre que es deriva del tipus d'aproximació adoptada. En aquest sentit cal preveure la conveniència de testar si la tipologia que s'emprarà (els 4 tipus d'empresa hipotitzats) a l'hora d'entendre el fenomen a estudiar (la negociació col·lectiva) distingeix a un tipus d'empresa d'un altre tipus d'empresa; és a dir, hi ha una distribució igual o desigual de les probabilitats de signar convenis d'empresa (poder de negociació) en cadascun d'aquests tipus d'empresa? És evident que si aquesta probabilitat es repartís de forma igualitària no caldria construir cap mena de tipologia en aquest sentit. Però la hipòtesi de que es partirà en relació a aquest eix d'estratificació és la contrària. La demostració de la validesa d'aquesta hipòtesi no és més que la prova de la necessitat de considerar aquest eix d'estratificació. Aquest examen no pot efectuar-se més que de forma empírica i partint de les dades que es refereixen a la realitat que es pretén investigar, les quals estan dipositades a la base de dades emprada. La forma com s'ha efectuat aquesta prova ha requerit diversos passos, que seran descrits de forma detallada a continuació.

1. *Primer pas. Les fonts a considerar a l'hora de construir l'indicador «probabilitat de signar conveni d'empresa».* En primer lloc, cal dir que l'estratificació concreta que s'ha emprat a l'hora de testar efectivament l'estratificació proposada no ha pogut ser una altra que la més similar a aquesta, ja que a l'hora de construir la variable «probabilitat de signar conveni d'empresa» (que és l'indicador del poder de negociació segons la grandària-tipus d'empresa) s'ha hagut de recórrer a dues fonts diferents, perquè cadascuna de les dues variables mitjançant les quals s'ha construït aquest indicador procedia d'una base de dades diferent.

La primera variable emprada és el número de convenis signats efectivament segons la grandària de l'empresa (àmbit funcional de negociació). Aquesta variable prové de la base de dades pròpia. L'estratificació emprada en el cas d'aquesta variable ha hagut d'adaptar-se a la que emprava l'Institut Nacional de Estadística (ja que en la base de dades pròpia la informació que es refereix al número d'empreses segons la seva grandària està organitzada de forma no agrupada), que era la segona font a l'hora de proporcionar la informació del número d'empreses existent segons la grandària de l'empresa, que era la segona variable.

La informació de l'INE apareix recollida en la base de dades DIRCE (<http://ine.es/inebase/index.html>), i l'estratificació que s'empra en aquest directori no és adaptable, ja que apareix de forma agrupada; és a dir en intervals —número d'empreses de «x a x» treballadors—. És així com, per aquest motiu, ha calgut adaptar totalment el tipus de contingut informatiu i l'organització de la informació de la base de dades pròpia al tipus de contingut informatiu i a l'organització de la informació de la base de dades DIRCE, que està estructurada seguint dos grans eixos: l'àmbit temporal (any) i l'àmbit organitzatiu (número

d'empreses/número de centres). Per altra banda, el contingut de la base de dades DIRCE també condiona, com es veurà al pas 3, els convenis que podran ser considerats a l'hora de dur a terme aquest test relatiu a la validesa de l'estratificació i del mateix eix d'estratificació.

2. *Segon pas. Adaptació-depuració del contingut de la base de dades pròpia seguint l'esquema de contingut de la base de dades DIRCE pel cas de l'àmbit temporal (any).* La construcció de l'indicador «probabilitat...» requereix, doncs, revisar les característiques dels elements que inclou la base de dades pròpia pel que fa a l'abast temporal dels convenis: les taules de la secció 3.1 (taules 2, 3, 4, 5, i 6), que són el producte final de tota la cadena d'operacions que s'explica en aquest annex, no inclouen generalment els convenis prorrogats. Aquesta és una necessitat ineludible. El comentari del perquè d'aquest fenomen serà argumentat per fases, ja que la raó que dóna compte d'aquest fet és relativament complexa. En primer lloc, cal partir d'una constatació:

1) a l'hora de construir l'indicador «probabilitat de signar conveni d'empresa» és necessari considerar una referència temporal (el més acotada possible) que sigui la mateixa tant per la variable «número de convenis publicats per a cada tipus (grandària) d'empresa» com per la variable «número total de centres de treball existents a Catalunya segons el tipus (grandària) d'empresa». Des del punt de vista estadístic això no pot ser d'una altra manera: tal com són considerades en aquest treball, les probabilitats es refereixen a successos que han ocorregut en un moment definit.

2) Per altra banda, des del punt de vista operatiu, es tracta d'una necessitat ineludible si s'usa la base de dades DIRCE, que és l'única accessible. L'única referència temporal que pot ser considerada és l'any, ja que la base de dades DIRCE no permet considerar-ne una altra. En aquesta base de dades, la referència temporal fonamental és el primer de gener de l'any en què s'exploten les dades, que és la data que es pren com a representativa de l'any sencer (INE, 2000: 8; 2001: 12; 2002: 7; 2003: 11; 2004: 11). En la base de dades pròpia la referència temporal que s'ha considerat més adequada ha estat l'any en què s'enregistren i apareixen publicats els convenis en el documents oficials pertinents (BOE, DOGC). Inicialment es va considerar una altra variable, que no es va acabar de desxifrar mai de què era representativa. Posteriorment, a causa del fet que la consideració de l'any de publicació suposava incloure en aquesta anàlisi un major número de convenis (i aquest fet era indispensable), la variable temporal identificatòria fou l'any de publicació dels convenis.

3) A més, el ventall d'anys considerat no pot ser triat a l'atzar. Ha de referir-se a aquells anys que comprenen el període temporal objecte d'estudi. En el cas d'aquesta recerca es tracta majoritàriament dels anys 2000, 2001, 2002, 2003 i 2004. Efectivament, si es considera la variable «any de publicació del conveni», es fa evident que això no pot ser d'una altra forma: mentre que el número de convenis d'empresa publicats durant el període 1994-1999 present a la base de dades pròpia és de 225 (el 22'5% del total dels 1000), el número de convenis d'empresa

publicats durant el període 2000-2004 és de 775 (és a dir, el 77'5% del total dels 1000). En aquest sentit, és indiscutible que el període objecte d'estudi és el que comprèn i inclou els anys 2000-2004. Per això es presenten cinc taules (a la secció 3.1), una per a cadascun dels anys considerats. De totes maneres, cal afegir que aquest no és l'únic indicador que s'ha tingut en compte de cara a determinar quin és el període objecte d'estudi que cal considerar. L'any de vigència també ha estat considerat amb iguals resultats.

Si es considera d'aquesta forma el total dels convenis d'empresa vigents i no només aquella part que s'ha emprat de cara a testar l'estratificació relativa a la grandària de l'empresa, s'aprecia que el conjunt d'aquesta mena de convenis és el segon indicador que ha de ser considerat de cara a definir el període objecte d'estudi: així, la data d'inici de vigència del 99'2% dels convenis vigents és igual o major a la data 01/01/2000 i la data de finalització de vigència del 99'6% dels convenis vigents és igual o major a la data 30/06/2004. Evidentment, i en tant que a la base de dades no hi ha cap conveni publicat amb posterioritat a l'any 2004, el període de temps objecte d'estudi és el que comprèn i inclou els anys 2000-2004.

4) Les 5 taules de la secció 3.1 no inclouen generalment els convenis prorrogats, ja que el problema dels convenis d'empresa prorrogats és que es publicaren en un moment que no és cobert pel període de temps objecte d'aquesta recerca. Si en algun cas s'ha inclòs en aquesta anàlisi algun conveni prorrogat, l'any de publicació d'aquests convenis era inclòs dins el període objecte d'estudi. Com s'acaba de veure, si es considera l'any de publicació dels convenis, aquest període abasta majoritàriament els anys compresos entre l'any 2000 i el 2004, ambdós inclosos.

A més, hi ha una altra raó per no considerar operatius els convenis prorrogats de cara a testar la validesa de l'estratificació de les empreses realitzada. Incloure a aquests convenis en l'anàlisi podria posar en perill la validesa de l'anàlisi, ja que usar aquests convenis és poc recomanable. En aquest sentit, cal assegurar, per la raó que serà exposada a continuació, que tant el període de vigència dels convenis com el moment de la signatura dels convenis coincideixin amb el període objecte d'estudi (2000-2004) a l'hora de construir l'indicador «probabilitat de signar conveni d'empresa». El principal problema de la majoria dels convenis d'empresa prorrogats és que aquests dos moments no coincideixen.

5) Els 225 convenis d'empresa (el 22'5% del total dels 1000 convenis d'empresa) que, des del punt de vista temporal, no han estat tinguts en compte a l'hora de testar la validesa de l'estratificació proposada i de l'eix d'estratificació en si mateix són en la seva major part convenis prorrogats. D'aquests 225 convenis d'empresa no considerats, 223 (el 99'1%) eren convenis prorrogats, mentre que 2 (el 0'9%) eren convenis vigents. D'aquests 2 convenis, 1 fou oficialment ratificat el 1999, i l'altra en any indefinit. Degut a la seva escassa quantitat, aquests convenis no han pogut ser incorporats a l'anàlisi. El problema dels convenis prorrogats és força simple, i té molt a veure a) amb aquesta escassa representativitat anyal. Però hi ha una altra raó

que es relaciona amb aquesta. Així, *b*) la principal raó metodològica per no incloure aquests convenis en l'anàlisi és principalment la consistència de les dades disponibles. També té a veure, de forma principal, *c*) amb el període de vigència. És necessari que el període de vigència dels convenis inclosos en l'anàlisi coincideixi en algun instant amb el moment de la publicació i coincideixi àmpliament amb el període objecte d'estudi. Aquesta no és una necessitat ni casual ni capritxosa. Això no pot ser d'una altra manera, almenys pel que fa als objectius que guien aquesta anàlisi concreta: la natura pròpia dels convenis d'empresa prorrogats impedeix incloure'ls en l'anàlisi. Els convenis d'empresa prorrogats són sempre una mínima part del total dels convenis que foren publicats en un any determinat, però aquests continuen vigents més enllà del moment en què foren publicats i del període de vigència que els pertocava originalment. És a dir, la majoria dels convenis que es publiquen deixen de ser vigents aproximadament quan els pertocaria. Aquest fet s'evidencia si observem les següents xifres: de tots aquests convenis, només 2 de tots els que es signaren en any indefinit continua vigent (ha estat prorrogat), el 1994 la xifra de convenis prorrogats és de 15, el 1995 de 33, el 1996 de 29, el 1997 de 49, el 1998 de 55, i el 1999 de 42. Què vol dir això? Significa que la majoria dels convenis d'empresa que es publicaren en cadascun d'aquests anys no es prorroga, essent mínima la part que continua vigent més enllà del període original de vigència, la qual, per altra banda com és natural, creix a mesura que l'any és menys llunyà.

En tant que és molt important poder tenir dades consistents que siguin el més acordes possible amb la realitat del número total de convenis que es publicaren en un mateix any a l'hora de calcular l'indicador que es refereix a la probabilitat de signar conveni d'empresa³³, i en tant que s'evidencia que usar els convenis d'empresa prorrogats a l'hora de dur a terme aquesta anàlisi no permet usar dades que siguin «el més reals possibles», és necessari desestimar aquesta mena de convenis a l'hora de testar la validesa de l'estratificació proposada. En resum, només si coincideixen el període objecte d'estudi, el període de vigència dels convenis d'empresa i el moment de la publicació oficial dels convenis és possible garantir d'una forma relativament adequada que el nombre de convenis d'empresa que es tenen en compte a l'hora de dur a terme aquesta anàlisi és el que en la realitat, segons la base de dades pròpia, es va publicar, descartant relativament, per tant, els fenòmens de la inconsistència de les dades i de la poca representativitat de les dades. Només si s'aconsegueix això és possible garantir mínimament que

---

33. Ja que a l'hora de testar la validesa de l'estratificació realitzada sobre la que es sosté el càlcul d'aquesta probabilitat, el número total de convenis emprats en les anàlisis concretes que s'efectuen és molt rellevant: i, per tant, cal assegurar que aquesta magnitud sigui el més gran possible, cosa que ocorre si es limita l'anàlisi als convenis d'empresa vigents que es publiquen cadascun dels anys objecte d'estudi. Cal assegurar que aquest número de convenis sigui el més elevat possible ja que, de cara a l'anàlisi que es duu a terme, quant més convenis puguin ser manipulats més fàcil serà assenyalar les diferències entre les diverses probabilitats associades als diversos estrats, ja que la magnitud d'aquestes probabilitats serà més gran.

l'aplicació de l'estratificació proposada és adequada pel cas concret de la construcció de la mostra que es desitja portar a terme.

3. *Tercer pas. Adaptació-depuració del contingut de la base de dades pròpia seguint l'esquema de contingut de la base de dades DIRCE pel que fa a l'àmbit organitzatiu (número d'empreses/número de centres).* Per altra banda, la informació que presenta el directori DIRCE no només s'organitza i es presenta anyalment. El segon eix en aquest sentit es refereix a la forma com es comptabilitza la informació relativa a les unitats incloses. La base de dades DIRCE permet escollir dos tipus de recompte diferenciats: el número d'empreses segons la seva grandària, i el número de centres, que a la base de dades DIRCE s'anomenen «*locales*», segons la seva grandària³⁴. Aquest fet obliga a triar una de les dues formes de tractar la informació. Però la principal característica de la base de dades pròpia pel que fa a aquest tema és la seva gran ambigüitat. Aquesta ambigüitat és producte de la forma com s'enregistra i es codifica la informació relativa a la negociació col·lectiva en l'actualitat.

1) Aquesta ambigüitat és producte del fet que la forma com s'enregistren actualment els convenis en els organismes corresponents no permet conèixer amb exactitud a quants centres de treball afecten els convenis ni quants treballadors té cadascun d'aquests centres de treball. Aquestes dificultats són bastant característiques dels convenis estatals i dels autonòmics. Menys dels provincials si es té la paciència de buscar (preferentment a Internet, ja que és allà on la majoria d'empreses proporcionen informació sobre la seva estructura organitzativa) informació sobre les empreses que subscriuen aquesta mena de convenis, la qual sol ser relativament accessible, actualitzada i bastant completa.

La recerca d'aquesta informació no ha estat en cap cas un fet puntual: ha calgut consultar pel cas de cadascun dels 775 convenis d'empresa considerats (els 225 convenis d'empresa «no 2000-2004» descartats anteriorment no jugaren cap paper en aquesta tasca) de la base de dades pròpia una mitjana de 3 pàgines Web per tal de localitzar aquesta informació, el que dona un resultat de 2325 consultes (pel cap baix) realitzades. Tampoc ha estat un fet capritxós: si la base de dades DIRCE presenta la informació relativa al número d'unitats recomptades segons la seva grandària en dues versions que cal escollir (empreses/centres de treball), bé cal saber si ens interessa consultar la informació segons la grandària de l'empresa o segons la grandària del centre. Però com saber això en una base de dades (la pròpia) en què a) ni sabem quina és la relació entre el nombre de treballadors coberts pel conveni i el nombre d'institucions en què aquests estan inclosos (aquests treballadors estan tots en una mateixa empresa, en més d'una

---

34. "El sistema DIRCE enregistra dos tipus d'unitats diferents: l'Empresa i la Unitat Local. L'Empresa es defineix com una organització sotmesa a una autoritat rectora que pot ser, segons els casos, una persona física, una persona jurídica o una combinació d'ambdues i constituïda a efectes d'exercir en un o diversos llocs una o varies activitats de producció de béns o serveis. La Unitat Local correspon a una empresa, o a una part d'aquesta, situada en una ubicació geogràfica concreta i des de la qual s'exerceixen activitats econòmiques per compte de la mateixa empresa" (INE, 2000: 8; 2001: 12; 2002: 6-7; 2003: 10-11; 2004: 10-11).

empresa d'un mateix grup d'empreses o en un o més d'un centre de treball?); b) ni sabem quina és la relació entre el nombre de treballadors coberts pel conveni i el número total de treballadors que té la institució (el conveni cobreix a tots els treballadors de l'empresa o del centre o dels centres de treball o a només una part?); És evident que és necessari saber això, ja que el càlcul de l'indicador «probabilitat de signar conveni d'empresa» es recolza en l'ús d'una variable (número d'institucions —centres/empreses— segons la seva grandària) que exigeix conèixer-la. Si no es coneix la resposta a aquestes dues preguntes és impossible classificar a les empreses que signen conveni de la base de dades pròpia en l'estrat que els pertocaria en la base de dades DIRCE, ja que es fa impossible considerar si el número de treballadors a què cobreix determinat conveni de la base de dades pròpia es correspon amb una sola i única unitat de les que en la base de dades DIRCE són recomptades i considerades com a «empresa» o «centre de treball» de tal número de treballadors. Es constata el fet que la forma com s'enregistra en l'actualitat la informació relativa a la negociació col·lectiva no possibilita de cap de les maneres aquesta operació classificatòria tan bàsica. Dir això és el mateix que dir que es fa impossible la construcció immediata d'un indicador tan elemental com la probabilitat de signar conveni d'empresa.

L'única solució trobada per tal de superar aquest obstacle fou precisament l'examen de l'estructura de cadascuna de les empreses en què s'aplicava cadascun dels convenis d'empresa. El que calia era incloure en l'anàlisi que havia de servir per a validar l'estratificació proposada aquells convenis que pertanyien a empreses que complissin dos requisits alternatius (és a dir, n'acomplien o un o l'altre). El primer requisit es referia a a) aquells convenis que pertanyien a institucions que posseïen un únic centre de treball conegut dins l'àmbit territorial d'aplicació del conveni d'empresa pel cas de Catalunya.

Aquest àmbit territorial podia ser Catalunya des del punt de vista provincial, Catalunya des del punt de vista autonòmic, o Catalunya com a regió de l'Estat espanyol, ja que a la base de dades hi havia convenis d'àmbit estatal, autonòmic i de cadascuna de les 4 províncies catalanes. Des d'aquest punt de vista, la distribució dels convenis d'empresa a la base de dades abans de la selecció de convenis que s'està explicant era la següent:

TAULA I. Distribució de convenis en la base de dades segons l'àmbit territorial de negociació i d'aplicació				
Any	Àmbit estatal	Àmbit autonòmic	Àmbit provincial	TOTAL
2000	33	3	43	79
2001	68	8	84	160
2002	59	11	125	195
2003	48	8	162	218
2004	42	5	76*	123
TOTAL	250	35	490	775

Font: elaboració pròpia, a partir de les dades de la base de dades pròpia.

* S'hi ha inclòs 8 convenis que semblaven ser mal codificats.

El requisit alternatiu que havien d'acomplir els convenis inclosos en l'anàlisi que havia de servir per a validar l'estratificació proposada era el següent: b) ser convenis en què

s'especificués concretament a quin centre de treball afectaven, el qual (centre de treball) havia de ser forçosament un de sol. L'acompliment d'algun d'aquests dos criteris permeté la classificació correcta de cadascun dels convenis en l'estrat corresponent previst per la base de dades DIRCE sense haver de témer la no correspondència d'allò que en la base de dades pròpia es considerava una unitat (en el cas de la base de dades pròpia la unitat era el conveni) amb allò que en la base de dades DIRCE es considerava una unitat. El resultat final de l'anàlisi va conduir també a considerar que l'única forma d'assegurar el bon resultat de la validació de l'estratificació proposada era considerar com a unitat institucional DIRCE el centre de treball comptes de l'empresa. Per altra banda, aquesta conclusió empírica està totalment d'acord amb el fenomen de l'empresarització de les relacions laborals. A més, diversos analistes (Prieto, 1991: 186; Lope; Alós, 1999: 213) consideren el centre de treball com a referència fonamental de cara a entendre el desenvolupament de les relacions laborals en els darrers anys a Espanya.

Hi hagué una raó operativa addicional molt poderosa que desaconsellava el fet de considerar com a unitat institucional bàsica a l'empresa. Es tracta del fet que a la base de dades pròpia hi havia una important quantitat de convenis que pertanyien a centres de treball d'una mateixa empresa força gran (concretament, es tractava de Fomento de Construcciones y Contratas; el mateix cas es donava amb altres empreses). Sumar el número de treballadors de tots els centres de treball que pertanyien a una mateixa empresa per tal de forçar a considerar com a unitat institucional a l'empresa no hauria estat la millor solució, ja que res assegura que tots els centres de treball d'una mateixa empresa tinguin conveni propi, cosa que significa que la suma de tots els treballadors afectats pels convenis de tots els centres de treball d'una mateixa empresa continguts en la base de dades pròpia és molt difícil que coincideixi (ni de lluny!) amb el número total de treballadors que té aquesta empresa en l'àmbit territorial d'aplicació i de negociació d'aquests convenis pel cas de Catalunya. I dir això és tant com dir que realitzar aquesta ficció no possibilita la classificació en l'estrat classificatori d'unitats institucionals DIRCE (empreses) corresponent de cadascuna de les unitats considerades en la base de dades pròpia (convenis). Per totes aquestes raons s'ha considerat que l'estat present de les formes d'enregistrament i de codificació de les característiques de les empreses on es porten a terme els processos de negociació i d'aplicació dels convenis col·lectius aconsella l'adopció del centre de treball com a unitat institucional de recompte DIRCE.

Així fou com cadascun dels 500 convenis d'empresa considerats (veure taula 3 d'aquest annex) es caracteritza per ser un conveni que compleix algun dels dos requisits assenyalats. Del total dels 1000 convenis d'empresa que inclou en total la base de dades pròpia, 275³⁵ (el 27'5%) no compliren cap dels dos requisits. Aquests convenis foren desestimats de cara a construir la variable «probabilitat de signar conveni d'empresa segons la grandària de

---

35. No foren 500, ja que n'hi havia 225 d'exclusos en l'anterior fase. D'aquest mode, el número de convenis descartats en aquesta fase fou de 275.

l'empresa», ja que la dificultat de classificar aquests convenis correctament en alguna de les dues versions de les unitats organitzatives classificatòries (empresa segons grandària/centre de treball segons grandària) previstes per la base de dades DIRCE ho impedia.

2) Prèviament a aquest procés i com a conseqüència de les característiques substantives de la classe d'unitats que eren considerades «empresa» o «centre de treball» en la base de dades DIRCE es va portar a terme una selecció prèvia que va consistir en descartar per a aquesta anàlisi de l'estratificació proposada (que fou prèvia a la construcció de l'indicador «probabilitat...») determinats convenis. Aquest procés va facilitar el procés que acaba de ser descrit en l'anterior punt 1.

La necessitat de dur a terme aquesta primera tria es basa en la mena d'institucions que són considerades empreses o centres de treball a la base de dades DIRCE. Les característiques de les unitats que inclou la base de dades DIRCE poden ser resumides de la següent forma. Des del punt de vista econòmic, “el DIRCE abasta totes les activitats econòmiques excepte la producció agrària i pesquera, els serveis administratius de l'Administració Central, Autonòmica i Local (inclosa la Seguretat Social), les activitats de les Comunitats de propietaris i el Servei domèstic. Pel que fa a altres activitats de les Administracions Públiques (sanitat, ensenyament, producció adreçada a ser venuda) i de les Institucions Privades sense ànim de lucre, només es cobreixen de forma parcial aquests àmbits. El que acaba de dir-se no afecta a les empreses públiques, que reben el mateix tractament que la resta de les unitats, en tant que no es consideren com a formant part de les Administracions Públiques” (INE, 2000: 7; 2001: 11; 2002: 6; 2003: 10; 2004: 10). En aquest sentit, doncs, el primer que va fer-se fou descartar tots els convenis que pertanyessin a ajuntaments, consells comarcals, mancomunitats, diputacions, consorcis locals, àrees metropolitanes, Administració de l'Estat, Administració Autonòmica, i similars. Aquests convenis foren prou nombrosos. Concretament:

TAULA 2. Distribució dels convenis en la base de dades segons l'àmbit funcional de negociació i d'aplicació		
Tipus de conveni	Número de convenis	% sobre el total
Empresa	1000	70'18
Sector	220	15'44
Administració Pública	205	14'38
TOTAL	1425	100

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.

Òbviamment, també es van descartar els convenis negociats i d'aplicació en l'àmbit de les indústries ramaderes, agrícoles i pesqueres que foren molt poc nombrosos. Tant aquests convenis com els anteriors no varen formar part de l'anàlisi concreta consagrada a testar la tipologia empresarial proposada ni tampoc serviren per a construir l'indicador «probabilitat de signar conveni d'empresa». Els convenis lligats a institucions públiques que tenien a veure amb la sanitat, l'ensenyament, o la producció adreçada a no ser venuda no foren descartats. Aquells associats a les Institucions Privades sense ànim de lucre tampoc foren descartats.

El fet, però, que entre el gruix de les empreses que entraven dins del sac de la base de dades DIRCE s'inclogués a les empreses públiques va suposar una seriosa dificultat, ja que en la base de dades pròpia no hi havia forma humana de poder diferenciar si, en molts casos, allò que semblaven ser convenis lligats a un organisme de l'Administració Pública eren, en realitat, convenis lligats a empreses de titularitat pública. I aquest fet fou molt comú. Aquesta dificultat, a més, es va agreujar encara més.

3) Això fou així en tant que les unitats que inclou la base de dades DIRCE no només són contemplades des del punt de vista de la seva identificació econòmica (és a dir, des del punt de vista de la seva classificació CNAE-93), sinó que també són contemplades des del punt de vista de la seva identitat jurídica. En aquest sentit, la base de dades inclou unitats que s'identifiquen com a: "Societats Anònimes; Societats de Responsabilitat Limitada; Societats Col·lectives; Societats Comanditàries; Comunitats de Béns; Societats Cooperatives; Associacions i altres tipus; Organismes Autònoms; Organitzacions i Institucions Religioses; Persones Físiques" (INE, 2000: 8; 2001: 12; 2002: 7-8; 2003: 11; 2004: 11). El fet que la base de dades DIRCE considerés d'alguna manera als Organismes Autònoms —que és la condició jurídica que identifica a organismes que depenen principalment de les Administracions Locals tals com els Patronats o els Instituts Municipals (quan reben una denominació diferent de la d'«Organisme Autònom») — com a empreses, encara va dificultar més la tasca. El problema es presentava en una doble vessant: 1) com saber si allò que molts cops sembla ser un organisme de l'Administració Pública no és, en realitat, una empresa pública? O, com saber si allò que sembla ser un organisme de l'Administració Pública que caldria descartar ha de ser, en realitat, inclòs en l'anàlisi per ser un Organisme Autònom?

La forma de fer front a aquestes dificultats va fer necessària la consideració d'una nova base de dades que complementés a la base de dades DIRCE en aquesta tasca de selecció de les institucions de l'Administració Pública que havien de ser incloses en l'anàlisi. Aquesta base de dades fou l'anomenat *Censo de entes 2001. Sector Público Local* (Dirección General de Fondos Comunitarios y Financiación Territorial [DGFCFT], 2001). Aquesta base de dades va ser un instrument molt eficaç de cara a identificar la condició jurídica de moltes institucions lligades a l'Administració Pública incloses a la base de dades pròpia.

El cens d'Entitats Locals presenta un llistat de totes les institucions de l'Administració Local de totes les autonomies d'Espanya per províncies. S'inclouen tots aquells organismes dependents dels Municipis (Ajuntaments), les Províncies (Diputacions), les Illes (Consells i Capítols Insulars), les Entitats Locals d'àmbit territorial inferior al municipi («Entitats Locals Descentralitzades» a Catalunya, «Concejos» a Navarra, «Parroquias Rurales» a Astúries, etc.), les Mancomunitats, les Comarques, les Àrees Metropolitanas, i les Agrupacions de Municipis (DGFCFT, 2001: 10-12). De tots aquests organismes se n'assenyala la seva denominació, l'Entitat Local de la que depenen, i les seves característiques pel que fa a les seves formes de

gestió. El que interessa pel que fa a la tasca de distingir els organismes quins convenis passarien a formar part de l'anàlisi (ja que a la base de dades DIRCE aquests organismes són tinguts en compte) és el fet que el cens d'entitats locals permet distingir els organismes que són, amb propietat, part integrant de l'Administració Pública (els convenis dels quals no poden ser inclosos en l'anàlisi, ja que DIRCE no inclou l'Administració Pública com a branca d'activitat) dels que en depenen i són gestionats per aquesta. Hi ha dos tipus d'organismes que depenen de l'Administració Pública i són gestionats per aquesta sense formar-ne part: 1) els Organismes Autònoms, que es divideixen en Organismes Autònoms «Administratius» i Organismes Autònoms «Comercials, Industrials, Financers o anàlegs»; i les 2) Societats Mercantils o Empreses Públiques (DGFCFT, 2001: 13). Els convenis d'aquests dos tipus d'organismes són els que han de ser inclosos en l'anàlisi.

En darrer lloc cal dir que el cens d'entitats locals és una base de dades que s'ha emprat només per a identificar organitzacions i les seves característiques, i no per a realitzar-ne el recompte. Per això el fet que no estigués del tot actualitzada en relació al període de temps objecte d'estudi (la informació ressenyada era de l'any 2001 i el període objecte d'estudi d'aquest treball comprèn i inclou els anys 2000-2004) no ha estat cap problema. Per altra banda, tampoc ha estat un problema el fet que aquest cens només inclogués informació relativa als organismes locals i obviés la que afectava als organismes autonòmics o estatals, ja que el número de convenis que incloïa la base de dades pròpia que pertanyien a organismes d'aquesta mena era ínfim en relació al número de convenis de l'Administració Pública Local.

La selecció definitiva de convenis que varen passar a constituir la mostra que va servir per validar l'estratificació proposada i per construir les probabilitats de signar conveni d'empresa segons el tipus d'empresa és l'assenyalada a la taula 3. La gran part d'aquests convenis corresponien, per altra banda, a convenis d'una sola empresa. Només 7 convenis del total dels inclosos en aquesta mostra de 500 (el 1'4% dels inclosos) corresponien a grups d'empresa. Aquest percentatge és lleugerament inferior al percentatge total de convenis d'empresa que, d'entre el total dels 1000 que contenia la base de dades pròpia, corresponia a grups d'empresa. Aquesta magnitud era, en aquest darrer cas, del 3'3%, i corresponia a 33 convenis. En raó de la poca representativitat d'aquesta variable d'estratificació, aquesta fou desestimada.

TAULA 3. Selecció definitiva de convenis segons any de publicació i àmbit territorial de negociació i d'aplicació				
Any	Àmbit estatal	Àmbit autonòmic	Àmbit provincial	TOTAL
2000	17	2	37	56
2001	24	1	61	86
2002	25	2	102	129
2003	13	0	135	148
2004	12	2	67*	81
TOTAL	91	7	402	500

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia.
* S'hi ha inclòs 7 convenis que semblaven ser mal codificats.

4. *Quart pas. La validació de l'estratificació proposada.* Pel que fa a la consistència pròpiament dita de l'estratificació proposada, valguin les següents anàlisis estadístiques, que seran posteriorment comentades:

TAULA A. Rang	Grandària de l'empresa	N	Rang promig
Probabilitat de signar conveni d'empresa segons la grandària de l'empresa (any 2000)	de 1 a 9 treballadors	3	2,00
	de 10 a 49 treballadors	2	4,50
	de 50 a 199 treballadors	2	6,50
	200 treballadors i més	2	8,50
	Total	9	
Probabilitat de signar conveni d'empresa segons la grandària de l'empresa (any 2001)	de 1 a 9 treballadors	3	2,00
	de 10 a 49 treballadors	2	4,50
	de 50 a 199 treballadors	2	6,50
	200 treballadors i més	2	8,50
	Total	9	
Probabilitat de signar conveni d'empresa segons la grandària de l'empresa (any 2002)	de 1 a 9 treballadors	3	2,00
	de 10 a 49 treballadors	2	4,50
	de 50 a 199 treballadors	2	6,50
	200 treballadors i més	2	8,50
	Total	9	
Probabilitat de signar conveni d'empresa segons la grandària de l'empresa (any 2003)	de 1 a 9 treballadors	3	2,00
	de 10 a 49 treballadors	2	4,50
	de 50 a 199 treballadors	2	6,50
	200 treballadors i més	2	8,50
	Total	9	
Probabilitat de signar conveni d'empresa segons la grandària de l'empresa (any 2004)	de 1 a 9 treballadors	3	2,00
	de 10 a 49 treballadors	2	4,50
	de 50 a 199 treballadors	2	6,50
	200 treballadors i més	2	8,50
	Total	9	

TAULA B. <i>Significacions associades a les diferències de rang per a la prova H de Kruskal-Wallis</i>	Probabilitat de signar conveni d'empresa segons la grandària de l'empresa (any 2000)(*)	Probabilitat de signar conveni d'empresa segons la grandària de l'empresa (any 2001)(*)	Probabilitat de signar conveni d'empresa segons la grandària de l'empresa (any 2002)(*)	Probabilitat de signar conveni d'empresa segons la grandària de l'empresa (any 2003)(*)	Probabilitat de signar conveni d'empresa segons la grandària de l'empresa (any 2004)(*)
Txi quadrat	7,533	7,533	7,533	7,533	7,533
gl	3	3	3	3	3
Sig. asimptòtica	,057	,057	,057	,057	,057
Sig. exacta	,003	,003	,003	,003	,003
Probabilitat en el punt	,003	,003	,003	,003	,003

* Variable d'agrupació: Grandària de l'empresa

La prova H de Kruskal-Wallis³⁶ evidencia que els rangs dels diversos estrats són significativament diferents si es pren com a mesura de la significació la *significació exacta*. És

36. Aquesta prova no es basa en cap mena de supòsit sobre la distribució de les dades o sobre els paràmetres (mitjana, variància) que la caracteritzen: "When the assumptions behind the standard ANOVA are invalid or suspect, you should consider using the nonparametric procedures designed to test for the significance of the difference between multiple groups. They are called **nonparametric** because they make no assumptions about the parameters (such as the mean and variance) of a distribution, nor do they assume that any particular distribution is being used. In this chapter, we discuss two nonparametric tests for multiple independent samples, the Kruskal-Wallis and median tests" (SPSS, 1989-2002).

molt recomanable fixar-se en la significació exacta comptes de considerar la significació asimptòtica o la significació de Monte-Carlo quan es treballa amb proves no paramètriques pel cas de mostres inferiors a 30 observacions (Siegel i Castellán, esmentats per Cristo Hernández; Guerra Bustillo: 3³⁷), tal com és el cas. Efectivament, tal com evidencien les taules A i B, les diferències entre els rangs associats a la posició de cada estrat són clarament significatives ($p=0'003$, significació exacta) per a tots els anys considerats. Això significa que no és possible desestimar la validesa del número de treballadors de l'empresa com a variable d'estratificació, ja que les probabilitats de signar conveni d'empresa de les empreses que es situen en cadascun dels 4 estrats considerats són significativament diferents. Els resultats de l'anàlisi efectuada permeten fonamentar empíricament aquesta hipòtesi. Així, i en tant que s'ha considerat vàlida l'estratificació aproximada, es suposa vàlida l'estratificació proposada. Ara bé, el principal problema que comporta el fet d'afirmar la validesa de l'estratificació proposada (empreses d'1 a 10 treballadors; de 11 a 49; de 50 a 250; i de 251 i més) és que aquesta mai és sotmesa a prova pròpiament, ja que, com s'ha apuntat tot just a l'inici d'aquest annex, no s'ha testat directament la validesa d'aquesta estratificació més que a través de l'agrupació aproximada més similar a la proposada (empreses d'1 a 9 treballadors; de 10 a 49; de 50 a 199; i de 200 i més) (la que s'inclou a les taules A i B), que és l'única aproximació que possibilitaven les úniques dades de què es disposaven.

***

Pel que fa a l'estratègia d'estratificació globalment considerada i a la construcció de la variable «probabilitat de signar conveni d'empresa» caldria apuntar que les principals forteses són dues. Des del punt de vista de la mostra de convenis construïda sembla molt raonable que l'única manera de realitzar una estratificació adequada del tipus d'empreses a què afecta el fenomen que es pretén estudiar (la negociació col·lectiva) sigui la probabilitat que tenen cadascuna d'aquestes de participar, relacionar-se o contribuir a definir el fenomen. Per altra banda, queda molt clar que els factors que han estat considerats de forma manifesta en aquest treball com a susceptibles d'incidir sobre la negociació col·lectiva com a procés només contribueixen a explicar-la de forma molt parcial. Caldria molta més recerca en aquest sentit, ja que no hi ha recerca causal sobre la negociació col·lectiva. Aquest podria ser un camp de recerca molt prometedor en relacions laborals a Catalunya. El que és clar és que hi ha molts més condicionants que afecten a la negociació col·lectiva com a procés, però en aquest treball no han pogut ser apuntats. El desvetllament d'aquests factors, que en aquest treball resten latents, és un propòsit que només pot ser abastat molt modestament a l'hora de realitzar una mostra de

---

37. "D'acord amb allò expressat per Siegel i Castellán els criteris per a analitzar la significació estan relacionats amb la grandària de la mostra, essent els següents:

n < 30   Significació Exacta
30 ≤ n < 100   Significació de Montecarlo
n ≥ 100   Significació Asimptòtica."

convenis. Ara bé, és relativament clar que l'ús d'una variable com la probabilitat de signar conveni d'empresa és, com a variable dependent que és, una bona forma d'incorporar tots aquests elements latents a l'hora de portar a terme una estratificació adequada de les empreses: encara que no sapiguem «com es diuen», sabem que aquests condicionants han estat incorporats a l'anàlisi. I aquesta és una necessitat ineludible, ja que allò desconegut contribueix tant (molts cops més) com allò que és conegut a definir la realitat dels fenòmens.

5. *Cinquè pas. La justificació de l'estratègia adoptada.* Com a forma d'assegurar de forma encara més adequada la validesa de l'estratificació adoptada, podria ser convenient donar un nou pas. Podria ser oportú considerar algun eix d'estratificació mitjançant el qual controlar que la grandària de l'empresa és el factor que realment incideix sobre la desigual distribució de convenis en els diferents tipus d'empresa considerats. L'àmbit territorial de negociació és un eix molt adequat que podria ser emprat en aquest sentit com a «factor de control». Però la relativa poca quantitat de convenis que caracteritza l'àmbit territorial de negociació en les seves versions estatal i autonòmica desaconsella dur a terme aquesta prova amb els convenis d'aquests dos nivells. L'alternativa més adequada en aquest sentit l'ofereixen els convenis del nivell provincial. D'aquesta manera, cal examinar quin és l'efecte que exerceix l'àmbit territorial de negociació i d'aplicació en la seva versió provincial sobre l'àmbit funcional (tipus d'empresa) pel que fa al poder de negociació. La «probabilitat de signar conveni d'empresa segons grandària i segons província» serà la variable que s'examinarà en aquest test.

El test específic de la validesa de l'estratificació considerant l'àmbit territorial de negociació en la seva variant provincial com a «factor de control» es dugué a terme només pel cas de l'any 2003, ja que aquest fou el període en què es detectà una major abundància de convenis d'empresa provincials —aquest fou un requisit relativament important de cara a assegurar la possibilitat d'aplicar la prova estadística efectuada— d'entre tots aquells que foren finalment seleccionats per a testar la validesa de la grandària de l'empresa com a eix d'estratificació (135 convenis, veure taula 3 d'aquest mateix annex). El test a què es sotmeteren aquests convenis va dividir-se en dues fases. La primera fase l'il·lustra la següent taula.

TAULA 4. Probabilitat (en %) de signar conveni d'empresa segons grandària i segons província a l'any 2003				
Grandària	Barcelona	Tarragona	Lleida	Girona
1-9 treballadors	0'0021	0'0000	0'0000	0'0000
10-49	0'1007	0'1425	0'3480	0'2721
50-199	1'2957	0'7673	1'0582	1'0840
200 i més	2'4707	4'0000	0'0000	6'6667

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la base de dades pròpia i de dades de la base de dades DIRCE (<http://ine.es/inebase/index.html>) [informació consultada el 10/06/05].

Com pot observar-se a primer cop d'ull, les probabilitats de signar conveni d'empresa són molt similars en cadascuna de les províncies en les empreses d'un mateix estrat. En les empreses que tenen entre 1 i 9 treballadors aquesta probabilitat sol ser nul·la en cadascuna de les 4 províncies.

Pel cas d'aquest estrat s'evidencien, doncs, unes probabilitats clarament homogènies que només són lleugerament superiors a zero (0'0021) a la província de Barcelona.

Però de fet, més enllà d'aquesta petita excepció barcelonina, les probabilitats de signar conveni d'empresa són totalment homogènies. Així, per a l'estrat 10-49 treballadors oscil·len entre 0'1007 i 0'3480. Les variacions segueixen essent molt minses —la ràtio entre la probabilitat major o superior (0'3480) i la menor o inferior (0'1007) és de 3'45—, i per tant es pot afirmar de nou l'homogeneïtat en relació a la probabilitat de signar conveni en un mateix estrat per a les diverses províncies. Aquesta homogeneïtat encara sembla més evident per a l'estrat 50-199 treballadors, ja que les probabilitats oscil·len entre 0'7673 i 1'2957. En aquest cas, la ràtio entre la probabilitat major o superior (1'2957) i la menor o inferior (0'7673) és de 1'69. En el cas del darrer estrat (200 treballadors i més), les probabilitats oscil·len entre 6'6667 i 2'4707. La ràtio entre aquestes dues probabilitats és de 2'70. És a dir, pel que fa a l'estrat 200 i més treballadors les probabilitats de tenir conveni d'empresa segueixen essent homogènies.

La següent fase del test, complementària de l'anterior, va consistir en l'aplicació del test no paramètric de Kruskal-Wallis. L'objectiu d'aquesta segona fase fou confirmar la pertinència d'aquest primer diagnòstic relatiu a la distribució homogènia de les probabilitats de tenir conveni d'empresa en les empreses d'un mateix estrat en totes les províncies. Tal com evidencia l'anàlisi de les significacions associades a les diferències de rang de les probabilitats de tenir conveni d'empresa de les empreses d'un mateix estrat en les 4 províncies considerades (taula C),

TAULA C. Prova H de Kruskal-Wallis	De 1 a 9 treballadors(*)	De 10 a 49 treballadors(*)	De 50 a 199 treballadors(*)	De 200 a més treballadors(*)
Txi quadrat	3,000	3,000	3,000	3,000
gl	3	3	3	3
Sig. asimptòtica	,392	,392	,392	,392
Sig. exacta	1,000	1,000	1,000	1,000
Probabilitat en el punt	1,000	1,000	1,000	1,000

* Variable d'agrupació: Província

s'aprecia clarament que no hi ha diferències entre les probabilitats de tenir conveni d'empresa en les empreses d'un mateix estrat que es situen en les 4 províncies catalanes. Les significacions associades al paràmetre estadístic pertinent (txi quadrat de Pearson), mitjançant el qual s'avaluen les diferències de rang, no permeten desmentir aquesta afirmació: els estrats 1-9 treballadors, 10-49, 50-199 i 200 i més treballadors agrupen a empreses les probabilitats de tenir conveni d'empresa de les quals són homogènies independentment de la província on es situïn (significació asimptòtica=0'392; significació exacta=1'000 per a cadascun dels quatre tipus d'empresa considerats). Aquesta conclusió és especialment vàlida pel cas dels 135 convenis d'empresa de l'any 2003 que han estat sotmesos a la prova de Kruskal-Wallis.

La conclusió d'aquesta anàlisi no pot ser una altra que la necessitat de descartar la influència de l'àmbit territorial de negociació i d'aplicació sobre la grandària de l'empresa (àmbit funcional de negociació) en relació a la probabilitat de signar conveni d'empresa. Això significa que, en certa forma, es verifica empíricament la hipòtesi relativa a la influència de la grandària de l'empresa pròpiament dita sobre la probabilitat de signar conveni d'empresa per a cadascun dels tipus d'empresa considerats.

***

En tot cas cal fer notar explícitament, i de forma bàsica, que la principal dificultat existent a l'hora d'acceptar la validesa de l'estratificació proposada rau no en l'estratègia adoptada de cara a testar-la sinó més aviat en les úniques dades que han pogut ser considerades a l'hora de testar-la. Cal recordar que els convenis que s'han utilitzat a l'hora de realitzar aquest test no han estat triats de forma aleatòria (veure nota 22), seguint la lògica que caracteritza els processos de mostratge probabilístics —és a dir, la selecció basada en l'equiprobabilitat (Díaz de Rada, 2004: 46)—, ja que la tria d'aquests convenis ha estat determinada per l'ambigüitat de la forma com s'enregistren actualment els convenis col·lectius.

Aquesta ambigüitat és producte del fet que la forma com s'enregistren actualment els convenis en els organismes corresponents no permet conèixer amb exactitud a quants centres de treball afecten els convenis ni quants treballadors té cadascun d'aquests centres de treball, informacions la disposició de les quals és del tot ineludible per a garantir la validesa de l'estratificació realitzada. Però aquest fet ha estat del tot impossible, ja que aquestes dades no estan disponibles actualment. Precisament a causa d'aquest fet a l'hora de testar l'estratificació proposada només s'han considerat aquells elements en què ha estat possible trobar aquesta informació necessària per vies alternatives (Internet). Sabem que aquesta informació sol estar molt més disponible pel cas de les empreses que tenen un sol centre de treball (no en el cas de totes les empreses, però sembla ser que en el cas de gran part), ja que en aquests casos la informació disponible a través d'Internet sobre l'estructura organitzativa de l'empresa té en compte, com no pot ser d'una altra manera, totes les parts de l'empresa que estan centralitzades en un mateix lloc. De manera oposada, aquesta informació sol estar molt menys disponible a través de les vies alternatives de coneixement que han estat emprades (Internet) en el cas de les empreses el procés productiu de les quals es caracteritza pel seu relatiu grau de descentralització, cosa que sol suposar que cadascuna d'aquestes empreses posseeix més d'un centre de treball. En aquests casos la informació disponible a través d'Internet sobre l'estructura organitzativa de l'empresa sol tenir en compte sempre la seu central, però no a totes les delegacions de forma prou detallada. En aquest cas això ha suposat el fet que aquestes empreses no han pogut ser considerades de cara a formar part del conjunt d'elements a través dels quals s'ha testat l'estratificació proposada.

És per això que la principal debilitat existent a l'hora d'acceptar la validesa de l'estratificació proposada rau en el fet que ha estat impossible garantir l'ús de totes les dades necessàries. Aquest fet suposa que seria molt possible que s'haguessin produït biaixos considerables a l'hora de construir i testar l'estratificació. En aquest sentit aquesta impossibilitat pot suposar la introducció d'*errors de mesura* (Díaz de Rada, 2004: 49-50) evidents, deguts al *sistema de recollida de la informació* (ídem: 52-53), que són totalment imputables a l'actual sistema de recollida d'informació sobre la negociació col·lectiva, en tant que s'introdueixen com a conseqüència de la necessitat de recórrer a mitjans alternatius a l'hora de solucionar les carències informatives que presenta l'actual sistema de recollida d'informació sobre la negociació col·lectiva.

ANNEX 2. EL NÚMERO D'EMPRESSES DEL SECTOR COM A EIX DE SEGMENTACIÓ

Model	Variables introduïdes	Variables eliminades	Mètode
1	LOGEMPR ^a	,	Introduir

a. Totes les variables sol·licitades introduïdes

b. Variable dependent: ARRELCON

Model	R	R quadrat	R quadrat corregida	Error típic de l'estimació
1	,697 ^a	,486	,446	1,24

a. Variables predictores: (Constant), LOGEMPR

Model		Suma de quadrats	gl	Mitjana quadràtica	F	Sig.
1	Regressió	18,829	1	18,829	12,293	,004 ^a
	Residual	19,913	13	1,532		
	Total	38,742	14			

a. Variables predictores: (Constant), LOGEMPR

b. Variable dependent: ARRELCON

Model	Coeficients no estandarditzats		Coeficients estandarditzats		t	Sig.
	B	Error típic	Beta			
1	(Constant)	6,636	,320		20,748	,000
	LOGEMPR	9,869E-05	,000	,697	3,506	,004

a. Variable dependent: ARRELCON

El procés que es va seguir a l'hora de construir el model testat en les taules A, B, C i D fou el següent. En primer lloc es dugueren a terme les corresponents anàlisis a les variables susceptibles de donar compte del número de convenis negociats en cada secció d'activitat CNAE-93. Aquestes variables independents foren les següents: «número de treballadors per secció CNAE-93», «número d'empreses per secció CNAE-93» i «ràtio número de treballadors/número d'empreses en cada secció CNAE-93». El mateix es va fer amb la variable dependent «número de convenis negociats segons secció d'activitat CNAE-93» (indicador de l'àmbit funcional de negociació pel cas dels convenis de sector). Aquestes anàlisis varen consistir en la representació gràfica dels diagrames de tija i fulles i dels diagrames de caixa, i en el càlcul de la raó entre la darrera i la primera observació, ordenades de menor a major, de cadascuna de les variables. Aquestes anàlisis evidenciaren en tots els casos una forta asimetria, una forta dispersió de les dades, i diversos valors atípics. Aquest diagnòstic fou confirmat per les respectives proves de Kolmogorov-Smirnov i de Shapiro-Wilk (en aquesta ocasió el número d'observacions fou de 15 per a cadascuna d'aquestes variables; és a dir, tantes observacions com seccions d'activitat CNAE-93 amb 1 o més convenis negociats), que en aquestes anàlisis afirmaven de forma rotunda la distribució no normal de les dades. Per això mateix aquestes dades foren sotmeses a determinades transformacions, ja que l'Anàlisi de Regressió Lineal, que

fou considerada l'anàlisi més adequada en aquesta ocasió, requereix l'ús de dades que segueixin un patró normal de distribució. Explicar tots els detalls d'aquestes transformacions requeriria un espai del que no es disposa i, per altra banda, el context d'aquest treball no és el més indicat per fer-ho. De totes maneres, tots els detalls relatius a la forma com s'ha dut a terme aquest procés s'han basat en Carmona (2000); Carmona i Sánchez (2000) i *Exploring Data and Identifying Possible Transformations to Normality*. Tots aquests recursos estan convenientment referenciats a la bibliografia i poden ser consultats si es desitja. Ara bé, de cara a comprendre exactament l'ús específic que s'ha fet d'aquests materials és més adequat consultar els fulls de càlcul a través dels quals s'han programat els diversos passos que han constituït aquest procés de transformació de les dades. Aquests fulls de càlcul, propietat de l'autor, estan disponibles per a qui ho desitgi. En el cas d'algunes de les variables la millor transformació fou la logarítmica decimal (treballadors per secció CNAE-93, empreses per secció CNAE-93) mentre que en d'altres casos (ràtio número de treballadors/número d'empreses segons secció CNAE-93, número de convenis negociats segons secció CNAE-93) fou l'arrel quadrada. El resultat d'aquest procés fou la creació de quatre noves variables: «ARRELCON», que era la nova variable transformada anteriorment anomenada «número de convenis negociats segons secció d'activitat CNAE-93», «LOGTREB», anteriorment «número de treballadors per secció CNAE-93», «LOGEMPR» anteriorment «número d'empreses en cada secció CNAE-93», i «ARRELRAT», abans «ràtio número de treballadors/número d'empreses en cada secció CNAE-93».

A continuació es va provar el poder explicatiu de cadascuna de les variables independents considerades de cara a donar compte de la dependent. Es testaren 4 models diferents. El primer (variable dependent: arrelcon; variables independents: logempr i logtreb) va ser descartat, en tant que l'avaluació de la significació dels paràmetres poblacionals diferents de la constant evidenciava que aquests eren significativament iguals a zero, el que invalidava plenament el model. El segon model (variable dependent: arrelcon; variable independent: arrelrat) presentava el mateix problema: el pendent de l'equació de regressió (paràmetre poblacional B) era significativament igual a zero, i, per tant, el poder explicatiu de la variable independent era nul. El tercer model (variable dependent: arrelcon; variable independent: logtreb) no presentava cap mena de problema: la significació associada tant a la constant de l'equació com al paràmetre poblacional B evidenciava l'existència d'associació lineal directa entre la variable a explicar i la variable predictora. Però, en aquest cas, el model només permetia explicar el 45% [44'9%] de la variabilitat total.

El model escollit fou el quart. Tal com pot apreciar-se a la taula D, el coeficient de correlació que serveix d'indicador de la relació que s'estableix entre les variables que inclou el model és força elevat ($R=0'697$). A més, la significació associada als respectius coeficient de regressió B ($p=0'004$) i a la constant ($p=0'000$) és indicativa d'una clara associació lineal entre

les variables dependent i independent. A la vegada, la part de la variabilitat de la variable dependent de què dóna compte la independent (coeficient de determinació) és molt elevada ($R^2=49\%$ [48'6%], taula B) i superior a la variabilitat de què donava compte l'anterior model de regressió. Igualment, la validesa del model és molt significativa ($F=12'293$ i $p=0'004$, taula C). En definitiva, la variable que millor dóna compte del número de convenis de cada secció CNAE-93 sembla ser el número d'empreses de cada secció.

I si a l'hora de fer ciència els únics criteris que prevalguessin fossin els que dicten les dades, sota l'imperialisme del positivisme o l'ultraempirisme més barroer, n'hi hauria prou amb aquesta interpretació, aparentment objectiva i indiscutible, dels resultats que inclouen les taules que encapçalen aquest annex, a l'hora de justificar l'elecció d'aquesta variable. Però la ciència és més que això: l'elecció d'una variable és una operació aparentment *neutra* i insignificant que, en realitat, suposa (es sàpiga o no, es vulgui o no) interpretar *teòricament* les pràctiques dels agents, i, més enllà, el món social, d'una o d'una altra manera; és a dir, *prendre partit, negant efectivament la neutralitat*. Així, doncs, l'elecció d'una variable no pot basar-se únicament en criteris empírics sinó que ha de fer emergir els criteris teòrics que amaga aquesta elecció en relació a com són les pràctiques dels agents. Només així l'elecció d'una variable pot considerar-se satisfactòriament justificada.

Pel que fa al present cas, cal recórrer en aquest sentit a dos documents bàsics que informen sobre quines són, aproximadament, les pràctiques dels agents en relació a la negociació convenial sectorial. El primer document és l'Estatut dels Treballadors, que assenyala, a l'article 87 (ET, 2003: 133), que les organitzacions legitimades per a negociar són, per una banda, 1) "Els sindicats que tinguin la consideració de més representatius a nivell de Comunitat Autònoma respecte dels convenis que no transcendeixin d'aquest àmbit territorial, així com, i en els seus respectius àmbits, les entitats sindicals afiliades, federades o confederades als mateixos³⁸", així com també "Els sindicats que comptin amb un mínim del 10 per 100 dels membres dels comitès d'empresa o delegats de personal en l'àmbit geogràfic i funcional a què es refereixi el conveni"; i, per l'altra, 2) "les associacions empresarials que en l'àmbit geogràfic i funcional del conveni comptin amb el 10 per 100 dels empresaris". El segon document és la Llei Orgànica de Llibertat Sindical, que, a l'article 7, esclareix quins són els criteris a través dels quals s'avalua quins són «Els sindicats que tinguin la consideració de més representatius a nivell de Comunitat Autònoma». Així (LOLS, 1985: 3),

1. Tindran la consideració de sindicats més representatius a nivell de Comunitat Autònoma:
  - a) Els sindicats d'aquest àmbit que hi acreditin una especial audiència expressada en l'obtenció de, com a mínim, el 15 per 100 dels delegats de personal i dels representants dels treballadors en els comitès d'empresa, i en els òrgans corresponents de les Administracions públiques, sempre que

---

38. Aquests són els nivells en què s'enquadren tots els convenis sectorials de la base de dades pròpia, en tant que, tal com informa la taula 9 de la secció 3.2, el 100% dels convenis de sector que inclou s'enquadren en l'àmbit territorial provincial, interprovincial o autonòmic. No n'hi ha cap d'estatal.

comptin amb un mínim de 1500 representants i no estiguin federats o confederats amb organitzacions sindicals d'àmbit estatal.

b) Els sindicats o ens sindicals afiliats, federats o confederats a una organització d'àmbit de Comunitat Autònoma que tingui la consideració de més representativa d'acord amb el que es preveu a la lletra a).

Aquestes organitzacions gaudiran de capacitat representativa per a exercir en l'àmbit específic de la Comunitat Autònoma les funcions i facultats enumerades en el número 3 de l'article anterior, així com la capacitat per ostentar representació institucional davant de les Administracions públiques o d'altres entitats o organismes de caràcter estatal.

2. Les organitzacions sindicals que malgrat no tenir la consideració de més representatives hagin obtingut, en un àmbit funcional i territorial específic, el 10 per 100 o més de delegats de personal i membres de comitè d'empresa i dels corresponents òrgans de les Administracions públiques, estaran legitimades per a exercitar, en aquest àmbit funcional i territorial, les funcions i facultats a què es refereixen els apartats b), c), d), e) i g) del número 3 de l'article 6, d'acord amb la normativa aplicable en cada cas.

Aquestes dues Lleis preveuen que els agents legitimats a l'hora de negociar els convenis sectorials són, en definitiva, els representants de les centrals sindicals o patronals més representatives. La forma d'avaluar aquesta representativitat passa per sondejar quines són les opcions sindicals i patronals més representades en a) els comitès d'empresa —que són ens organitzatius l'àmbit d'actuació i de representació dels quals és el centre de treball (ET, 2003; Article 63: 110)—, entre b) els delegats de personal —que són figures representatives i habilitades per a actuar a nivell d'empresa o de centre de treball (ET, 2003; Article 62: 110)—, i entre c) els empresaris —que actuen com a representants de l'empresa (ET, 2003: 133).

Això significa que, a l'hora de construir la noció de *representativitat política* que s'empra de cara a determinar quines són les opcions sindicals o patronals legitimades per a negociar els convenis de sector, l'empresa és, ja sigui com a part (centre de treball) o en el seu conjunt (empresa), l'*espai social* que marca el punt de partença de la construcció social del sector com a realitat social.

Més concretament, el sector es defineix a partir de dos nivells: el social i el polític. El primer nivell, i més bàsic, el nivell social, el constitueixen les empreses, que són els espais socials bàsics definidors del sector a l'entorn dels quals es vertebraven les tres instàncies políticament representatives considerades (els comitès d'empresa, els delegats de personal i els empresaris). És a partir de l'*intermediació d'aquest primer nivell* que es considera, en un segon nivell, el nivell polític, la *representació política* dels treballadors i dels empresaris, que són els dipositaris dels drets de representació (representants) i actuació (agents) del sector. Aquests drets són atorgats als treballadors i als empresaris en tant que situats en l'espai social empresarial a través de les tres instàncies ja assenyalades, i només a través d'aquestes. En aquest sentit, *el sector ha de ser vist com aquell espai que constitueixen les empreses on es situen els agents (treballadors i empresaris) que representaran, a través dels comitès d'empresa, els delegats de personal o els empresaris, a unes o a unes altres opcions sindicals o patronals*. Aquesta és l'*arquitectura social* del sector d'activitat, tal com es contempla a l'Estatut dels Treballadors i a la Llei Orgànica de Llibertat Sindical, i, per tant, seria poc ajustat

a la realitat del sector com a *construcció social* «decretar», de manera ingènua i totalment arbitrària, que el poder de negociació d'un sector ha de ser considerat primàriament des del punt de vista, per exemple, de l'agregat de treballadors que el formen, ja que no és cert que el sector existeixi com a *realitat social i política* a través de la representació política dels treballadors sense tenir en compte l'intermediació primària de l'espai que constitueix l'empresa³⁹.

En tant que «l'empresa» és l'espai social bàsic, i que, consegüentment, la representació política, com a construcció social, gira al seu voltant, sembla del tot adequat considerar que el número d'empreses d'un sector és, com a indicador d'aquest nivell, una variable fonamental. A la vegada, semblaria que els sectors més representatius des del punt de vista polític serien aquells que incloguessin un major número d'empreses. Aquests sectors serien els que comptarien amb un poder de negociació major, ja que el seu poder de representació també seria major. Per extensió, cal pensar que les federacions amb un major poder de negociació serien aquelles que apleguessin un major número d'empreses. Aquestes federacions —pel cas d'aquest treball seccions CNAE-93— serien aquelles que acumularien un major número de convenis de sector.

A efectes pràctics això significa que, des del punt de vista de la present mostra de convenis, és indispensable prendre en compte la necessitat de segmentar la mostra de convenis de sector considerant la variable «número d'empreses de cada secció CNAE-93» com a eix de segmentació, ja que 1) aquesta és la variable organitzativa federal més decisiva i ja que 2) no és possible prendre més d'una variable en aquest sentit. I des del punt de vista teòric significa que el *capital organitzacional* en la seva variant *federal*, mesurat segons el número d'empreses que aplega cada secció d'activitat CNAE-93, condiona fortament —de forma *directa: a més de A, més de B*— el *poder de negociació* de cada secció CNAE-93, entesa com a indicador de federació, i, per tant, el *capital convenial* efectivament acumulat per cada federació. Poc a poc

---

39. Aquesta mateixa raó és la que explica perquè no s'efectua el mostratge de les famílies de convenis d'empresa o de l'Administració Pública corregint —mitjançant els coeficients de ponderació pertinents— el número de convenis que s'assigna a cadascun dels estrats considerats —pel que fa, segons sigui el cas, al tipus d'empresa considerat (número de treballadors) o al tipus d'ajuntament considerat (número de treballadors laborals)— mitjançant el número de treballadors a què ocupa cadascun d'aquests estrats: en tant que no respon a la realitat processual de la negociació col·lectiva, que es regeix per la lògica de la representació política en l'empresa, que és l'espai social que atorga el dret de proveir-se de les instàncies de representació i participació polítiques pertinents (segons els casos, comitès d'empresa o delegats de personal), *efectuar tal correcció suposaria oblidar una cosa tan bàsica com que el número de convenis de cada estrat no és proporcional al número de treballadors a què ocupa cada estrat, sinó al número d'empreses.*

Això no significa en cap cas que el número de treballadors a què ocupa cada estrat hagi de ser oblidat. Més aviat el contrari. El número de treballadors ha de ser tingut molt en compte per assenyalar que és justament aquest el que marca el diferencial de poder de negociació de cadascuna de les empreses que es situen en cadascun dels estrats a l'hora de proveir-se de conveni col·lectiu, tal com assenyala l'Estatut dels Treballadors, en tant que serà aquest número de treballadors, entre d'altres, el que permetrà dotar-se d'instàncies de representació més (comitè d'empresa) o menys poderoses (delegats de personal). Ha estat justament en aquest sentit que s'ha efectuat el mostratge tal com s'ha efectuat, i ha estat justament per a servir a aquesta finalitat que s'ha armat la noció de capital organitzacional social, que s'ha construït prenent com a únic indicador el número de treballadors de les empreses o ajuntaments.

s'ha anat construint teòricament i justificant empíricament la distinció entre les tres espècies de capital organitzacional que es distingeixen al llarg d'aquest treball: el capital organitzacional social, el capital organitzacional confederal, i el capital organitzacional federal.

***

Cal ressenyar molt especialment en el cas d'aquesta anàlisi que, com ha ocorregut amb altres anàlisis que s'han dut a terme al llarg d'aquest treball, s'han presentat seriosos problemes pel que fa al número de casos que han pogut ser inclosos en aquesta prova, ja que el número més elevat d'observacions que hagués garantit un sol any (en aquest cas concret, aquesta hauria estat la millor forma de dur a terme l'anàlisi des del punt de vista metodològic) —67 convenis de sector l'any 2003: taula 8, apartat 3.2— no era suficient de cara a estendre les conclusions de l'anàlisi al conjunt de convenis de la base de dades. Per això mateix es decidí incloure en aquest examen a la totalitat dels 220 convenis de sector presents en la base de dades.

Aquesta decisió condueix a una deficiència metodològica molt greu. Pot donar-se el cas, per exemple, que s'hi inclogui un mateix conveni de sector i d'un mateix àmbit territorial més d'una vegada, ja que ha estat renovat en anys successius. Aquest fet en si mateix no és problemàtic, ja que si un mateix conveni de sector ha estat renovat és evident que aquest ha de ser inclòs en l'anàlisi tants cops com anys hagi estat renovat, perquè no fer-ho així suposaria una mala construcció de la variable dependent que es pretén estudiar («número de convenis que inclou cada secció CNAE-93»). El sentit en què es desvirtuen les dades en aquest cas específic és il·lustratiu del problema fonamental que s'ha presentat a l'hora de dur a terme l'anàlisi que comprèn aquest annex. Aquest problema principal consisteix en el fet que cada vegada que es recompta un mateix conveni de sector més d'un cop, per exemple tants cops com anys hagi estat renovat, també es recompta més d'una vegada la població d'empreses que inclou el sector en qüestió. El fet en si de recomptar més d'un cop aquesta població d'empreses del sector suposa una mala construcció de la variable independent («número d'empreses que inclou cada secció CNAE-93») que s'empra com a predictor de la variable dependent, ja que si bé és cert que és correcte que es recompti un conveni més d'un cop —perquè això ocorre així en la realitat— no és correcte que es recompti més d'un cop el número d'empreses de la secció CNAE-93 a la qual s'adscriu el conveni, perquè no és cert que aquesta població es dupliqui —ja que aquesta població no es duplica en la realitat, en tant que, amb petites variacions, no deixa de ser la mateixa en tots els casos.

Malgrat que hauria estat molt convenient portar a terme un examen exhaustiu de la població empresarial dels 220 convenis de sector de la base de dades pròpia per tal de detectar totes aquelles situacions susceptibles de conduir a aquest problema, aquesta anàlisi no es va poder portar a terme per tres causes. La primera, la falta de temps, potser fou la causa menys important. La segona causa fou el fet que, en molts casos, la denominació dels convenis feia impossible saber quan es donava aquesta situació, ja que si bé les denominacions eren

relativament homogènies per a convenis de sector que semblaven ser molt similars pel cas de territoris administratius diferents i/o d'anys diferents, mai es tenia la certesa de si, en realitat, les poblacions d'empreses i de treballadors; és a dir, el sector a què es referia el conveni era realment el mateix: i només si s'hagués tingut aquesta certesa hauria estat possible actuar al respecte (restant poblacions d'empreses, en el cas de determinats convenis sectorials, per tal de no duplicar-les). La tercera causa fou el principal obstacle i és l'origen real dels problemes derivats d'aquesta segona causa. En aquest tercer sentit es va revelar l'especial dificultat de saber quan s'estava davant de convenis representants de dues situacions. La primera, a) convenis d'un mateix sector i d'un mateix àmbit territorial renovats més d'un any; i b) convenis d'un mateix sector i d'un mateix any que fossin d'aplicació en àmbits territorials tals que incloguessin a àmbits territorials inferiors (per exemple: si es donava la situació que un mateix conveni de sector d'un mateix any es trobava inclòs en la base de dades en les seves versions provincial i autonòmica, la població empresarial de la província o províncies en qüestió incloses en la versió o versions provincials d'aquest conveni havien de ser restades, ja que si no es feia així es donava una situació de recompte duplicat de poblacions empresarials, ja que la població empresarial que conté el conveni sectorial d'àmbit autonòmic inclou per defecte a les poblacions empresarials provincials). La segona, convenis de sector les poblacions d'empreses (i de treballadors també) dels quals estaven incloses en altres convenis de sector, ja que els primers eren subsectors que formaven part dels segons. El principal problema subjacent a aquestes dues situacions no és més que, de nou: tal com ocorria amb els convenis d'empresa, un problema de codificació. En tant que els convenis de sector no estan originalment codificats (des del punt de vista de la CNAE) és impossible saber a) quins convenis de sector estan inclosos més d'un cop, ja sigui en anys diferents i/o en àmbits territorials diferents i b) quins convenis de sector d'un mateix any i d'un mateix àmbit territorial engloben a la població d'empreses i de treballadors d'altres convenis de sector que, en realitat, són subsectors del primer. L'única solució adequada a l'hora de solucionar aquest problema seria que els organismes representatius o administratius pertinents codifiquessin els convenis a un nivell d'agregació prou acceptable (a ser possible, 5 dígit CNAE).

En definitiva, aquests fets signifiquen, doncs, que els efectes que sembla desvetllar l'anàlisi podrien ser, en realitat, artificials i no pas aportats per les dades, per ser producte de l'estratègia procedimental considerada i de la impossibilitat de portar a terme aquestes comprovacions bàsiques acabades d'assenyalar. L'acompliment d'aquest supòsit invalidaria totalment les conclusions d'aquesta anàlisi. Es força probable que s'hagi donat alguna de les situacions descrites.

De totes maneres, com a conseqüència dels indicis que semblen apuntar, que van en la mateixa direcció que assenyala l'anàlisi empírica (independentment de la seva validesa), la Llei Orgànica de Llibertat Sindical i l'Estatut dels Treballadors, finalment es decidí no desestimar ni

l'anàlisi ni les seves conclusions. Per altra banda, també es va decidir mantenir-la a causa del fet que semblava apuntar indicis que calia tenir en compte (per bé, aprofitant-los, o per mal, descartant-los) a l'hora de portar a terme posteriors recerques sobre el mateix tema, ja que, pel que fa als propòsits d'aquest treball, aquesta anàlisi concreta no pot ser més que una contribució inicial, i, potser per això, equivocada.

ANNEX 3. EL SISTEMA ORGANITZATIU TERRITORIAL DE CATALUNYA: ELS ENS LOCALS⁴⁰

L'article 137 de la Constitució espanyola estableix que «L'Estat s'organitza territorialment en municipis, en províncies i en les comunitats autònomes que es constitueixin. Totes aquestes entitats gaudeixen d'autonomia per a la gestió dels interessos respectius».

Correlativament, l'article 5 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya diu que «La Generalitat de Catalunya estructurarà la seva organització territorial en municipis i comarques. També podrà crear demarcacions supracomarcals».

En compliment d'aquest manament estatutari, el Parlament de Catalunya aprovà les anomenades lleis d'organització territorial, que estructuraren el sector local català: Llei 5/1987, de 4 d'abril, del règim provisional de les competències de les diputacions provincials, Llei 6/1987, de 4 d'abril, sobre l'organització comarcal de Catalunya, Llei 7/1987, de 4 d'abril, per la qual s'estableixen i regulen actuacions públiques especials en la conurbació de Barcelona i en les comarques compreses dins la seva zona d'influència directa, i, per últim, la Llei 8/1987, de 15 d'abril, municipal i de règim local de Catalunya.

Aquesta Llei ha estat modificada en diverses ocasions i ha patit afectacions per la normativa estatal de caràcter bàsic, que s'ha aprovat amb posterioritat; raó per la qual el Govern de la Generalitat, per manament del Parlament, va refondre la Llei, mitjançant el Decret Legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, per qual s'aprova el text refós de la llei municipal i de règim local de Catalunya.

D'acord amb aquest marc normatiu, els municipis i les comarques són els ens locals en què s'organitza territorialment la Generalitat de Catalunya, al temps que es reconeix també la condició d'ens locals a la província, les entitats municipals descentralitzades, les entitats metropolitanes i les mancomunitats de municipis. El municipi, la comarca i la província tenen naturalesa territorial, i gaudeixen d'autonomia per a la gestió dels interessos respectius.

El municipi és l'entitat bàsica de l'organització territorial, i l'element primari de participació ciutadana en els assumptes públics; gaudeix d'autonomia, i el seu govern i administració correspon a l'**ajuntament**, integrat per l'alcalde o batlle, i els regidors. Elements constitutius del municipi són la població i el territori —el terme municipal—, dins el qual es poden trobar diferents entitats de població, estructurades en nuclis habitats o amb població en disseminat.

En aquests moments, hi ha a Catalunya 946 municipis. 28 d'ells no superen els 100 habitants; 492 es troben entre els 100 i els 1.000 habitants, 254 entre els 1.001 i els 5.000, 120 entre els 5.001 i els 20.000, 31 entre els 20.0001 [sic] i els 50.000, i 21 per damunt dels 50.000

---

40. La informació d'aquest annex procedeix de: <http://www.municat.net/pagines/ens/ens5.htm> [informació consultada el 10/07/05]. Tots els fragments **subratllats i en negreta** no ho estaven en el text original. S'ha emprat aquest recurs de cara a facilitar la localització de la denominació dels diversos tipus d'ens locals (8 de diferents) que preveu la legislació a Catalunya.

habitants: en tot cas, el 70% de la població catalana viu en els 45 municipis que superen els 20.000 habitants.

Les entitats de població que, dins d'un municipi, constitueixen nuclis separats, poden constituir-se en **entitats municipals descentralitzades**, regides per una junta de veïns, al front de la qual hi ha un president: actualment existeixen a Catalunya 56 EMD.

La comarca es constitueix com una entitat local formada per l'agrupació de municipis, que té personalitat jurídica i plena capacitat i autonomia per al compliment dels seus fins. El seu govern i administració correspon al **consell comarcal**, integrat pels consellers comarcals i el president del consell. Les comarques són creades per Llei del Parlament de Catalunya, i actualment n'hi ha 41.

La província és una entitat local formada per l'agrupació de municipis, amb personalitat jurídica pròpia i plena capacitat per al compliment de les seves finalitats; el seu govern i administració correspon a les **diputacions provincials**. A Catalunya hi ha 4 províncies.

Les **entitats metropolitanes** es creen per Llei del Parlament de Catalunya i són ens locals de caràcter instrumental; actualment existeixen les entitats metropolitanes del Transport i dels Serveis Hidràulics i el Tractament de Residus, creades per la Llei 7/1987.

Els municipis, en l'exercici del seu dret a associar-se, ho poden fer amb altres municipis —creant **mancomunitats**, de les quals, en aquests moments, n'hi ha 63 a Catalunya— o bé amb altres administracions públiques o entitats privades sense finalitat lucrativa —donant origen als **consorcis**, amb un cens actual de 199—; en ambdós casos, l'objecte és sempre determinat, i es tracta de l'execució en comú d'alguna o algunes obres, o per a la gestió de serveis de les seves competències.

Per últim, i per a la gestió dels seus serveis, els ens locals poden constituir **ens de gestió**, dels quals existeixen 756, en aquests moments: organismes autònoms, que tenen personalitat jurídica pública, de caràcter administratiu o bé industrial, comercial, financer o anàleg. Quan es tracta de serveis de caràcter econòmic, l'ens local pot gestionar-los directament mitjançant una societat mercantil, en règim d'empresa privada, el capital de la qual ha de pertànyer íntegrament a l'esmentat ens, o bé, indirectament, per la creació de societats mercantils o cooperatives d'economia mixta, o participació en d'altres ja existents.

Els ens locals, d'acord amb el Text Refós 2/2003, poden dotar-se d'un escut o un emblema com a distintiu, i, en el cas dels municipis, d'una bandera.

El personal al servei dels ens locals es compon de funcionaris de carrera —entre els quals hi ha els integrats als cossos d'habilitació estatal—, personal interí, personal laboral i personal eventual: els ens locals han d'aprovar anualment la seva plantilla, la qual ha de comprendre tots els llocs de treball reservats a cada classe de personal.

Els ens locals estan obligats a aprovar, anualment, un pressupost d'ingressos i despeses, juntament amb les seves bases d'execució: la liquidació del pressupost, pel que fa a la

recaptació dels drets i el pagaments de les obligacions, s'efectuarà a 31 de desembre de l'exercici de referència.

ANNEX 4. L'ESTRATIFICACIÓ DE CONVENIS DELS AJUNTAMENTS (LABORALS)

La principal hipòtesi que anima la construcció d'una determinada estratificació és la desigual distribució d'una determinada classe de resultats a causa de l'actuació d'un determinat factor la identitat del qual és necessari hipotitzar, ja que aquest explica l'estratificació adoptada. La segona hipòtesi que cal tenir en compte és el fet que aquesta desigual distribució de resultats per estrats ha de ser relativament independent de la grandària de cadascun dels estrats de la població a través de la qual s'expressa. Més concretament, el sentit de la desigual distribució de resultats per estrats no pot ser paral·lel al sentit de la desigual distribució de la població per estrats: més aviat ha de ser relativament invers. Per exemple, si s'observen detingudament les taules 1 i 2 s'aprecia que a mesura que augmenta la grandària de l'empresa, també augmenta la magnitud de la ràtio (*ràtio convenial*) que representa la relació que hi ha entre el número de convenis que signen les empreses de l'estrat considerat en cada cas i el número de convenis que signen les empreses de l'estrat (1-9 treballadors) que ha estat pres com a base comparativa (taula 1). Si es relaciona aquesta dada amb l'estructura demogràfica de les empreses, de la qual es prendrà com a indicador bàsic el número d'empreses que es situen en cadascun dels estrats, s'evidencia que aquesta constatació és totalment contrària a la que suggeriria l'anàlisi d'aquesta estructura, ja que, en aquest cas, a mesura que augmenta la grandària de l'empresa disminueix (considerablement) la magnitud de la ràtio (*ràtio poblacional*) que representa la relació que hi ha entre el número d'empreses que aplega l'estrat considerat en cada cas i el número d'empreses que aplega l'estrat base (1-9 treballadors) (taula 2). És a dir, la relació entre les magnituds convenials absolutes i les magnituds poblacionals absolutes és efectivament inversa: a mesura que un estrat inclou a més empreses disminueix el número de convenis associat a les empreses d'aquell estrat. Però aquesta constatació no pot arribar a entendre's totalment si no se la relaciona amb el factor d'estratificació que l'explica: a menor número de treballadors en el *centre de treball* —aquesta és la unitat emprada en les fonts utilitzades a l'hora de construir aquestes taules, i, per tant, no és possible referir-se a una altra unitat (les raons d'aquest fet s'expliquen a l'annex 1)—, menors probabilitats de tenir conveni d'empresa (veure nota 23). Si s'observa la taula 3 s'apreciarà millor la relació inversa que s'estableix entre les dues ràtios construïdes. En aquesta taula es compara la relació que s'estableix entre la ràtio convenial i la ràtio poblacional en cadascun dels estrats.

Ràtio	Any 2000	Any 2001	Any 2002	Any 2003	Any 2004
10-49/1-9	1'82	2'08	2'80	4'90	3'88
50-199/1-9	1'27	2'58	3'33	5'40	3'62
200 i més/1-9	0'91	1'50	1'47	3'50	1'63

Font: elaboració pròpia a partir de dades de les taules 2, 3, 4, 5 i 6 de la secció 3.1.

TAULA 2. Ràtios poblacionals per estrats (estrat base=1-9 treballadors)					
Ràtio	Any 2000	Any 2001	Any 2002	Any 2003	Any 2004
10-49/1-9	0'14	0'14	0'14	0'14	0'13
50-199/1-9	0'019	0'019	0'019	0'019	0'018
200 i més/1-9	0'0033	0'0036	0'0035	0'0035	0'0035

Font: elaboració pròpia a partir de dades de les taules 2, 3, 4, 5 i 6 de la secció 3.1.

TAULA 3. Comparació de ràtios convenials/ràtios poblacionals					
Raó per estrat	Any 2000	Any 2001	Any 2002	Any 2003	Any 2004
10-49	13	15	20	35	30
50-199	67	136	175	284	201
200 i més	276	417	420	1000	466

Font: elaboració pròpia a partir de dades de les anteriors taules 1 i 2.

Com mostra la taula 3, la relació que s'estableix entre la ràtio convencional i la ràtio poblacional és creixent a mesura que augmenta el número de treballadors en l'empresa en tots els casos i per a tots els anys. Si es pren, per exemple, l'any 2003 es palesa que, per l'estrat 10-49 treballadors, el creixement que enregistra la ràtio convencional és 35 vegades superior al que enregistra la ràtio poblacional. Aquest creixement és 284 cops major en l'estrat 50-199 treballadors, i 1000 vegades més gran en l'estrat 200 treballadors i més. Això significa que el número de vegades que augmenta el número de convenis en cadascun d'aquests estrats, comparat amb l'estrat 1-9 treballadors, és sempre més gran que el número de vegades que augmenta la població empresarial en cadascun d'aquests estrats, si es refereix, de nou, aquest augment a la població empresarial de l'estrat 1-9 treballadors. Aquesta constatació condueix a la conclusió que mentre que l'índex de creixement convencional no deixa de ser relativament més elevat, l'índex de creixement de la població d'empreses no deixa de disminuir relativament. Això significa que s'estableix una relació inversa entre un creixement i l'altre. Aquesta pauta s'acompleix per a tots els casos i anys. Tot i que no és possible verificar la significació dels diversos creixements per estrats i en cadascun dels anys considerats, ja que l'eina matemàtica que s'usa no incorpora un barem que permeti mesurar aquesta significació, semblaria que aquests creixements són molt significatius en tots els estrats per a tots els anys considerats.

El fonament metodològic en què es basa la necessitat de construir la taula 3 rau en el fet que, a l'hora de verificar si una magnitud realment creix o decreix, és fonamental comparar la magnitud construïda a l'hora de mesurar el fenomen amb la magnitud de la població que s'associa amb aquest fenomen, ja que la magnitud real d'un fenomen només pot entendre's en la seva justa mesura si se la situa adequadament en el context poblacional en què té lloc aquest fenomen.

Aquest principi abstracte pot entendre's perfectament a partir d'un exemple molt senzill. Si s'imaginem dues classes, la classe A on, entre totes les persones que la formen, es reparteixen 10 pomes, i la classe B on se'n reparteixen 4, semblaria clar que la relació és favorable a la classe A, ja que 10 pomes són 2'5 vegades més pomes que 4 pomes. La lògica matemàtica que caracteritza a aquest exemple és la mateixa lògica que s'ha seguit a l'hora de construir la taula 1,

on es substitueixen les pomes per convenis proporcionant aquesta mateixa informació de «quants cops és més A que B».

Però és molt clar que la relació entre el número de pomes que es reparteix a cada classe no és tan simple. Cal saber entre quantes persones es reparteixen les pomes a cada classe. Aquesta és la informació que proporciona la taula 2, on es substitueixen, òbviament, les persones per empreses. Així, quan s'aconsegueix saber que a la classe A hi ha 20 persones i a la B n'hi ha 2, la relació es torna favorable a les persones de la classe B, ja que a aquestes els toquen 2 pomes per cap, mentre que a la A els n'hi toca només $\frac{1}{2}$. És a dir, a les persones de la classe B els toquen 4 ($2/0'5$) cops més pomes que a les de la A. Exactament aquesta mateixa lògica matemàtica és la que s'ha seguit a l'hora de construir la taula 3.

Aquest mateix model analític és, en tant que sembla ser el més raonable per a abastar els objectius que persegueix aquest treball, el que ha servit de base per a construir l'estratificació de convenis de l'Administració Pública Local.

A l'hora de construir aquesta estratificació es va considerar més oportú agrupar els convenis en tres grups, i no en quatre, tal com ocorria en el cas de l'estratificació de convenis d'empresa. Es va procedir d'aquesta manera en tant que, en proves que s'efectuaren prèviament, es va comprovar que, pel que fa als convenis de l'Administració Pública Local, el llinar «251 i més treballadors» no servia per a diferenciar els convenis que es negociaven en ajuntaments d'aquesta grandària dels que es negociaven en ajuntaments que tinguessin entre 50 i 250 treballadors. Això significa que, aparentment —potser en recerques posteriors s'evidenciï que aquesta hipòtesi no es confirma—, el que marca en l'Administració Pública Local un major poder de negociació és el fet de tenir comitè d'empresa, i no el fet de tenir un molt elevat (superior o igual a 251 treballadors) número de treballadors.

Finalment, doncs, l'estratificació considerada fou la següent: «1-10 treballadors», «11-49 treballadors» i «50 i més treballadors». La distribució anyal de convenis de la base de dades pròpia en cadascun d'aquests estrats és la que apareix en la taula 4. A partir d'aquesta distribució i de la *distribució d'ajuntaments per estrats*⁴¹ s'ha construït la taula de les

---

41. La font a partir de la qual s'ha obtingut aquesta distribució (base de dades ORACLE de l'organització sindical Comissió Obrera Nacional de Catalunya —consultada el 29/06/05—, apartat «Manteniment Empreses») no fa possible aconseguir aquesta informació distribuïda anyalment, ja que la base de dades està sempre oberta. En aquest sentit, el número d'ajuntaments de l'estrat 1-10 treballadors fou de 390, el de l'estrat 11-49 de 243, i el de l'estrat 50 i més treballadors de 131.

La suma d'aquestes 3 quantitats llança un total de 764 ajuntaments en la base de dades de CONC. Aquesta base de dades contenia informació actualitzada de 943 ajuntaments —malgrat que, pel que es sap, el total d'ajuntaments de Catalunya és de 946 (veure annex 3)—. Però en el cas de 146 [943-764-33 casos d'ajuntaments en què a la base de dades s'explicitava que el número de treballadors laborals era de 0] ajuntaments no es disposava d'informació sobre el número de treballadors laborals. Per això en aquests casos fou impossible classificar aquests ens en l'estrat corresponent i, per tant, foren descartats. L'única informació que es facilitava en aquests casos era el número total de treballadors, sense distingir si es tractava de funcionaris de carrera o de personal laboral. En tant que, amb l'excepció de 4 ajuntaments (d'aquests 146) els quals tenien un número total de treballadors molt superior al que caracteritzava als

probabilitats anyals de negociar conveni en aquests tres tipus d'ajuntaments (taula 5). Aquestes probabilitats es refereixen *només* als treballadors laborals, *mai* als funcionaris. Això significa, doncs, que els estrats construïts prenen com a unitat la plantilla de treballadors laborals, i *no* el conjunt dels treballadors de l'ajuntament (funcionaris+treballadors laborals). Això s'ha fet d'aquesta manera en tant que 1) en aquest treball només interessin els treballadors laborals, i en tant que 2) les lleis que regulen la relació de treball en un cas (funcionaris) o en un altre (treballadors laborals) són diferents: en el cas del personal laboral es tracta de l'Estatut dels Treballadors i en el cas dels funcionaris de carrera a Catalunya es tracta del Decret Legislatiu 1/1997 (Llei de la funció pública de l'Administració de la Generalitat de Catalunya).

Estrat	Any 2000	Any 2001	Any 2002	Any 2003	Any 2004	TOTAL
1-10	1	0	1	2	0	4
11-49	7	11	8	6	5	37
50 i més	5	15	18	7	3	48
TOTAL	13	26	27	15	8	89

Font: base de dades pròpia.

Estrat	Any 2000	Any 2001	Any 2002	Any 2003	Any 2004
1-10	0'2564	0'0000	0'2564	0'5128	0'0000
11-49	2'8807	4'5267	3'2922	2'4691	2'0576
50 i més	3'8168	11'4504	13'7405	5'3435	2'2901

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'anterior taula 4 i de dades de CONC (consultades el 29/06/05).

A l'hora de verificar la pertinència de l'estratificació construïda en el cas dels convenis de l'Administració Pública Local, cal tornar a recórrer al model analític que exemplifiquen les tres taules que encapçalen aquest annex. Com s'ha palesat ja, la lògica matemàtica que guia l'elaboració d'aquestes eines és prou convenient de cara a valorar si s'acompleix adequadament el requisit d'independència de les pautes de desigualtat que caracteritzen a la distribució de resultats per estrats respecte de les pautes de desigualtat que caracteritzen a la distribució de la població per estrats. Les taules 6, 7 i 8 ajudaran a il·lustrar si s'acompleix aquesta condició.

---

142 restants, aquest número total de treballadors estava comprès sempre entre 1 i 5 treballadors, és evident que el número de treballadors laborals d'aquests ajuntaments no podia ser major de 5. Per tant aquests 142 ajuntaments haurien d'estar classificats en l'estrat «1-10 treballadors». Però malgrat la seguretat que proporciona la matemàtica s'ha decidit, finalment, descartar aquests ajuntaments, per dues raons. La primera, el fet que no es coneix la fiabilitat de les dades relatives al número total de treballadors consignades en la base de dades CONC en aquests casos. La segona, el fet que, com ja s'ha apuntat, en el cas de 4 ajuntaments seguiria essent impossible efectuar aquesta classificació. Aquest greuge comparatiu (en relació als 142 ajuntaments efectivament classificats de forma suposadament correcta en l'estrat «1-10 treballadors») podria introduir una important distorsió en l'estratificació construïda.

Es fa necessari apuntar, en darrer lloc, que la principal conseqüència desfavorable d'aquesta decisió de descartar aquests 142 ajuntaments a l'hora de construir l'estratificació de convenis AP és el fet que, sense cap mena de dubte, les probabilitats reals de tenir conveni pels treballadors laborals dels ajuntaments classificats en l'estrat «1-10 treballadors» són menors del que assenyala la taula 5. Així, pels anys 2000 i 2002 la probabilitat es reduiria, aproximadament, del 0'2564% al 0'1880%, i per l'any 2003 passaria a ser del 0'5128% al 0'3759, aproximadament.

TAULA 6. Ràtios convenials per estrats (estrat base=1-10 treballadors)					
Ràtio	Any 2000	Any 2001	Any 2002	Any 2003	Any 2004
11-49	7	11*	8	3	5*
50 i més	5	15	18	3'5	3

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'anterior taula 4.

* Sempre que el número de convenis que contenia l'estrat base era de 0, s'ha considerat que aquest número era igual a 1, ja que és impossible establir comparacions entre estrats si l'estrat base té 0 convenis.

TAULA 7. Ràtios poblacionals per estrats (base=1-10)	
Ràtio	Dades actualitzades
11-49	0'14
50 i més	0'019

Font: elaboració pròpia a partir de dades de CONC (consultades el 29/06/05).

TAULA 8. Comparació de ràtios convenials/ràtios poblacionals (base=1-10)					
Ràtio	Any 2000	Any 2001	Any 2002	Any 2003	Any 2004
11-49	11'3	18'0	13'0	5'0	8'1
50 i més	15'0	44'0	53'0	10'0	9'0

Font: elaboració pròpia a partir de dades de les anteriors taules 6 i 7.

Així, mitjançant la consulta de la taula 6, com a primer pas a efectuar, es pot advertir un creixement sostingut dels estrats «11-49 treballadors» i «50 i més treballadors» respecte de l'estrat «1-10 treballadors» pels anys 2001, 2002 i 2003. Aquest creixement sembla no ratificar-se pel cas dels anys 2000 i 2004, ja que en aquests casos s'aprecia un aparent decreixement: d'una ràtio conuenial de 7 es passa a una ràtio conuenial menor (5) a l'any 2000; i d'una ràtio conuenial de 5 es passa a una ràtio conuenial també menor (3) a l'any 2004.

Pel que fa a la ràtio poblacional, la consulta de la taula 7, com a segon pas a efectuar, assenyala un clar decreixement. És a dir, la grandària del grup a través del qual s'expressen les diverses desigualtats pel que fa al número de convenis que negocia cadascun dels estrats tendeix a ser progressivament més petita.

Però no serà més que a través de la consulta de la taula 8, com a darrer pas a emprendre, que serà possible verificar de forma adequada la naturalesa dels aparents creixements o decreixements acabats d'assenyalar. Així, s'evidencia que els decreixements aparents (anys 2000 i 2004) que assenyalava la taula 6 no poden ser qualificats com a tals, ja que a l'any 2000 s'observa que el número de cops que creix la ràtio conuenial en relació al número de cops que creix la ràtio poblacional és 11'3 cops major per l'estrat 11-49 treballadors i 15 cops major per l'estrat 50 i més treballadors; i a l'any 2004 s'aprecia que el número de cops que creix la ràtio conuenial en relació al número de cops que creix la ràtio poblacional és 8'1 cops major per l'estrat 11-49 treballadors i 9 cops major per l'estrat 50 treballadors i més. Aquesta anàlisi condueix a la conclusió que es produeix un clar creixement relatiu del número de convenis negociats, que és simultani a un clar decreixement relatiu de la població que aplega cadascun dels estrats que protagonitzen aquests processos. Semblaria que tots aquests creixements i decreixements són molt significatius. És a dir, es dona una relació inversa (pel que fa al sentit d'aquests dos creixements) que és indicativa de l'existència d'un poder de negociació creixent a mesura que augmenta el número de treballadors de l'ajuntament. L'estratificació construïda sembla ser, doncs, ben construïda.

En el cas de la construcció d'aquest eix d'estratificació (relatiu a l'àmbit funcional de negociació i d'aplicació en el cas de l'Administració Pública) no s'ha controlat el possible efecte exercit per l'àmbit territorial de negociació sobre les respectives probabilitats per estrats de signar conveni AP ja que anteriorment s'ha comprovat que, pel cas dels convenis d'empresa, aquest efecte semblava ser nul (veure annex 1, punt 5).

ANNEX 5. LA MOSTRA DE CONVENIS D'EMPRESA⁴²

Número	Codi	Àmbit	Denomina	Vigecini	Vigefin	Treb	Empr	TIPUS	VIG	ANYREG	TERRITOR
38	805911	Empresa	Técnicas de Anclaje, SA (L'Hospital	19940101	19951231	4	1	1	P	1995	8
102	807941	Empresa	Ingeniería Ambiental Catalana, SA (	19960101	19961231	9	1	1	P	1997	8
77	810701	Empresa	Naviera Pñillos, SA	19990101	20051231	7	1	1	S	1999	8
106	811412	Empresa	Patronat Municipal de Cultura i Jov	20000101	20031231	9	1	1	P	2001	8
87	812571	Empresa	Proyectos Integrales de Limpieza, S	20020101	20051231	7	1	1	S	2003	8
110	2500881	Empresa	Canepina, SL	20030101	20041231	9	1	1	S	2004	25
92	9011852	Empresa	Ericsson Radio, S.A.	19970101	19981231	8	1	1	P	1998	90
113	9011663	Empresa	Imperio Vida y Diversos SA de segur	19980101	20001231	10	2	1	P	1998	90
27	9005450	Empresa	Ybarra y Cia, S.A. (Personal d'ofic	20000101	20001231	3	1	1	P	2000	90
29	9008432	Empresa	Seguros Lagun Aro, SA	19980101	19991231	3	1	1	P	2000	90
17	9013292	Empresa	ALCOA INESPAL, S.A. I ALCOA TRANSFO	20000101	20031231	2	1	1	P	2001	90
53	9007522	Empresa	Uniprex, SA	20000101	20021231	5	1	1	P	2001	90
94	9007682	Empresa	Previsión Sanitaria Nacional, MPS	20000101	20001231	8	1	1	P	2001	90
119	9013812	Empresa	Endesa Cogeneracion y Renovables, S	20010101	20011231	10	1	1	P	2001	90
18	9012522	Empresa	AGA AIRLINES GROUND ASSISTANCE, S.L	20020101	20031231	2	1	1	P	2002	90
33	9010682	Empresa	Interbon, S.A.	20020101	20031231	3	1	1	P	2002	90
86	9013832	Empresa	LUFTHANSA CARGO AG	20010101	20021231	7	1	1	P	2002	90
19	9005421	Empresa	SAINT-GOBAIN VICASA, S.A.	20030101	20041231	2	1	1	S	2003	90
56	9008202	Empresa	Hero España, S.A.	20030101	20041231	5	1	1	S	2003	90
57	9010240	Empresa	Recoletos Compañía Editorial, S.A.	20020101	20041231	5	1	1	S	2003	90
10	9007722	Empresa	ACEITES COOSUR, S.A.	20030101	20061231	1	1	1	S	2004	90
21	9011690	Empresa	ACERALIA TRANSFORMADOS PLANTAS DE R	20030101	20051231	2	1	1	S	2004	90
22	9011902	Empresa	Monte Cañaverall, S.L.	20040101	20041231	2	1	1	S	2004	90
72	9003932	Empresa	Parker Hannifin España, SA	20030701	20050630	6	1	1	S	2004	90
89	9013402	Empresa	DIARIO ABC, S.L.	20030101	20051231	7	1	1	S	2004	90
123	9001160	Empresa	Compañía Española de Petroleos, SA	20030101	20061231	10	1	1	S	2004	90
188	808071	Empresa	Matutano_Snack Ventures Europe	19940401	19950331	17	1	2	P	1995	8
215	803262	Empresa	Panificadora Santa Rita, SA	19940101	19941231	20	1	2	P	1995	8
125	804652	Empresa	Gas Vic, SA	19950101	19961231	11	1	2	P	1996	8
274	803011	Empresa	Mecánica Fénix, SA (Badalona)	19960101	19991231	26	1	2	P	1996	8
374	807812	Empresa	BS Interservice, SA	19950101	19961231	38	1	2	P	1996	8
185	808751	Empresa	Comercial Citroen, SA (Vilamar) Ab	19970101	19971231	16	1	2	P	1997	8
294	809892	Empresa	Cootrami, SL	19970101	20001231	28	1	2	P	1998	8
406	808342	Empresa	Forno Uniócn, SA (Gavà)	19980101	19981231	43	1	2	P	1998	8
186	810322	Empresa	Servis Merchandising, SA	19990101	20011231	16	1	2	P	1999	8
190	810512	Empresa	Treballs en Alçada, SL	19990901	20021231	17	1	2	P	1999	8
220	805281	Empresa	Concesionaria Barcelonesa, SA (Sant	19990101	19991231	20	1	2	P	1999	8
249	810282	Empresa	96 de Comunicaciones, SL	19990101	20011231	23	1	2	P	1999	8
318	807922	Empresa	KPS Manufacturas, SL	19990401	20031231	31	1	2	P	1999	8
429	804222	Empresa	Telesco Control de Puertas; SA.	19990101	20011231	47	1	2	P	1999	8
433	808161	Empresa	Nissan Distribution Service Barcel	19980101	20001231	48	1	2	P	1999	8
328	811212	Empresa	Roselló 231, SL	20000101	20021231	33	1	2	P	2000	8
378	811291	Empresa	Eisenmann Española, SA	19990101	20030630	38	1	2	P	2000	8
407	806532	Empresa	Egarvia, SA	20000101	20031231	43	1	2	P	2000	8
145	811922	Empresa	Cespa Ingeniería Urbana, SA (Comarc	20000101	20011231	13	1	2	P	2001	8
162	808131	Empresa	Proyectos Integrales de Limpieza, S	20010101	20031231	14	1	2	P	2001	8

42. Només s'ha inclòs les variables que foren efectivament emprades a l'hora de realitzar l'estratificació prèvia a l'extracció de la mostra.

312	811862	Empresa	Osona 1959, SL	20010501	20040430	30	1	2	P	2001	8
271	809722	Empresa	Antigriff, SL	20010101	20021231	25	1	2	P	2002	8
286	811011	Empresa	Bertelsmann Distribución España, SA	20020101	20031231	27	1	2	P	2002	8
422	811981	Empresa	EYCAM PERRIER, SA	20010101	20011231	46	1	2	P	2002	8
137	812451	Empresa	Urbaser, SA (La Llagosta)	20020101	20041231	12	1	2	S	2002	8
285	810621	Empresa	Unión Naval Barcelona, SA (anterior	20020101	20041231	27	1	2	S	2002	8
330	806081	Empresa	Excavaciones y Construcciones Comin	20020101	20051231	33	1	2	S	2002	8
331	810192	Empresa	Recollida de residus d'Osona, SA	20020101	20051231	33	1	2	S	2002	8
370	812162	Empresa	Patronat Municipal Sant Esteve Sesr	20020101	20041231	37	1	2	S	2002	8
437	802922	Empresa	Manufacturas de Filtros Industrial	20020101	20051231	49	1	2	S	2002	8
170	812611	Empresa	Colomer Beauty and Professional Pro	20010101	20011231	14	1	2	P	2003	8
262	811892	Empresa	Grupo El Prado Cervera, SL/Platafor	20030101	20031231	24	1	2	P	2003	8
364	807762	Empresa	Fundació Josep Finestres	20030101	20031231	36	1	2	P	2003	8
372	805092	Empresa	Sal Costa, SA	20030101	20031231	37	1	2	P	2003	8
167	809491	Empresa	Philips Ibérica, SA	20030101	20041231	14	1	2	S	2003	8
201	812731	Empresa	UTE Sanejament Olesa (Fomento de Co	20030201	20041231	18	1	2	S	2003	8
396	812651	Empresa	Escola Universitaria Creu Roja de T	20020101	20051231	40	1	2	S	2003	8
416	811852	Empresa	Serveis Ambientals del Vallès Orien	20020101	20041231	45	1	2	S	2003	8
155	809311	Empresa	Hotel Colón, SA (Hotel Regencia Col	20040101	20041231	13	1	2	S	2004	8
373	808612	Empresa	Gráficas Terrassa, SA	20040101	20061231	37	1	2	S	2004	8
397	806662	Empresa	Fundació Joan Miró	20030101	20041231	40	1	2	S	2004	8
398	808322	Empresa	Centre de Formació Ocupacional La P	20030101	20041231	40	1	2	S	2004	8
266	1700931	Empresa	Ingeniería de residuos, SA, Palamos	19960101	19961231	25	1	2	P	1997	17
283	1701192	Empresa	Gas Girona, SA	19970101	19971231	27	1	2	P	1997	17
296	1701471	Empresa	Talleres Presas, SL	19990610	20031231	28	1	2	P	1999	17
402	1701282	Empresa	Bassols Energia, SA	20020101	20041231	42	1	2	S	2002	17
180	1701862	Empresa	Comunicacions Comarcals, SA	20030101	20071231	15	1	2	S	2003	17
327	1701291	Empresa	Ute Sanejament Palafrugell	20020101	20061231	32	1	2	S	2003	17
424	1701872	Empresa	Sicma Aeroestet España, SL	20030101	20061231	46	1	2	S	2003	17
226	2500522	Empresa	Fundació Hospital del Solsonès	19980101	20011231	21	1	2	P	1998	25
161	2500282	Empresa	Minera del Bajo Segre, SA (MIBSSA)	19990101	20011231	14	1	2	P	1999	25
159	4301592	Empresa	Empresa Municipal de Mitjans de com	19970101	19991231	14	1	2	P	1997	43
160	4301712	Empresa	TRANSMABER, SA, articulad al Conven	19980101	19991231	14	1	2	P	1998	43
316	4301702	Empresa	Patronat Municipal de Música de Vil	19980101	20001231	31	1	2	P	1998	43
143	4302092	Empresa	Copain, SL	20000101	20021231	13	1	2	P	2000	43
270	4301142	Empresa	Servei d'incineració dels residus u	20000101	20011231	25	1	2	P	2001	43
322	4300781	Empresa	Urbaser, SA (Calafell) (abans Cosba	20020101	20051231	32	1	2	S	2002	43
323	4301731	Empresa	Cespa, SA (Centre de treball de Val	20020101	20061231	32	1	2	S	2002	43
130	4301001	Empresa	Pirelli Esmar, SA, Torredembarra i	20020101	20031231	11	1	2	P	2003	43
193	4300642	Empresa	Empresa mixta de Serveis Fínebres M	20030601	20060531	17	1	2	S	2004	43
203	4302152	Empresa	EMPRESA MUNICIPAL DE SERVEIS PUBLIC	20030101	20061231	18	1	2	S	2004	43
157	9009982	Empresa	Comercial Chocolates Lacasa, S.A.	19950101	19961231	14	1	2	P	1996	90
142	9011281	Empresa	Electrolux electrodomésticos España	19980101	19981231	13	1	2	P	1998	90
317	9000012	Empresa	Abrasivos Reunidos, SA	19980101	19981231	31	1	2	P	1998	90
229	9010962	Empresa	VIAJES ECUADOR, S.A.	19990101	20031231	21	1	2	P	2000	90
242	9012933	Empresa	GRUPO ACERALIA	20000101	20021231	22	10	2	P	2000	90
299	9009962	Empresa	Materiales y productos Rocalla, S.A	20000101	20001231	28	1	2	P	2000	90
176	9011682	Empresa	BRENTAG QUIMICA, S.A.	20000101	20011231	15	1	2	P	2001	90
243	9013542	Empresa	URALITA COMERCIAL, S.A.	20010101	20031231	22	1	2	P	2001	90
278	9013352	Empresa	IBERMUTUAMUR, M.A.T.E.P.S.S.	20000101	20021231	26	1	2	P	2001	90
350	9011232	Empresa	Rápida Sistemas Integrales, SA	20010101	20021231	35	1	2	P	2001	90
358	9004452	Empresa	Robertson Española, SA	20000101	20001231	36	1	2	P	2001	90

409	9000482	Empresa	Autotransporte Turístico Español, S	20010101	20031231	44	1	2	P	2001	90
199	9003502	Empresa	Miele, S.A.	20020101	20021231	18	1	2	P	2002	90
405	9012552	Empresa	TELEFONICA DATA ESPAÑA, S.A.	20010101	20021231	42	1	2	P	2002	90
147	9002202	Empresa	Ford-España, SA	20010101	20041231	13	1	2	S	2002	90
197	9009722	Empresa	Renault España Comercial, S.A.	20020101	20041231	18	1	2	S	2002	90
324	9004482	Empresa	Rodio Cimentaciones Especiales, SA	20020101	20051231	32	1	2	S	2002	90
171	9013802	Empresa	EUROSERVICE ASISTENCIA TECNICA, S.A	20030101	20031231	14	1	2	P	2003	90
251	9014442	Empresa	11L. SERVICIOS LOGISTICOS INTEGRALE	20030101	20031231	23	1	2	P	2003	90
363	9014352	Empresa	STAR SERVICIOS AUXILIARES, S.L.	20030101	20051231	36	1	2	S	2003	90
173	9000812	Empresa	UNION GAS 2000, S.A.	20040101	20041231	14	1	2	S	2004	90
213	9014841	Empresa	BSH ELECTRODOMESTICOS ESPAÑA, S.A.	20030101	20071231	19	1	2	S	2004	90
236	9006402	Empresa	Telefónica Sistemas, SA	20030101	20051231	21	1	2	S	2004	90
385	9007651	Empresa	Repsol comercial de productos petro	20020101	20051231	38	1	2	S	2004	90
512	807982	Empresa	P. Mauri, SA	19940101	19961231	65	1	3	P	1995	8
604	807031	Empresa	Hostelería Unida, SA (Hotel Barcelo	19950406	19960405	95	1	3	P	1995	8
782	805352	Empresa	Sangrés, SA	19950101	19961231	194	1	3	P	1995	8
811	804022	Empresa	Sociedad de Abastecimientos Urbanos	19950101	19971231	230	1	3	P	1996	8
500	800861	Empresa	Compañía Catalana de Servicios, SA	19960101	19961031	62	1	3	P	1997	8
645	809591	Empresa	Molturación y Refino, SA (MOYRESA)	19970101	19971231	113	1	3	P	1997	8
700	804642	Empresa	Escoles Garbí, SA	19970101	19971231	142	1	3	P	1997	8
760	808422	Empresa	Valeo Térmico, SA (Martorelles)	19970101	19981231	176	1	3	P	1997	8
786	806791	Empresa	Fomento de Construcciones y Contrat	19970101	19991231	199	1	3	P	1997	8
506	803742	Empresa	SCCL del Mercat Central del Peix de	19971201	19980831	63	1	3	P	1998	8
449	805411	Empresa	Palten, SA (Barcelona)	19970101	19981231	52	1	3	P	1999	8
711	7901482	Empresa	Centre de Telecomunicacions de la G	19980101	19991231	147	1	3	P	1999	8
725	801202	Empresa	Crisbisbal, SA (Castellbisbal)	19990101	20011231	154	1	3	P	1999	8
474	811001	Empresa	ABB Subestaciones, SA. (Anterriomen	20000101	20011231	57	1	3	P	2000	8
584	810752	Empresa	Fundació Privada Engrunes	20000101	20011231	90	1	3	P	2000	8
440	811592	Empresa	Joficristal, SL	20010501	20040430	50	1	3	P	2001	8
491	806231	Empresa	Cespa Ingeniería Urbana, SA (Cerdan	20010401	20040331	60	1	3	P	2001	8
606	811542	Empresa	Arcs d'Or Barcelona, SL	20010501	20040430	95	1	3	P	2001	8
701	803272	Empresa	SPM Parc Zoològic de Barcelona, SA	20000101	20031231	142	1	3	P	2001	8
772	808522	Empresa	Patronat Municipal d'Educació de Te	20000101	20031231	186	1	3	P	2001	8
565	806111	Empresa	Corporació d'Empreses i Serveis de	20010101	20041231	80	1	3	S	2001	8
442	806802	Empresa	Julián Sanz Soria, SL	20020101	20031231	50	1	3	P	2002	8
464	800802	Empresa	Comercial Anónima Vicente Ferrer, S	20020101	20031231	55	1	3	P	2002	8
508	808981	Empresa	Codorniu, SA. (Cervelló).	20020101	20031231	63	1	3	P	2002	8
528	808812	Empresa	Secretariat d'Entitats de Sants, Ho	20020101	20031231	69	1	3	P	2002	8
577	804251	Empresa	Texsa, SA (Castellbisbal)	20020101	20031231	85	1	3	P	2002	8
630	807461	Empresa	Thyssenkrupp Elevadores, SA (Abans	20010101	20031231	102	1	3	P	2002	8
636	805932	Empresa	Fercable, SA	20010101	20031231	106	1	3	P	2002	8
687	812312	Empresa	Caritas Diocesana de Barcelona	20020101	20031231	131	1	3	P	2002	8
718	800671	Empresa	Codorniu, SA (Sant Sadurní d'Anoia)	20020101	20031231	150	1	3	P	2002	8
758	808731	Empresa	Sandvik Española, SA (SESA) (Caldes	20020101	20031231	175	1	3	P	2002	8
805	808801	Empresa	Sky Chefs Barcelona, SA. (Abans Cat	20020401	20040331	224	1	3	P	2002	8
463	812321	Empresa	Fomento de Construcciones y Contrat	20020101	20041231	55	1	3	S	2002	8
475	812232	Empresa	IVECO-PEGASO	20010101	20041231	57	1	3	S	2002	8
496	812081	Empresa	ABB Power Technology Products, SA	20020101	20041231	61	1	3	S	2002	8
545	811181	Empresa	Alstom Power;SA (Hydro Turbinas)	20020401	20050331	74	1	3	S	2002	8
717	804681	Empresa	Aspro Ocio Catalunya, SA (abans Mar	20020101	20051231	150	1	3	S	2002	8
798	810070	Empresa	Eulen, SA (Servicios en productos e	20020101	20041231	210	1	3	S	2002	8
458	808181	Empresa	Nissan Motor España, SA	20030101	20031231	53	1	3	P	2003	8

505	808191	Empresa	Nissan Vehículos industriales, SA	20030101	20031231	62	1	3	P	2003	8
530	809522	Empresa	Fundació Privada Institut de Recerc	20020101	20031231	69	1	3	P	2003	8
537	812561	Empresa	Fomento de Construcciones y Contrat	20020101	20031231	72	1	3	P	2003	8
572	802251	Empresa	Colomer Beauty and Professional Pro	20020101	20031231	83	1	3	P	2003	8
603	801662	Empresa	Estampaciones Cusam, SA	20030101	20031231	94	1	3	P	2003	8
822	805701	Empresa	United Parcel Service España LTD y	20030101	20031231	239	1	3	P	2003	8
446	811742	Empresa	Liser Telefonía, SL	20030101	20041231	51	1	3	S	2003	8
534	812051	Empresa	Sol Melia, SA Hotel Tryp Presidente	20030101	20051231	71	1	3	S	2003	8
608	812502	Empresa	Caher Servicios al Marketing, SA	20030101	20041231	95	1	3	S	2003	8
647	801422	Empresa	El Mundo Deportivo, SA	20020101	20041231	114	1	3	S	2003	8
651	812822	Empresa	Ediciones Reunidas, SA	20020101	20041231	117	1	3	S	2003	8
675	807792	Empresa	Ediciones Deportivas Catalanas, SA	20020101	20051231	127	1	3	S	2003	8
679	812662	Empresa	Can Ensenya, SAL.	20030101	20041231	128	1	3	S	2003	8
685	811432	Empresa	Col·legi d'Advocats de Barcelona	20030101	20051231	130	1	3	S	2003	8
754	808042	Empresa	Tecsa	20040101	20051231	171	1	3	S	2003	8
799	803641	Empresa	Reyde, SA	20030401	20060331	210	1	3	S	2003	8
800	811092	Empresa	Servei Coordinador d'Urgències de B	20020101	20041231	215	1	3	S	2003	8
803	808441	Empresa	Fabricación de Asientos para Automó	20030101	20061231	218	1	3	S	2003	8
477	810542	Empresa	Institut Municipal per a la Formaci	20030101	20041231	57	1	3	S	2004	8
592	809471	Empresa	Metzeler Automotive Profile (abans	20030101	20041231	91	1	3	S	2004	8
672	800331	Empresa	Cespa Ingeniería Urbana (Santa Colo	20030101	20061231	126	1	3	S	2004	8
749	808952	Empresa	Freudenberg España, SA (Anterriomen	20040201	20070131	167	1	3	S	2004	8
764	812893	Empresa	Urbaser, SA y Servicios Especiales	20020101	20041231	180	2	3	S	2004	8
776	805461	Empresa	TI Grup Automotive Systems (Abans B	20040101	20061231	188	1	3	S	2004	8
558	1701513	Empresa	Fisera, grup d'empreses municipals	19990101	20031231	79	5	3	P	2000	17
677	1700361	Empresa	Municipal de Serveis, SA, Girona	20010101	20031231	128	1	3	P	2001	17
581	1701992	Empresa	Corporación Alimentaria Peñasanta,	20020101	20041231	87	1	3	S	2004	17
460	2500081	Empresa	Congelados Lípescas, SA, Lleida	19990301	20010228	55	1	3	P	2000	25
813	2500851	Empresa	Joyco España SAU	20030101	20051231	230	1	3	S	2003	25
614	2500102	Empresa	COPAGA S. COOP.	20040101	20041231	97	1	3	S	2004	25
655	4300341	Empresa	Industrias Jijonencas, SA, el Vendr	19940101	19941231	120	1	3	P	1994	43
454	4300302	Empresa	Gas Tarragonense, SA	19980101	19991231	53	1	3	P	1998	43
670	4301652	Empresa	Pers. Lab. BASE-Organisme autònom d	20020101	20031231	125	1	3	P	2002	43
724	4301012	Empresa	USC Europe España, SA (abans CMB Ae	20020101	20031231	152	1	3	P	2002	43
612	4301522	Empresa	Can Virenc, SA	20040101	20041231	96	1	3	S	2004	43
654	4300692	Empresa	Unió agrària cooperativa, SCCL	20040101	20041231	119	1	3	S	2004	43
788	7901062	Empresa	Entitat de col·laboració administra	19960101	19981231	200	1	3	P	1996	79
797	7900071	Empresa	Centro Lácteo Balcells, SA, (ATO)	19960101	19971231	206	1	3	P	1996	79
774	7900482	Empresa	SA de bebidas carbónicas, (SABECA)	19960101	19971231	187	1	3	P	1997	79
801	7901012	Empresa	CPC España, SA	19970101	19981231	216	1	3	P	1997	79
470	7901222	Empresa	Partit dels Socialistes de Catalunya	20010101	20021231	56	1	3	P	2001	79
576	7901382	Empresa	Sistema d'emergències mèdiques, SA	20000101	20031231	85	1	3	P	2001	79
713	7900231	Empresa	Ferrocarril i estació de muntanya d	20000101	20021231	148	1	3	P	2001	79
733	7900782	Empresa	Aigües Ter-Llobregat	20010101	20031231	160	1	3	P	2002	79
722	7901922	Empresa	Sentry, Compañía Especializada de C	20020101	20031231	151	1	3	P	2003	79
546	4302522	Empresa	TALLERES VEGA, SA	20040101	20061231	74	1	3	S	2004	43
666	4302432	Empresa	Societat Anònima Municipal de Gesti	20020101	20061231	124	1	3	S	2004	43
524	9004772	Empresa	Sociedad Española de Precios Unicos	19970101	20001231	68	1	3	P	1998	90
488	9001472	Empresa	Leaf, Iberia, SA (antes DAMEL, SA)	19980101	19981231	60	1	3	P	1999	90
730	9007452	Empresa	Olivetti Systems & Networks España,	19980101	19981231	158	1	3	P	1999	90
461	9000702	Empresa	British Airways Líneas Aéreas, SA	19980401	20000331	55	1	3	P	2000	90
490	9008162	Empresa	Avidesa, Luis Suñer, SA	20000101	20031231	60	1	3	P	2000	90

540	9011273	Empresa	Philips Ibérica, S.A.; Philips Elec	19990101	20001231	73	3	3	P	2000	90
744	9011632	Empresa	ORIGIN ESPAÑA SA	20000101	20011231	165	1	3	P	2000	90
544	9013252	Empresa	CIA ESPAÑOLA DE SEGUROS Y REASEGURO	20010101	20011231	74	1	3	P	2001	90
635	9001031	Empresa	Citroen Hispania, S.A.	20010101	20031231	106	1	3	P	2001	90
742	9007930	Empresa	Masa Servicios, SA	20010101	20031231	164	1	3	P	2001	90
817	9010053	Empresa	MULTINACIONAL ASEGURADORA, SA	20010101	20031231	233	2	3	P	2001	90
823	9012053	Empresa	Estrella (La) de Seguros, SA	20000101	20011231	240	6	3	P	2001	90
609	9013182	Empresa	MINIT SPAIN,SOCIEDAD ANONIMA UNIPER	20010101	20051231	96	1	3	S	2001	90
648	9002162	Empresa	Finanzauto, S.A.	20010101	20041231	115	1	3	S	2001	90
743	9001072	Empresa	Comercial de Laminados, SA	20010101	20041231	164	1	3	S	2002	90
783	9014233	Empresa	PLUS ULTRA - GRUPO AVIVA EN ESPAÑA	20020101	20051231	194	5	3	S	2002	90
466	9009122	Empresa	Gec Alsthom transporte, SA	20020401	20050331	55	1	3	S	2003	90
583	9014612	Empresa	Philips Ibérica, S.A.; Philips Elec	20030101	20041231	88	1	3	S	2003	90
795	9010192	Empresa	Danone, S.A.	20020101	20041231	203	1	3	S	2003	90
567	9011372	Empresa	CLH Aviación, SA	20020101	20031231	80	1	3	P	2004	90
597	9007862	Empresa	Sanyo España, S.A.	20030401	20050331	92	1	3	S	2004	90
768	9012242	Empresa	CWT VIAJES DE EMPRESA, S.A.	20030101	20051231	184	1	3	S	2004	90
919	804141	Empresa	Starlux, SA (Montmeló)	19960101	19971231	525	1	4	P	1996	8
935	805322	Empresa	Seur Barcelona, SA	19960101	19971231	600	1	4	P	1996	8
917	806452	Empresa	Panrico, SA	19970101	19971231	488	1	4	P	1997	8
938	810102	Empresa	Institut Municipal d'Eduació de Ba	19970101	19991231	611	1	4	P	1999	8
847	810451	Empresa	ABB Flexible Automoció, SA	20010101	20031231	300	1	4	P	2001	8
881	801362	Empresa	Doga, SA	20010101	20031231	356	1	4	P	2001	8
989	809133	Empresa	FCC SA, CESPÀ (Barcelona, medi ambi	20010101	20071231	2300	3	4	S	2001	8
856	800542	Empresa	Uniland Cementera, SA	20020101	20031231	314	1	4	P	2002	8
925	807192	Empresa	Transportes Urbanos y Servicios Gen	20010101	20031231	550	1	4	P	2002	8
963	811511	Empresa	Nestle España, SA (Esplugues)	20020101	20031231	837	1	4	P	2002	8
943	801971	Empresa	Frape-Behr, SA, Zona Franca	20020101	20051231	650	1	4	S	2002	8
841	807411	Empresa	Megadyne Rubber, SA (Abans Dayco PT	20030101	20031231	290	1	4	P	2003	8
882	804232	Empresa	Telesíncro, SA	20030101	20031231	357	1	4	P	2003	8
926	810441	Empresa	Suresa Cit, SA	20020101	20031231	550	1	4	P	2003	8
946	808551	Empresa	Robert Bosch España Fábrica Castell	20020101	20031231	692	1	4	P	2003	8
838	808431	Empresa	Grupo General Cable Sistemas, SA (A	20030101	20051231	271	1	4	S	2003	8
867	803722	Empresa	Letona, SA	20030101	20051231	335	1	4	S	2003	8
894	804011	Empresa	Skis Rossignol de España, SA (Artés	20030101	20041231	396	1	4	S	2003	8
902	808621	Empresa	Grupo General Cable Sistemas, SA	20030101	20051231	427	1	4	S	2003	8
948	811083	Empresa	La Seda de Barcelona, SA. Centros d	20030101	20051231	700	3	4	S	2003	8
970	804540	Empresa	Hospital Clínic i Provincial de Bar	20020101	20041231	961	1	4	S	2003	8
979	804082	Empresa	Sociedad General de Aguas de Barcel	20030101	20041231	1214	1	4	S	2003	8
828	1700151	Empresa	Font Vella, SA, Sant Hilarí	20030101	20051231	258	1	4	S	2003	17
884	4300472	Empresa	LAFOREST BIC, SA	19930101	19941231	363	1	4	P	1994	43
945	4302462	Empresa	Associació Nuclear Ascó-Vandellòs I	20020101	20051231	690	1	4	S	2003	43
891	7901052	Empresa	Talleres Casals, SA	20010101	20011231	386	1	4	P	2002	79
839	7901872	Empresa	Inspección y Mantenimiento, SA	20020101	20041231	272	1	4	S	2002	79
985	7901032	Empresa	Televisió de Catalunya, SA (TV3)	20010101	20041231	1601	1	4	S	2002	79
969	7901472	Empresa	PANRICO, SA	20020101	20031231	943	1	4	P	2003	79
973	7900253	Empresa	Gran Casino de Barcelona, SA, Casin	20030101	20061231	1048	3	4	S	2003	79
831	4300892	Empresa	Xospital i Llars de la Santa Creu d	20030101	20051231	260	1	4	S	2004	43
977	9011253	Empresa	Grupo Seda	19970101	19991231	1200	5	4	P	1997	90
880	9009882	Empresa	Clima Roca York, SL	19990101	20001231	354	1	4	P	2000	90
934	9012443	Empresa	Grupo de Empresas, Tabacalera, S.A.	19990101	20001231	591	2	4	P	2000	90
879	9013072	Empresa	Iman Corporation, S.A.	20000101	20031231	353	1	4	P	2001	90

901	9012572	Empresa	IRIBUS IBERICA, S.L.	20000101	20021231	427	1	4	P	2001	90
922	9003272	Empresa	Mantenimientos y Montajes Industria	20010101	20031231	538	1	4	P	2001	90
962	9013622	Empresa	RETEVISION I, S.A.	20010101	20031231	833	1	4	P	2001	90
843	9010862	Empresa	Supermercados Champion, S.A.	20010101	20041231	295	1	4	S	2001	90
1000	9004762	Empresa	Sociedad Española Automoviles Turis	20000101	20031231	13474	1	4	P	2002	90
961	9000112	Empresa	Entitat Pública Empresarial Aena	20010101	20041231	808	1	4	S	2002	90
908	9006272	Empresa	Leroy Merlin, SA	20030101	20061231	447	1	4	S	2003	90
954	9014312	Empresa	SEGUROS CATALANA OCCIDENTE, S.A. DE	20030101	20061231	728	1	4	S	2003	90
906	9005672	Empresa	Federación Farmacéutica, Sociedad C	20030101	20031231	439	1	4	P	2004	90
913	9014002	Empresa	SAINT GUBAIN CRISTALERIA, S.A.	20030101	20041231	471	1	4	S	2004	90
956	9014912	Empresa	AUNA TELECOMUNICACIONES, S.A.U.	20040101	20061231	782	1	4	S	2004	90
999	9004942	Empresa	Telefonica de España, S.A.	20030101	20051231	6543	1	4	S	2004	90
63	809762	Empresa	Duch Manipulados, SL	19970101	20001231	6	1	1	P	1998	8
82	1701702	Empresa	FCC Medio Ambiente, SA (Pals)	20010601	20050531	7	1	1	S	2002	17
61	809431	Empresa	F.C.C. Medio Ambiente, SA (Badía de	19970101	19981231	6	1	1	P	1997	8
62	808151	Empresa	Tecnología Medio Ambiente Grupo Sán	19970101	20001231	6	1	1	P	1998	8
70	9010312	Empresa	DAIMLERCHRYSLER RAIL SYSTEMS (SIGNA	20010101	20011231	6	1	1	P	2001	90
114	809912	Empresa	Club de Tennis Sant Boi	20000101	20031231	10	1	1	P	2000	8
81	9013512	Empresa	ALCATEL SERVICIOS, S.A.	20010101	20031231	7	1	1	P	2001	90
59	9000572	Empresa	Balay, SA	19940101	19951231	6	1	1	P	1994	90
47	9009042	Empresa	Ecco. TT., SA empresa de trabajo te	19940723	19961231	5	1	1	P	1995	90
381	1700701	Empresa	Fomento de Construc. y Contratas y	20020101	20051231	38	1	2	S	2002	17
434	1701542	Empresa	Gestió Medioambiental de Roses,SL (	20030101	20071231	48	1	2	S	2003	17
217	1700572	Empresa	Francesc Ros Julià, SA, Portbou	19940101	19941231	20	1	2	P	1995	17
559	2500792	Empresa	La Mañana SA	20020101	20041231	79	1	3	S	2002	25
966	9009702	Empresa	Pansfood, SA	20010101	20041231	855	1	4	S	2001	90
912	9010642	Empresa	Siemens, S.A.	20000101	20001231	471	1	4	P	2001	90

ANNEX 6. LA MOSTRA DE 140 CONVENIS D'EMPRESA⁴³

Número	Codi	Àmbit	Denominació	Vigecini	Vigefin	Treb	Empr	TIPUS	VIG	ANYREG	TERRITOR
38	805911	Empresa	Técnicas de Anclaje, SA (L'Hospital	19940101	19951231	4	1	1	P	1995	8
102	807941	Empresa	Ingeniería Ambiental Catalana, SA (	19960101	19961231	9	1	1	P	1997	8
77	810701	Empresa	Naviera Píñillos, SA	19990101	20051231	7	1	1	S	1999	8
106	811412	Empresa	Patronat Municipal de Cultura i Jov	20000101	20031231	9	1	1	P	2001	8
61	809431	Empresa	F.C.C. Medio Ambiente, SA (Badia de	19970101	19981231	6	1	1	P	1997	8
62	808151	Empresa	Tecnología Medio Ambiente Grupo Sán	19970101	20001231	6	1	1	P	1998	8
82	1701702	Empresa	FCC Medio Ambiente, SA (Pals)	20010601	20050531	7	1	1	S	2002	17
110	2500881	Empresa	Canepina, SL	20030101	20041231	9	1	1	S	2004	25
113	9011663	Empresa	Imperio Vida y Diversos SA de segur	19980101	20001231	10	2	1	P	1998	90
17	9013292	Empresa	ALCOA INESPAL, S.A. I ALCOA TRANSFO	20000101	20031231	2	1	1	P	2001	90
53	9007522	Empresa	Uniprex, SA	20000101	20021231	5	1	1	P	2001	90
18	9012522	Empresa	AGA AIRLINES GROUND ASSISTANCE, S.L	20020101	20031231	2	1	1	P	2002	90
19	9005421	Empresa	SAINT-GOBAIN VICASA, S.A.	20030101	20041231	2	1	1	S	2003	90
10	9007722	Empresa	ACEITES COOSUR, S.A.	20030101	20061231	1	1	1	S	2004	90
21	9011690	Empresa	ACERALIA TRANSFORMADOS PLANTAS DE R	20030101	20051231	2	1	1	S	2004	90
22	9011902	Empresa	Monte Cañaverall, S.L.	20040101	20041231	2	1	1	S	2004	90
59	9000572	Empresa	Balay, SA	19940101	19951231	6	1	1	P	1994	90
47	9009042	Empresa	Ecco. TT., SA empresa de trabajo te	19940723	19961231	5	1	1	P	1995	90
215	803262	Empresa	Panificadora Santa Rita, SA	19940101	19941231	20	1	2	P	1995	8
274	803011	Empresa	Mecánica Fénix, SA (Badalona)	19960101	19991231	26	1	2	P	1996	8
294	809892	Empresa	Cootrami, SL	19970101	20001231	28	1	2	P	1998	8
406	808342	Empresa	Formo Unicón, SA (Gavà)	19980101	19981231	43	1	2	P	1998	8
190	810512	Empresa	Treballs en Alçada, SL	19990901	20021231	17	1	2	P	1999	8
220	805281	Empresa	Concesionaria Barcelonesa, SA (Sant	19990101	19991231	20	1	2	P	1999	8
249	810282	Empresa	96 de Comunicaciones, SL	19990101	20011231	23	1	2	P	1999	8
429	804222	Empresa	Telesco Control de Puertas; SA.	19990101	20011231	47	1	2	P	1999	8
328	811212	Empresa	Roselló 231, SL	20000101	20021231	33	1	2	P	2000	8
145	811922	Empresa	Cespa Ingeniería Urbana, SA (Comarc	20000101	20011231	13	1	2	P	2001	8
312	811862	Empresa	Osona 1959, SL	20010501	20040430	30	1	2	P	2001	8
271	809722	Empresa	Antigriff, SL	20010101	20021231	25	1	2	P	2002	8
286	811011	Empresa	Bertelsmann Distribución España, SA	20020101	20031231	27	1	2	P	2002	8
422	811981	Empresa	EYCAM PERRIER, SA	20010101	20011231	46	1	2	P	2002	8
137	812451	Empresa	Urbaser, SA (La Llagosta)	20020101	20041231	12	1	2	S	2002	8
437	802922	Empresa	Manufacturas de Fielros Industrial	20020101	20051231	49	1	2	S	2002	8
262	811892	Empresa	Grupo El Prado Cervera, SL(Platafor	20030101	20031231	24	1	2	P	2003	8
364	807762	Empresa	Fundació Josep Finestres	20030101	20031231	36	1	2	P	2003	8
201	812731	Empresa	UTE Sanejament Olesa (Fomento de Co	20030201	20041231	18	1	2	S	2003	8
416	811852	Empresa	Serveis Ambientals del Vallès Orien	20020101	20041231	45	1	2	S	2003	8
373	808612	Empresa	Gráficas Terrassa, SA	20040101	20061231	37	1	2	S	2004	8
398	808322	Empresa	Centre de Formació Ocupacional La P	20030101	20041231	40	1	2	S	2004	8
402	1701282	Empresa	Bassols Energia, SA	20020101	20041231	42	1	2	S	2002	17
327	1701291	Empresa	Ute Sanejament Palafrugell	20020101	20061231	32	1	2	S	2003	17
424	1701872	Empresa	Sicma Aeroseat España, SL	20030101	20061231	46	1	2	S	2003	17
381	1700701	Empresa	Fomento de Construc. y Contratas y	20020101	20051231	38	1	2	S	2002	17
217	1700572	Empresa	Francesc Ros Julià, SA, Portbou	19940101	19941231	20	1	2	P	1995	17
226	2500522	Empresa	Fundació Hospital del Solsonès	19980101	20011231	21	1	2	P	1998	25

43. Només s'ha inclòs les variables que foren efectivament emprades a l'hora de realitzar l'estratificació prèvia a l'extracció de la mostra.

161	2500282	Empresa	Minera del Bajo Segre, SA (MIBSSA)	19990101	20011231	14	1	2	P	1999	25
159	4301592	Empresa	Empresa Municipal de Mijans de com	19970101	19991231	14	1	2	P	1997	43
322	4300781	Empresa	Urbaser, SA (Calafell) (abans Cosba	20020101	20051231	32	1	2	S	2002	43
193	4300642	Empresa	Empresa mixta de Serveis Fúnebres M	20030601	20060531	17	1	2	S	2004	43
203	4302152	Empresa	EMPRESA MUNICIPAL DE SERVEIS PUBLIC	20030101	20061231	18	1	2	S	2004	43
317	9000012	Empresa	Abrasivos Reunidos, SA	19980101	19981231	31	1	2	P	1998	90
229	9010962	Empresa	VIAJES ECUADOR, S.A.	19990101	20031231	21	1	2	P	2000	90
242	9012933	Empresa	GRUPO ACERALIA	20000101	20021231	22	10	2	P	2000	90
299	9009962	Empresa	Materiales y productos Rocalla, S.A	20000101	20001231	28	1	2	P	2000	90
176	9011682	Empresa	BRENTAG QUIMICA, S.A.	20000101	20011231	15	1	2	P	2001	90
243	9013542	Empresa	URALITA COMERCIAL, S.A.	20010101	20031231	22	1	2	P	2001	90
278	9013352	Empresa	IBERMUTUAMUR, M.A.T.E.P.S.S.	20000101	20021231	26	1	2	P	2001	90
358	9004452	Empresa	Robertson Española, SA	20000101	20001231	36	1	2	P	2001	90
147	9002202	Empresa	Ford-España, SA	20010101	20041231	13	1	2	S	2002	90
197	9009722	Empresa	Renault España Comercial, S.A.	20020101	20041231	18	1	2	S	2002	90
213	9014841	Empresa	BSH ELECTRODOMESTICOS ESPAÑA, S.A.	20030101	20071231	19	1	2	S	2004	90
512	807982	Empresa	P. Mauri, SA	19940101	19961231	65	1	3	P	1995	8
782	805352	Empresa	Sangrés, SA	19950101	19961231	194	1	3	P	1995	8
811	804022	Empresa	Sociedad de Abastecimientos Urbanos	19950101	19971231	230	1	3	P	1996	8
700	804642	Empresa	Escoles Garbí, SA	19970101	19971231	142	1	3	P	1997	8
786	806791	Empresa	Fomento de Construcciones y Contrat	19970101	19991231	199	1	3	P	1997	8
506	803742	Empresa	SCCL del Mercat Central del Peix de	19971201	19980831	63	1	3	P	1998	8
474	811001	Empresa	ABB Subestaciones, SA. (Anteriormen	20000101	20011231	57	1	3	P	2000	8
584	810752	Empresa	Fundació Privada Engrunes	20000101	20011231	90	1	3	P	2000	8
440	811592	Empresa	Joficristal, SL	20010501	20040430	50	1	3	P	2001	8
606	811542	Empresa	Arcs d'Or Barcelona, SL	20010501	20040430	95	1	3	P	2001	8
701	803272	Empresa	SPM Parc Zoològic de Barcelona, SA	20000101	20031231	142	1	3	P	2001	8
772	808522	Empresa	Patronat Municipal d'Educació de Te	20000101	20031231	186	1	3	P	2001	8
508	808981	Empresa	Codorniu, SA. (Cervelló).	20020101	20031231	63	1	3	P	2002	8
630	807461	Empresa	Thyssenkrupp Elevadores, SA (Abans	20010101	20031231	102	1	3	P	2002	8
636	805932	Empresa	Fercable, SA	20010101	20031231	106	1	3	P	2002	8
687	812312	Empresa	Càritas Diocesana de Barcelona	20020101	20031231	131	1	3	P	2002	8
805	808801	Empresa	Sky Chefs Barcelona, SA. (Abans Cat	20020401	20040331	224	1	3	P	2002	8
475	812232	Empresa	IVECO-PEGASO	20010101	20041231	57	1	3	S	2002	8
496	812081	Empresa	ABB Power Technology Products, SA	20020101	20041231	61	1	3	S	2002	8
717	804681	Empresa	Aspro Ocio Catalunya, SA (abans Mar	20020101	20051231	150	1	3	S	2002	8
530	809522	Empresa	Fundació Privada Institut de Recerc	20020101	20031231	69	1	3	P	2003	8
537	812561	Empresa	Fomento de Construcciones y Contrat	20020101	20031231	72	1	3	P	2003	8
572	802251	Empresa	Colomer Beauty and Professional Pro	20020101	20031231	83	1	3	P	2003	8
603	801662	Empresa	Estampaciones Cusam, SA	20030101	20031231	94	1	3	P	2003	8
446	811742	Empresa	Liser Telefonía, SL	20030101	20041231	51	1	3	S	2003	8
534	812051	Empresa	Sol Meia, SA Hotel Tryp Presidente	20030101	20051231	71	1	3	S	2003	8
608	812502	Empresa	Caher Servicios al Marketing, SA	20030101	20041231	95	1	3	S	2003	8
679	812662	Empresa	Can Ensenya, SAL.	20030101	20041231	128	1	3	S	2003	8
685	811432	Empresa	Col.legi d'Advocats de Barcelona	20030101	20051231	130	1	3	S	2003	8
800	811092	Empresa	Servei Coordinador d'Urgències de B	20020101	20041231	215	1	3	S	2003	8
477	810542	Empresa	Institut Municipal per a la Formaci	20030101	20041231	57	1	3	S	2004	8
592	809471	Empresa	Metzeler Automotive Profile (abans	20030101	20041231	91	1	3	S	2004	8
672	800331	Empresa	Cespa Ingeniería Urbana (Santa Colo	20030101	20061231	126	1	3	S	2004	8
749	808952	Empresa	Freudenberg España, SA (Anteriormen	20040201	20070131	167	1	3	S	2004	8
764	812893	Empresa	Urbaser, SA y Servicios Especiales	20020101	20041231	180	2	3	S	2004	8
558	1701513	Empresa	Fisera, grup d'empreses municipals	19990101	20031231	79	5	3	P	2000	17

677	1700361	Empresa	Municipal de Serveis, SA, Girona	20010101	20031231	128	1	3	P	2001	17
813	2500851	Empresa	Joyco España SAU	20030101	20051231	230	1	3	S	2003	25
655	4300341	Empresa	Industrias Jijonencas, SA, el Vendr	19940101	19941231	120	1	3	P	1994	43
454	4300302	Empresa	Gas Tarragonense, SA	19980101	19991231	53	1	3	P	1998	43
612	4301522	Empresa	Can Vicoç, SA	20040101	20041231	96	1	3	S	2004	43
666	4302432	Empresa	Societat Anònima Municipal de Gestí	20020101	20061231	124	1	3	S	2004	43
801	7901012	Empresa	CPC España, SA	19970101	19981231	216	1	3	P	1997	79
713	7900231	Empresa	Ferrocarril i estació de muntanya d	20000101	20021231	148	1	3	P	2001	79
722	7901922	Empresa	Sentry, Compañia Especializada de C	20020101	20031231	151	1	3	P	2003	79
730	9007452	Empresa	Olivetti Systems & Networks España,	19980101	19981231	158	1	3	P	1999	90
461	9000702	Empresa	British Airways Líneas Aéreas, SA	19980401	20000331	55	1	3	P	2000	90
490	9008162	Empresa	Avidesa, Luis Suñer, SA	20000101	20031231	60	1	3	P	2000	90
540	9011273	Empresa	Philips Ibérica, S.A.; Philips Elec	19990101	20001231	73	3	3	P	2000	90
744	9011632	Empresa	ORIGIN ESPAÑA SA	20000101	20011231	165	1	3	P	2000	90
544	9013252	Empresa	CIA ESPAÑOLA DE SEGUROS Y REASEGURO	20010101	20011231	74	1	3	P	2001	90
823	9012053	Empresa	Estrella (La) de Seguros, SA	20000101	20011231	240	6	3	P	2001	90
743	9001072	Empresa	Comercial de Laminados, SA	20010101	20041231	164	1	3	S	2002	90
466	9009122	Empresa	Gec Alstom transporte, SA	20020401	20050331	55	1	3	S	2003	90
567	9011372	Empresa	CLH Aviación, SA	20020101	20031231	80	1	3	P	2004	90
768	9012242	Empresa	CWT VIAJES DE EMPRESA, S.A.	20030101	20051231	184	1	3	S	2004	90
919	804141	Empresa	Starlux, SA (Montmeló)	19960101	19971231	525	1	4	P	1996	8
989	809133	Empresa	FCC SA, CESPA (Barcelona, medi ambi	20010101	20071231	2300	3	4	S	2001	8
943	801971	Empresa	Frape-Behr, SA, Zona Franca	20020101	20051231	650	1	4	S	2002	8
841	807411	Empresa	Megadyne Rubber, SA (Abans Dayco PT	20030101	20031231	290	1	4	P	2003	8
882	804232	Empresa	Telesincro, SA	20030101	20031231	357	1	4	P	2003	8
946	808551	Empresa	Robert Bosch España Fábrica Castell	20020101	20031231	692	1	4	P	2003	8
867	803722	Empresa	Letona, SA	20030101	20051231	335	1	4	S	2003	8
894	804011	Empresa	Skis Rossignol de España, SA (Artés	20030101	20041231	396	1	4	S	2003	8
948	811083	Empresa	La Seda de Barcelona, SA, Centros d	20030101	20051231	700	3	4	S	2003	8
828	1700151	Empresa	Font Vella, SA, Sant Hilari	20030101	20051231	258	1	4	S	2003	17
945	4302462	Empresa	Associació Nuclear Ascó-Vandellós I	20020101	20051231	690	1	4	S	2003	43
831	4300892	Empresa	Xospital i Llars de la Santa Creu d	20030101	20051231	260	1	4	S	2004	43
891	7901052	Empresa	Talleres Casals, SA	20010101	20011231	386	1	4	P	2002	79
839	7901872	Empresa	Inspección y Mantenimiento, SA	20020101	20041231	272	1	4	S	2002	79
969	7901472	Empresa	PANRICO, SA	20020101	20031231	943	1	4	P	2003	79
973	7900253	Empresa	Gran Casino de Barcelona, SA, Casin	20030101	20061231	1048	3	4	S	2003	79
977	9011253	Empresa	Grupo Seda	19970101	19991231	1200	5	4	P	1997	90
1000	9004762	Empresa	Sociedad Española Automoviles Turis	20000101	20031231	13474	1	4	P	2002	90
961	9000112	Empresa	Entitat Pública Empresarial Aena	20010101	20041231	808	1	4	S	2002	90
908	9006272	Empresa	Leroy Merlin, SA	20030101	20061231	447	1	4	S	2003	90
954	9014312	Empresa	SEGUROS CATALANA OCCIDENTE, S.A. DE	20030101	20061231	728	1	4	S	2003	90
906	9005672	Empresa	Federación Farmacéutica, Sociedad C	20030101	20031231	439	1	4	P	2004	90

ANNEX 7. LA MOSTRA DE 80 CONVENIS D'EMPRESA⁴⁴

Número	Codi	Àmbit	Denomina	Vigecini	Vigecfn	Treb	Empr	TIPUS	VIG	ANYREG	TERRITOR
38	805911	Empresa	Técnicas de Anclaje, SA (L'Hospital	19940101	19951231	4	1	1	P	1995	8
102	807941	Empresa	Ingenieria Ambiental Catalana, SA (	19960101	19961231	9	1	1	P	1997	8
77	810701	Empresa	Naviera Pinillos, SA	19990101	20051231	7	1	1	S	1999	8
106	811412	Empresa	Patronat Municipal de Cultura i Jov	20000101	20031231	9	1	1	P	2001	8
82	1701702	Empresa	FCC Medio Ambiente, SA (Pals)	20010601	20050531	7	1	1	S	2002	17
110	2500881	Empresa	Canepina, SL	20030101	20041231	9	1	1	S	2004	25
17	9013292	Empresa	ALCOA INESPAL, S.A. I ALCOA TRANSFO	20000101	20031231	2	1	1	P	2001	90
53	9007522	Empresa	Uniprex, SA	20000101	20021231	5	1	1	P	2001	90
19	9005421	Empresa	SAINT-GOBAIN VICASA, S.A.	20030101	20041231	2	1	1	S	2003	90
10	9007722	Empresa	ACEITES COOSUR, S.A.	20030101	20061231	1	1	1	S	2004	90
21	9011690	Empresa	ACERALIA TRANSFORMADOS PLANTAS DE R	20030101	20051231	2	1	1	S	2004	90
22	9011902	Empresa	Monte Cañaveras, S.L.	20040101	20041231	2	1	1	S	2004	90
59	9000572	Empresa	Balay, SA	19940101	19951231	6	1	1	P	1994	90
274	803011	Empresa	Mecánica Fénix, SA (Badalona)	19960101	19991231	26	1	2	P	1996	8
190	810512	Empresa	Treballs en Alçada, SL	19990901	20021231	17	1	2	P	1999	8
249	810282	Empresa	96 de Comunicaciones, SL	19990101	20011231	23	1	2	P	1999	8
429	804222	Empresa	Telesco Control de Puertas, SA.	19990101	20011231	47	1	2	P	1999	8
328	811212	Empresa	Roselló 231, SL	20000101	20021231	33	1	2	P	2000	8
145	811922	Empresa	Cespa Ingeniería Urbana, SA (Comarc	20000101	20011231	13	1	2	P	2001	8
271	809722	Empresa	Antigriff, SL	20010101	20021231	25	1	2	P	2002	8
286	811011	Empresa	Bertelsmann Distribución España, SA	20020101	20031231	27	1	2	P	2002	8
437	802922	Empresa	Manufacturas de Filtros Industrial	20020101	20051231	49	1	2	S	2002	8
262	811892	Empresa	Grupo El Prado Cervera, SL/Platafor	20030101	20031231	24	1	2	P	2003	8
201	812731	Empresa	UTE Sanejament Olesa (Fomento de Co	20030201	20041231	18	1	2	S	2003	8
373	808612	Empresa	Gráficas Terrassa, SA	20040101	20061231	37	1	2	S	2004	8
327	1701291	Empresa	Ute Sanejament Palafrugell	20020101	20061231	32	1	2	S	2003	17
424	1701872	Empresa	Sicma Aeroeste España, SL	20030101	20061231	46	1	2	S	2003	17
217	1700572	Empresa	Francesc Ros Julià, SA, Portbou	19940101	19941231	20	1	2	P	1995	17
226	2500522	Empresa	Fundació Hospital del Solsonès	19980101	20011231	21	1	2	P	1998	25
161	2500282	Empresa	Minera del Bajo Segre, SA (MIBSSA)	19990101	20011231	14	1	2	P	1999	25
159	4301592	Empresa	Empresa Municipal de Mitjans de com	19970101	19991231	14	1	2	P	1997	43
322	4300781	Empresa	Urbaser, SA (Calafeñell) (abans Cosba	20020101	20051231	32	1	2	S	2002	43
203	4302152	Empresa	EMPRESA MUNICIPAL DE SERVEIS PUBLIC	20030101	20061231	18	1	2	S	2004	43
242	9012933	Empresa	GRUPO ACERALIA	20000101	20021231	22	10	2	P	2000	90
176	9011682	Empresa	BRENTAG QUIMICA, S.A.	20000101	20011231	15	1	2	P	2001	90
243	9013542	Empresa	URALITA COMERCIAL, S.A.	20010101	20031231	22	1	2	P	2001	90
278	9013352	Empresa	IBERMUTUAMUR, M.A.T.E.P.S.S.	20000101	20021231	26	1	2	P	2001	90
358	9004452	Empresa	Robertson Española, SA	20000101	20001231	36	1	2	P	2001	90
147	9002202	Empresa	Ford-España, SA	20010101	20041231	13	1	2	S	2002	90
512	807982	Empresa	P. Mauri, SA	19940101	19961231	65	1	3	P	1995	8
811	804022	Empresa	Sociedad de Abastecimientos Urbanos	19950101	19971231	230	1	3	P	1996	8
786	806791	Empresa	Fomento de Construcciones y Contrat	19970101	19991231	199	1	3	P	1997	8
506	803742	Empresa	SCCL del Mercat Central del Peix de	19971201	19980831	63	1	3	P	1998	8

44. Només s'ha inclòs les variables que foren efectivament emprades a l'hora de realitzar l'estratificació prèvia a l'extracció de la mostra.

440	811592	Empresa	Joficristal, SL	20010501	20040430	50	1	3	P	2001	8
701	803272	Empresa	SPM Parc Zoològic de Barcelona, SA	20000101	20031231	142	1	3	P	2001	8
508	808981	Empresa	Codorniu, SA. (Cervelló).	20020101	20031231	63	1	3	P	2002	8
636	805932	Empresa	Fercable, SA	20010101	20031231	106	1	3	P	2002	8
496	812081	Empresa	ABB Power Technology Products, SA	20020101	20041231	61	1	3	S	2002	8
530	809522	Empresa	Fundació Privada Institut de Recerc	20020101	20031231	69	1	3	P	2003	8
537	812561	Empresa	Fomento de Construcciones y Contrat	20020101	20031231	72	1	3	P	2003	8
572	802251	Empresa	Colomer Beauty and Professional Pro	20020101	20031231	83	1	3	P	2003	8
446	811742	Empresa	Liser Telefonía, SL	20030101	20041231	51	1	3	S	2003	8
534	812051	Empresa	Sol Melia, SA Hotel Tryp Presidente	20030101	20051231	71	1	3	S	2003	8
608	812502	Empresa	Caher Servicios al Marketing, SA	20030101	20041231	95	1	3	S	2003	8
679	812662	Empresa	Can Ensenya, SAL.	20030101	20041231	128	1	3	S	2003	8
672	800331	Empresa	Cespa Ingeniería Urbana (Santa Colo	20030101	20061231	126	1	3	S	2004	8
764	812893	Empresa	Urbaser, SA y Servicios Especiales	20020101	20041231	180	2	3	S	2004	8
558	1701513	Empresa	Fisera, grup d'empreses municipals	19990101	20031231	79	5	3	P	2000	17
677	1700361	Empresa	Municipal de Serveis, SA, Girona	20010101	20031231	128	1	3	P	2001	17
454	4300302	Empresa	Gas Tarragonense, SA	19980101	19991231	53	1	3	P	1998	43
612	4301522	Empresa	Can Vieçg, SA	20040101	20041231	96	1	3	S	2004	43
666	4302432	Empresa	Societat Anònima Municipal de Gesti	20020101	20061231	124	1	3	S	2004	43
801	7901012	Empresa	CPC España, SA	19970101	19981231	216	1	3	P	1997	79
713	7900231	Empresa	Ferrocarril i estació de muntanya d	20000101	20021231	148	1	3	P	2001	79
722	7901922	Empresa	Sentry, Compañía Especializada de C	20020101	20031231	151	1	3	P	2003	79
730	9007452	Empresa	Olivetti Systems & Networks España,	19980101	19981231	158	1	3	P	1999	90
490	9008162	Empresa	Avidesa, Luis Suñer, SA	20000101	20031231	60	1	3	P	2000	90
823	9012053	Empresa	Estrella (La) de Seguros, SA	20000101	20011231	240	6	3	P	2001	90
743	9001072	Empresa	Comercial de Laminados, SA	20010101	20041231	164	1	3	S	2002	90
567	9011372	Empresa	CLH Aviación, SA	20020101	20031231	80	1	3	P	2004	90
943	801971	Empresa	Frape-Behr, SA, Zona Franca	20020101	20051231	650	1	4	S	2002	8
946	808551	Empresa	Robert Bosch España Fábrica Castell	20020101	20031231	692	1	4	P	2003	8
894	804011	Empresa	Skis Rossignol de España, SA (Artés	20030101	20041231	396	1	4	S	2003	8
948	811083	Empresa	La Seda de Barcelona, SA. Centros d	20030101	20051231	700	3	4	S	2003	8
831	4300892	Empresa	Xospital i Llars de la Santa Creu d	20030101	20051231	260	1	4	S	2004	43
839	7901872	Empresa	Inspección y Mantenimiento, SA	20020101	20041231	272	1	4	S	2002	79
969	7901472	Empresa	PANRICO, SA	20020101	20031231	943	1	4	P	2003	79
961	9000112	Empresa	Entitat Pública Empresarial Aena	20010101	20041231	808	1	4	S	2002	90
908	9006272	Empresa	Leroy Merlin, SA	20030101	20061231	447	1	4	S	2003	90
954	9014312	Empresa	SEGUROS CATALANA OCCIDENTE, S.A. DE	20030101	20061231	728	1	4	S	2003	90

ANNEX 8. LA MOSTRA DE CONVENIS DE SECTOR⁴⁵

Número	Codi	Àmbit	Denomina	Vigecini	Vigefin	Treb	Empr	VIG	ANYREG	TERRITOR	CNAE-93
1092	4300515	Sector	Fruita Seca	20010601	20040531	780	33	P	2001	43	A
1012	1700914	Sector	Pesca d'arrossegament al fresc, Lla	19940101	19951231	53	10	P	1994	17	B
1043	9910845	Sector	Indústria salinera	19970101	20011231	235	13	P	1997	99	C
1042	9903945	Sector	Pastes Alimentícies	20020101	20041231	230	5	S	2003	99	D
1025	1701015	Sector	Empreses distribuïdores de GLP de l	19970101	19981231	110	11	P	1998	17	D
1069	1700585	Sector	Xocolates, bombons i caramels de l	20010101	20041231	404	11	S	2001	17	D
1081	0802365	Sector	Indústria de manufactures de produc	20030401	20060331	510	14	S	2004	08	D
1077	0802384	Sector	Indústria vinícola de Vilafranca de	20020101	20041231	500	29	S	2002	08	D
1114	7900285	Sector	Indústria metal·logràfica de Catalu	20030101	20041231	1200	38	S	2003	79	D
1125	9903395	Sector	Escorxadors d'aus i conills	20030101	20051231	1703	44	S	2004	99	D
1039	2500125	Sector	Elaboració i venda de pastisseria,	20020101	20031231	180	57	P	2003	25	D
1049	4300385	Sector	Indústries de l'oli i els seus deri	20030401	20040331	276	68	P	2003	43	D
1067	2500225	Sector	Indústries de flequeria	20030101	20041231	400	80	S	2003	25	D
1106	7900115	Sector	Cuir, repussats, marroquineria i s	20000101	20031231	1060	100	P	2000	79	D
1171	9903955	Sector	Empresas de pastas, papel y cartón	20010101	20031231	4211	100	P	2001	99	D
1126	7900305	Sector	Indústries de confecció de pelleter	20030101	20051231	1715	185	S	2003	79	D
1201	9900875	Sector	Industrias cárnicas	19990101	20011231	16000	765	P	1999	99	D
1198	4300405	Sector	Indústries siderometal·lúrgiques	20030101	20061231	13000	1200	S	2003	43	D
1197	1700305	Sector	Indústries siderometal·lúrgiques de	20010101	20041231	12850	1675	S	2001	17	D
1202	0805785	Sector	Indústries de la fusta de la provín	20010101	20031231	16000	2700	P	2001	08	D
1019	2500695	Sector	Indústries de captació, elevació, c	20010101	20031231	94	14	P	2002	25	E
1086	1700225	Sector	Indústries de captació, elevació, c	20020101	20031231	640	33	P	2003	17	E
1210	1700055	Sector	Construcció i obres públiques de la	20030601	20040531	26000	3500	P	2003	17	F
1053	9912695	Sector	CADENAS DE TIENDAS DE CONVENIENCIA	20020101	20051231	300	4	S	2002	99	G
1204	9902405	Sector	Grandes almacenes	20010101	20051231	17262	17	S	2001	99	G
1062	4300165	Sector	Cooperatives del camp	20030101	20041231	370	33	S	2003	43	G
1100	0801525	Sector	Empreses consignatàries del Mercat	20020201	20040131	900	54	P	2002	08	G
1145	0801355	Sector	Distribuïdors majoristes d'alimenta	20030101	20061231	2516	69	S	2003	08	G
1078	0800785	Sector	Comerç i importadors d'articles fot	20030101	20051231	500	81	S	2003	08	G
1088	4301475	Sector	Comerç de materials de la construc	20040101	20061231	700	105	S	2004	43	G
1149	7901535	Sector	Comerç d'òptica al detall de Catalu	19990101	19991231	2625	600	P	1999	79	G
1166	4300115	Sector	Comerç tèxtil	20030101	20051231	3964	1370	S	2003	43	G
1187	0803235	Sector	Ofícines de farmàcia de la provínci	20020101	20041231	7300	1900	S	2004	08	G
1193	2500065	Sector	Comerç en general	20020101	20031231	11500	3000	P	2002	25	G
1209	1700035	Sector	Comerç en general de la província d	20020101	20031231	25000	5450	P	2002	17	G
1215	0800765	Sector	Comerç del metall de la província d	20010101	20041231	50000	6500	S	2001	08	G
1059	9909355	Sector	Colegios Mayores Universitarios	20010101	20031231	350	50	P	2001	99	H
1034	0811735	Sector	Manteniment de cabines, suports i t	20010101	20021231	150	5	P	2001	08	I
1063	9912605	Sector	Empresas Consecionarias de Cable de	19991201	20021231	377	5	P	2001	99	I
1056	2500365	Sector	Transport de viatgers per carretera	20010101	20031231	310	15	P	2002	25	I
1027	4300135	Sector	Consignataris de vaixells	20030101	20041231	117	32	S	2003	43	I
1055	0802905	Sector	Empreses magatzemistes dedicades a	20020101	20031231	308	45	P	2002	08	I
1167	0804305	Sector	Transports mecànics de viatgers de	20010101	20041231	4000	320	S	2002	08	I
1170	9900155	Sector	Agencias de Viajes	20020101	20031231	4100	525	P	2003	99	I
1213	0804295	Sector	Tracció mecànica de mercaderies de	20030101	20061231	30400	4800	S	2003	08	I
1208	9900785	Sector	Cajas de Ahorros	20030101	20061231	24625	35	S	2004	99	J

45. Només s'ha inclòs les variables que foren efectivament emprades a l'hora de realitzar l'estratificació prèvia a l'extracció de la mostra.

1036	9907605	Sector	Empreses Associades de desinfecció,	20030101	20041231	157	10	S	2004	99	K
1203	7901245	Sector	Empreses de Treball Temporal	20020101	20021231	16700	145	P	2003	79	K
1133	2500305	Sector	Neteja d'edificis i locals	20030101	20031231	1860	186	P	2003	25	K
1110	7901325	Sector	Laboratoris fotogràfics	20020101	20031231	1139	188	P	2002	79	K
1041	9909295	Sector	Escuelas de Turísmo	20010101	20041231	214	11	S	2002	99	M
1112	7901565	Sector	Centres Especials de treballadors d	19990401	20011231	1200	20	P	1999	79	N
1007	0801415	Sector	Associació per a centres d'assistèn	19960101	19961231	30	30	P	1997	08	N
1083	9900305	Sector	Transportes en ambulancias de enfer	20010101	20031231	526	61	P	2001	99	N
1120	7900215	Sector	Escoles d'educació especial	20030101	20041231	1500	100	S	2003	79	N
1195	7900805	Sector	Tallers per a Disminuïts psíquics d	20010101	20021231	12591	227	P	2002	79	N
1194	9910825	Sector	Residencias privadas de la tercera	20000101	20021231	11800	700	P	2001	99	N
1020	9902305	Sector	Fútbol profesional	19980601	20010531	95	4	P	1998	99	O
1117	7901305	Sector	Clubs de natació	20030101	20051231	1329	23	S	2003	79	O
1050	0801545	Sector	Empreses de pompes fúnebres de la p	20030101	20051231	290	28	S	2003	08	O
1113	7900455	Sector	Locals d'Espectacles de Catalunya	20010101	20031231	1200	50	P	2002	79	O
1174	0804195	Sector	Tallers de tintoreria, despatxos a	20040101	20061231	4500	775	S	2004	08	O
1051	9902995	Sector	Jardinería	20000101	20031231	294	81	P	2001	99	P

ANNEX 9. LA MOSTRA DE CONVENIS DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA⁴⁶

Número	Codi	Àmbit	Denomina	Vigecini	Vigefin	Treb	Empr	VIG	ANYREG	TIPUS	TERRITOR
1221	4301852	Empresa	Personal laboral de l'Ajuntament de	19990101	19991231	6	1	P	1999	1	43
1224	0808300	Empresa	Ajuntament de Corbera de Llobregat	19950101	19971231	8	1	P	1995	1	8
1225	0811802	Empresa	Ajuntament Castellví de Rosanes (La	20030101	20051231	8	1	S	2003	1	8
1229	0811452	Empresa	Consell Comarcal del Barcelonès (La	20010101	20041231	12	1	S	2001	5	8
1230	1700552	Empresa	Ajuntament de Vilafant, personal la	19950101	19951231	14	1	P	1995	2	17
1231	4302512	Empresa	Consorci de serveis agroambientals	20020101	20051231	14	1	S	2004	9	43
1233	4301742	Empresa	Pers. Lab. Ajuntament de Constantí	19980101	20001231	15	1	P	1998	2	43
1234	0812872	Empresa	Consorci del Bages per a la Gestió	20030101	20041231	16	1	S	2004	9	8
1238	0810302	Empresa	Ajuntament de Dosrius (laborals)	19970101	19991231	19	1	P	1999	2	8
1241	0812332	Empresa	Ajuntament Vilanova del Vallès (Lab	20010101	20041231	20	1	S	2002	2	8
1240	4302012	Empresa	Ajuntament del Perelló (Personal la	19990101	20001231	20	1	P	2000	2	43
1243	4302362	Empresa	Personal laboral del Consell Comarc	20030101	20051231	21	1	S	2003	5	43
1246	0812542	Empresa	Ajuntament Balenyà (Laborals)	20030101	20041231	22	1	S	2003	2	8
1244	0809192	Empresa	Entitat Metropolitana del Transport	20010101	20041231	22	1	S	2001	7	8
1249	4301462	Empresa	Personal Laboral de l'Ajuntament de	20000101	20011231	25	1	P	2000	2	43
1252	0812382	Empresa	Ajuntament Arenys de Munt (Laborals	20020101	20031231	26	1	P	2002	2	8
1251	4302112	Empresa	Personal laboral de l'Ajuntament de	20000101	20011231	26	1	P	2000	2	43
1255	0811032	Empresa	Ajuntament Palafròls (Laborals)	20000101	20011231	27	1	P	2000	2	8
1256	0808512	Empresa	Consell Comarcal del Vallès Occiden	20010101	20031231	27	1	P	2001	5	8
1262	4302332	Empresa	AJUNTAMENT DE CREIXELL (personal la	20030101	20041231	31	1	S	2003	2	43
1263	1701562	Empresa	Ajuntament de Cassà de la Selva (pe	20020101	20021231	32	1	P	2003	2	17
1270	4302412	Empresa	Ajuntament de Tivissa	20030101	20041231	36	1	S	2004	2	43
1276	2500582	Empresa	Consell Comarcal Pla d'Urgell, pers	20030101	20071231	38	1	S	2003	5	25
1280	0800102	Empresa	Ajuntament de Santa Margarida i els	20000101	20031231	42	1	P	2001	2	8
1285	0808642	Empresa	Ajuntament de Cubelles (personal la	19950101	19971231	45	1	P	1996	2	8
1287	0811422	Empresa	Ajuntament Papiol (Laborals)	20000101	20011231	45	1	P	2001	2	8
1291	0812012	Empresa	Ajuntament Polinyà (Laborals)	20010101	20031231	46	1	P	2002	2	8
1292	1701502	Empresa	Consell Comarcal de la Garrotxa (la	20010101	20011231	46	1	P	2002	5	17
1293	0809922	Empresa	Ajuntament de Sant Fost de Campsent	19970101	19991231	47	1	P	1998	2	8
1295	0810132	Empresa	Ajuntament de La Llagosta (personal	20010101	20031231	47	1	P	2002	2	8
1299	0802162	Empresa	Gerència Municipal d'Urbanisme de l	20000101	20031231	50	1	P	2001	3	8
1300	1700942	Empresa	Ajuntament de Salt (Personal labora	20000101	20031231	50	1	P	2001	3	17
1304	1701712	Empresa	Ajuntament de Llagostera (laborals)	20010101	20041231	52	1	S	2002	3	17
1307	0809652	Empresa	Ajuntament de Ripollet (personal la	20000101	20031231	53	1	P	2000	3	8
1308	7902032	Empresa	Conveni col·lectiu del Consorci de	20030601	20061231	56	1	S	2003	9	79
1310	4301482	Empresa	Pers. laboral ajunt. Vandellòs i Ho	20020101	20031231	60	1	P	2003	3	43
1313	0810222	Empresa	Ajuntament de Navàs (personal labor	20000101	20011231	66	1	P	2001	3	8
1316	4301152	Empresa	Ajuntament de Vallès, personal labor	19950101	19951231	68	1	P	1995	3	43
1323	0808062	Empresa	Ajuntament Sallent (Laborals)	20020101	20021231	71	1	P	2002	3	8
1321	1700732	Empresa	Ajuntament de la Bisbal d'Empordà	19960101	19971231	71	1	P	1996	3	17
1322	1700732	Empresa	Ajuntament de la Bisbal d'Empordà	19960101	19971231	71	1	P	1996	3	17
1326	0808962	Empresa	Ajuntament de Mollet del Vallès (pe	19980101	19991231	72	1	P	1999	3	8
1337	1701842	Empresa	Ajuntament de Campdevàrol (laborals	20020101	20031231	89	1	P	2003	3	17
1339	0810782	Empresa	Ajuntament Sant Sadurni d'Anoia (La	19990101	20011231	90	1	P	2000	3	8
1343	0806072	Empresa	Ajuntament de Sant Just Desvern (pe	20000101	20031231	91	1	P	2002	3	8
1346	1701172	Empresa	Ajuntament de Blanes (laborals)	20000101	20031231	94	1	P	2002	3	17

46. Només s'ha inclòs les variables que foren efectivament emprades a l'hora de realitzar l'estratificació prèvia a l'extracció de la mostra.

1351	0810342	Empresa	Ajuntament Lliça d'Amunt (Laborals)	20010101	20021231	105	1	P	2001	3	8
1356	4301562	Empresa	Personal laboral de l'Ajuntament de	20000101	20031231	110	1	P	2000	3	43
1365	0800082	Empresa	Ajuntament de Sant Cugat del Vallès	19950101	19971231	127	1	P	1996	3	8
1366	2500112	Empresa	Diputació Provincial de Lleida, per	19960101	19971231	130	1	P	1998	6	25
1370	0807712	Empresa	Ajuntament de Santa Perpètua de Mog	20000101	20031231	148	1	P	2001	3	8
1375	0810652	Empresa	Ajuntament Granollers (Laborals)	19990101	20031231	171	1	P	1999	3	8
1376	0806892	Empresa	Ajuntament del Prat de Llobregat (p	19970101	19991231	174	1	P	1998	3	8
1379	0808022	Empresa	Ajuntament d'Igualada (personal Lab	19980101	20011231	183	1	P	1998	3	8
1381	4301182	Empresa	Ajuntament de El Vendrell i Patrona	19960101	19971231	257	1	P	1997	3	43
1391	0809682	Empresa	Ajuntament de Barcelona (laborals)	19970101	19991231	1750	1	P	1998	3	8
1393	7900692	Empresa	Generalitat de Catalunya, conveni ú	20000101	20031231	9000	1	P	2000	10	79
	7901723	Empresa	Universitats Públiques de Catalunya	19990101	20031231	2188	7	P	2000	10	79

BIBLIOGRAFIA

- ACUERDO INTERCONFEDERAL SOBRE NEGOCIACIÓN COLECTIVA Y EMPLEO 1997 [AINC]. 1997.
En línea: http://www.ccoo.es/Publicaciones/DocSindicales/ac_Negoci.htm. [Informació consultada el 16/03/05].
- ACUERDO INTERCONFEDERAL PARA LA NEGOCIACIÓN COLECTIVA 2003 [AINC]. 2003. A: *Cuadernos de información sindical*, número 36: 5-40.
- BERGER, Peter L.; LUCKMANN, Thomas. 1996. *La construcció social de la realitat. Un tractat de sociologia del coneixement*. 2a edició. Barcelona: Editorial Herder.
- BOURDIEU, Pierre; WACQUANT, Loïc J. D. 1994. *Per a una sociologia reflexiva*. Barcelona: Editorial Herder.
- BOURDIEU, Pierre. 2000. “Algunas propiedades de los campos”. A: *Cuestiones de sociología*. Madrid: Ediciones Istmo. Pàgines 112-119.
- BOURDIEU, Pierre. 2000a. “La huelga y la acción política”. A: *Cuestiones de sociología*. Madrid: Ediciones Istmo. Pàgines 248-260.
- BOURDIEU, Pierre. 2001. “Las formas del capital. Capital económico, capital cultural y capital social”. A: *Poder, derecho y clases sociales*. 2a edició. Bilbao: Editorial Desclée de Brouwer. Col·lecció Palimpsesto. Sèrie Derechos humanos y desarrollo, 6. Pàgines 131-164.
- BOURDIEU, Pierre. 2001a. *Science de la science et réflexivité. Cours du Collège de France*. Paris: Éditions Raisons d’Agir. Col·lecció «Cours et travaux».
- CARMONA, Francesc. 2000. “Transformació de dades”. Recurs electrònic disponible a través de: <http://www.bio.ub.es/estad/docencia/Mates/tdades.PDF>. Informació consultada el 22/05/05. [Pàgina web de Universitat de Barcelona].
- CARMONA, Francesc; SÁNCHEZ, Alexandre. 2000. “Estadístics”. A: *Estadística bàsica. Curs 2000-2001*. Barcelona: Universitat de Barcelona. Sèrie de Quaderns Docents del Departament d’Estadística, número 11. Pàgines 39-58. Recurs electrònic disponible a través de: <http://www.bio.ub.es/estad/docencia/Mates/Estadistics.PDF>. [Informació consultada el 22/05/05]. [Pàgina web de Universitat de Barcelona].
- CEA D’ANCONA, María Ángeles. 1999. *Metodología cuantitativa. Estrategias de investigación social*. Madrid: Editorial Síntesis.
- CRISTO HERNÁNDEZ, Mayra; GUERRA BUSTILLO, Caridad W. “Comparación de métodos estadísticos bajo el supuesto de distribuciones no normales”. Recurs electrònic disponible a: <http://www.mfc.uclv.edu.cu/scmc/Boletin/N2/textos/Estad.%20y%20Probabilidades/Mayra%20Cristo%20SUSSCompumat.doc>. [Informació consultada el 22/05/05]. [Pàgina web de Universidad Central de las Villas, Cuba].

- DÍAZ DE RADA, Vidal. 2004. "Problemas de representatividad en las encuestas con muestreos probabilísticos". *Papers. Revista de sociologia*, número 74: 45-66.
- DIRECCIÓN GENERAL DE FONDOS COMUNITARIOS Y FINANCIACIÓN TERRITORIAL. 2001. *Censo de entes 2001. Sector Público Local*. Madrid: Centro de Publicaciones y Documentación del Ministerio de Hacienda. Páginas 9-35; 355-408.
- DURKHEIM, Émile. 1992. *Las formas elementales de la vida religiosa. El sistema totémico en Australia*. Torrejón de Ardoz: Ediciones Akal. Colección Akal universitaria. Serie Sociología, 38.
- DURKHEIM, Émile. 1995. *Las reglas del método sociológico*. 4a edición. Torrejón de Ardoz: Ediciones Akal. Colección Akal universitaria. Serie Sociología, 86.
- ESTATUTO DE LOS TRABAJADORES. 2003. Edición actualizada a 23 de abril de 2003. <http://www.mtas.es/publica/EstatutoTrab/contenido/EstatutoTrabajadores.pdf>. [Información consultada el 10/11/04].
- EXPLORING DATA AND IDENTIFYING POSSIBLE TRANSFORMATIONS TO NORMALITY. En línea: <http://www.maths.leeds.ac.uk/~pdbaxt/teaching/math1825/letval/tranmcpp.htm>. [Información consultada el 22/05/05]. [Página web de University of Leeds].
- INE. 1993. *Clasificación Nacional de Actividades Económicas 1993 (CNAE-93)*. Madrid: INE.
- . 2000. Sense títol. [Metodología d'elaboració del Directorio Central de Empresas 2000]. En línea: <http://www.ine.es/metodologia/t37/t373020100.pdf>. [Información consultada el 28/02/05].
- . 2001. "Directorio Central de Empresas (DIRCE). Metodología". En línea: <http://www.ine.es/metodologia/t37/t373020101.pdf>. [Información consultada el 28/02/05].
- . 2002. "Directorio Central de Empresas (DIRCE). Metodología". En línea: <http://www.ine.es/metodologia/t37/t373020102.pdf>. [Información consultada el 28/02/05].
- . 2003. Sense títol. [Metodología d'elaboració del Directorio Central de Empresas 2003]. En línea: <http://www.ine.es/metodologia/t37/t373020103.pdf>. [Información consultada el 28/02/05].
- . 2004. Sense títol. [Metodología d'elaboració del Directorio Central de Empresas 2004]. En línea: <http://www.ine.es/metodologia/t37/t373020104.pdf>. [Información consultada el 28/02/05].
- LEY ORGÁNICA DE LIBERTAD SINDICAL [LOLS]. 1985. *11/1985, de 2 de agosto. BOE, 8 de agosto de 1985. Se incluyen las modificaciones introducidas por la LO 14/1994, de 19 de mayo*. En línea: <http://www.ugt.es/DatoBasico/lols2003.pdf>. [Información consultada el 18/06/05].
- LOPE, Andreu; ALÓS, Ramon. 1999. "La acción sindical en la empresa. Entre el desconcierto y la reacción". A: *Las relaciones de empleo en España*, dirigit i coordinat per MIGUÉLEZ, Faustino; PRIETO, Carlos. Madrid: Siglo XXI. Páginas 213-235.

- MARTÍN, Antonio. 2001. "L'estat de les relacions laborals i models comparats". A: *Actors i models de relacions laborals. Una perspectiva comparada*. Barcelona: UOC. Pàgines 57-88.
- MARTÍN, Antonio. 2001a. *Teoria clàssica de les relacions laborals*. Barcelona: UOC.
- MARTÍN, Antonio. 2003. "Balance del Acuerdo Interconfederal para la Negociación Colectiva (ANC) 2003". En línia: <http://www.eiro.eurofound.eu.int/2003/02/word/es0302204fes.doc>. [Informació consultada el 16/03/05].
- MIGUÉLEZ, Faustino. 1999. "Presente y futuro del sindicalismo en España". A: *Las relaciones de empleo en España*, dirigit i coordinat per MIGUÉLEZ, Faustino; PRIETO, Carlos. Madrid: Siglo XXI. Pàgines 191-212.
- MIGUÉLEZ, Faustino; REBOLLO, Óscar. 1999. "Negociación colectiva en los noventa". A: *Las relaciones de empleo en España*, dirigit i coordinat per MIGUÉLEZ, Faustino; PRIETO, Carlos. Madrid: Siglo XXI. Pàgines 325-346.
- OTAEGUI, Amaia. 2004. "Criterios utilizados para la elaboración de la muestra de convenios colectivos". A: *La negociación colectiva en España: Una visión cualitativa*, coordinat per ESCUDERO, Ricardo. València: Tirant lo Blanch. Pàgines 53-59.
- PRIETO, Carlos. 1991. "Las prácticas empresariales de gestión de la fuerza de trabajo". A: *Las relaciones laborales en España*, dirigit i coordinat per Miguélez, Faustino; Prieto, Carlos. Madrid: Siglo XXI. Pàgines 185-210.
- RODRÍGUEZ, Jacinto. 1991. *Métodos de muestreo*. Madrid: CIS. Col·lecció Cuadernos metodológicos, 1.
- SPSS. 1989-2002. Programa informàtic. Versió 11.5.1. Chicago: Illinois.
- WEBER, Max. 2002. *Economía y sociedad. Esbozo de sociología comprensiva*, editat per WINCKELMANN, Johannes. 2a edició. 2a reimpressió. Madrid: FCE.